

Llibre I 1529-1639 (ASC 32)

A cura de

Ignasi J. Baiges - Mariona Fages - Jordi Guilamet

(amb la col·laboració de Carles Gascón, David Mas i Albert Pérez)

**PRIMER LLIBRE D'ACTES DEL CONSELL GENERAL
DE LES VALLS D'ANDORRA**

1529 maig 17 - 1563 maig 31 i 1607 [vers Pentecosa] - 1637 desembre 18

Primer llibre d'actes del Consell General de les valls d'Andorra.

R. Andorra la Vella, ASC, núm. 32.

1616 desembre 22

+¹ Vui, a 22 de desembre 1616, areste lo Consell que lo primer dia que Joan Rossell, d'Encamp, sie vuingut que li demanen los cònsols d'Encamp lo astrani dels moltons de Claveria i que lo primer Consell los porten; i de aqueixos hen pague los soldats i lo més accont entre a la bossa, i asò en pena del cot de la Terra, que lo dit memoriall és al comte de la quèstia, al Libre Gros.

Vuy, als 22 de desembre de 1616, areste lo Consell que Juan Guillemó vaje a la Seu pasat lo dia de Sant Jolià, ab tal que lo Bisbe y sie, per parlar a Monsenior lo Bisbe les coses conviniens per la Val de les coses de fer justisia, conforme lo dit Guillemó se sap.

1617 gener 16

Als 16 de gener 1617 areste lo Consel que Toni Vila pago lo que deu a la Tera, i per la Tera a les paròquies, per los bestrets de les Corst², de qui al dia de Sant Pere de febré primer vinent. Y si lo dit Toni Vila no page dit dia, trobe la Tera als cònsols de Sant Julià lo aicecúton per justisia.

Dit dia areste lo Consel que Gilemó i Joan Rossel vagen a parlar ab mossèn Agilar per tractar los negosis de la gustisia per efecte de les briices³, y que fasen lo que pugen.

Dit dia puge lo Consell lo vi a vuit dinés lo cortó y que vengen an aqueit preu a 23 de gener, qu[e] serà dilins⁴ primer vinent.

¹ És costum encapçalar cada foli del llibre amb la senyal de la creu, simple o, de vegades, doble. Només ho indiquem en el primer foli.

² És força comuna en el llibre la forma plural st en lloc de ts. Ho hem respectat en la transcripció i no ho tornem a indicar.

³ En lloc de bruices.

⁴ En lloc de diluns.

1617 gener 21

A 21 de jener 1617 areste lo Consel que Jalmet Pal vaje a parlar ab mosèn Aguilar per coses que convenen al Consel.

Dit dia trobam arahonadós a Perot Pal, de la Masana, i a Joan Montània, de les Caldes, per la primera setmana, y per la altra setmana trobe la Terra a Bortomeu Pal y a Toni Giberga, dit Rosell.

Més, done libertat la Terra als rahonadós que si lo jutge puje lo prengen de jurament sens manar Consel i tanbé com lo veget de la Seu pujarà, ab poder de Jalmet Pal y dels rahonadós que seran, que'l prengen de jurament si a els los sembrarà.

1617 febrer 16

^{|^v} Vui, a 16 de febrer 1617, areste lo Consel que Gilemó hi Galme Pal vuagen a la Seu per penre consel de l'alvocat de les coses que'ls ja saben. Hi si lo consel li done, que vuage Gilemó a parlar ab lo Bisbe per les coses que hel se sap.

Raste⁵ lo Consel de questa hora an avuant que degú no goso acolir degun home forani sos que dego a la gustísya de hun ascot anlà; ni que degú no'ls gose logar cases, an pena del cot de la Tera. Hi cada consolat que ho antimo en ses paròquies.

Més, s'enporte Gilemó a Horganà lo hacte del pontatge de Horganà per fer-lo antimar.

1617 març 15

Vui, a 15 de mars 1617, areste lo Consel que Gilemó, pus ten lo hacte del pontatge de Horganà, que fase renovar lo hacte quan tinge camí per aqueyxa Tera.

Més, areste la Tera que Montana hi Gilemó leven hun acte del manament que ha feit lo balle a Tomàs Serdà que donàs a mengar a mosèn Gaspar Cadel.

Més, dia susdit, areste la Tera que degú no gose donar a mengar a degun homo que dego al rey de Aspana i ni de Fransa, anquara que la gustísya lo tragés de mal per Andora, sinó hés fora de mal [per] Aspana ni Fransa, hi asò en pena del cot de la Tera. Hi cada consolat ho antimen en ses paròquies.

⁵ En lloc de Areste.

Més, dit dia susdit, areste lo Consel que Toni Rosel vuage a parlar ab lo comís se porà penre temps de la cèstia fyns a Sant Miquel, que val hic tant que puge.

1617 març 22

A 22 de marst 1617 areste lo Consel que Bons y Aren vagen a portar la quístia a Foix y pòrton rebuda del comís; y que pàson lo port diluns primer vinent y de qui ansà sempre que a els los astarà bé.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols de Andora agen de fer adobar lo pont Nou de si a mig abril, en pena del cot de la Tera.

Dit dia areste lo Consel que *[to]*tom hage de aver adobat los camins de si a mig abril, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consel que lo Consel dels diluns abans de Santcugesma se tinge lo diluns segon pasat Santcugesma⁶.

^{|²} Dit dia areste lo Consel que Joan Rossell, de Ordino, vagi a Barselona per solisitar lo pelit⁷ de Taús, tenguda fira de Sant Marc o de Santes Creus.

1617 maig 22

Als 22 de mag 1617, al Consel de Santcugesma, se troben:

Lo/s/ capitans:

A Canilo és capità Joan Ortel, dit Pedro.

Ancamp és capità Toni Sela, dit Armungol.

A Ordino és capità Gilem Giner.

A la Masana és capità Pere Cerol, [de] Sesponi.

Andora és capità Bernat Sansa.

A Sant Julià és capità Micel Colat.

Los mostasabst:

A Canilo és mostafàs Miquel Cal.

Ancamp és mostafàs Joan Mas.

A Ordino mostafàs Jaume Pal.

A la Masana mostafàs Pere Tores.

⁶ Segueix una prova de ploma amb les lletres mass.

⁷ En lloc de plet.

Andora mostafàs Montana.

A Sant Julià mostafàs Perot de Nagual.

Los vedós de les aigües:

A Canilo vedor de les aigües Jaume Pal, dit Martisela.

Ancamp Areni.

A Ordino Joan Sela.

A la Masana Giberga.

Andorra Gilemó.

A Sant Julià Vila.

Al 22 de mag 1617 areste lo Consel que la quistió tenen la paròquia de la Masana i lo quart de Arensal, que vist que de si no s pot judiquar real, la Tera, si troba vedós per veure lo loc i terme i dani, que los dist vedós tòrnon relació al Consel per declarà en dita causa.

Los vedós són los segent/s/:

Joan Bortoló, de Canilo.

Y d'Encamp Areni.

De Ordino Jaume Pal.

Andora Gilemó.

A Sant Julià Perot Nagual.

I aquestos vagen, en pena del quot, de qui al darer de mag a despeses de qui to[t] age y que la paròquia y fase anar persones per donar sons intens, i lo quart també, i en pena del quot de la Tera.

^{|2v} Als 22 de mag 1617 trobe lo Consel per sobreposast per aquest ani a Miquel Albiel i Joan Ynbert, dit Pire, i per sobreistant a Joan Montàni[a], tost del loc de les Caldes.

Ani i dia susdit a représ la Tera a pagar los drapst a lavar i ls avem posast a la bosa.

1617 agost 26

A 26 de agost 1617 pose preu al blat lo Consel, so hés, lo que s'és venut fins vuy a fiar, y hés a setze reals la carga. Y pose pena del cot de la Terra que degú no l goso fer pagar a més ni tanpoc los que lo auran de pagar no l pàgon a més, sus les mateixes penes. Y per los qui seran rebelles y posen pena del cot y de deu liures.

Dia susdit pose lo Consel preu al pa de la fleca a catorse onses lo pa de forment y davuit onses lo pa de sègel, y asò a de ser pa cuit.

Més, pose lo preu al vi dit dia a deu dinés lo cortó de bon vi. Y lo vi que sie bolit y vi novel que no l véngon sinó a vuit dinés lo cortó, an pena del cot.

Dit dia areste lo Consel que los balles púgon penre los soldats auran menester per a fer passes a les montànies ho vullen fer un hefecte per a penre bandolés o ladres de pas, que la Terra pagarà los jornals de dits soldats, portant-los lo balle hen memorial.

[1617] setembre 12

A 12 de setembre s'enporte Joan Roçel, de Ordino, y Nicolau Torres, d'Encamp, un trelat dels Pariatjes y la carta del fil blau. A 21 de desembre torne[n] Joan Rosel y Nicolau Torres los susdits actes.

1617 octubre 7

^{|3} Als 7 de octubre 1617 areste lo Consel que lo pagament de la quístia sie lo digous abans de Tost Sans, que serà als 26 del corent.

Dit dia areste lo Consel que de aquesta ora en avant degun no pugo pescar ab asparavés ni ab versals ni ab pugadós fins a Nadal, asò en pena del cot de la Tera i la tesura perduda i les t[ruit]es tant que duren los béns. Y dit ban no pot bandejar sinó los de Consel.

1617 octubre 26

A 26 de octubre 1617 trobe lo Consel a Toni Pal, Babot, de Ordino, y a Joan Villela, de Ordino, per a fer lo pac de la quèstia de Tots Sans, y ajén de fer lo pagament lo segon o lo terser dia de noembre del present any.

A 26 de octubre de 1617 tornen relació Joan Guillemó, d'Endorra, hen nom de tots los nomenats a l'arest de 22 de mag de 1617 los avien donat càrec visurasen sèrta castió ten la paròquia de la Masana ab lo ca[r]/t de Arensal, com apar hen dit arest. Y fa relació al Consel que la paròquia pugo venre les herbes de Comalempé y lo Covil, mes los abitans de Arensal no sien privats de les [atentes], tant de casa anfora com dels casals. Condane la Tera les despeses migerament e que pàgon dites despeses de si al Consel de Sant Tomàs, en pena del cot de la Tera.

Dia susdit fa preu al vi lo Consel a deu dinés lo cortó, tant novel com vel, de vuy anlà.

Dia susdit donen als qui van per a pagar la quèstia dues pistoles per a gastar.

Dia susdit areste y mane lo Consel sien adobats los camins tant de pedres com de mates y aigües de así al dia de Sant Martí primer vinent, an pena del cot de la Terra.

^{|3v} Memòria del que les paròquies an de portar per a la vinguda del Bisbe: primo, an de portar un bon capó y dues pardius per paròquia; y qui no portarà dues perdius, que porto dos bons capons, y los capons los portaran vius. Y Sant Jolià a de bestraure un moltó y Ancamp que porto una basiva, y Ordino que porto una perna de carnsalada y Canillo porto una basiva; y un formatje que pòrton cada paròquia. Y si lo Bisbe ven a Sant Jolià, la paròquia de Sant Jolià bestrage lo pa y lo vi, y si ven Andorra, que la paròquia d'Endorra fasen lo mateix; y tanbé fasen lo mateix provoir de sivada.

Més, se trobe per anar rebre lo Bisbe, si per cas ven:

Primo, a Canillo Andreu.

Ancamp Nicolau Torres.

A Ordino Joan Rosel.

A la Masana Joan Bons.

Andorra Aimar.

A Sant Jolià Toni Nagual.

Y a ont se vulle que lo avis del Bisbe vingo, tenen orde de descloure la letra y que fàson avis a les paròquies.

1617 novembre 27

A 27 de noembre de 1617 areste lo Consel que los camins sien adobats per a de si a 5 del mes de desembre, an pena del cot de la Terra.

1617 desembre 21

A 21 de desembre de 1617 areste lo Consel que Joan Rosel, de Ordino, alestesquo lo que acotat a fet pagar de un tatxat que obtingé contre Nicolau Torres contre raó. Y dit Nicolau Torres no li devie res y lo feu presoner hen compania de Nicolau Molles a la vinguda de París, so hés, feu pagar coranta-y-sinc francs, y dit Rosel o alestesco per justísia juntament ab Nicolau Torres.

Més, dit dia areste que Nicolau Torres presento a Monsenyor la suplicació del notari.

Dit dia areste lo Consel que Joan Roçel, de Ordino, vaje a Barselona per a solisitar lo plet de Taús de así a miga Coresma y abans, si abans pot, juntament ab Miquel Aimar, d'Engordany. Y dit Aimar y astigo lo que serà menester.

^{|4} Dit dia areste lo Consel de pujar lo vi a onse dinés lo cortó; y asò que los ostalés y tavernés no púgon mesurar sinó a cortons y a dinés.

Dia susdit a rebut lo Consel vuit reals del quart de Arensal per pagar la mitat dels jornals an fet per a la visura an feta per virtut de l'arest fet a 22 de mag 1617. Y dits vuit reals los an repartits a dits visuradós.

Dit dia mane lo Consel pòrton altres vuit reals per a pagar l'altra meitat del gasto de dita visura la paròquia de la Masana lo primer Consel, hen pena del cot de la Terra*.

Ten de cobrar la bosa t/r/es liures, daset sous, dic 3 lliures, 17 sous. Les quals teni[e]n de fer bones los cònsols de Andorra. A 3 de jener n'a entrat a la bosa 1 lliura, 2 sous⁸.

Dia susdit loteje la Terra per a fer present a Barselona dues pernes per paròquia que péson deu lliures y sien cansalada vella. Y també loteje miga dotzena de formatjes per paròquia; y asò a de ser lo dia de Sant Jolià tot plegat a casa de Perot Nagual, de Sant Jolià. Y Joan Rocel, de Ordino, que ho condesco per a Barselona. Y quant sie a Barselona, dit Rosel ho repartesco a qui hel coneix se ajen de donar.

Dia susdit done lo Consel a Rusel y Aimar quinse pistoles per a gastar per a Barselona. Les quals pistoles a cobrades lo Consel a 15 de jener de 1618⁹.

Dia susdit areste lo Consel que sie donat del bo de la quèstia del Bisbe vint-y-nou liures a la Capdevilla, de Anió, y asò per almònnia per a casar algunes filles per la mort de son marit; perquè morí al sometent de l'Ospitalet, dich 29 lliures, sous*.

Més, areste sie donat a Miquel Albiel, de les Caldes, deu ducats per la cura de son fil, lo avien nafrat a dit sometent, tanbé del bo de la quèstia, dich 12 lliures, sous*.

Més, are/s/te sie donat un ducat de dit bo a Joan Rocel, d'Encamp, per miga dieta pagà al barber feie dita cura: 1 lliura, 4 sous*.

1618 gener 3

^{|4v} A 3 de jener 1618 areste lo Consel Nicolau Torres, d'Encamp, vaje a la Seu per a consultar les còpies de les letres nos an de antimar per la provosió del seneixal, que vol lo regonegam per governador d'Endorra. A 8 del corent a de anar y abans, si abans pot.

⁸ Nota de l'entrada dels diners a la bossa afegida per altre mà.

⁹ Nota del cobrament d'aquesta quantitat afegida per una altre mà.

1618 gener 15

Vuy, als 15 de jener de 1618, areste lo Consell que Juan Rosel, d'Encamp, vaje a Tolosa per tractar les coses convenients per la Val en lo que lo rey de Fransa, a istànsia del senexal, nos vol innovar, *etcètera*. Y a de partir lo dia de Sant Antoni primer vinent, *etcètera**. Porte-se'n lo dit Juan Rosel los pariatjes y lo privilegi de quant *[e]re* lo xenexal¹⁰.*.

Dit dia done lo Consel a Joan Roçel quinse pistoles per a gastar al viatge de Tolosa.

Areste lo Consel que los de Sant Jolià vagen a la Seu per a parlar ab lo senior canonge Capella si a cobrat la letra del Bisbe y també diran a miser Moles si·ls vol fer una o dos letres de favor a Tolosa; y asò an de anar demà de bon matí. Y que tòrnon prest ab letres o sens letres y avíson a Joan Rocel.

A 15 de jener 1618 areste lo Consel que los camins sien adobats, so hés, les parets són caigudes als camins sien levades dintre y así y vint-y-quatre del corent. Y hen lo dels jelats, que si los gells perseveren, que ara de present se adòbon demà mateix y, com ja astà dit, si los jels perseveren, cada semmana se adòbon bé, sus lo cot de la Terra.

1618 febrer 3

A 3 de febrer de 1618 areste lo Consel que los ostes véngon a sou lo cortó del vi y que coménson de venre a 5 del corent.

Dit dia done comtes Joan Rosel de les quinse pistoles li avie donat lo Consel als quinse de jener proppasat. Comtam que dit Joan Rosel reste deure de dites pistoles vint-y-dues liures, dos sous y nou dinés, y asò moneda corent an Fransa, dic 22 lliures, 2 sous, 9*.

Dit dia torne dit Rosel los privilegis avie pres a 15 de jener*.

Dia susdit areste lo Consel que los quatre de Consel d'Endorra pàrlon ab lo notari si sab o ten a la notaria deguna cosa que apertengo als pariatjes y govern dels conseniós, per lo que an de tenir cada consenior ofesials de cada part. Y si troben res, ho fasen copiar y que mànon Consell de la Terra y que fasen mirar los quatre privilegis se aturen ara an ses mans.

¹⁰ *Segueix un assentament que sembla incomplet, diu així: Areste lo Consell que Aldiàs pus no a pagat fins así*.*

[1618] febrer 12

⁵ A 12 de febrer areste lo Consell que Joan Vilella vaje ha París per respondre ha la asinnatió que·ns està donada ha instànsia del compte de Caramani i seneixal del comptat de Foix, i que prengue un fadrí per hacompaniar-lo i que li donon quatre liures i mitg*[j]*a per paròquia; que·ls tinguen prestos per dimecres a nit en ses mans ho ha casa de Muntània ho casa de Andreu de Pradaredó. I que Joan Rosell li fase letra per les vint-i-dues liures, dos sous i nou que són en Fransa i altres letres de favor, les quals ha rebudes a relatió de Jaume Andreu. I dit Vilella s'enporte los pariatjes i la carta dels vint proms i un altra carta que tracte de cozes dels veguers i los previletjes optingut*[s]* contra mossur de Mirapeix.

1618 març 17

A 17 de marts 1618 areste lo Consel que Nicolau Torres vaje a la Seu de Urgell per pendre consell de unes letres de Fransa, i ha de partir diluns. A pres sis reals i mitg per gastar.

Dit dia areste lo Consell que quant Nicolau Torres sie vingut de la Seu convé anar en Fransa. Que hi vaje Jaume Andreu, de Pradaredó, sens altra determinatió del Consell si menester no i és a parer de Nicolau Torres.

Dit dia emprèn lo Consell lo Consell del Pagament de la Quèstia sie per ha dimecres pasat Pasqua.

1618 abril 18

A 18 de abril 1618 areste lo Consell vaje fer lo pagament a Monsenior lo Bisbe de U*[r]*gell i en compania prengue qui li apereixerà, y asò quant baixo per ha fira de Verdú Nicolau Torres y Jaumet Pall.

Més, dit dia areste lo Consell que per tot lo present mes de abril sien adobats tots los camins públichs y senderons, so és, espedregats i tallats mates i haigües de prats, de riberes, conforme fins vui s'és acostumat.

Més, dit dia areste lo Consell que de la hora present fins per tot lo mes de agost ningú gose casar ab pardigot, en pena del cot de la Terra, i los cònsols que ho fasen notori en ses paròquies fins ha diumenge.

Més, dit dia afore lo Consell que ningú puege fer pagar la liura de les truites a més de un sou la liura, en pena del cot, i tanbé que ho fasen notori ab lo més avant.

Dit dia done la Terra ha Joan Rosell, d'Encamp, lo prevelegi darerament optengut del General per defensar les crides fetes sobre lo dret de galeres*.

Més, dit dia s'enporten los cònsols de Sant Jolià lo cortó y quart de l'oli*.

1618 maig 10

Als 10 de mai de 1618 trobe lo Consell que Joan Rosell, de Ordino, vaje a la Seu per consultar unes letres y portar-ne una al Bisbe, y després vaje en Fransa per fer resposta al síndic de París. Y escrigue, ho fase escriure, a Claveria al marcant Bidot si lo síndic aurà menester dinés a París li'n fase donar. Y los de la Masana y de Ordino ho dónon en tent¹¹ a Rosell lo *[que]* convé fer. Y si Joan Rosel no vol anar, se*[n]*s altre tòrbon¹² que i vaje Pere Antoni Rosell.

1618 maig 18

A 18 de maig 1618 areste lo Consel que Joan Roçel, de Ordino, vaje fins a Foix, o delà on convindrà, per ancaminar los papés convinran per al síndic de París, so hés, per a descaregar la Val devant lo rey per los presos tragé d'Endorra violentment mosèn Aguilar. Y ancaminat los aje, los dono Andreu Moixella, de les Caldes, que·ls porto a París a Joan Villela, síndic de la Val. Vuy se li pose an pena del cot de la Terra y de deu liures, a 20 de maig 1618¹³.

^{|5v} Ani y dia tras ascrit areste la Terra que totes les paròquies pàgon tres ducats y que·ls agen de portar. la Masana y Ordino que·ls dónon a Joan Rosell y Sant Jolià que·ls porto a casa de Montània. Y que·ls agen de donar per d'así als 20 de mai, en pena del cot de la Terra.

Dia susdit comanen tres peses del privelegi de les ascomunicacions per a fer-lo aconsellar a l'atvocat si per la conservatòria poden ascomunicar. Les quals comanen a Babot, d'Endorra*.

1618 maig 28

A 28 de maig 1618, al Consel de Santcogesma, trobe lo Consel los capitans:

Primo, a Canillo troben per a capità a Miquel Vidal, major, del loc de Prats.

Ancamp Pere Martí capità.

¹¹ *Probablement en lloc de tant.*

¹² *En lloc de tròbon.*

¹³ *Vuy se li pose... maig 1618 afegit posteriorment.*

A Ordino Pere Figat, dit Bringer, capità.

A la Masana Pere Pal, dit Ribot, del Puy, capità.

Andorra Toni Armingol capità.

A Sant Jolià Joan Bonet capità.

Dit dia posen los mostafasos:

Primo, a Canillo Miquel Adallac.

Ancamp Nicolau Torres.

A Ordino Babot.

A la Masana Fransès Oriol.

Andorra Aimar.

A Sant Jolià Toni Nagual.

Dit dia nomenen veedós de aigües y camins y altres qüestions:

Primo, a Canillo Andreu.

Ancamp Joan Roçel.

A Ordino Villela.

A la Masana Joan Torres.

Andorra Babot.

A Sant Jolià Gastó.

A 28 de matg 1618, en lo Consell de Santcojesma, avem donat a la muller de Andreu Muixella per la anada ha fet son marit a París, en part i paga, trente-i-dos reals: 3 lliures, 4 sous.

Dia susdit troben que nomenen per a sobreposat a Joan Montània, de les Caldes, y a Tomàs Perenalt, de l'ofisi de peraires, tant de li com de lana. Y també nomenem per a sobreinstant a Miquel Albiel.

^{|6} Dia ja dit areste lo Consel que vagen dos de cada paròquia per al dia de Sant Joan de juny primer vinent a la Seu per a fer onra per a la translasió de la caixa de sant Armingol.

Y cada paròquia fase lo gasto a sa jent:

Primo, troben a Canillo vaje Andreu de Pradaredó y Miquel Cal.

Ancamp que vaje Joan Rosel y Areny.

Y a Ordino Jaume Pal y Joan Sella.

Y a la Masana Pere Torres y Verdú.

Y Andorra Guillemó y Aimar.

Y a Sant Jolià Pere Nagual y Jalme Gastó.

Y si menen o an menestrer capellans, la Terra repartirà lo gasto de dits capellans o capellà.

Dia sobredit areste lo Consel que totom adobo los camins a sos antuixans y també per los comuns y també senderons; que sien adobats de así a Sant Joan primer vinent y los cònsols ho mànon cada uns a ses paròquies, an pena del cot de la Terra.

Més, areste lo Consel que Giberga y Sella dígon al balle que's desculpe de la aixicusió de Ramon Burgada hen què lo Capítol no trage marca. Y si a de donar requestes, que les dono ab consel de l'atvocat, que la Terra pagarà lo gasto de dites requestes. Y també los donen càrec sàpion a la Seu si se aurà de anar per a la festa se fa per Sant Joan a la Seu, ab profesó ho de quina manera se a de anar, y que o fasen a saber per les paròquies l'orde se aurà de tenir.

1618 juny 26

Als 26 de juni areste lo Consel que Gilemó vage a la Seu per a parlar ab lo Senor Bisbe per los negosis de l'areu Planes.

A 26 de juin de 1618 areste la Terra que senpre seran demanats Pere Torres y Bons, de Pal, per la paròquia de Ordino, pagats y setisfets de sos treballs, que vagen a jodicar lo bosch.

Dit dia areste la Terra que senpre seran demanats Jaume Pal y Joan Rosell, de Ordino, que pagats y setisfets de sos treballs vagen a jodicar lo bosch de la Masana.

[1618] juliol 8

^[6v] Als 8 de juliol areste lo Consel que Jaume Pal i Gilemó vagen a veure lo baixat de Secerela, que ten ab castió la paròquia de la Masana ab lo quart d'Erst. I feta la vesura, tornar relació al Consel per donar lo dret a qui pertoque; y asò de si a qui[n]si de julio[l], y antes si volen, en pena del cot.

1618 setembre 3

Als 3 de setembre 1618 tornen relació Jaume Pal i Yoan Gilemó de la vesura feta per est del baixat de Cexerela y declare lo Consel, aug[u]da sa relació, que los del quart de Erst púgon pasturar ab l'aparel y bestiar de trebal ab tenguda acostumada de bestiar

menut, dit baixat. Y asò és nostren parer. Y la paròqui[a] no'ls conturbo en lo susdit, en pena del cot de la Terra. Comdannam les despeses migeres, *etcètera*.

Als 3 de setembre 1618 fa preu la Tera al blat venut Aitana Sals a setse reals la carga; qualsevulle n'a venit¹⁴ a fiar, no'l pugo fer pagar a més, en pena del cot de la Tera y de deu lliures.

Dit dia areste lo Consel que los camins se adòbon fins a Sant Miquel i qui no aurà adobat, los [hage], en pena del cot de la Tera.

Als 3 de setembre de 1618 areste lo Consell que Guiem y Aldiàs pàgon a Grabiell, oste de Andorra, set sous o lo que li sie degut de son consolat lo primer dia venint, en pena del cot de la Terra.

Lo susdit dia areste lo Consell que vaje Joan Rosell, de Ordino, a la vila de Ax y Tarascó per veure la girada y pòlisa de Claveria que nos a treta a pagar de París y veure lo que Tinié ten de París, y asò en pena del cot de la Tera. Y a de partir fins a 10 de setembre primer vinents de 1618.

1618 octubre 22

^[7] Vuy, a 22 de octubre 1618, areste lo Consell de la Terra que los flequés d'esta ora n'avant donen dotze onses de pa cuit de forment y de sègell setze onses per qüerna, en pena del cot de la Terra.

Dia sobredit areste lo Consell que Joan Bons y Vylela vagen a la Seu per a consultar los [prosoïts] aporta[t/s] de París.

1618 novembre 19

Vui, als 19 de noembre 1618, se asenten les Corst per orde del senyor veget de Fransa i porte per [juge] ajunt al senior Antoni Vernís, de la vuilla de Fox. I la Terra trobe per arañadós a Joan Montània, de les Caldes, i a Joan Rosel, de Ordino, i an de comensar digous ara vinent.

¹⁴ En lloc de venut.

Més avant areste lo Consel que per tot lo mes que core que totom adobo los camins, tant camins¹⁵ com los particulàs, i asò en pena del cot de la Terra. Y la gravada dejós casa de Ramon Call sie adobada y alargada de si a dit dia.

1618 novembre 26

Als 26 de novembre 1618 areste lo Consel que Qual, del Tarter, vage Aix a comptar ab Claveria del[s] gastos del síncid¹⁶ de París i s'enporte quoranta duquats; y compta ab el y que vage digous.

Dit dia areste lo Consel que Areni, de Ancamp, porto quatre duquats a misser Ortador per dues anades. Dit dia troben per araonadós, après que los altres an acabat, Jaume Pal i Joan Gilemó.

Dit dia areste lo Consel que lo Consel del Bescompte se tinge lo dimarst abans de Sant Tomàs, que serà [18 de desembre].

1618 desembre 6

Vuy, a 6 de desembre 1618, areste lo Consell de la Terra que Joan Rosell, de Ordino, y Joan Gilemó vagen a la Seu per a cunsultar les letres an antimat per la conservatòria y responre d'eles, y s'enporten lo privi[legi] de les excomunicacions.

1618 desembre 18

^{17v} Als 18 de desembre 1618 fa preu lo Consel al vi a nou dinés lo cortó. Que los ostalés no pugen venre vi a mig cortons sinó a cortons y a dinerols, en pena del cot, de vui anlà.

Dit dia afore lo Consel que los ostes vengen lo pa a quatorse onses lo sègel i lo forment a dosse onses.

Dit dia areste lo Consel que Montana i Joan Gilemó, Joan Rossell pàrlon ab Joan Ricart per lo negosi de les teres.

Dit dia areste lo Consel que Bons vage a la Seu per a intimà a misser Moles si no vol traure lo que a provicit¹⁷ al col·legi de Tolosa, bonament li dono un prateix ab son consel.

¹⁵ En lloc de comuns.

¹⁶ En lloc de síndic.

¹⁷ En lloc de proveït.

Dit dia areste lo Consel que Joan Vilela vage a París per a fer posà lo sàgel a l'arest i demanar lo que convindrà demanar; y que los cònsols de Ordino lo li antímon.

Dit dia areste la Tera que lotege tre[s] liures per paròquia y que s pòrton de qui al dia de Sant Julià a casa de Gilemó, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consel que Micolau¹⁸ Tores i Areni, de Ancamp, i Montàni[a], Joan Gilemó, Pere Tores, Joan Rosell que per a disapte primer vinent vingen Andora per a serquar lo que convindrà portar lo sinesca[l] a París, y que Vilela s'i tropie si va dematí.

Dit dia areste lo Consel que s fase una ascala per a baixar a l'astab[l]e i una nesesària al calís. Y que los cònsols de Andora o fasen fe; la Tera o pagarà. Y que sie feta fins a miga Coresma, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consel se fase un Cristo per a la Casa y que los cònsols de Andora lo fasen fer al pintor.

1619 gener 8

¹⁸ Als 8 de jener 1619 areste lo Consell que Juan Vilela vaje a París per negociar ab Sa Majestat les coses conveniens per la Val y juntament ab dit Vilela vaje a parlar ab lo senexal Juan Rosel, de les Bons, tot per coses convenients per dita Val, etcètera.

Més avant, dit dia, trobe la Terra a Juan Rosel, d'Ordino, vaje a Barsalona també per tractar les coses conveniens per dita Val.

Dit dia areste lo Consell que cada paròquia porto sinc liures en mans de Juan Rosel, d'Ordino, y una perna per paròquia y tres formatjes de qui a vint del present; les pernes an de ser a onse liures y dites pernes y formatjes se an de ser portades a Sant Jolià dit dia a casa de Pere Nagual.

1619 març 13

Als 13 de mars de 1619 areste lo Consell que lo Consell del Pagament de la Quèstia se tingue lo Diluns de Pascua de Resurectió primer vinent y que totes les paròquies pòrton son pac per a dit dia, tot en pena del quot de la Terra, o dinés o pòlises, en Fransa, a Tarascó o a Foy¹⁹.

¹⁸ Aquesta és una forma comuna del nom Nicolau que es repeteix sovint. No s'indica més en nota.

¹⁹ Al marge esquerre arest.

Més, dit dia areste lo Consel que Juan Rosel, d'Encamp, vaje a Castelbò per provehir un acte de un memorial per que ns valgue per lo plet de Taús y també dit Rosel se areste paso a la Seu per parlar ab miser Moles se porie aver un memorial en dret féu miser Costa del plet de Taús. Y per lo Consel del Pagament o aje negociat. Y que escrigue a Mora no clogue lo prosés perquè hi volem afegir més actes²⁰.

Dit dia areste lo Consell que tots los tavernés y ostalés de si al devant véngon lo cortó de vi de la Val a deu dinés.

Y dit dia areste lo Consell que Calbó, de Saldeu, porto la sisena a mosur Preyxana, veguer, y que paso lo port dimars primer vinent, *etcètera*.

1619 març 22

Als 22 de marst 1619 arestat lo Consel que, atest lo onorable balle Mora nos a feta petisió que a estes ores ten presa la presona de Joan Dalmau, i lo dit onorable bale acabe son tràmit demà per tot lo dia i el no tenir forses per gordar dit pres, a demanat al Consel li donàs favor y ajuda per al vom²¹ gover i asninastrisó²² de justisia. Vist lo Consel la petisió justia a-o fet al dit onorable i l'a [o]ferit i totes les forses que aurie menester, y fer manar la gent nesesària aurà menester per gorda de dit pres fins y age altres balles provoïst.

^{18v} Als 22 de ma[r]/st 1619 arestat lo Consell que tres omes gàrdon lo pres ab voluntat de l'onorable balle Mora y que aquels tres, les parròquies, los se pàgon, so és, Ancamp i Canillo la un i Ordino i la Masana l'altro, Andora i Sant Julià l'altro, y que's càmbion de vuit en v[u]/it dies. Los òmens són los segent:

A Canillo l'Oste, de Saldeu.

Ancamp Miquel Capela.

A Ordino Figat, de Ansalonga.

A la Masana Martí Aldosa.

Y Andora Martí Sansa.

A Sant Julià Masià de Pere.

²⁰ *Ídem*.

²¹ *En lloc de bon*.

²² *En lloc de administració*.

Dit dia areste lo Consel que vagen a portà la quístia a Foix Aimar i Joan Areni, que lo dimarst sien a peu de port, e[n] pena del quot.

[1619] abril 1

Al primer de abril areste lo Consell que lo Consell de Santcojesma se tingue lo diluns après del diluns de Santcojesma, que serà a 27 de matg.

Dit dia avem liurat ab dinés ho pòlises a Miquel Aimar i ha Joan Areni tres-sents i onze ducats i vuit reals, i deu ducats per gastar, per anar ha Foix per pagar la quèstia.

Dit dia done lo Consell als cònsols de Andorra per un requot que s'és fet ha Joan Bonet, de Sant Jolià, que's tres sous i set. I dit dia se done orde als cònsols de Sant Jolià que per al Consell de Santcojesma los ajen trets avent-hi balle, en pena del cot, ho donon justa causa.

Areste lo Consell que los cònsols de Sant Jolià fasen restituir sinc dinés per pistola aquí a Molines, en pena del quot de la Tera.

La paròquia d'Ordino o lo mostafàs a pres la onsa de la Terra*.

Areste lo Consell que al primer Consell totes les paròquies pòrton los albarans a la Tera del Jeneral y també areste la Tera que tots los consolats fasen manar, porta per porta, que ninguna persona no pago ninguna cosa de menjar ni beure en Fransa, que no pago lo dret al Jeneral y que no pòrton lo albarà als hòmens en cada paròquia que són dedicats per la Val, tot en pena del quot de la Tera y de deu liures.

1619 abril 11

Als 11 de abril de 1619 jura Jaume Verdú, del Puy, paròquia de la Masana, per a balle del comte per lo veguer de Fransa²³.

1619 abril 9

Als 9 abril de 1619 presta la Tera al veguer de Fransa, mosur Joan Preyxana, un privilegi de la Tera conforme conste ab acte dit dia y ayn, pres per Matia Ribot²⁴.*

²³ *Al marge esquerre* Lo balle del comte.

²⁴ *Al marge esquerre* Lo veguer de Fransa.

1619 abril 11

^{|9} Als 11 abril de 1619 anvie la Terra una sentència y privilegi aserca del plet de Taús a Barsalona, lo qual privilegi a encomanat la Terra a Juan Rosel, d'Ordino, lo encaminàs a Barsalona^{25*}.

[1619] abril 1[6]

Als 1[6] de abril areste lo Consell que per ha 18 de dit vagen fer vizura los següen[ts] al camí de la Creu de Andorra fins hal pont de Andorra, entre ls prats ho fins a la Ribalta, per veure qui ha de adobar lo camí:

Ha Ordino Roselló.

La Masana Joan Torres.

Ha Canillo Sucarana.

I Hancamp Areni.

I ha Andorra Aimar.

I ha Sant Jolià Pere Nagual.

I als cònsols de Andorra se'ls mane a tots los interesons²⁶ s'i tropien, i tot, en pena del cot de la Terra. I dita vizura sie pagada per los delinqüens per ha mitgdia.

1619 maig 27

A 27 de matg 1619, al Consell de Santcoresma, trobe la Terra per ha capità:

Primo, ha Canillo Armani.

I Hancamp Armingou.

Ha Ordino Jener.

A la Masana Rosell, de Sesponi.

Handorra Ricart, d'Engordani.

A Sant Jolià Miquel Colat.

Dit dia troben mustasafs:

Primo, a Canillo Sucarana.

Ancamp Toni Torres.

Ha Ordino Joan Rossell.

A la Masana Pere Torres.

Handorra Gilemó.

A Sant Jolià Pere Nagual.

Dit dia troben veadó de les aigües:

A Canillo Caubó.

Ancamp Joan Areni.

Ha Ordino Pall, de la Cortinada.

A la Masana Joan Bons.

Handorra Guiem.

A Sant Jolià Mitjavilla, de Fontaneda.

La sobredita sentència ho privilegi que dona la Terra ha Joan Rosell, de Ordino, la encomana a Verdú ha Nicolau Pall Mora, de Ribera, i féu relatió que la encomana a mossèn Joan Mora en Barsalona.

Dit dia susdit trobem per sobreposats Pere Colat i Nicolau Perenalt y tanbé nomenam per sobreinstant Joan Muntània, de les Caldes, de ofici de paraires, tant de lana com de li.

[1619] abril 17

A 17 de abril, dit dia són vinguts los demunt dits nomenats Joan Rosell, de Ordino, Joan Torres, de la Masana, Sucarana, de Canillo, Joan Areni, d'Encamp, i Aimar, de Andorra, i Pere Nagual, de Sant Jolià, de la vizura dalt nomenada, y per sentència donen les cozes baix nomenades:

Primo, que an manat a Joan Gilemó fase una gravada a l'escolador, dintre on do[nen] los seus prats, A part d'avall, i ha part d'amunt fase una calçada contra de la paret de tres pams de ample per poder pasar la gent.

Ítem més, se mane al dit Gillemó i la viuda Moles fasen una gravada del palinquiró de la sicla de Perot Sucarà fins a la gravada que ha de fer Guilemó de l'escolador dels seus prats, so és, que manam que Guillemó ne fase de quatre parts huna i la viuda Moles les tres parts, ab un escolador contra de la part del prat de Gilemó. Y després que lo camí serà adobat l'an de entretenir mitjerament, tant lo camí com lo escolador.

Més, manam a Joan Babot i Perot Socarà fasen una gravada ab un escoladó a la part de Perot Sucarà fins del loc alà ont avem senialat, so és, Pere Socarà la tersera part i Joan Babot les dues parts. I fet que sie lo an de entretenir mitjerament, tant l'escolador com la gravada.

^{|9v} Més avant manam a Tònia Domenjona i Joan Babot que fasen una gravada del planell fins al cantó del prat de Perot Sucarà, so és, la dita Domenjona fase la tersera part

²⁵ Al marge esquerre Privilegi.

²⁶ Probablement en lloc de interesats o interessats.

i Babot les dues parts, ab un escolador. I lo dit Babot sie obligat ha entretenir lo camí adobat sie i la dita Domenjona haje de entretenir lo escolador.

Més, manam a Joan Babot fase una gravada a l'Arenal, al cap del prat de Aldiàs, junt al prat de Sansa, al sol del prat de Toni Balle, de deu pams de ample.

Més, avem manat Aldiàs que enterro la gravada del prat de la aigüera i al cap deval la alse, i que obre lo escolador del cap deval del prat.

Més, avem manat a Jalme Solana que mude la clavigera al loch acostumat i que alse la gravada i la enterro, i que adobe lo palanquiró de la clavigera que stigue bé.

Més, manam Aldiàs que obre lo escolador al cap del prat de la aigüera dins vuit dies de vui en avant comptadós.

Més, manam a Sansa que fase un repeu de alsada de dos pams de ample del palinquiró alà hont li avem senialat, tant que done la fola de la secla de la mola, asò fins a Sant Joan de juni.

Més, avem manat a Nicolau Moles y Ramon Call que tinguen los escoladós en dret del cantó de la secla fins a la mola de Tovira.

Més, manam a Joan Ricart, de Andorra, que trague l'aigua de la mola al capdeval del prat i lo escoredor de les rigeres del prat, y que Joan Babot, del Pui, la reprengue i la conduesque, de tal manera que després serà forra del prat de Joan Ricart, y Babot la tingue de tenir en condret, que sempre que dita aigua se fes cot ho donàs dani ha ningú, Babot lo aje de pagar. I lo dit Joan Ricart no puegue inpedir dita aigua a dit Babot ni deixar-la pendre ha ningú altre.

Més, manam a Grabriell Gillemó que exemplo la gravada davant lo canemar i que fase adobar la aigüera i que la entretingue ha coneguda dels cònsols. I totes les vizures damunt nomenades als dalt nomenats les mane les fasen, en pena del cot de la Terra, per de así al dia de Sant March evangelista primer vinent de 1620, asepto les que ja són ja donades i taxades més avant.

Dit dia manam als cònsols de Andorra fasen adobar els entoixons de la Creu, del mas fins al forat de la Argila, a la part damunt que fasen trenquar les mates i de la desvia alí hont an trencat un noyer, al camí de Sant Pere, a la punta de la terra de Ribot, fins al pont de les Cols, que·ls fasen trenquar les mates, en pena del cot de la Terra, per de así a Sant Joan de juni.

^{|10} Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen fer una porta a l'estable ab un forrallat a part de dins. I la clavadura que per vui és a la porta de l'estable, la fasen

posar al cap de la escala que an feta per baixar a l'estable, y que fasen fer un caixonet per posar tots los albarans de eixida del General, per de así a Sant Joan de juni, en pena del cot de la Terra.

1619 juny 18

A 18 de juny 1619 a prestat jurament per a ofisi de balle Perot Sucarà, del loc d'Endorra, per a spay de tres anis y a promès de servir totes les ordenacions y privilegis ascrits y no ascrits y totes les usances, y asò per Monsenyor lo Bisbe²⁷.

Dit dia areste lo Consell que, per tot lo present mes, totes les paròquies ho cada huna en particular ajen portat a caza Joan Rossell, d'Encamp, daset ducats. I que los cònsols de Andorra, si Consell no·s tenia antes, prenguen devuit ducats de la bosa que té Joan Gillemó i que junt ab los daset los apòrton. I tots juns fan soma de sent i vint ducats, los quals són ha compliment i compte de sent i vint ducats, los quals [*envie*] Joan Rose^[1] per via de girada, si ho trobe, ho sinó que·ls envie Ax a musur Claveria. I que dit Claveria los fase atener ha Toloza per pagar una letra ha enviada Joan Vilella de girada de dita soma. I que dit Rosell escrigue a musur Claveria que la Vall li pagarà los gastos farà per dita conducta de dits dinés.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino diguen a Rosell que vaje tractar ab musur Clerens les cozes an ell comanades dins dotse dies après Sant Joan ho lo sendemà de Sant Tot tot lo més la/*r*/ch.

Dit dia, perquè no·s trobe lo fuster Andorra, donen-li rahó los cònsols de dir-los que de vui al dia de Sant Joan no·s pot adobar la porta dalt nomenada, per so se·ls done tems tot lo mes de joliol.

Dit dia areste lo Consell que totes les paròquies hajan de tenir tots los camins i senderons per de así al dia y festa de Sant Tot, asepto les aigües dels prats, que aqueles sols les tinguen areglades conforme se acostume, en pena del cot de la Terra. I que los de Andorra hajan de fer adobar una pedra prop lo adoratori del pont Nou i al grau Corp una gravada. I los de Sant Jolià, al cap del prat de Andreu Pall, fassen piquar una roqua que i ha, ho fer-la gravar; i al sols del prat de la terera de Danís piquar altra roqua ho gravar; que estigue bé lo camí i tots los altres en general, en pena del dalt nomenat cot de la Terra.

²⁷ *Al marge esquerre* Lo balle del Bisbe.

I los de Sant Jolià, en entrant de son terme, davall la creu del pont Nou, fasen adobar ho piquar una pedra liza que i ha, en pena del cot de la Terra.

1619 juliol 31

^[10] Lo darer de juliol de 1619, hesent congregat lo Consel per aforar lo blat fiat lo present any y per altres coses, y així s'és resolt lo Consel de posar preu, y hés a vint-y-vuit reals la carga del blat de sègel y no més a fiar que a pagar, y asò hen pena del cot de la Terra y de deu liures, que degú no·l puge fer pagar a més dels vint-y-vuit reals.

Dia susdit pose lo Consel preu al vi a sou lo cortó. Y lo mostafàs sie obligat, com ja ho hés, de tastar lo vi, y lo taverner o hostaler no pugo venre sens fer tastar lo vi, conforme astà ja ordenat ho per lo mostafàs ho cònsols y consellés, ho algun prom si no ten vinentesa de modafàs y cònsols y consellés. Y si no here bedor, lo modafàs lo pugo aforar justa sa consènsia. Y si lo modafàs no y hés, lo qual tastarà, lo pugo aforar justa sa consènsia, y asò hen pena del cot de la Tera. Y los cònsols avison de nou los ostalés y lo mudafàs.

Dia sobredit areste lo Consel que·s trobo dos soldats per paròquia y aquels vajan cada dia a coneguda del capità de dits dotze soldats. Y dit capità trobe vui lo Consel a Bernat Malliol, de la paròquia d'Encamp, y los soldats los tropie cada consolat sien òmens de confiança y ben armats y dits soldats a de pagar lo Consel de la Terra y per ara les paròquies los bestràgon. Y també areste que dits soldats vajan a coneixensa del capità. Y si lo capità demane més soldats per paròquia, també cada paròquia los y a de anviar lo dia dit capità demanarà. Y quant dit capità coneixerà no an de anar, los despedirà. Y quant los aurà menester los demanarà y los y an de anviar com ja astà dit, an pena del cot de la Terra. Y los dits dos soldats an de ser dimenje al sol levant Ancamp, que serà a 4 de agost del present any. Y lo de la coneixenxa deixen al capità los cònsols d'Encamp lo y an de consultar si convenia de astar a coneixenxa de dits cònsol/s/ d'Encamp.

Dia sobredit mane lo Consel als cònsols de Andora, a pena del cot de la Terra, sie adobat lo pont de Sesanat fins al dia de Sant Bortomeu primer vinent.

^[11] Lo darer de juliol de 1619 areste lo Consel que Joan Roçel, de Ordino, vaje a Foix a parlar ab Clarents per lo negosi de Joan Ricart. Y los cònsols de Ordino lo y fasen anar tant prest com fer se puge y li an donat comtans vint-y-set reals y mig y quatre dinés. An·li de[m]anar vaje de así fins a 20 de agost propvinent.

Dia sobredit areste lo Consel, que a pena del cot de la Terra y de deu liures, que degun foraster no pugo pescar dins la Val de deguna manera de tesures ni aixecades, ni cals ni metsines, y asò, als abitans se comprén cals y metsines, a pena del cot, y als de fora de la Val trenta reals de ban y les truites perdudes y tesures si'ls ne troben. Y an asò done fecultat lo Consel que tots los que són anfoc pugen penre an ban tots los sobredits y als de la Val los veden, a pena del cot de la Terra, no púgon pescar ab asparaver ni verdols dels cap dels prats de Incles aval y tanbé per les altres paròquies del cap dels conreus aval, del dia de Sant Miquel de setembre anlà, so hés, dels verdols y asparaver y cals ni metsines an degun temps y també.

1619 setembre 23

Areste lo Consell, als 23 de setembre de 1619, que totes les paròquies pòrton dues pernes y sis formatjes per paròquia divenres primer vinent a Ordino a casa de Vilela. Hi les pernes an de pasar dotse liures. Y per presentar dites pernes y formatjes al senexal y trobe la Terra a Juan Vilela y a Juan Rosel. Y los cònsols d'Ordino ajén de tenir prest un animal per portar dita provisió de qui a Siguer.

A 23 de setembre de 1619 avem comtat lo Consel de la Terra ab Joan Vilela del darer viatge a fet a París. Y comtat lo que hel a pres y lo que la Terra li done, tot comtat, reste deure lo Consel a dit Vilela trenta-y-dues liures, catorse sous, dich 32 lliures, 14 sous. Ha rebut vint-y-una lliura, catorze sous, dic 21 lliura, 14 sous²⁸.

Dia susdit loteje la Terra set ducats per paròquia per a pagar la resta de tot lo que a manlevat Vilela per orde del Consel per al gasto de París, los quals an de portar cada paròquia a casa de Nicolau Torres, Ancamp, per al dia de Sant Luc primer vinent, an pena del cot de la Terra.

^[12] A 23 de setembre 1619 done lo Consel de comtans a Vilela davuiit reals y mig per anar a Foix ab Joan Roçel, de Ordino, dic 1 lliura, 17 sous.

Dia sobredit areste lo Consel que se adòbon tots los camins reals de así a 28 del corent, an pena del cot de la Terra, y les dreseres fins a Sant Luc conforme se acostume.

Més, mane lo Consel al/s/ cònsols de Andorra que adòbon lo grau del pont Nou fins a la boga de Sant Jolià, so hés, anterar les gravades fins a Sant Miquel y trencar les pedres

²⁸ Nota de pagament parcial afegida posteriorment.

són nesesàries y gravar fins lo dia de Sant Luc tot primer vinent, an pena del cot de la Terra.

Dia sobredit areste lo Consel que per al diluns pasat Sant Luc que sie lo Consel del Pagament y dematí.

Dia sobredit pose preu lo Consel al vi novel a deu dinés lo cortó.

Los set ducats per paròquia avien de portar lo dia de Sant Luc, que·ls pòrton lo dia del pagament así.

1619 octubre 12

A 12 de octubre de 1619 areste lo Consel que cada paròquia porto quatre ducats lo primer Consell se manarà.

Dia sobredit pose preu al vi a sou lo cortó, tant vi vell com novel, y al pa a de pesar lo forment onse onses la qüerna y lo sègel tretze onse/s/ la qüerna, y asò de auy anlà.

1619 octubre 21

A 21 de octubre de 1619 areste lo Consel que los cònsols de la Masana fasen adobar un malpàs se a fet al camí de Pal, més aval del torent de Mamó, an pena del cot de la Terra, que l'ajen adobar o fer adobar dintre si y per tot lo mes present, y asò a despens de qui decaurà.

1619 novembre 14

A 14 de novembre 1619 pose arañadós per a les Corts lo Consel a Mora, de Canillo, y a Nicolau Torres per a vuit dies, y acabat/s/ los vuit dies trobe a Joan Montània, de les Caldes, y Joan Martí, d'Encamp, per altres vuit dies.

[1619] novembre 23

^{|12} A 23 de novembre poze lo Consell preu al pa, lo forment deu onses y lo sègell dotse.

[1619 novembre] 25

A 25 de dit areste lo Consell que lo Consell de Sant Tomàs sie lo dijous abans de Sant Tomàs.

1619 desembre 19

Vui, als 19 de desembre 1619, areste la Terra que a de pagar a Nicolau Torres, de Ancamp, tot lo que és contingut ab acte que Acucat li féu pagar a Foys. Joan Rosell pagà per ell per una ampara a taxats de la presa de mulles. Y de dits dinés li consincnen sinc liures a la paga de lla quèstia de Pascua de 1620 y lo restant al Consell de Santcogesma més propvinens*.

Dit dia areste lo Consell que Joan Rossell, de Ordino, i Pere Mora vagen ha tractar ab lo seneixal les cozes convindran per la Val, lo dia que la Vall determinarà, y és per tot lo mes de marts, per negociar lo que s'especte ab una provozió que vingué del rei, nostre senyor.

Dit dia luteje la Terra sinc pernes per de así ha disapte per tot lo dia, portades ha Ordino ha caza Joan Villella, i de aquí que Joan Sella les condoesque, juntament ab una letra, ha Vidal Tinié, de Tarasquó. I les pernes an de donar, Ordino huna, la Masana altra, Canillo i Encamp altres dues, Andorra una, de pes de onze liures cada huna. I més ne luteja de Andorra per Vidal Tinié del mateix pes.

Dia sobredit an comtat lo Consel ab Joan Villella dels dinés li donen de comtans ab lo que li devien de la anada de París. Comtam que lo Consel reste deure a dit Villella sinc liures sense les sis liures li an donat de comtans vuy. Lo Consell l'a pagat a 23 de novembre 1620²⁹.

1620 febrer 10

A 10 de febrer 1620 pose lo Consel preu al pa de la fleca, so hés, al sègel honse onses, pa cuít a la qüerna y nou onses de pa de forment.

Dia susdit aliberte lo Consell lo pescar, septat cals et metzines, que aqueixos sien castigats conforme la darera veda del pescar, y septat també que los forastés no púgon pescar.

Dia susdit areste lo Consel que los cònsols d'Endorra mànon a Sansa que fasse y adobo lo que la visura darera s'és feta y li manave fes [per la] gravada o repeu de l'aigua ix de la mola, dins así y lo dia de Carnistoltes primer vinent, y mànon al dit hobro la aigüera d'intre lo prat de Sansa y lo prat o arenal de Babot, conforme astà visurat, y que mànon

²⁹ Nota de pagament afegida posteriorment.

als amos de la mola de Tuvira que adóbo[n] de la font de Tuvira fins al portel del prat de Sansa, y asò, an pena del cot de la Terra, o ajen de aver adobat lo dia de Carnistoltes. Y que mànon a Solana, ab [totes] les mateixes penes que obro la clavegera y trenco les mates del prat fins a la vinia de Nicolau Moles.

|^{12v} A 10 de febrer 1620 afore lo Consel les truites a setze dinés la liura lo temps de Coresma, so hés, la corontena, y fora de la corontena a sou la liura, y asò en pena del cot de la Terra, tant los qui les venran com los qui les compraran.

Dia susdit areste lo Consel que degun ome no go[s] casar ab lo pardigot de Carnistoltes fins a Sant Jaume primer vinener³⁰, y asò hen pena del cot de la Terra.

1620 març 24

A 24 de marts 1620 pose preu lo Consel al pa, so hés, a deu onses lo sègel y a vuit onses lo forment per cada quèrna, y lo vi a tretze dinés lo cortó, de vuy an devant.

Dit dia areste lo Consell que los flequés y ostalés no pugen vendre pa prim dins ni defora, y que lo pa l'ajen de pesar dabant que l comprarà; y lo vi no l púgon mesurar sinó a cortons i dinerals³¹.

1620 juny 1

Al primer de juny 1620, a la vista de Santcogesma, trobe lo Consel los capitans:

Primo, a Canillo Vidal, de Prats, lo vell.

Ancamp Maiol.

A Ordino Garetà.

A la Masana Camp.

Andorra Vidal, lo jove.

A Sant Jolià Joan Bonet.

Dit dia trobe los mostafasos:

Primo, a Canillo Mora.

Ancamp Nicolau Torres.

A Ordino Sela.

A la Masana Giberga.

Andorra Montània.

³⁰ En lloc de vinent.

³¹ Al marge esquerre Lo pa s'a de pezar.

A Sant Jolià Toni Nagual.

Dit dia trobe lo Consel los vehedós de aigües y camins:

Primo, a Canillo Cal.

Ancamp Joan Martí.

A Ordino Sella.

A la Masana Sabater.

Andorra Babot.

A Sant Jolià Toni Villa.

Dit dia trobe lo Consel per a sobreposats dels peraires a Toni Armingol y a Joan Pere Perenalt, y trobe per a sobreinstant a Miquel Albiel.

Dia susdit areste lo Consel que la requesta portarà Roçel, de Hordino, de la Seu, que sie antimada al senyor veger de Fransa; y que y aje de assistir ab dit Roçel per antimar dita requesta:

De Canillo Mora.

D'Encamp Joan Martí.

De Ordino dit Roçel.

De la Masana Giberga.

De Andorra Joan Guillemó,

De Sant Jolià Toni Nagual.

|¹³ Als 1 de juny 1620 a pagat a Nicolau Torres la Terra desauït liures a bon comte per lo que li devie la Terra del negosi de Acucat, de Fox, dic 18 lliures, sous.

1620 juny 30

Lo darer de juny 1620 afore la Terra lo blat, que ningun fill ho abitant de la Terra puegue fer pagar dit blat a més de coranta-i-sis reals, en pena del cot de la Terra.

Dit dia afore lo Consell lo vi ha catorze dinés lo cortó; i los ostes coménson de vendre demà, al primer de juliol.

Dit dia afore lo pa, so és, lo sègell que ajen de donar los ostes nou onses i lo forment ha set onses, i que tinguen pa los flequés.

Dit dia areste lo Consell que demà se tropien así un ome de Consell de cada paròquia per tractar les coses conveniens a la Vall:

De Canillo Andreu, de Pradaredó.

De Ancamp Joan Rossell.

De Ordino Joan Rosell.

De la Masana Joan Torres.

De Andorra Joan Gillemó.

De Sent Jolià Perot Nagual.

Dit dia a prestat lo Consel quinse sous de la bosa per a pagar un cot que Aldiàs no a volgut pagar, i li'n avem fet recot, i cobrast que sien, an de tornar a la bosa.

[1620] juliol 10

A 10 de juliol areste lo Consell que los hòmens deval nomenats se tropien a la Caza del Consell per hal dia que Joan Villela avisarà per veure quins papés de la caixa ho archiu seran bons per la vinguda de un comesari comés per lo senyor rei de Fransa. I si dit Villela no avize, fins de diiluns que ve en vuit, que per dit dia sien manats i de vui se tinguen per manats:

Primo, ha Canillo Miquel Adelac.

Emcamp Nicolau Torres, Joan Areni, Joan Rossell.

Ha Ordino Joan Rosell.

A la Masana Joan Torres.

Handorra Joan Muntània, Joan Gilemó.

A Sant Jolià Pere Nagual.

I que lo cònsol de Andorra los fase amanir de dinar i que sie la vinguda dematí.

Més avant, areste lo Consell que Joan Villela, de Ordino, vaje diluns per veure ab dit comesari per quin dia pasará i que avize per quin port pasará. Y si pase per Ordino, que Joan Rosell hi fase parada i per lo port de Canillo Pere Mora. Y que demànon provezió ont voldran.

I dit dia luteje la Terra un ducat per paròquia, que·l pòrton demà per tot lo dia a caza de Joan Villela, y per tota la setmana entrant que júnton sinc ducats per paròquia de més avant per pagar los gastos se faran, y per lo primer Consell hi serà que·ls pòrton. Villela ha dat compte dels sis ducats y la Terra ha pagat los sinc ducats per paròquia, y són en bosa³².

³² Nota del pagament afegida posteriormet.

Més, dit dia a prestat la bosa per recots als cònsols de Andorra vint-i-set reals per pagar recots i que los cònsols de Andorra los pòzon demà pasat que serà diluns en eixecutió fins siam pagats i tornats en bosa. An tornat vuit reals [...] dinés y lo més avant peniores y se'ls ha dit que es fasen vendre. An pagat 10 reals i mitg, reste deure nou sous, del/s/ qual/s/ ne tenim una peniora a la caixa³³.

[1620] agost 16

^{13v} A 16 de agost areste lo Consell que los ostes, de vui enlà, donon de pa de sègell dotze onses a la cuerna i de forment deu, en pena del cot de la Terra, y los cònsols ho entímon a les paròquies.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra, per de así ha un mes, pòrton los vint-i-set reals dels recots ho que pòrton peniores ho justes causes com no volen pagar, en pena del cot de la Terra.

[1620] agost 25

Als 25 de agost areste lo Consell que los cònsols de Ordino fasen anar un ome a Tara/s/có ab una cavalgadura per a rebre musur Tinier dimecres dematí, y que dijous, a deu ores, tinguen quatre fadrins a [Falcán]ach Sobirà ab armes. Y que li fasen amanir de sopar a Urdino per lo dijous a vespre y que avisen als cònsols de Andorra que amanesquen de dinar per lo sendemà y de la gent que y serà. Y que mànon Consell de la Terra esent vengut.

Dit dia areste lo Consell que Joan Guillemó y Nicolau Torres vagen a la Seu per a consultar los actes que convén per dit fet y que avisen al veguer de la venguda.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra mànon a Montània que·s trobe a casa sua, que no esque de la Val, y los de Canillo a Mora y los de Ancamp a Nicolau Torres. Y que lo dia que·s manarà, lo Consell que·ls mano los de Andorra a Montània, los de Ancamp a Nicolau Torres y los de Canillo a Mora, y asò en pena del cot de la Terra.

Més, dit dia areste lo Consell que totes les paròquies pòrton dos formatges per paròquia.

³³ Les dues notes de pagament afegides posteriormet

Més, dit dia se comane a Guillemó quinse actes de porgamí perquè ls porte a la Seu per a consultar*.

1620 agost 28

A 28 de agost 1620 areste lo Consell que Nicolau Torres i Pere Mora réston Andorra per assistir ha musur Tinié per la comesió que porte.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino fasen anar demà un ome ha Tarasquó per portar uns papés li donaran a caza musur Tinié, asò en pena del cot de la Terra.

[1620] setembre 4

|¹⁴ A 4 de setembre areste lo Consell que per ha Sant Miquel de setembre, ho dos dies abans, tinguen apariats quatre ducats per paròquia i que la bosa fase sis ducats per enviar a musur Tinié.

Dit dia luteje la Terra a la paròquia de Canillo tres pernes, vuit formatjes, Encamp y Ordino, la Masana, Andorra, Sant Jolià lo mateix. I les pernes an de pesar onze liures i les an de tenir per dit dia dels quatre ducats. I estes an de servir per musur lo seneixal vuit pernes, tres dotzenes formatjes, per musur Tinié quatre pernes, una dotzena formatjes, a mossèn Moles dues pernes de cansalada, una dotzena formatjes, i Vidal Tinié una perna, tot en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de la Masana entímon ha Pere Antoni Rossell, dit Giberga, que dins quinze dies, en pena del cot de la Terra, vaje a Tarascó per depozar davant musur Tinié, en pena del cot de la Terra; i los cònsols li dónon dinés per gastar, i que veje si dit Tinié li voldrà donar los escrits.

1620 setembre 26

Vui, als 26 de setembre 1620, areste lo Consel que Joan Rosel, d'Encamp, i Joan Areni, de dit loc, vagen a portar lo present que's fa, des[t]/inat per al senyor compte i per a mosur Tuiner, i cobrar los escrits que poran. Porten-se'n dotze ducat[s], quatre sous i deu. No són anats y lo presen[t] està en mà de Bernat Bonel a Tarascó y los dotze ducats, quatre sous són en compte de Joan Rosell, més avant, per la anada de Barcelona³⁴.

³⁴ No són anats... anada de Barcelona *afegit per una altra mà*.

Dit dia afore la Terra lo vi que d'esta [hora] en avant ajén de venre, lo vui vel a sou i lo novel a nou dinés lo cortó, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste la Terra que de si al dia de Sant Liuc que totes les paròquies ajén de aver fetes viusures de les creus i boges, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino ajén de serquar un traginer per a portar las pernes i formages per a portar a Tarascó, i que Sant Jolià fase una perna i vuit formages, Canillo dues pernes i vuit formages, Andorra tres pernes i vuit formages, Encamp tres pernes i vuit formages, la Masana tres pernes i vuit formages, Ordino una perna. Tot asò que ajén de portar totes las paròquies a casa del cònsol de Ordino i dit cònsol o fase portar a Tar[a]/scó a casa de Be[r]/nat de Salrà.

1620 novembre 23

A 23 de novembre 1620 afore lo Consell lo vi a deu dinés lo cortó i demà, per tot lo dia, los cònsols ho entímon als tavernés i dimecres que venguen tant vell com novell.

Dit dia areste lo Consell que lo Consell del Bescompte se tingue lo dimarts sendemà de Sant Tomàs i los cònsols de Andorra mànon a Jo[a]n Montània que vinguie en lo Consell per donar compte de la qüestió sobre dites qüestions de les mezures entre Perot Colat i Joan Sansa, de Ancamp.

|^{14v} Dit dia areste lo Consell que per de si al dia del Consell del Bescompte sien adobats tots los camins, tant públichs com senderons, en pena del cot de la Terra.

[1620] desembre 21

A 21 de desembre areste lo Consell que los cònsols de Ancamp entímon ha Sanset, traginer, que per lo primer Consell de la Terra i serà, vingue así per donar rahó ab que's defense de com no [ha] justia, de les Caldes, ere curta, i axí mateix los cònsols de Andorra entímon ha Perot Colat se tropie así per lo mateix Consell, en pena del cot de la Terra, i los cònsols que vui són ho entímon als que entraran.

Més, dit dia lo Consell encomane a Joan Rosell que respongue ha una letra de Tinié, de Tarasquó, i que prengue son parer.

Dit dia a pozat en cot la Terra ha Nicolau Goida, de Arans, perquè no ha pagat deu liures, sis sous i un ardit que deu dels estrans, conforme conste al compte de Ordino fet,

en lo qual li [po]zam al cot setze sous, los quals ha pagats la Terra de la bosa i li ha de cobrar. I se mane als cònsols de Ordino que mànon als cònsols entraran, ho els mateixos si cònsols seran, que, en pena del recot, per lo primer Consell porto les deu lliures, sis sous i un i los setze sous [dits] del cot primer fet.

Més, deu Giem, per una mosa estrània que tenie, un real i li manam, en pena del cot de la Terra, que per lo primer Consell lo porte.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen traure lo acte que prengué posesió Joan Rosell, de Ordino, sobre los béns de Joan Ricart, de Andorra.

Dit dia areste lo Consell que demà dematí vagen tres òmens, so és, Joan Gillemó y Aimar y Areni, de Ancamp, a visurar la gravada del prat de Sansa y dels altres entoxans, en pena del cot, pagats de sos treballs. Y te[nen] de pagar dita visura los delinqüens albitre dels sobredits visuradós.

1621 febrer 5

A 5 de febrer 1621 afore lo Consell lo vi ha onze dinés lo cortó i que no pugen fer a mitgts cortons, sinó que dineral.

Més, dit dia areste lo Consell que Toni Nagual vaje a la Seu soplicar al sennior veguer sie de son servei fer la cauza al pres que té lo sennior balle, de la Masana. Y quant lo sennior veguer no li vulle donar diada, li done una requesta de part de la Vall entimant-li que si dins tres dies no li fa la cauza, que a tenor de un priviletje tenim no li donarem fad[r/]ins de guarda sinó que en pagant. Y que prengue cosell si convé que dita requesta se dono al balle o al veguer. I li done la Vall sis reals.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ancamp mànon ha Miquel Sansa que per hal primer Consell se tropie así, en pena del cot, per la qüestió tenen ab Perot Colat, no tenint just enpediment. Lo mateix manaran los de Andorra a Perot Colat.

Dit dia la Terra ha tornat en recot ha Nicolau Goida, i lo recot és de 7 sous, 5. I·s mane als cònsols de Ordino que li demànon lo cot i recot. I de altra part i·s mane als cònsols de Ordino hi consellés, ho, per milor dir, se obliguen en pagar per ell tot lo que deu, tant de p[r/]insipal com de cots, per de así al dia de Nostra Seniorsa de marts, lo cot i recot ha de venir al primer Consell.

Dit dia areste lo Consell que vingut sie Nagual de la Seu i li porti lo consel, que done requesta al balle que sens juntar la Terra prengue lo notari i que demani assistència als cònsols de la Masana, i que intime al balle lo que lo Consell aportarà.

[1621] febrer 25

|¹⁵ A 25 de febrer areste lo Consell que Joan Vilella vaje a Foix per pendre tems del trezorier si pot fins a 27 de maitg i té per gastos vuit sous i mitg.

Més, dit dia areste lo Consell que los mustasafs fasen vizura de la justia y que la tinguen una setimana per paròquia i comense vui a Canillo i l'altra Ancamp y l'altra ha Andorra y l'altra a Sant Jolià, l'altra ha la Masana i l'altra ha Ordino, y si antes se acabe, poden.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Sant Jolià torne[n/] resposta a Rozalt que no deixo de fer lo forn no sent perjudisi del camí.

Dit dia trobe lo Consell que demà sien así dematí per trobar lo previletje sobre de lo que·ns poden forsar los senyors veguers en fer guarda als prezos. I si conve donar requesta als balles ho veguers ho deixen en poder dels anomenats, que són Joan Montània, Joan Martí i Joan Rossell, aplicant-i lo notari si·ls apar.

[1621] març 19

A 19 de marts areste lo Consell que Joan Martí i Pere Mora vagen a la Seu per consultar ab la Ciutat si·s pot donar possessió de veger ho no a misser Moles, i que s'enpòrton dinés per pagar lo acvocat.

Dit dia areste lo Consell que lo Consell del Pagament se tingue dimarts pasat lo Diumenge de Rams.

Dit dia trobe la Vall per rahonadós la setmana entrant a Joan Montània, Joan Rossell i la setmana après Pere Mora, Joan Bons i l'altra aprop Joan Martí, Joan Torres.

1620 desembre 23

A 23 de desembre 1620 nozaltres, Joan Gilemó, de Andorra, Joan Areni, d'Encamp, Miquel Aimar, de Angordani, elegits per lo Consell de la Vall per vezurar les cozes devall escrites:

Primo, sentensiam i declaram que Miquel Call aje de fer una gravada, comensant al palanquiró de la secla de la mola de Sansa, que tingue vuit brases de larh i de ample de tot lo camí, deixant bon escoredor a part damunt, i que aje de dresar la paret del seu prat, de tal manera que no enpedesque lo escoredor de l'aigua, i que dit Call aje de tenir lo escoredor endret tant que dure les vuit brases de la gravada li estan senialades.

Més, sentensiam que Sansa aje de fer altra gravada del peu de la gravada de Call fins a l'escoredor de l'aigua del prat de Nicolau Moles. I si Nicolau Moles torne lo escoredor de l'aigua dins de son prat, com diu que la i vol tornar, que no isque al camí, que lo dit Sansa aje de tenir escoredor y gravada endret com li està asenialada fins al [casol] de la mola de Tovira, de tal manera que no done enpediment al camí. I si d'esta ora en avant per dita aigua si fa/n/ cots, se ha de pagar per los culpans.

Més, sentensiam i declaram que Nicolau Torres aje de fer una gravada del cantó de la gravada de Sansa fins al cantó del seu prat, so és, del peu del palanquiró de Tovira fins a l'altre cap, vaje estrenient perquè lanso l'aigua a la secla del palanquiró, y asò se'ls mane se fase fins a Sant Martí, en pena del cot de la Terra.

[1621] abril 6

A 6 de abril trobe lo Consell per anar portar la quèstia a Foix Pere Ponsenalt, Mora, i Toni Sella, dit Armingol. Ha-se'ls donat per pagar la quèstia tres-sentes setanta-y-quatre liures y per gastos tretze liures, dotze sous y quatre, comprès vint-i-sis reals tenie dit Mora de la Terra. An donat comptes i som quitis i cabals³⁵.

És degut a Nicolau Goida de les deu liures, sis sous i dos que n'a donat per ell Joan Villela sis liures i mitja, reste tres liures, setze sous i dos, les quals a pagat al Consell de Santcojesma*.

Dit dia areste lo Consell que Joan Rosell, d'Encamp, de [Verdú] i de Gramunt enfora vaje a Barcelona per lo plet de Taús i que pague lo procurador i acvocat. I s'enporte dotze ducats i dos reals li auran donats per anar trobar lo seneixal ab Areni, los quals aje fets ab lo gasto que a fet a Barcelona.

E més, areste lo Consell que Joan Martí y Aimar, sempre que la Cort tornarà, que agen de venir y asestir per raonadós, y asò per temps de 8 dies. E més, per los altres vuit dies

propvinens a Joan Montània y a Joan Vilela, per tems de vuit dies per a raonar en dita cort.

^{15v} Dit dia [areste] lo Consell que ningú gose casar ab pardigot per de así al dia de Sant Jalme, en pena del cot de la Terra, y que los cònsols ho entímon a les paròquies demà per tot lo dia.

Dit dia areste lo Consell que totes les paròquies ajén adobat los camins per de así al dia de Sant Miquel dematí, i los cònsols ho entímon, en pena del cot, tant camins reals com senderons.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra, en compania de Joan Gillemó, per ha dijous pasat Pasqua vajen v/i/zurar lo pas del prat de Nicolau Torres i la mola de Tovira, i los cònsols de Ancamp ho entímon a Nicolau Torres i los de Andorra als entoixans de Andorra, tant la gravada que s feta, si és perjudici de ningú, com la que és a fer.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra fasen fer un reparo a la font més ensà del pont de la Volta de algunes sinc ho sis brases de larch, lo que conexera[n] serà menester, en pena del cot de la Terra, de así al dia de Nostra Seniorsa de agost.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra sàpien ab Nicolau Moles hont se tròbon unes letres sobre de les escomunicacions, al que entenem són ha Senahuja, y que per al dimarts de Pasqua ne donen compte a la consulta.

Dit dia areste lo Consell que no s porte los dinés de la menjeria fins a tant los sien demanats.

1621 maig 24

A 24 de matg 1621, a la vista de Santcoresma, trobe la Terra ha mustasafs:

Primo, ha Canillo Sucarana.

Ancamp Joan Rossell.

Ha Ordino Joan Villela.

A la Masana Perot Pall.

Andorra Miquel Aimar.

Sant Jolià Jaume Gastó.

Dit dia trobe la Terra ha veadós de aigües:

Ha Canillo Bortomeu Caubó.

³⁵ Nota del tancament de comptes feta posteriorment.

Ancamp Toni Torres.

A Ordino Joan Call.

La Masana Joan Torres.

Andorra Bortomeu Giem.

Sant Jolià Joan Mitjavilla.

Dit dia trobe la Terra capitans:

A Canillo Joan Adelac, àlies Solm.

Ancamp Miquel Capella.

Ordino Fransès Soler.

La Masana Micolau Torres, àlies Rull.

Andorra Martí Sansa.

Sant Jolià Miquel Colat.

Dit dia trobe la Terra sobrepozats a Matià Ribot i Miquel Albiell, i sobreestant a Joan Montània.

Dit dia s'enporten los cònsols de Sant Jolià tres previlejtes per la leuda de Puitgserdà.

Dit dia an pagat los consolats los draps a levar i·ls an pozats a la bosa de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los pasos que s'an adobar a la calisa dels prats de Andorra, de la Creu fins a la Ribalta, sien adobats per de así al dia de Sant Joan de juni, en pena del cot de la Terra.

Més, dit dia areste lo Consell que dits cònsols mànon a Aldiàs que enterro la gravada del seu prat i ha Jaume Solana, fins a dit dia de Sant Joan, i les mateixes penes del cot de la Terra Jaume Solana ha de adobar la gravada i enterrar.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen adobar un pas al cap de les terres de Munfel, a l'ubach, ha un terror que i ha, per de así al dia de Sant Barlabé, en pena del cot de la Terra. Y també·s mane, en general, que de así al dia de Sant Joan de juni totom aje adobat tots los camins reals i senderons, en pena del cot de la Terra.

1621 juny 29

¹⁶ A 29 de juny 1621 areste lo Consel que vaje a la Seu Joan Areny, d'Encamp, per a parlar ab lo senyor veger de la Seu per a consertar un asesor per a fer les causes a les dones preses; y si pot fer pujar lo prosés de la Carbasera ho faso, y que parlo ab lo senyor veger si pot fer venir menistre per al/v/ocat.

Més, areste dit dia que Joan Montània y Joan Guillemó asestéscon a les deposicions de dites dones y que consèrton los gastos ab algun hostaler perquè la Terra a de pagar lo gasto, segons una capitolasió avem feta ab los vegés, la qual capitolasió mostraran dit Montània y Guillemó al senyor veger de la Seu se li astará bé.

1621 juliol 2

A 2 de juliol 1621 trobe lo Consel per asestir a les deposicions y gastos de les dones presonereres a Joan Martí, de Mosquera, y a Joan Areny, d'Encamp, y comensaran a 12 del corent.

Dit dia areste lo Consel que Ordino y la Masana tinguon dues aspies per les montànies, y Canillo y Ancamp altres dues, que la Terra ho pagarà hara i tot lo temps an astat ja per avant.

Més, areste lo Consel que les paròquies pòrton sinc liures per paròquia Andorra a 12 del corent, an mans de Guillemó.

1621 juliol 27

A 27 de juliol 1621 afore lo blat tot lo consel manat a raó y preu de trenta reals la carga, que ven a sinc sous lo sisteró. Y lo Consel pose pena del cot de la Terra y de deu liures que degun abita/n/t de la Val no·s puge fer pagar dit blat a més de trenta reals y degun fora de la Val que lo blat sie prosoït de la Val, y hen asò caurà en pena també lo comprador com lo venedor si a cas lo pagaven a més de dit preu.

Dit dia pose lo Consel preu al vi a sou lo cortó, que coménson a venre a 28 de dit.

Dit dia pose lo Consel per aronadós per a fer fer justisia a Joan Montània, de les Caldes, y Joan Bons, de Pal, comensant a 28 del corent, acabaran de diumenje primer vinent an vuit dies.

Dit dia loteje lo Consel sinquanta reals per paròquia, los quals an de pagar demà per tot lo dia, y més, lotejen altres sinquanta reals per paròquia, pagadós diumenje primer vinent, los quals donaran als susdits raonadós.

1621 agost 2

^{16v} A 2 de agost de 1621 loteje la Terra deu liures per paròquia, pagadores diumenje primer vinent an mans dels raonadós.

Dit dia areste lo Consel que Pere Ponsernalt y Mora y Pere Antoni Rosel, dit Giberga, héntron araonadós comensant a 9 de agost, acabaran son temps a 16 per tot lo dia.

1621 agost 12

A 12 de agost de 1621 areste lo Consel que Joan Guillelmó, d'Endorra, y Joan Areny, d'Encamp, héntron per raonadós per fer fer justísia de les bruixes a 19 del corent, y an de tenir fins a 28 del corent.

1621 agost 25

A 25 de agost de 1621 loteje lo Consel vuit liures per paròquia, les quals an de portar diluns primer vinent a migdia an mans dels raonadós s'í trobaran, dic 8 lliures, sous.

Dit dia trobe lo Consel per araonar, per a fer fer justísia de les bruixes, a Joan Montània y Toni Nagual, de Sant Jolià. An de comensar diluns primer vinent, an de astar fins a Santa Maria de setembre.

A 25 de agost posam lo pa de forment a dotze onses i lo sègel a quatorse, comensant a vint-i-sis de agost.

1621 setembre 10

A 10 de setembre 1621 trobe lo Consel de la Terra per a istar se fase justísia contre les bruixes y altres coses se presénton a Pere Mora, de Canillo, y a Pere Antoni Giberga, de la Aldosa, paròquia de la Masana. Y an d'esestir a 13 de dit fins a 20 del corent per tot lo dia; y acabat dit temps, si per cas no y a Consel, y troben per a fer lo dit fet Joan Martí, d'Encamp, y Joan Areny, d'Encamp; comensaran a 21 del corent fins al Consel los pareixerà.

Dia susdit areste lo Consel que se tropie dotse soldats que vagen per les montànies cada dia, y asò dos per paròquia. Y de dues aspies y avie a Ordino y la Masana y altres dues a Canillo y Ancamp, que ara no n'i a de aver sinó una aspia a cada port. An-se de trobar demà, al sol levant, a Canillo. Y troben per capità de dit/s/ soldats a Guillem Jener, de Arans. Y los dits soldats trobarà cada paròquia an de tenir un mes.

Dia sobredit loteje lo Consel sis liures per paròquia i les an de portar Andorra an mans dels raonadós dimecres per tot lo dia.

Més, areste lo Consel dia susdit que demà vingo así Joan Areny y Guillelmó, juntament ab los raonadós, que mí[r]on a l'arxiu quin privigeli³⁶ nos pot venir an favor per lo que los òmens d'Endorra poden gaudir dels comunals y bosc y aigües y camins y de tot lo que·ns donen poder los senyors. Y dit acte a de anar a la Seu per aconsellar dit acte y per fer resposta a la requesta a donat lo vege per les farges. Y dit ome a de ser Nicolau Torres.

1621 setembre 20

|¹⁷ A 20 de setembre 1621 a lotejat la Terra un ducat per paròquia, lo qual an pagat de comtans.

Dia sobredit loteje la Terra sinc liures per paròquia, les quals an de portar Andorra an mans dels raonadós lo dia de santa Tèquia primer vinent.

Dit dia areste lo Consel que Ricart, d'Engordany, vaje per a capità dels soldats van per les montànies, comensant a 26 del corent, y a de tenir quinze dies conse/c/utivament; y que asento los soldats.

1621 setembre 27

A 27 de setembre 1621 pose preu lo Consell al vi novel a vuit dinés lo cortó.

Dia sobredit loteje la Terra deu liures per paròquia, portades Andorra an mans dels raonadós dimenje primer vinent.

Més, an lotejat la Terra sinc liures per paròquia a 22 de agost proppasat y se asente vuy, dia sobredit, per no aver-lo asentat lo dia lojetaren, per so se asente vuy.

Dia susdit areste lo Consel que totem an jeneral adòbon los camins reals y senderons, los més públics, y asò d'intre si y lo dia de sant Luc primer vinent.

Dia sobredit areste lo Consel que Bons, de Pal, y Cal, del Tarter, van a fira de Tarascó, y hels que procúron de quèfasen venir un mestre per a penjar les bruixes.

1621 octubre 12

A 12 de octubre de 1621 pose veda lo Consel al pescar de les truites; del dia de Sant Luc primer vinent anlà degun home ni persona no púgon pescar ab asparavés, covets ni verdols ni telles ni pujadós y qualsevol manera de pescar, salvo que ab la línia púgon

³⁶ En lloc de privilegi.

pescar senpre que vullen, y asò ab pena del cot de la Terra y la tesura y truites perdudes; y asò se anten per les riberes fins al cap dels bens y dels bens amont totom pugo pescar ab lo modo púgon.

A 12 de octubre 1621 areste lo Consell que per all dia de Sant Serni que pòrton lo pac de lla quèstia y ascot, en pena del cot de lla Terra.

1621 octubre 31

A 31 de octubre 1621 aforam lo vi, tant lo vell com novell, del dia de Sant Martí en avant, que'l pàgon a sis dinés lo corto, tant vell com novell, y asò en pena del cot de lla Terra.

^{17v} A 31 de octubre 1621 areste lo Consell que Joan Martí, de Mosquera, tinge càrec de rebre tot lo diner se deu dels dots de les bruixes, tant de les fogitives y destarades y pengades, y dit Joan Martí pago a qui se deu, y lo dit Joan Martí a de testar a cada consolat y donar-los memoriall. Y los cònsols de cada parròquia que sien obligats en fer ayxicotar los que devem cada un en sa parròquia y portar los dinés en mans del dit Joan Martí.

1621 novembre 29

A 29 de noembre de 1621 pose preu al vi lo Consel a raó de set dinés lo cortó, y que no púgon venre hen aqueix preu sinó del dia de Sant Andreu anlà.

Dia sobredit areste lo Consel que Pere Ponsernalt, dit Mora, de Canillo, y Toni Armingol, d'Encamp, vagen a portar la quèstia a Foix y que còbron a quit per lo darer pac caigut lo dia de Tots Sans proppasat. An de partir lo primer de desembre.

Dit dia areste lo Consel que per al digous abans de Nadal se tingo lo Consel del Bescomte y totom que porto los dinés dels astranis.

1621 desembre 22

A 22 de desembre 1621 pose la Terra preu al vi a vuit dinés lo cortó del dia de Cap de Any en avant, y lo dia de Cap de Any que comé/n/son de vendre a vuit dinés.

Vuy, als 22 de desembre 1621 afore lo Consell de lla Terra les pardius a reall les groses y devuit dinés les xeres o pedriles, y asò per tot aquet carnall; y no les puga vendre a més, tant als forestés com als abitans, y asò en pena del cot de lla Terra.

Dia susdit areste la Terra que Joan Montanya y Joan Guillemó pàrlon ab Matia, lo notari, y que li diguen que d'esta hora en avant no fasse pagar més dels instrimens sinó que lo que està taxat al Libre de la Tera.

Més avant, mane la Terra als cònsols de Ordino que de si al dia de Ninou primer vinent fasen dexar l'ostal a Joan Calbó, son ostaler, en pena del cot de la Terra, y que dit Calbó no pugue tenir ostal en ninguna part de las Valls, en pena del cot de la Terra.

¹⁸ Vui, als 22 de desembre, areste lo Consell que los cònsols de Ordino còbron los cots dels falits de la parròquia de Ordino y de altres conforme conf/s/te en lo Libre dels Cònsols de Andorra. Y se a de pagar per dues pernes 2 lliures, 8 sous y quatre reals a Jeroni Sella y lo demés a de entrar a la bosa³⁷. Se a de pagar a Nicolau Torres una dotsena de formatges tant que basto.

Vui, als 22 de desembre, done orde lo Consell que pago al jutge y lo boxí Joan Martí, o ab girades o per fer-y anar un ome o ab girada de lla manera que mior convindrà, o sinó los cònsols de Canillo, ab dit Joan Martí, que tropion un ome per anar y a gastos de lla Vall.

1622 gener 13

A 13 de jener 1622 areste lo Consel que de vuy andevant que's fase certificatòries als qui van y venen, so hés, ne fàson a cada paròquia qualsevol de Consel ho lo qui los quatre de Consel asenialaran. Y lo qui farà les pòlises pugo levar per cada un de la Terra dos dinés per cada un y quatre dinés per cada foraster. Y que degú no goso acullir degú que vingo de Fransa sense certificatòria; y deguna manera de roba ni mercaderia no la gòson acullir de una manera ni de altra sens altre horde. Y si per cas algú o alguns venen sens certificatòria y volen pasar avant, los dónon guia de una paròquia altra y los dono/n/ de menjar ab pagant; y lo diner lo rénton ab vinagre ho aigua calda. Y asò també se antén tant de la part de Catalúnia com de Fransa, y asò en pena del cot de la Terra. Y asò cada consolat ho mànon de porta a porta.

Dia sobredit areste lo Consel que los cònsols de cada paròquia fasen portar lo primer Consel los albarans del Jeneral.

³⁷ a la bosa ratllat per error, en lloc de ratllar y lo demés que apareix escrit a continuació i no té cap sentit dins la frase.

Dia susdit areste que los quatre de Consel d'Endorra miron a la notaria, juntament ab lo notari, si se porà fer un armari ho dos per a posar les escriptures que no caben al gran; y si se'n pot fer, lo fasen fer vista la present.

[1622] gener 19

|^{18v} A 19 de jener areste lo Consel que vaje a Tarascó per a parlar ab mosur de Clamany, seneixal del comdat de Foix, Pere Antony Giberga y Joan Areny, d'Encamp, per a responre a una letra de dit senyor seneixal nos féu feta.

Dit dia areste lo Consel se loteje dos pernes de cansalada per paròquia y vuit formatjes per paròquia, so hés, que una perna vella y altra perna de l'any, les novelles an de pesar dotse liures, antes més que manco, y les velles an de pesar honse liures la pesa, so hés, vuit pernes, per a presentar al senyor seneixal, y les quatre dotzenes de formatjes també. Y les quatre pernes restans romanen dues a Sant Jolià y dues a Canillo, y les 8 pernes y quatre dotzenes de formatjes sien a Hordino demà per tot lo dia, que serà a 20 del corent, a casa de Villella; y los cònsols de Hordino los fàson pasar lo port lo més prest que púgon, y los misatjés que pàson lo port divenres, que serà a 21 del corent. Y los formatjes y pernes an de ser molt bons, y asò an pena del cot de la Terra.

Dia sobredit loteje la Terra per paròquia davuit reals, que són nou ducats. Los vuit ducats an de portar a Hordino ab les pernes, y dotze reals an de servir per lo qui pique la roca de la notaria.

1622 gener 1

Vui, als primer de gener 1622, areste lo Consel que Joan Areni y Guillemó vagen a la Seu demà si trobaran dinés per al negoci se ten de tractar ab lo senexal; i trobats dits dinés, que Joan Areni los prenge i que encontinent vage a trobar lo senexal i que tracto lo que porà.

1622 març 19

A 19 de marts de 1622 loteje lo Consel vint-y-una liura y dos sous per paròquia per a pagar sent vint-y-sis liures i miga al senyor canonje Boquet, de la Seu de Urgell, les quals li an manlevat Joan Guillemó, d'Endorra, y Joan Areny, d'Encamp, per horde del Consel per a strenar lo seneixal per ajuda de la gerra contre los huganaus. Les quals 21 lliures, 2 sous an de portar a les mans de Joan Guillemó, d'Endorra; que y sien fins a 12 de maig

primer vinent, an pena del cot de la Terra. Y lo dit Guillemó fase trencar l'acte a dit canonje Boquet.

Dit dia areste lo Consell que per al diluns pasat, lo diluns del Consell de Santcojesma, que serà a vint-i-tres de matg, se tingue lo Consell de Santcojesma i lo Consell del Pagament de la Quèstia del Bisbe to[...]int i que Nicolau Torres que escrigue al canonje Capella aguarde la quèstia fins a dit dia; i si convé anar-hi parlar, sie a sa descregió.

|¹⁹ Dit dia loteje la Terra tres formatjes per paròquia, los quals pòrton a casa de Andreu Pal, de Sant Jolià, so hés, los de Hordino y la Masana y Andorra y Sant Jolià, y los de Canillo que pòrton les dues pernes que deuen a casa de Nicolau Torres, y los d'Encamp que y pòson altra perna, que sien tres pernes, la de Ancamp bestrau en més que les altres paròquies y los a de tenir cot per altra volta, ho sinó la Terra l'a de pagar. Y aquestes tres pernes y davuit formatjes donen horde a Nicolau Torres les anvio a Barselona, so hés, dues pernes y dotze formatjes a misser Viniolla y una perna y sis formatjes a mossèn Mora. Y Sant Jolià que done les dues pernes deuen per al canonje Boquet.

1622 abril 4

A 4 de abril 1622 areste lo Consel que los camins reals sien adobats y també senderons nesesaris d'intre si fins a 20 de maig propvinent.

Dia sobredit trobe per raonadós a la Cort Antoni Roçel, dit Giberga, de l'Aldosa, y Nicolau Torres, de Encamp. Y comensaran divenres primer vinent y tinran fins [a] l'altre divenres més prop, y acabats los vuit dies troben al loc de aquels [Jo]an Areny y Joan Roçel, y asò en pena del cot de la Terra.

Dia sobredit areste la Terra que s'entimo per les paròquies als hostalés que d'esta hora en avant no pugen acullir ningun ome de la paròquia matex de nit y que no li puguén donar menjar ni beure sinó sie alguns que no pугue fer altra cosa y que no tingue costum de tavarejar. Y si s'i trobe algú, que caigue en pena del cot de la Terra, tant los hostalés com los altres. Y que no puguén jugar en ningun joc dins los ostals de dia ni de nit y que·ls pòson al cot qualsevol dels quatre de Consell de cada paròquia, tant uns de Consell com altre.

1622 abril 16

A 16 de abril de 1622 areste lo Consel que vaje a Foix y a la Seu per a penre consell si·s pot donar posesió a miser Molles de ofisi de jutge hesent viu l'altre, per virtut de una

renunciassi a feta [miser] Martín, jutge, an mà y poder del senyor canonje Capella, subcol·lector de la Cambra Apostòlica, y vuy hés seu vagant lo bisbat de Urgel. Hés lo misatjer Joan Villela, de Ordino, y a de partir per a la Seu diluns primer vinent, y vingut de la Seu a de partir per a Foix.

Dit dia areste lo Consell que los mateixos donon dinés a Villella en compte dels tals an de portar ha Santcojesma.

1622 maig 23

^{19v} A 23 de maig 1622, a la vista de Santcogesma, trobe lo Consel per a mudafas[os]:

Primo, a Canillo Sucarana.

Y Ancamp Nicolau Torres.

Ha Hordino Joan Pal.

A la Masana Antoni Giberga, de l'Aldosa.

Andorra Ricart.

A Sant Jollià Pere Roig.

Dit dia trobe lo Consel per veedós de aigües:

Primo, a Canillo Miquel Cal.

Y Ancamp Joan Areny.

Ha Hordino Pere Pal, de la Cortinada.

A la Masana Joan Roçel.

Andorra Joan Guillemó.

A Sant Jolià Toni Ardiaca y Villa.

Dit dia trobe lo Consel per a capitans:

Primo, a Canillo Bernat Forest.

Ancamp Guillem Ricart.

A Ordino Jaume Pal.

A la Masana Sabastià Solana, de Ascàs.

Andorra Guillem Perenalt, dels Villàs.

A Sant Jollià Jaume Grau, dit Danís.

Dit dia trobe la Terra a sobreposats a Joan Montània y a Josep Guillem, y per sobreestant a Masià Ribot.

Dit dia areste lo Consell que cada consolat trague les composicions que·s deuen de les dareres Corts. Y al primer Consell que porten los dinés, si·ls an trets, o que donen rahó.

1622 juny 14

A 14 de juny 1622 areste lo Consell que tots los cònsols de totes les paròquies que fasen tenir los ostatlés a tots los que deuen de les composicions fetes, com apar al memorial, y per los cònsols, se'ls mane en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los camins reals y senderons sien adobats per tot lo present mes, en pena del cot de la Terra, i als cònsols de Andorra se'ls mane, sots les mateixes penes, que de altra part fasen adobar lo camí del pont de Andorra fins al pont Nou, per part ubaga, y que fasen trenquar les mates.

1622 juliol 4

A 4 de juliol 1622 areste lo Consell de la Terra que tots los cònsols o sos consolats que, de demà enlà que serà dimarts, d[ón]on los flequés a la querna del sègell treze onses y lo forment dotze, y lo vi vuit dinés lo cortó.

Dit dia aforre la Terra lo blat venut a fiar a tres liures la carga, y que los cònsols ho entímon a ses paròquies que ningú·l paguo a més, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que Toni Villa vaje vui mateix a la Seu per donar-li compte al senyor ve[ger] de una letra del senyor supcolector per fer jurar lo balle, y li donen per gastos quatre reals.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de cada paròquia que de demà enlà manon a totom qui tingue pedreniall y escopeta l'aje de portar, en pena del cot de la Terra, hu de cada casa, ab ses monizions.

Dit dia areste lo Consell que s'entimo als flequés i ostalés que de demà dimarts enlà no puguen vendre pa que no·l pézon davant qui·l rep.

²⁰ Dit dia mane la Terra que·s tingue dues espies, una del port Errat fins al de Siger, i Canillo i Encamp al port de Fontargent i port de Fra Miquel, i la huna espia de la Masana i Ordino i altra Canillo i Encamp.

Dit dia comanam nou trentins. Ho deixam a la caixa ab una bosa i altra.

1622 juliol 6

A 6 de juliol 1622 jure Joan Areni, d'Encamp, per ha balle per orde del senyor canonge Sebestià Capella, supcol·lector de la Cambra Apostòlica³⁸.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de la Masana mànon a Perot Pall que fins a mitg juliol se sie posat en obra adobar lo camí que's del pont de Ordino, tot lo tinent de son prat, i que i fase gravada si és menester, y que ho aje acabat fins a Sant Jaume.

Dit dia areste lo Consell que s'adòbon los camins alí hont l'aigua ho ha estorentat fins a mitg juliol, i mates i pedres per lo que serà menester, so és, camins reals i senderons.

Dit dia areste lo Consell que per ha demà dijous, dia de Sant Tot, se tropien así dematí Pere Pontsernalt, Morra, d'Encamp Nicolau Torres, Joan Rossell, Joan Montània, Joan Gillemó, Joan Bons, per serquar les coses conveniens per soplicar a Sa Majestat.

Dit dia s'és arestat que totes les paròquies fasen dir una missa del Sant Esperit que'n[s] encamino.

1622 juliol 11

A 11 de juliol 1622 areste lo Consel que Joan Rossel, d'Encamp, y Mora, de Canillo, vagen a parlar ab lo rey de Fransa a Tolosa o de li ont serà, senpre y aurà comoditat de poder pasar.

1622 juliol 24

A 24 de juliol 1622 ha jurat Joan Martí, d'Encamp, per ha balle del senyor rey de Fransa³⁹.

1622 agost 16

A 16 de agost 1622 aresta lo Consel que's fase tres soldats per paròquia, comprés lo capità, y que's júnton dijous a vespre a Lorts, y troben per capità per vuit dies, los primés, Ramon Cal, àlias Roçell, de Lorts, y acabats aquels vuit dies a Jener, de Arans. Y acabat aquels quinze dies, los cònsols de Andorra que y fàson anar a Martí Sansa, y acabat que aje vuit dies, que vaje Ricart, d'Engordany, altres vuit dies. Y pasats heixos quinze dies, los de la Masana, Joan Camp per altres vuit dies, y pasats aquels vuit, que y fasen anar

³⁸ *Al marge esquerre* Lo balle Joan Areni.

³⁹ *Al marge esquerre* Lo balle del Rey.

Sabastià Bons. Y que los cònsols tóngon càrec fer despedir dits capitans lo dia que acabarà [lo un] hen fer-y anar l'altre antes no aribo a sa casa, hen pena del cot de la Terra. Y que lo capità no puge deixar los soldats que l'altre capità no y sie. Y que los capitans despedesquen tots los soldats que an els no·ls estarà bé, sempre que ben vist los sie. Les paròquies que y fasen anar los tres soldats que·ls apareixerà, hen pena del cot de la Terra. Y si·s pot fer, los soldats que estígon conse/cu/tivament.

Dit dia areste lo Consell que Pere Ponsernalt, Mora, vaje a la Seu per lo de unes letre[s] de apel·lació que venen de part del Vicari Generall y que·n dono part al Capítol, y si convé dar·los una requesta ab assistència de l'asesor misser Ortodó, que ho fase y que·n dono part al supcol·lector y s'enporte los pariatjes. Y que vaje. Los Pariatjes ja són tornats⁴⁰.

^{20v} Dit dia areste lo Consell que de[s] del dia de Sant Miquel enlà no·s puge pesquar ab esparaver ni verdols ni pujadós ni ninguna lei de teures, si no és ab la línia, en pena del cot de la Terra, i que los cònsols ho entímon a ses paròquies. Asò s'enten tant que duren los bens envers la muntània, asepatat alguna nesestat de feit.

Dit dia areste lo Consell que d'esta ora en avant no·s pague cot per lo dels pedrenials y·ls alce.

Dit dia afore lo pa de forment dotze onses i lo de sègell catorze, i que demà se entimo⁴¹.

Dit dia areste lo Consell que fins al dia [de] Sant Luc se adobo la calisa de les entrades a la paròquia de la Masana.

Més, dit dia areste lo Consell que fins a dit dia de Sant Luc se adobo la basa que's entre lo revell de Palanqua, entre Palanqua i Perot, i que los cònsols ho entímon ha qui ho ha de fer.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de la Masana entímon als tenidós de la basa del prat de Raubert que l'ajen adobada fins dit dia de Sant Luc, los tenidós.

1622 octubre 6

A 6 de octubre 1622 trobe la Terra per rahonador Nicolau Torres i Pere Pontsernalt, Mora, y que sien así diluns dematí, que prenguen los juramens al senyor supcol·lector,

⁴⁰ *Nota del retorn dels Pariatges afegida posteriorment.*

⁴¹ *Al marge esquerre* Pa.

veguers i jutje juntament ab los cònsols de Andorra que s'i trobaran, y després, per l'altra setmana, troben Joan Bons, Joan Rossell.

[1622] octubre 14

A 14 de hoctubre areste lo Consel que Joan Roçel, d'Encamp, y Pere Ponsernalt, Mora, de Canillo, vagen demà Ax per a parlar y tornar resposta al senyor seneixal de una letra nos ten anviada dit seneixal.

Dit dia vote lo Consel que's fase dir una misa per paròquia invocant lo Asprit Sant nos done bona ventura hen fer les coses del cumú y an particular que tot lo que fasam, tot sie per al servey de Déu y de la humil Verge Maria.

Dia susdit loteje la Terra sis reals per paròquia per a fer aqueix viatge.

Dia sobredit loteje la Terra una perna per paròquia, que péson deu liures per perna, portades a Canillo de la ont lo senyor vegeer manarà y hon an de servir per a dit vegeer an recompensa de algunes mersès nos ten fetes.

[1622 octubre] 25

A 25 del sobredit areste lo Consell que Nicolau Torres, Pere Mora, Joan Rossell, Bons Torres i Toni Torres vagen fer la benveguda a Monsenyor quan sie aribat, y si els no s'i poden trovar, que n'i apliquon de altres.

Més avant, luteje la Terra lo present per Monsenyor, que los cònsols i consellés d'Encamp consúlton ab Joan Martí lo present que li an de enviar i que los cònsols d'Encamp envíon billets per les paròquies del que an de enviar i hont.

Més avant, luteje la Terra dues pernes, so és, una Encamp, altra Canillo, que pézon onze liures per Claveria i que les envíon los cònsols de Canillo.

Dit dia areste lo Consell que tots los camins reals y sendarons sien adobats per de así a Sant Martí, en pena del cot de la Terra.

[Vers 1630 inici gener]

^[2] Dit dia areste lo Consell que les sabudes se són fetes en lo present Consell se pàgon dels cots a de cobrar la bosa, y los cònsols de Andorra pàguon a Andreu Pal nou reals, so és, de les sabudes són onse, és-ne degut a la Masana 4, Encamp 2, Andorra 5, que ab tot farà suma de 1 lliura, 9 sous.

1630 gener 9

Vui, als 9 de janer 1630, areste de Consel i posse lo cortó del vi a deu dinés lo cortó, i que vengen de vui an a/vant/ a dits deu dinés. I los cònsols de Ordino que fasen fer altres reges i sien més grosses i més bastantes al portal de Sant Jolià. I los cònsols de Sant Jolià que vengen les velles. Y tanbé dit dia leve la guarda del morgo. Y asò, tot lo dalt ascrit, pena del cot.

Més, areste dit dia ab lo mateix cot i passe per fer certificatòries:

A Canillo Miquel Adelac.

Ancamp Joan Rossell.

A Ordino Jaumet Pal.

La Massana Verdú.

I Andorra Joan Guillemó.

Sant Jolià Andreu Pal.

I tots los quatre de Consell ne pugen fer per son propi.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols d'Encamp entímon a Joan Antoni, que pena del cot de la Terra y deu lliures, que si coza deu a Joan [C]iró, no'l pague que no aje pagat lo cot i recot deu al Consell, i est diner ha de entrar a la bossa. Que's lo cot 7 sous, 3 y lo recot sis sous, dic 6 sous.

Dit dia areste lo Consell que l'arest fet a 23 de desembre se tingue, asepte sobre dels francesos entren ab certificatòres de Tarasquó, Siger i Ax, i no de altra part.

Dit dia areste lo Consell que de nou se mane per porta que ningú puga traure blat fora de la Terra, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que Joan Rosell vaje a la Seu per consultar les letres que an de anar en França i que trague memorial, que'l porte lo primer Consell, i que pague la conducta de dos ainades a misser Ortadó, i si convé, que fase manar Consell de la Terra a sa descregió. I luteja la Terra vuit reals per paròquia, que'ls porten al primer Consell per pagar dites conductes.

[1630] gener 20

A 20 de jener areste lo Consell que Miquel Call, del Tarter, vaje a Foix per pendre una consulta de musur Violet i musur de Tiés, advocats, conforme esta altra que'n tenim.

Més, dit dia luteje la Terra per dit effecte sis liures, so és, deu reals per paròquia, i que prengue un ome per acompanyar-lo. I s'enporte los pariatjes i altre consell en còpia, donat per els mateixos, i còpia del privilegi optengut *[de]* musur de Lafores, altre per musur Preixana, en pena del cot de la Terra, dins 8 dies.

És degut a Joan Rossell, que's anat a la Seu y per bestretes avie fet per esc[r]iure unes lletres a la Seu, setze reals, de los quals havem de pagar los primés dinés que lutejarem, diem 1 lliura, 12 sous.

[1630 gener] 27

^{|21v} A 27 de dit areste lo Consell que los cònsols de Andorra, junt ab lo notari i Joan Rosell, d'Encamp, fasen lo plec per França i que prenguen dia ab lo notari per quin dia se han de trobar Andorra.

Més, que Joan Rosell escrigue a mossèn Guitarra, d'Esterri, que fase fer una letra de crèdit per lo coreu anirà a París fins en quinze ducats.

Més, luteje la Terra per ha dit dia sis liures i mitja per paròquia per dimarts tot lo dia, portats en mà de Joan Gillemó Andorra.

Més, se enprén lo Consell del Pagament per lo Dimarts Sant.

Més, se mane als cònsols de Sant Jolià que, en pena del cot, pòrton lo primer Consell los quatre reals del cot de Andreu Pall y l'altre cònsol, que's deuen als cònsols de Andorra.

1630 març 26

A 26 de marts de 1630 areste lo Consel que los cònsols de cada parròquia tórnon resensir un manament se féu a 23 de desembre proppasat en que's manave, en pena del cot de la Terra, que ningun abitant de la Vual puge venre blat a ningun forraster, afigim de nou sols, sots les mateixes penes i de deu liures i del cot de la Terra, que no pugen venre del seu ni del foraster que viuenge de deforra, per orde dels avitans de la Vual. I los cònsols i conselés que avui són, tinguen particulà comte en tot lo que an els sie posipble en saber los que quantrefaran a dit manament. I tosts los cònsols a son consolat o fasen notori per de así a digous per tot lo dia.

Dit dia se mane als cònsol[s] Soler y a Jaume Pal que fasen visura i que tincgen particular comte en què no pàson blats an Fransa, particularment a Lorts, als demés locs

de la parròquia una i moltes voltes. I cuant los aparege sie convinient, i aplícon Jaume Tor, conseler, i asò se los mane en pena del cot de la Terra, pagats i sestifets⁴² de sos trebals, *etcètera*⁴³.

Més, avem trobat a Andreu Muixela per anar portar un plec al Cristinísim rei de Fransa, senor nostre, i és partit a 15 de marts 1630; guane tres sous lo dia.

Més, se li a dat per gastos trenta liures al curts de Fransa. Més se li a feta una pòlisa a Fèlix Serro, marsant de Tarrascó, de vuint ducats, dic 24 lliures, 0 sous, y en tot és sinquanta-quatre liures, dic 54 lliures, 0 sous.

Dit dia se areste lo Consell de Santcugesma per al deluns pasat lo deluns de Santcugesma, que serrà a quinse dies a mes de l'acustumat.

Monte tot lo gasto del portal de Sant Jolià, pedra, cals, portalada, reixes i claus y clavadura, cadena, tot trenta-i-quatre liures, setze sous.

^{|22} Dit dia areste lo Consell que de así al Consell de Santcojesma ajen adobat totes les paròquies los camins i senderons, en pena del cot de la Terra.

Més, se mane als cònsols de Andorra que fasen fer una releixa de part lo coll del Mas, a una font que i ha, fins a dit dia, de pedra.

Més, se mane als cònsols de la Massana que per de así al Consell de Santcojesma, ho dia de Sant Joan, ajen fet una gravada dejós lo pont de Sant Antoni fins a la creu del pont, en pena del cot, que estigue bé.

Dit dia lotege la Terra quatre liures per paròquia, i estes se tenen de portar al Consel de Santcogesma, en pena del cot de la Terra.

[1630] abril 13

Vuy, als 13 de abril, areste lo Consell que degú no gos cassar a les pardius ab gos de mostra ni tampoc tirar a dites pardius, asò sos pena del cot de la Terra, ni tampoc ab pardigot.

Més, areste dit dia, ab lo mateix cot, que degú no's gosse tirar als coloms.

⁴² *En lloc de setisfets.*

⁴³ *Segeuix un assentament incomplet que diu:* Dit dia pren Gilimó, de Andorra, una carta del privilegi per negosi del.

Més, dit dia consedeix lo Consell a Joan Rossell, d'Encamp, la plasa del colegi de Tolossa, y en nom de tot lo Consell ascrige a Tolossa per saber com està lo de dit colegi.

Dit dia posse per araonadós Nagual i Verdú per la primera setmana, pena del cot, més, per la segona setmana, ab lo mateix cot, Soler i Babot. Més, per la tersera setmana, ab lo mateix cot, posen a Perenalt i Joan Pere Bonet.

Més, dit dia areste lo Consell que si los francesos trauen bllat de Catalúnia, que los cònsols de cada parròquia lo déixon antrar portan certificatòries dels cònsols de la Seu de Urgell ho Castelbò ho Vellver, que nungun traginer de Andorra ne puge portar, i asò ab pena del cot de la Terra, i ne puge penre apart de dits francesos ab lo mateix cot, i lo billet que's portarà dels cònsols de la Seu de Urgell ho de altres parts nomenades, los agen de deixar als cònsols de Sant Jolià, i dits cònsols fasen billet al darer loc vullen aixir, i asò ab lo mateix cot. I los cònsols de cada parròquia ho fasen manar porta per porta, i asò pena del cot, demà per tot lo dia.

[1630] abril 15

Vui, als 15 de abril, areste lo Consell que Guilem Torres, dit Perenalt, vage a fer guarda del morgo i mal contagiós a Ordino, i dit Perenalt, ab los quatre de Consell de Ordino, prenge altre ome *[per]* guardar ab dit Perenalt. Se a de guardar a Lors.

[Més], dit dia areste lo Consell que la segona setmana vage Joan Pere Bonet, de Sant Jolià, ab lo mateix orde que va dit Perenalt. Més, la tersera setmana vage Jaume Tor, de la Massana, ab lo mateix orde que van los sobredits nomenats. Més, la quarta vage Jaumet Pal ab lo mateix orde. I asò se' *[l]*s mane a tots en pena del cot de la Terra i que vagen a guardar dimarts, que serà als 16 del corent.

Dit dia areste lo Consell que ningu no deixo entrar nungun francès que no porto certificatòria dels cònsols de Siger, i lo que guarde que posse a la certificatòria la firma del nomenat, a la dita certificatòria de dit francès, y asò ab la mateixa pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino mànon als que tenen francesos a les forges i fan carbonar, que fasen buidar dits francesos dins tres dies, ab pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que ningu no conpro ninguna roba de nungun francès ho sie asta *[t]* en Fransa, i asò ab la mateixa pena del cot. I que los cònsols de cada parròquia ho fasen manar, i asò ab la mateixa pena del cot.

^{22v} Vui, dia detràs ascrit, areste lo Consell que tots los cònsols en ses parròquies miren la roba està en cada parròquia, so és, capes i altra roba, i asò ab pena del cot de la Terra. De aquí al devant si ne troben sie entrada, que sie cremada.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols i consellés de Canillo, senpre que no i restàs degú del Consell per a fer guarda del morgo, i tròbon altre ome que sie de la Cassa del Consell, i asò pena del cot.

[1630 abril] 20

A 20 del present areste lo Consell que lo pa vage a 9 onses lo pa de forment i onze lo sègell la quèrna, i que s'entimo als ostes que venguen diluns primer vinent.

Dit dia areste lo Consell que per de así al dia del Consell de Santcojesma totes les paròquies ajen comprat una roba de pólvora per paròquia, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que, d'esta ora en avant, no's puga tenir nungun sesteró que sie ferrat per lo costat, sinó per la vora de dalt, i los tals que'ls tenen que, d'esta ora en avant, no pugen mezurar que primer los tals sesterons no'ls ajen adobats i després afinats, en pena del cot de la Terra. I en particular se mane als cònsols de Sant Jolià i consellés que anit mateix, si tems tenen, ho per lo menos demà dematí, vagen vezurar lo sesteró de Bortomeu Xuxura si ab les launes que té al costat és ben alcatat. I, de qualsevol manera sie, no'n mezure fins a tot estigue ferrat en pla i marcat, i després vizurat si està bé, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane als cònsols i consellés de la Massana vagen fer enbaixada al senyor rector de dit lloc que si ha venuda sal a fransezos, i si n'i ha venuda, si l'a dezunsiada. I que al primer Consell fasse relació de sa resposta. I asò's diu per ell i gent de sa caza, en pena del cot de la Terra.

Dit dia ordene la Terra i luteje dues pernes per paròquia de pes de onze liures perna, i vuit formatjes, que seran dotze pernes i quatre dotzenes de formatjes, i aquels porten dret a Sant Jolià, a caza Andreu Pall, de así ha diumenge, a 28 del present, i de aquí Joan Rossell, d'Encamp, tingue orde fer-les portar a la Seu i enviar a Barselona, so és, sis pernes a misser Vinola y altres sis a misser Robí, i'ls escrigue de part del Consell, i en pena del cot.

1630 maig 2

A 2 de matg 1630 areste lo Consell que la guarda dels ports se vagen continuant i que no deixin entrar ninguns fransesos ab certificatòries ni sense certificatòries, sinó estant solament algun cònsol ho síndic de Siger que vingés per tractar cozes de comunes i sindicats.

Més, dit dia se areste que tots los cònsols ho consellés de totes les paròquies, alí hont no i aurà cònsols, entimen demà per tot lo dia a totes les cazes de cada paròquia que, en pena del cot de la Terra i ser foragitats de la Vall, a tenir purgatió per lo tems a dit Consell serà ben vist, que no i haje ome que goze anar en França, tant a les fires de Ax y Tarasquó com també per altres negotis.

Dit dia ordene lo Consel que los cònsols de cada paròquia que demànon a tosts los òmens que porran saber, que aigen sentit castions que sien recuregusts a la justísia antes que a la Terra, que la Terra los aige fet cot, que n pòrton memorial de aquí al primer Consel, i asò en pena del cot de la Terra.

1630 maig 6

^{|23} Aui, a 6 de maix 1630, trobe a Juan Rosel i al Rocs, de Nagual, per anar a la Seu per penre parer aserca de la veda que nos a fet i levar-nos lo comerts, i lo Rocs que vuaige a Pucserdà, i si convé anar que vuagen a set de maix, en pena del cot de la Terra.

Dit dia s'enporten una sentència i la carta de vuint-i-cuatre proms i la sentència de la farina, tot tres cartes *.

Dit dia areste lo Consell que no pugen fer certificatòries més dels sis anomenats en l'arest a 9 de jener, i que lo que deihen que los demás del Consell ne pugen fer per son propi ús, que, d'esta ora en avant, no n pugen fer sinó los sis anomenats, asepto que sempre que algú d'els sie forra, prengue lo càreg lo que ells daran lo paper, ab que sie del Consell, si n'i ha, ho sinó, prom.

Més, se trobe per ha guarda a Lorts Miquel Aimar, que comenso diumenge, a 12 del present, i que estigue una setmana, i l'altra setmana après, Miquel Ribot, dit Roqua, de Aixerovall.

[1630 maig] 8

A 8 del present areste lo Consell que cada nit los cònsols de Sant Jolià fasen tanquar lo portal y que comànon la clau a Pere Nagual.

Dit dia trobe per raonadós lo Consell Joan Gillemó, Toni Torres, Pont, i an de comensar diumenge primer vinent.

[1630] maig 12

Vui, als 12 de mai, areste lo Consel que alguns òmens serien pasats en Fransa per aconpanar alg[uns] capelans, que a les paròquies seran dits òmens, que los cònsols i conselés los mànon, que en pena del cot de la Terra, que tingén desterro de coranta dies alí on los quatre de Consel conexeran serà més a propòsit per la salvetat de dita Val. I si dits no volien obeir, que ls fasen paredar les portes de ses cases.

Dit dia vol la Terra que los f[?]equés donon deu onses de sègel a la qüerna i vuit de forment. I asò de demà enlà, que serà dimars vuint a catorse de mai 1630. I los cònsols o entimaran per totes les paròquies.

1630 maig 27

^{|23v} A 27 de matg de 1630, al Consell de Santcojesma trobe lo Consell:

A Canillo mustasaf Call y balle de les aigües Miquel Adelah.

Ancamp mostasaf Toni Torres i veador de les aigües Joan Pont.

Ha Ordino Jaume Pall mudafàs i Sebestià Pall veador.

A la Massana Jaume Tor modafàs i Joan del Mas veador.

A Andorra Joan Babot mudafàs i Gillem Torres veador.

A Sant Jolià Toni Nagual mudafàs i Gastó, de Fontaneda, veador⁴⁴.

Dit dia troben per capità:

A Canillo Bernat Forest.

Ancamp Bonaventura Mas.

Ha Ordino Pere Babot.

A la Massana Joan Pere Solana.

Andorra Mateu Moles.

A Sant Jolià Toni Soler.

⁴⁴ *Al marge esquerra* Santcojesma.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Sant Jolià fasen anar un ome a portar una letra al sennior vege de la Seu de Urgell, i lo dit no torne que no cobre resposta de dit senyor vege. I aquella letra los cònsols de Sant Jolià determinon lo que los apareixerà de dita letra, junt ab los de Consell de Andorra.

Dit dia areste lo Consell que degú no's gos guxar per los ostals ni ninguna manera de gox. I asò de aquí a Sant Miquel de setembre, en pena del cot, so és, gox de cartes a dits hostals, i los cònsols de cada parròquia que fasen manar *etcètera*.

Dit dia areste lo Consel que pòrton los cònsols de cada parròquia vuit liures a cassa de Gilemó per de así a mig juni, asò pena del cot. Y Gilemó que pago lo que's deu del portal y de bestrets de cors velles, i lo demás resta que astige en sa mà de dit Gilemó. I asò pena del cot. I tanbé a mossèn Montània vint-i-sinch realls, i asò conptades les cors de Alexandre, taverner i pagades les reixes de dit portal.

Dit dia trobe lo Conseill que a la guarda de Ordino vaje Antoni Sella, dit Ermingol, demà dimarts fins a dimarts que ve, i després Joan Babot, i l'altre dimarts Pere Querol, i Sant Jolià Toni Nagual, i que ha Ordino Jener, de Arans.

1630 juny 20

Avui, 20 de juni 1630, se mane a Juan Gilemó, de Andorra, que vage a la Seu per veure com s'a de fer dells òmens de Gisona tenen detinguts a Llors i que vege lo Consell dell M:orbo quin orde s'a de tenir, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se done a Gilemó daset sous i mig per gasto.

És degut a Sant Jolià per calls dell portall hun ducat: 1 lliura, 4 sous. A pagat Sant Jolià⁴⁵. Comensarà la guarda al 3 de jollioll: Areni per vuit dies, Andorra per alltres vuit Gabriell Gillemó, Sant Jolià per altres vuit Toni Jallmet, dit Migavilla, la Massana per alltres vuit, consegativollment, a Juan Giberga, dell mas de Ribafeta, i Ordino per alltres vuit, consegativollment, a Sabastià Pall, dit Sucarà. I asò tots en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane que tots los que tenen armes all memorial de les mostres de armes de foch, que de si a diumenge coménson de portar-les o fer portar hun ome de cada quasa, totora que exirà de quassa, tant per anar a treballar com per anar a veure mosors. I asò en pena del cot de la Terra.²⁴ I asò s'antén exint dells lochs de li ont estan de abitas/i/jó.

⁴⁵ Nota de pagament afagida posteriorment.

Dit dia an lutegat quato/r/sse sous i dos per paròquia. I aquexos són per fer lo compliment dell que donaven Andreu, de Muxella, de la anada de París. I asò per lo dia de Sant Joan per tot lo dia, en pena dell cot de la Terra. All quall li donaven tres sous per jornall, que a estat dos mesos i mig, i a gastat quoranta-set liures sense los jornalls: 47 lliures, sous.

1630 juliol 12

A 12 de juliol 1630 arreste lo Consell que la guarda que fins vuy s'és tinguda a Llors per lo morbo sie alsada, y que cada parròquia tingue guarda en ses parròquies als lloch/s/ que als de Consell los apareixerà ser més convenient, y que no déixon entrar ningun fransès que no porto certificatòria de la vila de Tarascó o de Ax o de Siguer, y aquelles segellades dels sagells de dites viles, y les de Siguer fetes y firmades de mà del cònsol Favas, ab sagell de dita vila, y lo de les mercaderies resten ab la privasió a l'altre darrer arrest feta, comprenent-se també la vila de Vitdesos, que també, portant certificatòria del cònsol de dita vila y firmada ab son sagell, que'ls déixon entrar. Més avant, se mane que s'intimo porta per porta que ningú no acullo fransesos sense orde dels cònsols o consellés o de la guarda de cada parròquia.

Dit dia arreste lo Consell que cada nit se tanco lo portal de Sant Jolià, y que no tãcon fins que sie un ora de nit. Y si alguna nit los convidrà deixar-lo ubert, que sie a alvidrio dels quatre de Consell. Y que tinguen orde de tancar dit portal los de Consell y proms del lloch de Sant Jolià, cambiant-se de vuit en vuit dies, comensant Andreu Pal, y després Antoni Vila, y després Pere Nagual y que seguéscon aquest orde. Quant ajen acabat que tórnon los altres a comensar.

Dit dia arreste lo Consell que sempre que se aje de anar per les muntànies ab soldats sien capitans: a Ordino Fransés Soler, a Canillo Solm, y que quant aquels avisaran, les parròquies los envíon sis hòmens per parròquia, so és, los de Andorra y la Masana ab los de Ordino, y los de Sant Jolià y Encamp ab los de Canillo. Y asò se'ls mane a tots en pena del cot de la Terra. Y los soldats los enviaran sien ben armats, on no, lo capità que'ls pugue despedir y llogar-ne de altres a ses costes.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que empàron les garbes o blat que són a l'ortal de Joan Ricart per compte de la Vall; y estes, emparades per justisia, les fasen pasar a cobro que stiguen a dret per lo que deu dit Ricart a la Terra. Y asò se'ls mane en pena del

cot de la Terra. Y als cònsols de Canillo se mane que avíson lo balle que baixo lo més pres que pugo per dit efecte.

^{24v} Dit dia arreste lo Consell que Joan Guillemó cobro lo compte de les Corts pasades del Llibre de la Cort, partida per partida, y porto lo memorial de dit compte y bestrets a la Terra.

Dit dia vol lo Consell que los quatre de Consell de la parròquia de Sant Jolià que en éser allà prenguen un capità o desener ab la gent que a ells los apareixerà, visíton casa de Bortomeu Xuxura y vejen si trobaran capes o roba nova fora de aquella que té manifestada. Y si n'i troben, la prenguen y la pòson en cobro reservada fins a tant que lo Consell ne aje conegut, y asò se'ls mane en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que fasen la mateixa visura a casa de Gabriel Guillemó y de Canillo y altres si·ls apareixerà, i que fasen lo mateix que·s mane als cònsols de Sant Jolià.

Dit dia loteje lo Consell sinch sous y deu dinés per parròquia. Y són a compliment de paga de tot lo que podie deure al Vall a Andreu Muixella.

1630 agost 8

A 8 de agost 1630 avem fet lo afor del blat y l'aforam a coranta-dos reals la carga, y los cònsols de cada parròquia que intímon cada consolat a ses parròquies que ningú no·l fase pagar a més de dit afor, y també que ningú no·l pago a més, en pena del cot de la Terra, dich 4 lliures, 4 sous.

Dit dia s'enporte Calbó, de Soldeu, cònsol de Canillo, quatre cartes de porgamí que contenen negosis de la lleuda y franquesa tenim a Puixerda.

A 9 de setembre ne torne dit Calbó dos privilegis⁴⁶.

Dit dia areste lo Consell que ningú pугue pescar ab sparavers, covets y altres tesures ni aixecades, salvo la línia de vint de agost enlà, y asò en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste lo Consell que Joan Guillemó vaje a la Seu a tractar ab lo doctor Mallolís a com se voldrà condir per a servir la Vall. Y si dit Mallolís no vol servir-nos a una conducta acomodada, que veje a hont se'n trobarà un altre, aquell que a ell li apareixerà éser convenient. Y que vaje fins a diumenge primer vinent, y asò en pena del cot de la

⁴⁶ Nota de retorn de la documentació afegida posteriorment.

Terra. Y també que parlo ab lo senyor veguer, dient-li que pago los bestrets deu de les Corts, y també que torno alguns pedrenials falte dels que avie pres.

1630 setembre 29

²⁵ A 29 de setembre 1630 arreste lo Consell que Joan Rossell y Andreu Pal vagen a Puigserdà per a tractar si porem aver llibertat de traure blat, y que vagen per tota aquesta semana, y si·ls convindrà que puguen pendre fadrins per acompanyar-los.

Dit dia s'enporten dos privilegis de porgamí, so és, una declaració sobre una presa de farina y un altre del duch de Maqueda*.

Dit dia llosteje la Terra un ducat per parròquia, y totom que·ls porto fins a dimars a vespre a casa de Guillemó, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que totom adobo los camins en sos antoxàs. Y los cònsols de cada parròquia que·l fasen adobar als comuns. Y asò fins a diumenge primer vinent, en pena del cot de la Terra.

1630 octubre 6

Lo metje Malolís s'és condoït a 6 de octubre 1630 conforme estave condoït lo metje Massanés, asepto que ell se ha de traure les visites⁴⁷.

[1630 octubre] 11

A 11 del present areste lo Consell que per ha demà disapte se tropien en Andorra sis òments, de Canillo Peliser, d'Encamp Joan Rossell, de Ordino Gillem Areni, de la Masana Joan Bons, de Andorra Joan Gillemó, de Sant Jolià Andreu Pall, per fer una letra per Fransa dematinet.

[1630 octubre] 12

A 12 del present avem donat los pariatjes a mossèn Antoni Muntània que·n trague dos tresllats*.

1630 octubre 19

A 19 de octubre 1630 arreste lo Consell que Joan Guillemó y Joan Antoni vagen a Senaüga ab una carta tenim del secretari del Bisbe a sercar la confirmació de Don Lluís

⁴⁷ Al marge esquerre Lo metje.

Díes y Aux. Y que exint de fira de Guisona vagen a Balaguer per a demanar la confirmació de privilegis al Bisbe y portar-li un plech de cartes que an de anar a l'enbaixador de Spània que és a la cort del rei de Fransa. Y que supplícon al Bisbe que ell que i fase una carta a dit enbaixador encomanant-li dit plech.

Dit dia s'enporten los pariatges.

Dit dia loteje la Terra una perna y sis formatges per parròquia. Les pernes que sien velles, de pes de dotse lliures, y que dites pernes y formatjes les pòrton a Sant Jolià a casa de Andreu Pal, que i sien fins al dia de Sant Simon i Juda, per tot lo dia, en pena del cot de la Terra. Lo sobredit lot no se a tingut efecte^{48*}.

^{25v} Dit dia arreste la Terra que s tingue guarda per lo morbo a Llors y a Pradarredó, y que los qui guardaran que en ninguna manera déixon entrar persona que no porto certificatòria dels cònsols de Siguer y Ax, y que si porten ningun gènere de roba, que ni ab certificatòria ni sens ella no énton. Y que en ninguna manera ab certificatòria ni sens ella bàixon de Ordino avall, ni de Pradaredó avall.

Dit dia arreste la Terra que demà dilluns baje a guardar a Llors Fransés Rull, y que guardo fins a l'altre dilluns. Y l'altra semmana los cònsols de la Masana que n'i eleguesquen un d'exa parròquia a conexensa dels quatre de Consell, y l'altra semmana los de Andorra que n'i eleguesquen un. Y a Pradarredó que comenso demà dilluns Calbó fins a l'altre dilluns, y l'altra semmana los de Encamp que n'i eleguesquen un, y l'altra los de Sant Jolià.

Dit dia arreste la Terra que s mano per porta que ningú no acullo francesos ni ls venguen pa ni altres mantenimens, y si acàs y aurà fransesos novament vinguts, que dins tres dies se'n vagen. Y asò als abitans se mane en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que a Sant Jolià fase les certificatòries Andreu Pal, Andorra Guillemó, a la Masana Bons y Verdú, a Ordino Guillem Areny, a Canillo Miquel Adellach, y los de Consell, en sa absència, que n'eleguesquen un, a Encamp Joan Rossell.

Dit dia arreste la Terra que les pernes y formatjes llotejats cada consolat les tingue resises per a quant la Vall les voldrà, y que lo viatge de Guillemó y Joan Antoni per al

Bisbe stigue resís, fins a tant y aje altre orde, salvo que prenguen la carta tenim per a Senahüga, per veure si poran, cobrar la confirmació de Don Lluís Díes y Aux.

Dit dia arreste la Terra que demà dilluns se fase visura en cada parròquia los cònsols y consellés per beure a hont se trobarà roba novament binguda de Fransa, y aquella trobada, si acàs és plegada, que la pòson en custodi fins a tant tinguen altre orde nostre.

Més, areste la Terra que Joan Rossell, de Encamp, scrigue a la vila de Ax donant-los avis del que pase ab còpia de la carta; y los cònsols de Ordino que scriguen a Siguer ab la mateixa forma y a Tarascó.

[1631 vers agost]

²⁶ Dit dia areste lo Consell que Joan Rossell vaje a Putgserdà per tractar ab misser Robí sobre del plet del blat que prengueren a Prullans de Aldoza i de Peire, de les Caldes, i que prengue un ome ab una cavalcadura per portar lo present. Donen-li un trentí.

1631 agost 9

Vui, als 9 de agost de 1631, areste lo Consell que cada parròquia fasse dir una missa cantada ab provessó. I dita missa sie de devosió, sie dels sants Sabestà i Fabià, sant Còssime i sant Damià y sant Roch; i que fasse dir cada parròquia dimars.

Dit dia areste lo Consell i trobo dos soldats per parròquia, comprès un capità. Encamp Mas, Andorra capità Perenalt, Sant Jolià Migavilla, la Massana Torres, Jaume Pal Ordino, Miquel Call Canillo. Tot[s] lo[s] damont dits arests se manen en pena del cot de la Terra. I dits soldats an de astar vui[t] dies ab son capità seguintmen, conforme astà dit.

Dit dia areste lo Consell y posse a guarda aquesta setmana, que serà demà: [Encamp] Joan Rossell, Andorra Joan Guillemó, Sant Jolià Nagual, la Massana Joan Rossell, Ordino Joan Vilella. Los de Sant Jolià i Ancamp i Canillo an de anar a guardar a Pradaredó i los de Andorra i la Massana i Ordino an de guardar a Llors. I asò se'lls mane ab lo mateix cot, i tots an de guardar. Canillo posse guarda a Caubó segintmén, conforme està ascrit.

Dit dia areste que Miquel Adelac no deixi baixar los pastós de Incles aval, que dit Adelac los porto la provesió a dits pastós a Incles, y les mane ab lo mateix cot.

Dit dia areste [lo Consell que] lo[s] cònsols de cada parròquia que regist[r] en tots los òmens que són foraestés, de Fransa, que los fasen buidar los que vinran ara de frech; los demés que ls ne tràgon, en pena del cot de la Terra. Que se fasse demà mateix que

⁴⁸ Nota de no lliurement del lot afegida posteriorment.

contarem als 10 del corent, i que si trauien un dalador de una parròquia en altra, que se'n vage ab conpania de un cònsol, i també altres trabaladós. Pagat sie de son trabal lo cònsol lo acompanyarà.

Dit dia areste lo Consell que Migavilla vage a la Seu de Urgell, que descondegesc lo metxe Majollís y que conduesco lo metxe Domènec. I que vage demà que contarem als 10 del corent.

1631 agost 17

Vui, als 17 de agost 1631, areste lo Consell que tots los francesos sien a la Val que de aquí a tot lo mes de agost que los consolats que los fasen buidar, salvo los que són logats a mesada i anyada, en pena de cot. I los de mesada, si se'n van dels amos, que ho desnunsion als cònsols y que los fasen buidar.

Vui, di[a i] ani sobredit, areste lo Consell Joan Guillemó vage a la Seu de Urgell per consultar ab la ciutat de Urgell, lo Il·lustre Capítoll, lo del morgo, i tanbé porto una carta de Siger.

^{|26v} Dit dia posse per la guarda avien de fer los de Andorra, que ere Joan Guillemó, i així per aver de anar Joan Guillemó a la Seu s'i posse Aldiàs.

Dit dia posen per la guarda del morgo, Arensal Jaume Tor, de la Massana.

Dit dia areste lo Consell que si los de Canillo i Ancamp volen passar a la Solana per plegar erba, que tingen quatre omes a costa de dites parròquies per guardar lo del morgo, i tanbé los bestia's a dita Solana.

Dit dia, després que Jaume Tor que aurà guardat vuit dies a la guarda del morgo Arinsal, i posen a Pere Torres, de Sesponi.

1631 agost 25

Vui, als 25 de agost 1631, areste lo Consell que lo portall de Sant Jolià se tanque cada vespre, lo qual portall lo tanque Toni Villa i que fasse guarda a dit portall, que dono rahó ab billets a cada parròquia de la sal pugarà i tanbé que se'n deixo un memoriall lo dit Toni Villa de la sal sobredita. I dit Toni Villa que dono dit billet a cada tragner pugarà, que mano a cada tragner los dono als cònsols, cada un en ses parròquies, i que los mano dit Toni Villa, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que los soldats vagen, nou al port de Siger i de Rat i nou al port de Fontargent i de Merens, i que seran tres soldats per parròquia, Ordino i la Massana, Andorra, cada un en sa paròquia. Que les dites tres parròquies fan guarda al port de Rat y Siger se anoménon un capità cuant los tocarà lo torn; i lo capità que sie astat de la cassa del Consell de Andorra. De la mateixa manera faran les demés parròquies, Canillo i [En]camp i Sant Jolià.

Dit dia areste lo Consell que fassen guarda la Massana i Andorra a Sant Antoni, i que i fassen anar tres omes cada vespre, i que fassen ab la dit[a] Massana i Andorra quatre vespres segits fins i agen fet de guarda quatre dies per parròquia. I si an menester més guarda que avisen les altre[s] parròquies. I que dita guarda comense demà vespre que contarem als 26 del corent.

Dit dia s'enporte Joan Rossell lo privilegi que los senniós conseniós que no poden tenir Cort sinó lo sert temps de l'any^{49*}.

Dit dia s'enporte Jaume Tor lo privilegi de la gavella de Fransa^{50*}.

Dyt dia [arreste lo Consell] que tots los que vullen portar sal al Sarat que n'i pòrton demà, que contarem als 26 del corent, i que pòrton albarà de guia, i que de demà enlà tots los que hi portaran cauran en pena del cot, que dita sal va en Fransa, senpre n'i pòrton, cauran en dit cot i los dits banteixats de ses cases i la sal perduda.

^{|27} Més, arreste la Terra que Joan Rossell i Joan Guillemó i Andreu Pal i Guillem Areni consúlton la lletra del senyor Bisbe a la Seu de Urgell per la fira, i responguen a ella sens altra consulta del Consell si·ls apar no ésser menester.

Més, s'enporte Joan Gilemó lo dia vingé ab Bons a cercar dita confirmasió de Don Bernat Sallvà i hun sindicat ab lites per demanar l'altra conformasió/ó i l'altre sindicat és a Senaüga.

[1631] octubre 28

A 28 de octubre, dia de Sant Simon i Juda, arreste la Terra que Pere Bonet, de Sant Jolià, baje dijous primer vinent a la Bastida, Arfa, Siutat y Alàs y allí dono avis de com atento que la siutat de Urgell nos aje llevat la entrada en dita siutat, que lo Consell de

⁴⁹ Al marge esquerre privilegi.

⁵⁰ Ídem.

Andorra a resolt que qui tingue mercaderies per vendre se tropie a Sant Jolià lo dia de les Ànimes y que qui vulle comprar que pujo allí, que se'ls farà bon acolliment y que'ls fase asaber que dins Andorra no's paguen ningun dret.

Dit dia arreste la Terra que aquest arrest desús scrit, que cada consolat lo publico a ses parròquies, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que Joan Rossell, de Ancamp, scrigue als cònsols de Puixserdà aserca de la treta de blat.

Dit dia arreste la Terra que cada parròquia eleguesque sis soldats en ses parròquies per lo tems de la fira, y aquells stiguen al lloch que als cònsols y consellés los apareixerà ser convenient la nit.

Dit dia arreste la Terra que tots los consolats que tinguen indisies que aje vingut roba o altra mercaderia enbalada de Fransa, que fasen visura, y de aquella trobada, que la pòson en reserva en part que no i entro ningú, y que'n fasen relasió así, en pena del cot de la Terra.

[1631] novembre 25

A 25 de novembre de dit ani ordene la Terra que los cònsols de Sant Julià pòrton per lo Consell de Sant Tomàs les quatre reixes que eren al portal vell de Sant Jolià, que a dit lo cònsol Bonet que sabie a hont eren, y galfons, si se'n trobe. Y asò se'ls mane en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que los cònsols de Canillo suplicon al senyor balle que lo dia que se'ls manarà Consell, que's servesque de trobar-se Andorra per coses que convenen a la Vall, y si abans no és, que sie al Consell del Besco/*m/pte*, com conste ab una lletra dirigida al senyor balle.

Dit dia arreste lo Consell que d'esta ora en avant se intimo als flequés o ostes que venguen lo pa de forment a set unses la cuerna y lo sèguel a nou, y asò en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste lo Consell que lo Consell del Bescompte sie per al dilluns antes de Nadal, y cada consolat que porto dues perdius.

^{27v} Dit dia arreste la Terra que Joan Rossell, de Ancamp, y Andreu Pal bajen a Puixserdà per a continuar la pretensió tenim de la treta del blat, y si o poguen acabar ab

paraules, que u fasen, on no, que protéston segons portarà son consell y nostres scrits, i que bajen dins tres dies primer vinens, en pena del cot de la Terra.

Andreu Pall y Joan Rossell an tornat los privilegis se n'avien portat y també los que Calbó, de Soldeu, avie deixat a Puitjserdà⁵¹.

Dit dia s'enporten dues sentènsies fetes en pergami, so és, la de la farina y la de Gravalosa, y un sindicat fet en paper.

Dit dia los avem donat sinch lliures: 5 lliures, sous.

De vantatge an pres los sobredits vint-y-tres reals: 2 lliures, 6 sous.

[1631] desembre 23

A 23 de desembre, dia del Consell de Sant Tomàs, afore lo Consell de la Vall lo blat y posam lo blat de sèguel a sinquanta reals la carga, y lo forment a sis lliures. Y asò los cònsols de cada parròquia que u intímon en ses parròquies, manant a totom que no'l venguen a més de dit afor, en pena del cot de la Terra y deu lliures.

Dit dia arreste la Terra que Andreu Pal vaje a la Seu y a Castellbò, so és, a la Seu a presentar una súplica a l'Il·lustre Capítol, y a Castellbò per a veure si porà aver treta de blat en lo bescondat; y que vaje fins a Ninou. Y li avem donat per a gastar quinse sous y nou*.

Dit dia comane la Terra a Guillemó la bosa de la Terra ab catorse lliures barseloneses*.

Dit dia fèrem un cot a Bartomeu Xuxura, de Sant Jolià, perquè no a fet contar los moltons y li avem donat de ajuda del gasto deu reals, los quals an de entrar a la bossa de la Terra*.

Dit dia pose la Terra lo vi a onse dinés lo cortó, y que lo/*s*/ consolats que u intímon a les parròquies, y que coménson a vendre a dit preu lo dia dels Ignosens.

[1631] desembre 26

A 26 de desembre, dia de Sant Steve, mané la Terra a Andreu Pal que vaje a la Seu a comprar les coses contengudes en un memorial. Li avem donat catorse lliures, y que vaje disapte, dich 14 lliures, sous.

⁵¹ Nota de retorn dels documents afegida posteriorment.

Dit dia s'enporte lo sobredit la confirmació de Don Lluís Díez y Aux per a suplicar a Monsenyor que's servesca fer-ne altra a tenor de ella.

Dit dia llosteje la Terra per a dit efecte deu ducats per parròquia, y que cada consolat los pòrton a Sant Jolià dimars vinent y Consell per a dematí a Sant Jolià⁵².

1631 gener 20

²⁸ Vui, als 20 de janer 1631, areste lo Consell que pòrton cada parròquia a cassa de Andreu Pal, a Sant Jolià, quatre liures, les pòrton per a diluns que ve que contaren a 27 del corent. I dits dinés an de servir per pagar vint ducats se devien a Jaume Pal, los quals dinés avia prestat en Fransa Andreu Moixela. I asò pena del cot.

Dit dia pose la terra lo pa a vuit unses lo sèguel, y lo forment que stigue a l'afor pasat, que és a set, y cada consolat que u intimo en ses parròquies. Y asò en pena del cot de la Terra.

Més, dit dia loteige Sant Jolià una perna de dotze liures i dos formatges, los qualls perna i formatges an de portar a l'ardiaca Merset, i volen *[ho]* fase Andreu Pal, i asò ab pena del cot.

[1631] gener 26

A 26 de jener de dit ani arreste la Terra que los cònsols de Ordino intímon a les filles de la Serra que dins tres dies vinguen a sercar alguns pellons dolens que tenen a la Casa de la Terra, que no són per traure-se'n dinés. O en cas no'l vindran a sercar, los cònsols de Andorra los donaran al núnsio, no tenint-los a les dites Serres loch en ninguna paga.

1631 març 3

Vui, a 3 de marts de 1631, areste la Terra que Miquel Aymar vage a Barsalona a suplicar al virrey nos fase mersè de manar-nos que dono tretes de bllats de Cataluna; y s'enporte lo prive^l/e/ge dels bllats. Y asò ce li mane, en pena del cot de la Terra, de aquí a dijous que sirà lo primer dijous de Cosresma. Que s'enporte lo dit la ce/n/tènsia de la farina y de Gravalosa, y també se li mane, ab lo mateix cot, que vage a veure sobre del bllat an pres a Prulans^{53*}.

⁵² Segueix A 20 de jener 1631 *sense cancel·lar*.

⁵³ Nota relacionada amb els documents i el blat robat afegida posteriorment.

Loctege la Terra trenta reals per parròquia per anar lo susdit Aymar a Barselona, y totes les parròquies an de portà lo diner Andorra lo primer dia de Coresma, asò sus lo cot de la Terra*.

Areste la Terra que's fasse lo pagament de la quístia per all Dimars Sant, la moneda alls curs de Fransa.

1631 març 17

^{28v} Vui, als 17 de mars 1631, areste lo Consell que Miquel Adelac, pus a de anar en Fransa, que parlo ab Seró sobre del pag de la quèstia; que miro en què nos volrà acomodar de la moneda, i tanbé de aguardar-los. I cuant sie tornat, que aviso a cada parròquia del que aurà negociat, que si ere en altre, si lo dit Seró no volgés, que miro ab qui ho porà negociar.

Dit dia areste lo Consell i posse lo pa la onsa del forment a sis onses, i lo sègell a set onses, i asò los manen cada consolat per diluns primer vinent, que contarem a 24 de mars.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino mànon que pago Villela lo que deu a la Terra per una possessió li a liurada, i que los mànon en pena del cot de la *[Terra]*. En lo mateix se'lls mane a dits cònsols i que porte lo que deu de aquí al pag de la quèstia del sennior rey de Fransa.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Canillo vengen lo bllat an agut del ters de la terra de Pintat, i tanbé dígon al notari i lo bàlie fasen venda de la terra a pres Miquel Adelac, de Canillo. I dit Miquel Adellac que porte lo que deu. I se'lls mane als cònsols i dit Adellac, en pena del cot de la Terra, de aquí al pag de la quèstia dit diner.

Dit dia arreste lo Consell que demà dimars se tropien Andorra un de cada parròquia, so és, de Canillo Call, de Ancamp Pont, de Ordino Guillem Areni, Jener, de la Masana Jaume Tor, de Andorra Miquel Aymar, de Sant Jolià Andreu Pal, y los cònsols de Encamp que mànon a Joan Rosell que vingue ab ells, y si té les lletres aviem fetes per enviar al rei, que les porto. Y asò se'lls mane a tots en pena del cot de la Terra.

1631 abril 10

Vui, als 10 de abril 1631, posse lo Consell lo forment a sinch onses la cuerna, y sègell a sis onses, que vèngon de aquí a diluns primer vinent, que serà lo Diluns Sant. Cada consolat que mano en sa parròquia.

Dit dia loteige per parròquia vint realls, los quals los pòrton per lo primer Consell se tinrà, i asò se'/lls mane pena del cot.

1631 abril 14

^{|29} Vui, als 14 de abril 1631, areste lo Consell que Miquel Aimar vage antimar unes letres de la Audiència al Gràsia, de Taltorta, del bllat avien pres. Que vage lo andemà del Diuenge de Pasqueta, i asò se li mane pena del cot.

Dit dia areste lo Consell i posse per araonadós a Miquel Aimar, Joan Bons. Per la setmana de Pàscua posse araonadós Jaume Tor, Gilem Torres, dit Perenalt.

[1631] abril 15

Vui, als 15 de abril, areste lo Consell que vage Andreu Pal a la Seu per consultar si aseptar/[i]en al doctor Nofre Esteve per jutge, la qual consulta farà ab misser Ortador.

Dit dia arreste lo Consell que lo cònsol de Andorra quant obrirà la porta de la Casa de la Terra, sie obligat a obrir la porta del cap de l'ascala, y asò en pena del cot de la Terra*.

Dit dia arreste lo Consell que los cònsols de Andorra tinguen la clau de la porta del cap d'escala ab la clau de la porta de la casa, en pena del cot de la Terra.

1631 abril 21

Vui, als 21 de abril 1631, areste lo Consell que Miquel Aimar vage a Puixserdà per parlar ab lo jutge de la Audiència per la treta del bllat, que vage demà que contarem als 22 del corent, i que s'enporte lo privilegi de Gravallosa i que s'enporte lo privilegi del sennior rei de Espània*.

Dit dia lotege per parròquia deu realls, los qualls li pòrton demà dematí en sa cassa. Asò se mane a tots en pena del cot de la Terra.

Dit dia mane la Tera alls còsolls de Ancamp que fasen pagar lo cot i recot de Mallivern de qui all Consell de Santcogesma, en pena dell cot de la Terra.

Dit dia se mane alls còsolls de la Massana que fasen pagar lo cot i recot de Migà de si all Consell de Santcogesma, i asò se'ls mane en pena dell cot de la Terra.

1631 maig 7

Vui, a 7 de maig 1631, areste lo Consell que los còsolls de cada parròquia fasen lles certificatòri/[e]s i dengun més no'n pugo fer, i sempre i quant se'ls provarà que'ls donon paper marcat a ningú per a fer les certificatòri/[e]s, que sion ben castigat/[s], i asò en pena dell cot de la Terra, y si d'altra part n'eixirà de marcat, que le'n fàson lo cot.

Dit dia pague Bons per lo cot y recot de Malyvern trenta-y-un sou/[s] y tres dinés, so hés, per no aver-i dinés a la bosa i per Migà, los quals reb co/m/pte.

1631 juny 2

A 2 de juny de 1631, al Consell de Sancugesma, trobe la Terra a mostafàs:

De Canillo Andreu, de Praderedó, y veedor de aigües Piliser.

Ancamp mostafàs Martí, veedor de aigües Joan Antoni.

Ordino mostafàs Guillem Areny, veedor de aigües Guillem Bons.

A la Masana mostafàs Bons, veedor de aigües Querol.

Andorra mostafàs Aimar, veedor de aigües Gabriel.

A Sant Jolià mostafàs Pere Nagual, veedor de aigües Andreu Pal.

Dona per ajunt Sant Jolià per mostasap Andreu Pal y ha Ordino Gilem Bons⁵⁴.

^{|29v} Los capitans:

A Canillo Rossell, de Merichell

Ancamp Morató, lo jove.

A Ordino Antoni Babot.

A la Masana Antoni Torres.

Andorra Joan Guillemó.

A Sant Jolià Bernat Call.

Dit dia arreste la Terra que atès que los consolats fins vuy no ajen portat les rebudes de l'oli de la Seu com està ordenat, dient que no l'an pogut portar a causa del pont trencat, que fins al dia de Sant Jaume totom porto les rebudes, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que si acàs nungun home, habitant de dita Vall o foraster d'ella, passe blat, que los cònsols de la parròquia a ont pasaran lo arréston, y aquell pòson en part segura per a què servesca per al que la Vall ordenarà. Y en cas los que'l portaran y fasen contre, que's valguen del capità general y que los cònsols de Sant Jolià tãnon cada

⁵⁴ Nota sobre els adjunts afegida posteriorment.

nit lo portal fins a tant tinguin altre orde. Y que·l tanco Andreu Pal, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que Joan Pont y Andreu Pal parlon ab lo senyor veguer dient-li que·ns trague lo pres de aquí, fent-li la causa, o que·l fase guardar ab sos dinés, on no, que recorrerem a Monsenyor, y asò se·ls mane en pena del cot de la Terra. Y que si menester serà, que li donon una requesta si son consell o porte.

Dit dia arreste la Terra que atento que lo Consell stigue en pretensió que los de la Seu de Urgell los scriuran de alguna cosa, que per axò no tinguen consell, sinó que les cartes portaran les desiloguen un de cada parròquia, y respouguen a n'aquelles lo que·ls apareixerà ser convenient. Y que vingue de Canillo Call, de Ancamp Joan Rosell, de Ordino Jener, de la Masana Verdú, si no té nesesitat, o si no que vingue Torres, Andorra Aldiàs, a Sant Jolià Mijavila, y que avison aquels a qui vindran remeses les cartes.

Dit dia arreste la Terra que·s visíton les bogues y que sien visitades fins a Sant Luch, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que cada parròquia fase dir una misa de devosió ab profesó, misa cantada, y que sie dita fins a Sant Bernabé.

Dit dia arreste la Terra que los consolats intímon a les parròquies cada consolat que ningun abitant de la Val goso jugar en ninguna casa que sie taverna ni ostal, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que los cònsols de la Masana fasen posar en posesió a Vilella en los béns de casa de Ribajosa per vint-i-sinch lliures, y gasto de aquelles deu per lo dot de la Corneta, y aquel fasen posar en posesió a la posesió que ell asenialarà. Y asò faran per tot lo mes de juny, en pena del cot de la Terra.

E més, dit dia reste a la bosa vint liures y sinc dinés i dita bosa se comane a Guilemó, dich: 20 lliures, sous, 5.

1631 juny 10

³⁰ Vui, als 10 de juni 1631, areste lo Consell que Toni Nagual vage a ser raonador i Joan Vilella per a demà, que contarem als 11 del corent, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell y posse la cuerna del pa a sinch onses tant sègell com forment. Cada consolat que mano al[s] flaqués en sa parròquia, en pena del cot de la Terra, que véngon demà mateix.

Dit dia posse lo Consell lo cortó del vi a sou, que véngon demà mateix. Cada consolat que mano en cada parròquia.

Dit dia areste lo Consell que cada un en sa parròquia que pòrton los predrenials cada dia fins i haje a l'orde, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consel que ningú no gos conprar bllat en Fransa per portar-lo a Catalúnia, en pena del cot de la Terra, i que no dono orde al Consell. I a Bortomeu Xuxera i Joan Xuxera que no passo[n] sens orde de dit Consel, i lo que ten conprat, que los mano, en pena del cot de la [Terra], cada un en ses parròquies i tanbé que ho man Joan Farer que mànon esta nit mateix.

Dit dia areste lo Consell que Migavilla sie araonador demà fins que Joan Vilella sie, ab pena del cot.

1631 juny 16

Vui, als 16 de juny 1631, areste lo Consell que cada u en ses paròquies fasen adobar los camins de aquí per Sant Joan, y los de Andorra que adòbon lo camí de l'Ubac. Asò se·lls mane en pena del cot.

Dit dia areste dit dia fasen adobar los de Andorra lo camí de Perefità ab la mateixa pena del cot de aquí a mig juliol.

1631 juny 30

Vui, als 30 de juny 1631, avem aforat lo bllat a vuit liures la carga. Que los cònsols que mànon a les parròquies que ningú ne dono més, en pena del cot de la Terra.

Dit dia, als 30 de juni 1631, avem nomenat sisena del sennior bisbe:

Primo, a Canillo Andreu.

Ancamp Martí.

A Ordino lo Farer.

La Massana Bons.

Andorra Aimar.

Sant Jolià Pere Nagual.

Dit dia *[areste lo Consell]* que los cònsols de cada parròquia mànon al[s] flaquéus que de aquí a vint de juliol enlà donen a la quèrna vuit onses de sègell y sis de forment, i asò en pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que los quatre de Consell en cada parròquia fasen certificatòries.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino que pòrton lo cot i recot, i asò ab pena del cot.

^{30v} Dit dia areste lo Consel que Call fasse guarda del morgo, la qual guarda se tinge al grau de Incles per vuit dies, ab pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que Villela fasse guarda del morgo, la qual guarda se tinge a Lors, i asò ab pena del cot de la Terra. I asò ab lo mateix dit temps.

Dit dia areste per los vuit dies passats fassen guarda, *[a]* Ordino Giner, a Canillo Som, després que auran fet guarda los sobredits nomenats, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que ningú no gos acolor ningun francès. Ningun habitant de la Val no gos anar en Fransa ni comprar ningun gènere de mercaderia. D'esta ora en avant ningú no sie atrevit de anar en Fransa, en pena del cot de la Terra, i los cònsols de cada parròquia fasen manar⁵⁵.

Dit dia areste lo Consel que Migavilla vage a la Seu per aportar dos letres; la una va als cònsols de la Seu i l'altra que la ancaminò al sennior bisbe, que és *[a]* Barselona, i tanbé que condesco metxe si lo doctor Mayollís no vol pugar. Asò se li mane en pena del cot de la Terra. Que vage demà dematí, que contarem als 2 de juliol.

1631 agost 4

Vui, als 4 de agost 1631, areste lo Consel que Joan Gillemó i los cònsols i conselès de Ordino prenguen de jurament per balle del sennior bisbe a Gillem Areni, de Ordino, i se'ls mane en pena del cot. I que vagen demà mateix, que contarem als 5 del corent.

Dit dia areste lo Consell posen a la cuerna del sègell cuatorse onses, i lo forment a dotze onses la cuerna, i cada consolat que ho mano als flaquéus. I tanbé posse lo vi a tretze

⁵⁵ *Segueix una frase incompleta que diu:* Y per los que per vui són en França d'esta Vall que les [o].

dinés lo cortó, i que vengen demà mateix al[s] dits preus tant del pa com del vi, que serà als 5 del corent.

Dit dia areste lo Consell que la paròquia de Andorra fasse anar guardar al morgo a Llors. Que i vage demà mateix, i que fassen anar Joan Ricart que guardo vui[t] dies, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consel que demà mateix fasen anar Sant Jolià a guardar al morgo Ribot a Pradaredó, asò en pena del cot, ab lo mateix temps de vui[t] dies conforme la Massana. Passat[s] aqueixos vui[t], manen Ancamp i la Massana fasen altres vui[t] dies de guarda del morgo, i tanbé la Massana.

Dit dia areste lo Consell que ningú no gos acolor ningun francès. Que si'n passe que'ls ne pugen tornar cada un en ses parròquies y que ningú no gos passar en Fransa ni comprar ninguna roba, asò en pena del cot de la Terra; que mànon cada consolat.

Dit dia luteje la Terra tres pernes i dues dotzenes de formatjes, una de vels i altra de novels, per presentar a misser Robí a Puitgserdà. Les pernes de dotze liures de pes, les quals se an de portar a caza Joan Rossell, Ancamp, demà dimecres per tot lo dia, so és, Ancamp que bestrague dos pernes i Canillo una perna, i dotze formatjes cada paròquia, i asò va bestret, mes que an de cobrar de les altres paròquies⁵⁶.

1632 març 11

³¹ Vui, als 11 de marts 1632, areste lo Consell que, d'esta hora en avant, ningú vengue sal als francesos y que ningun no'ls puge conprar ninguna manera de mercaderia, ni tractar ab ells en ninguna manera; i sempre que's provarà que ajen trencat est arest, uns ni altres que caiguen en pena del cot i de éser foragitats de ses cases tot lo tems que la Terra ordenarà, so és, quoranta dies. Y si's prove que ningú sie insidit dues vegades, que sien foragitats per a senpre tots quans són en casa y totes les mercaderies sien perdudes y aplicades als soldats, so és, la sal, y la roba que sie cremada. Y que qui aurà venut la sal, que torne lo diner que n'aurà agut y que aje de servir per pagar los soldats.

Dit dia areste lo Consell que Andreu Pal sapie qui pasará sal per Sant Julià, y que a sa consiència que'n dexe pasar per cada un lo que conexerà que aurà menester per a sa casa. Y si algú se trobe que pasará sal sens denunsiar-la al dit Andreu Pal y pendre albarà, i que

⁵⁶ *Al marge esquerre* Bestreta fan Canillo y Encamp.

paso amagadament, tingue la sal perduda y caigue en cot y que sien foragitats de la Vall. I en absència de Andreu Pal, fase lo convengut Bernat Call. Y en trobant sal de Sant Julià amont que sie pasada amagat, que la pugue pendre qui's vulle y que la mitat sie del qui la pendrà y l'altra mitat sie per pagar lo gasto fa la Vall.

Dit dia areste lo Consel que lo pagament de la quèstia del senyor bisbe se fase lo Dimars Sant primer vinent.

Dit dia se mane als cònsols de Canillo fasen guarda a Ca[nillo] o a Soldeu per lo morbo.

Dit dia se mane als cònsols de Canillo que mànon als cònsols de l'any 1631 que pàgon tot lo que deuen alguns de Canillo als estranis fins al Consell del Pagament, i dit dia o pòrton así, en pena del cot de la Terra*.

Més, se mane als cònsols de Ordino que lo dia del pagament pòrton vint reals y un ardit que deuen algun de Lors y dits dinés an de entrar a la bossa, en pena del cot*.

Dit dia se mane, al Consell del Morbo, que fasen visura, per la Vall, de la sal y que fasen justisia.

1632 abril 6

^{31v} Vui, als 6 de abril 1632, areste lo Consell que los cònsols de Ordino diguen al balle que lo primer Consell si vol venir Andorra per a dir a les causes que la Terra li dirà acerca de alguna sal y de alguns pedrenials que el sap.

Dit dia areste lo Consell que Mora i Joan Rossell vagen a parlar ab lo senyor bisbe y li faran lo pac de la quèstia que són 230 lliures, sous, y li represantaran lo que convè i acerca del negoci que l'an de informar del veguer y li donaran les rahons que convindran ab son bon consell. I que demànon al dit senyor bisbe si sap lo plec que anà al senyor rei de Fransa, si'n sap alguna resposta, i la Terra los done sis liures per a gastar*.

Dit dia pague la bossa sis liures, sis sous y tres diners, les quals pague Joan [Roc]ell, farrer d'Ordino, 3 lliures, 3 sous y lo Gascò de Canillo, 1 lliura, 1 sou, 1, i Gastó, de la Costa, una liura, un sou, un diner: 1 lliura, 1 sou, 1, i l'Oste de Soldeu 1 lliura, 1 sou, 1*.

1632 abril 14

Vui, als 14 de abril 1632, trobe la Terra per anar a Barselona e confirmar los privilegis del senior rei de les franqueses, de vitualles, a Joan Rosell, d'Ancamp, i Joan Areny,

d'Ancamp, i s'enporten lo privilegi de Monsó i la confirmació de privilegis de l'any 99 i lo previligi de les Corts de Monsó i dos dels tres estamens i la del General i l'acte d'Organyà⁵⁷.

E més, se mane que cada parròquia pòrton set pernes per parròquia i dites an de éser de pes de onse liures per cada una. Dit dia se areste que cada parròquia porte una dotzena de formatges. Y dites pernes y formatges que pòrton les parròquies a Sant Jolià, a casa de Andreu Pall, los formatges bons y rebedors, y dites pernes y formatges se lotegen per la vinguda del rei. Y que dits Rossell y Areny se'n vagen quant sabran que lo rei és en Barselona.

Dit dia se mane a Mora que vaje a la Seu per fer fer algú la guarda a la Ricarda y pagar la quèstia al senyor bisbe; y se'lls done per gastar de present vint-y-set liures, dic 27 lliures.

1632 maig 8

³² Als 8 de maig 1632 areste lo Consell que Joan Rectoret, de Ancamp, y Joan de la Baserqua, gendre de la Mallola, de Ancamp, sien desterrats de totes les valls de Andorra y de tots los termes de Andorra per tot lo tems que lo Consell de la Terra ordenarà per lo atreviment que an fet de passar en Fransa; y si entren en dita Vall que'ls sien derrocades o tancades ses cases o cuberts, y si entren en altres cases o cuberts, qui'ls acullirà caigue en la matexa pena que ells matexos de ser desterrats de tota la Vall y derrocar y del cot de la Terra. Ni an de pasar ni fer passar ninguna lei de mercaderia, y qui li prestarà consell, favor ni ajuda caigue en la matexa pena. Y que per ara aje de pagar lo Consell que's té vui, que són quatre ducats, y per lo Consell del Morbo que's tingué dilluns passat, que pago vuit reals, tot sinc liures y sis reals. Y que lo dia del Consell de Sincogesma primer vinent que pago tot lo gasto del cot y que les dites 5 lliures, 12 sous aje de pagar d'así al Consell de Siquagesma; y que lo present arest sie intimat porta per porta.

Dit dia pose lo Consell lo vi a onse dinés lo cortó, que'l vénguen diluns primer vinent.

Dit dia areste lo Consell que's digua una misa baixa de devosió per paròquia y que's digue per tota esta semana vinent perquè Déu nos guart los fruits de la terra y que'ns done

⁵⁷ Al marge esquerre An tornat dits privilegis los dits Rossell i Areni.

bon succès en les coses que convenen al seu sant servei y al bé comú y particular d'esta Vall.

Dit dia areste la Terra que totes les paròquies fasen adobar los camins, tots, cada un en ses paròquies, fins al dia de Sincogesma primer vinent.

Més, se mane als cònsols d'Andorra que per tota la semana primera fasen travà les roques del grau dels Pederesàs y fasen adobar la paret de prop la creu de la pujada del coll de Caldes, y que fasen traure les roques que són caigudes al camí de la Grella.

Més, se mane als dits cònsols d'Andorra fasen traure la roca que és caiguda prop lo pont de la Tosca.

Més, se mane als cònsols de Canillo fasen adobar lo camí que és de casa de Naudí, de Soldeu, a casa de l'Oste y de Calbó, y tot se mane en pena del cot de la Terra.

1632 [vers Pentecosta]

^{32v} Vuy, a la vista de Santcogesma de 1632⁵⁸, a trobat la Terra per a mostafasos:

A Canillo mostafàs Caubó y beador de les aigües Som.

A Ancamp mostafàs Joan Rosell y beador de les aigües Toni Torres.

A Ordino mostafàs Villela y beador de les aigües Jaume Pall.

A la Masana mostafàs Rosell y beador de aigües Pere Torres.

Andorra mostafàs Gilemó y beador de les aigües Joan Babot.

A Sant Jolià mostafàs Antoni Naguall y beador de les *[ai]*gües a Gastó.

[Capitans]:

A Canillo capità Gilem Garetà.

Ancamp Palerès.

Ordino Guillem Morató, dit Peliser.

A la Masana Pere Rosell, Fonta.

Andorra Bernat Gilemó y Dolsa.

A Sant Jolià a Miquell Colat.

Dit dia an trobat per lo Consell del Morbo: Andorra Aimar, Ancamp Pont, a la Masana Bons.

⁵⁸ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 30 de maig.

Dit dia se mane a Joan Gilemó y Pere Ponsernalt, Mora, en pena del cot de la Terra, que vagen a bisurar una besaderia de Jasinto Gallart y interès a Marcona de Sanct Jolià.

Dit dia se mane a Caubó, de Soldeu, que rebo la sall ten Bernat Sipetié, de lla villa de Axs, y dita sall aje de tenir a Soldeu fins dit [...], y de aquí y en avant, si'n trau, que l'agen los cònsols o particulars de cada parròquia, y asò se mane a Caubó, en pena del cot de lla Terra, que la rebo o desliuro.

³³ E més, se mane als cònsols de Sant Jolià o de quallsevol parròquia que li entímon lo present arets y que la dita sall que la pòrton ab cortell dels cònsols de cada parròquia d'allí ont serà dita sall.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino pòsont vun ome a Lorcs, per a guarda del morbo y los de Canillo vun altre a Saldeu; y la Tera que ls pago vun sou cada dia.

Dit dia trobe la Terra per sobreposats dels paraires de teles y draps Antoni E[r]mengoll y Matia Albiell y per sobreistant a Joan Ribot.

1632 maig 24

Vui, a 24 de mai de 1632, areste lo Consell que se li torno los dinés a fer pòlisa als síndits són an/a/ts a Barselona a Mora, de Canillo, que dita pòlisa sie complida de así a Sant Alloy de juní de 1632, so és, en pena del cot de la Terra, que és sese lliures, tretse sous y quatre per parròquia, y estes portades en sa casa a Canillo, 16 lliures, 13 sous, 4.

Hestes 33 liures que tornen los misatgés de Barselona auran de pagar onse lliures, tres sous y quatre per paròquia, y reste bo per a la bosa nou dinés⁵⁹.

1632 juny 6

Vuy, als 6 de juny 1632, areste lo Consell que se fase avís als cònsols de Siger que si volen sall que vingen a la molina saradora més amont de Lorchs y aquí se portarà sall, la qui auran de menester. Y dita sall se pose a 14 reals lo quintà. Y tanbé los cònsols de Canillo fasen avís als cònsols de Axs y a la baronia de les Cabanes y Castellverdú y asò un dia de lla semma/na], y asò lo dimarts de cada semmana.

⁵⁹ Nota del retorn dels diners de Barcelona afegida posteriorment.

E més, se trobe a Ordino Gilem Bons se tropia lo dia nomenat y que ningú puge vendre sall sens lisentia de dit Gilem Bons; y los que vendran la sall que la agen de pagar a més y a mens, fins a valor de 7 sous guanie dit Gilem Bons. ^{|33v} E més, se mane a Call que fase lo mateis conforme los de Ordino, y asò se'ls mane en pena del cot de lla Terra, y dits que no déixon vendre la sall que no vingen despedits del Jenerall.

E més, dit dia s'areste lo Consell que si-s trobe ningú que venge sall fora del loch acostumat y senyalat per lo Consell, que tinge la sall perduda, tant los foresters com los abitans; y la sall sie dels que la pendran y també los dinés que auran venuda dita sall y tanbé que caigen en pena del cot de lla Terra.

E més, se mane als cònsols de Canillo que recuiresquen al balle que fasen liurrar la botiga de Branqueta.

E més, areste lo Consell que los flequers no púgon vendre lo forment a més de 10 onses y lo sègoll a dotze onses, y asò en pena del cot de lla Terra, fins lo dia de Corpus.

1632 juny 21

Vuy, als 21 de juni 1632, areste lo Consell del Morbo que lo cònsol del morbo de Ordino fase fer un ome de guarda que sie un prom y que sie legit per quatre *[de]* Consell de dita paròquia. Lo mateix fasen los de Canillo y la Terra que los pago.

Dit dia areste lo Consell del Morbo que-s mano, a pena del cot de lla Terra y de dose liures, que mànon a Jaume Castelló que tinge desterrat fora de lles Vall/*s*/ per 40 dies. Y tanbé los moltons que astigen fins lo dia de Sant Joan; y *[altres]* la Terra provoirà de l'orde se ha de tenir.

1632 juny 24

^{|34} Als 24 de juni 1632 areste lo Consell que ningun habitant puge comprar ninguna lei de roba que pasará de Fransa, tant saques com altres robe/*s*/ qualsevol que sie, en pena del cot, y si-s troba algú que n'aje comprat, que las crémon si plau als de Consel de cada paròquia; y que sie intimat per porta y que les guardes de Lorts i de Soldeu no déxon pasar ninguna persona que no porto certificatòria del/*s*/ cònsols de Ax y de Tarascó y de Siguer, y que sien sagelades ab lo sagell de dites viles y que no-ls déxon portar ninguna lei de roba. Y si volen anar de una paròquia altra dits francesos, que los quatre de Consell de cada paròquia los fasen mostrar la pòlisa y si no-n portan, que-ls ne fasen tornar en lo punt.

Dit dia areste lo Consel que ningun habitant de la Vall no vaje en Fransa per a negociar ningun negosi sinó que fos per nesesaris que robasen alguna mercaderia, que en tal cas los quatre de Consell de cada paròquia pugen donar lisènsia per anar per a cobrar dita mercaderia, en pena del cot de la Terra y altra pena albitrària als del Consel de la Terra.

Dit dia areste lo Consel que tots los camins sien adobats per tot lo mes de juni y que tallen les mates y altres adobs nesesaris fins que estiguen bé, a coneguda dels de Consell de qualsevol paròquia, y en particular se mane als cònsols de Sant Julià fasen adobar lo grau de Babart fins que estigue bé, a coneguda dels de Consell de les altres paròquies, y que l'ajen adobat d'así al dia de Sant Jaume primé vinent.

Dit dia areste lo Consel que-s digue una misa baxa per paròquia de devosió a invocació del Sant Esperit perquè Déu nos preserve de pesta y que-ns don bon succés en les coses a intensió del Consell i que l'ajen feta dir d'así al dia de Sant Od primer vinent.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que fasen pagar a Bortolomeu, dels Vilàs, sis liures que a fet bones per lo soldat de Muxella fins a Nostra Senyora de agost primer vinent*.

Dit dia se mane a Joan Pont y Andreu Pal que pàgon trenta reals que an fets bons a la Vall per Giraut, d'Ascàs, y dites 3 lliures, sous que les pàgon d'así al dia de Sant Od primé vinent, en pena del cot*.

Dit dia se mane als cònsols de Ordino fasen pagar a Joan Vilella, d'Ordino, tres liures i miga d'así al dia de Sant Od, en pena del cot de la Terra*.

Dit dia se mane als cònsols de Canillo fasen pagar al Miquel Adellach, de Canillo, set liures que deu a la Terra fins a Sant Od primer vinent, en pena del cot de la Terra.

^{|34v} Dit dia se mane als cònsols de Andorra fasen pagar a Joan Ricart desaset liures, quatre sous y vuit diners que deu a la Terra de resta del camp, com apar ab acte, y que fasen dilijència en fer-lo pagar.

Dit dia se mane als cònsols d'Andorra fasen pagar dues pernes de deu liures a la casa del Noguer fins a Sant Miquel de setembre primer vinent.

Dit dia se mane als cònsols d'Ordino que diguen a Joan Vilella que la Terra està quexosa del per què no ha donat lo que avie de donar, que avie agut de la serra de Sornàs,

que presúmon que s'és escambiat; y si li apar mal, que vingue a donar rahó así al Consell lo primer Consel que serà.

Dit dia se mane als cònsols y consellés de Canillo que fasen escorcoll a casa de Gastó, de la Costa, i de Pedro, de l'Aldosa, y si troben roba nova la puguen cremar, y que·ls fasen fer quorantena fora delà del seu, a coneguda dels dits de consell de Canillo, y que per ara pàgon lo cot que és.

Dit dia se mane als cònsols d'Andorra que fasen pagar a Jaume Castelló, de les Caldes, sinquanta-vuit reals per lo Consell de la Vall y del Morbo que s'és tingut vui, als 24 de juni 1632.

1632 juliol 21

Als 21 de juliol 1632 afore lo Consell lo blat fiat a tres liures la carga, manant a tots que no·l pàgon a més, en pena del cot.

Dit dia fa preu al pa, que·l véngon a la qüerna de sèguel quatorse onses y lo forment a dotze onses la qüerna.

Dit dia fem preu al vi, que·l véngon a deu dinés lo cortó.

Dit dia se areste que totes les paròquies fases⁶⁰ cada una sis soldats y que vagen sempre que convindrà anar a la montània, y que vagen Canillo y Ancamp y Sant Julià y la Masana y Ordino y Andorra, y un capità per cada tres paròquies. Trobant per a capità de Canillo a Sucarà, de Merixell; per les tres paròquies: a Ordino per a capità dels soldats Fijat, de Lors, Ancamp capità Joan Sansa, a la Masana Querol, de Sespony, lo jove.

Dit dia areste lo Consell que un de cada casa porto les armes cada dia, en pena del cot, y que sie intimat per casa.

Dit dia areste lo Consell que cada paròquia dono a Mora quatre liures, quatre sous y vuit dinés, d'así al dia de Santa Maria de agost primer vinent, en pena del cot de la Terra.

⁶⁰ En lloc de fasen.

1632 [vers inici gener]

|³⁵ Dit dia avem tret de la bossa nou liures y dos dinés, les qualls han de pagar, que són en cot, Cella i Call i Roca, de la parròquia [*de Ordino*]; donem a Cella sinch liures y los altres dos vint realls cada un.

1632 gener 15

Als 15 de jener 1632 a portat Villella en descàrec del susdit compte 3 liures y vuit reals que an pagat per soldats.

A 15 de jener 1632 areste lo Conseill que sempre que los cònsols de Ordino los apareixerà passo fransesos avison Canillo, Encamp i Sant Julià fasen anar los soldats a Lorts, conforme està arestat lo Conseill passat; i les paròquies, cada huna se pague sos soldats, i los cònsols que fasen entimar cada hu en ses paròquies l'arest ja fet de quèlos que trobaran en frau de portar sall an de pagar lo gasto dels soldats auran fet fins aquel dia, que són dos reals cada hu, y la sal perduda i resiza en mà de un depozitador; i lo que vendrà la sall que aje de [...]ar perduts los dinés i repartits als soldats conforme feien ab altre arest. Y que tots los que trobaran la dita sal la puguen pend[r]e y fer pagà lo valor con si fosen soldats; y que lo tot se fase ab Consell del Morbo, so és, la execusió, en pena del cot de la Terra.

Dit dia trobam per al Consell del Morbo: a Canillo Mora, Ancamp Toni Torres, a Ordino Guillem Bons, a la Massana Rossell, de Sespony, Andorra Joan Guillemó, a Sant Julià Andreu Pal.

Dit dia possam lo vi a deu dinés lo cortó y que venguen diumenge primer vinent.

Dit dia se mane als cònsols d'Ordino que fasen pagar lo cot, que són sinc liures y dos reals⁶¹ y dos dinés; y per lo recot una liura, daset sous y dos dinés, en pena del cot de la Terra, so és, a Cella y a Call y Roca, jendre de Peric, tots del loc de Lors.

1632 gener 17

Als 17 de jener 1632 a jurat lo senyor veguer de la Seu, Don Jasintho de Pegurera, per a tenir Corts. Comensarà dimecres, a vint-y-hu de jener. Y la Terra trobe per arahonadós, la primera semana, Armany, Andreu Pal, y l'altra semana Areni y Pere Ponsernalt, Mora.

⁶¹ Probablement en lloc de sous.

Dit dia */a*/reste lo Consell que Mora y Guillemó consúlton ab misser Ortodó lo negosi de la leuda de Organià sy té de pagar leuda la lana que baxe de Andorra.

Dit dia areste que Joan Rossell, ab informació de Aimar, scriguen a misser Fontanella, a Barselona, per veure com està la causa del blat que prengueren a Prulans.

Dit dia pose lo Consell que los flequés dónon nou onses per quèrna de pa de forment, y de sèguell a onse onses per quèrna.

Dit dia areste lo Consell que quant lo jutge misser Jasintho Pasqual jurarà, que li prenguen lo jurament los quatre de Consell d'Andorra y Andreu Pal; y que juro tant solament per estes Corts. Y que ni fasen levar acte.

1632 febrer 1

^{35v} Als 1 de febrer 1632 diem lo Consell que per ésser iguals las paròquias de pernes, que ara ne deu Canillo una, Ordino altra, la Masana altra, Andorra altra y tots los atres seran iguals. Y dels formatges són iguals ab quatorse que'n portaran demà a Sant Julià.

Dit dia areste lo Consell que demà de bon matí vaje Andreu Pal a la Seu per comprar les coses convenients per a donar mengar al bisbe, conforme és al memorial, y li donam deu liures.

Dit dia areste lo Consell que vagen a rebre lo bisbe demà de vesprada: de Ancanp Joan Rossell i Joan Areny, de Ordino Fransès Soler, Rosell, de Ses[pony], y Aimar.

Dit dia avem contat los dinés de la bossa tenie Guillemó, a-s'i trobat sinquanta-sinc liures, davuit sous.

Dit dia l'avem comanada dita bosa Andreu Pal ab sinquanta-sinc liures.

Dit dia se mana Consell de la Terra a Sant Julià per a dimat/s/ dematí primé vinent y que cada paròquia porte dos capons y, si's pot trobà perdius, ne portaran tantes com ne poran aver.

Dit dia se mane als cònsols d'Ordino que fasen pagar sinc liures y quatre sous y dos dinés a Sella y Call y al Roca, jendre de Peric, de Lers, perquè les fasen pagar per justícia o fasen les diligències nesesàries, les quals an de entrar a la bossa, als quals donen tot lo mes de febrer per fer-los pagar, en pena del cot.

1632 febrer 4

Als quatre de febrer 1632 areste lo Consell que Joan Rossell vaje a la Seu per parlar ab lo senyor bisbe y Capítol per fer autenticar dues còpies noves dels Pariatgesy per fer relaxar la excumunicació als de Juerri, que'ls an escumunicats per deutes sivils, y per donar al senyor bisbe quatre pernes y dotse formatges. Y s'enporte dites dues còpies noves y la confirmació del Papa y una còpia del bisbe Capella de les escumunicacions y una còpia vella dels pariatges. Y dit Rosell a de anar disapte lo més larc, que serà a 7 de febrer^{62*}.

Reste Canillo dels astraniis de Nadal 1631 dues liures, set sous, si Mora paga quatre liures, 13 sous lo Consel que's tinguè al 15 de jener 1632.

1632 febrer 7

Als 7 de febrer 1632 areste lo Consell que Nicolau Torres vaje a Lers per a traure tots los fransesos, si n'i a, y se'n meno un fadrí de Andorra y altre de la Masana y altre de Ordino. Y dits fadrins y estiguen vui/t/ dies y altres vuit dies les altres tres paròquies, no perjudicant los altres arests dalt dits.

1632 juliol 21

³⁶ Vui, a 21 de juliol de 1632, se mane als cònsols de Ancamp que, en pena del cot de la Terra, se mano a Joan Rosell, de Ancamp, que torne y pago vint-y-cinc lliures y vuit sous, 25 lliures, 8 sous, reste a deure a la Terra, de así al dia de Sant Faliu agost, y si dit dia lo dit Rosell no a pagat all/s/ dits còsolls de Ancamp, que fàson bilets per a les paròquies.

1632 setembre 18

Als 18 de setembre 1632 areste lo Consell que's digue una misa baxa per paròquia, de l'Esperit Sant, a intensió del Consell, perquè Nostre Senyor nos done bon succés i'ns encamino al seu sant servei; y que's diga per tota esta semana entrant.

Dit dia areste lo Consell que d'esta hora en avant que ningú no pugue vendre sal a ningun fransès, que primer aje de donar l'albarà als cònsols, cada un en sa paròquia, y si la ven de altra manera caigue en pena del cot de la Terra y que tingue la sal y les besties perdudes, aplicador tot al General de Catalunya. Y si ven sal als habitants y si algun dels

⁶² Al marge esquerra A tornat Joan Rosell dites cartes.

que la comparan la vendran als fransesos, que caigue dit comprador al cot y lo frau sie del General com los demès. Y que dit arest sie intimat per porta demà per tot lo dia y que los cònsols pòrton los albarans a la Terra a la fi de son consolat.

Dit dia areste que los flequés venguen lo pa a deu onses la qüerna del forment, y lo sèguell a dotse onses la qüerna; y que lo vi novell venguen a vuit dinés lo cortó.

1632 octubre 9

Als 9 de octubre 1632 areste lo Consell que Aimar vaje a la vila de Puigserdà per lo negoci de la leuda de les mules que an donar fermanes los andorrans que estos dies són vinguts; y que vaje Jaume Pal, de Segudet, ab ell, com a interesat, y s'enporte nou privilegis o sentènsies y la confirmació del rei d'Espania de l'any 1599; y que s'en vagen demà, als 10 de octubre 1632^{63*}.

Dit dia areste lo Consell que dijous primer vinent vagen Andorra per a posà les escriptures de l'archiu que estiguen bé un de cada paròquia: de Canillo Mora, de Ancanp Joan Areny, de Ordino Guillem Bons, de la Masana Joan Bons, de Andorra Perenalt, de Sant Julià Andreu Pal. Tot en pena del cot de la Terra y dematí.

Dit dia areste lo Consell que ningú pugue pescar ab esparver ni ab covet, ni ab verdol ni fer axecades ni altre instrument, salvo dels bens amont, en pena del cot de la Terra, salvo la línia y ab consell dels quatre de les paròquia/s/ en tems de alguna nesessitat.

^{|36v} Dit dia areste lo Consell que Areni escrigue al senyor canonge Clarís a Barselona per lo negoci de les Corts, y s'enporte lo gagell y que·l torno al primer Consel.

Dit dia se mane als cònsols de la Masana que fasen pagar a [Capela] deu reals de cot y nou reals y desaviut dinés de recot. Y an dit los dits cònsols que lo dia de Sant Luc primé pagarà, o si no ell qui u pague o que·l fasen pagar, en pena del cot de la Terra.

1632 octubre 15

Als 15 de octubre 1632 s'enporte Joan Rossell, de Ancanp, la sentència y lo privilegi de la plasa que la Vall té al col·legi de Fox, en Tolosa, ab títol, que vol fer anar son fill Bernat, student, y per estudiar.

⁶³ Al marge esquerre Y s'enporte [5 lliures], 10 sous.

1632 març 24

Als 24 de marts 1632 a tornat Joan Rossell los papés del col·legi de Fox, de Tolosa, los sobredits papés y los que després se són obtenguts.

1632 octubre 26

Vui, 26 de octubre 1632, areste lo Consell que Joan Areni, de Ancamp, vage a Tolosa, y Joan Pont, a trobar lo rei de Fransa.

Dit dia torne Aimar les cartes dels privilegis de Puixserdà, salvo que n'a dextat quatre a misser Nerberes, a Puigserdà*.

Dit dia s'enporten Areni y Pont nou pribillegis de porgamí y alguns en paper. An tornat Areni y Pont los privilegis se n'avien portats^{64*}.

Dit dia areste lo Consell que totes les paròquies fasen dir una misa de devosió per lo Sanct Esperit, que Déu nos encamino en lo que sie de son serbei, per d'así al dia de Sant Armengoll primer vinent.

Més, vol lo Consell que [Joan] Areni y Pont que vagen an Fransa disapte més provinent, en pena del cot .

Dit dia areste lo Consell que Joan Bons vaje a Siguer, y si és menester vaje a Fox, per lo negoci de la gavella y per havé dos bous que a prés lo gavellaire, y s'enporte la sentència de Caulet, la qual té de remetre a Serall a Tarascó.

^{|37} Dit dia se mane als cònsols de Sant Julià fasen pagar a Toni Tor, de Sant Julià, un ducat de cot y tres reals de recot fins al dia de Sant Martí primer vinent, en pena del cot de la Terra.

Més, se mane als de Consell de la Masana que fasen visura al pas que és en qüestió ab Joan del Mas, en pena del cot; i que i declàron fins al dia de Sant Martí primer vinent.

Dit dia se mane a Joan Giberga que pago un dubló de cot d'así al dia del Consell de Sant Andreu primer vinent, en pena del recot*.

Dit dia se mane a tots los consolats que adòbon tots los canins⁶⁵ reals y senderons, y trencar [l]es petres ont n'i aurà, d'así al Consell de Sant Andreu primé vinent. Y, en

⁶⁴ Nota del retorn dels documents afegida posteriorment.

⁶⁵ En lloc de camins. Es repeteix diverses vegades en el text; no ho tornem a indicar en nota.

particular, se m[a]ne als cònsols de Andorra fasen fer un tros de gravada al desà de coll de Caldes y que treguen una roca a part delà del dit coll de Caldes, al mig del camí està; y que fasen adobar lo camí de l'Ubac de Andorra.

Dit [dia] se afore lo vi a 8 dinés lo cortó, de primer deumenge de desembre en avant, tant vell com novell.

1632 novembre 12

Als 12 de novembre 1632 aresten que Areni y Call sie[n] ara[ho]ladós de lles Corts per vuit dies, y altres vui[t] dies Mora y Verdú per arraholadós y que ajén de penre de yurament lo jùge ab los quatre de Consell, cònsols de Andorra.

Dit dia se mane als cònsols de la paròquia de Andorra que fasen adobar la gravada que és del grau dels molins drapés de les Caldes fins al palinquiró sobirà; y també que adòbon lo dit palinquiró y que fasen adobar la claveguera que baxe del molí sobirà, sie per entoxà o per comú; y que tot sie adobat fins al dia de Sant Andreu primer vinent.

Més, se mane als dits cònsols de Andorra que fasen baxar l'aigua calda que va al bani de Ramonet, que la fasen cobrir y baxar a la Balira, y qui la descobrirà per a rentar coses o per deport, que pago lo cot de la Terra, y també qui s'i trobarà qui rentarà. Y ab consell de Ramonet, y senpre que la casa de Ramonet porà, que pueghe tornar dita aigua al bani sens perjudici del camí real.

1632 novembre 29

^{37v} Als 29 de novembre 1632, al Consell de Sant Andreu, areste lo Consell que lo Consell del Bescompte se tingue lo dia de Sant Tomàs primer dematí.

Dit dia areste lo Consell que s'continuo la obra de la gravada dels molins de les Caldes, y als que sien entoxans que ls mànon, en pena del cot de la Terra, que i contribuexsquen com an tractat ab los cònsols de Andorra; y que la fasen bé fins al dia de Sant Tomàs, en pena del cot de la Terra.

Dit dia a pagat la bossa vuit sous y un diner, los quals paguen per un cot y recot de Jovani, de Arensal; y manen als cònsols de la Masana que al Bescompte pòrton dits 8 sous, 1*.

Dit dia se mane a Andreu Pal y a Joan Pont sien rahonadós desp[rés] de Mora y Verdú.

Dit dia areste que Aimar vaje a Puixserdà per al negoci de la leuda y que o encamino; y li donen per a gasto sent reals.

Més, areste que Canillo bestrague dues pernes de pes de 12 lliures y que la paròquia de Andorra bestrague sis formatges.

1632 desembre 2

Als 2 de desembre 1632 areste lo Consell que Mora y Verdú diguen al balle que la Terra no vol guardar los presonés sinó ab pagant; y que si dit balle manave ningú ab penes, que li diguen que se apel·len a son degut superior. Y que per les paròquies sie intimat.

E més, areste lo Consell que Joan Areni, de Ancamp, vage a Barsalona per a parlar ab lo senyor bisbe aserca de l'apel·l que tenim presentada al senyor veguer y també que se informe de les Corts, tretes sien les letres, y lo demás page lo gasto⁶⁶. E més, se mane y areste que li pòrton vint reals per parròquia divendres per tot lo dia y asò, en pena del cot de lla Terra.

E més, se areste lo Consell que per totta la semana entrant se dige una misa del Sant Esperit.

1632 desembre 3

³⁸ Vuy, als 3 de desembre 1632, done sentència lo Consell i declare sobre la qüestió té lo lloc de Sesponi [i] Joan Fonta de deixar pasturar al sollà de dit lloc de Sesponi, i així ho declaren que dit Joan Fonta puge pasturar com los demás habitants de dit lloc de Sesponi, y que sie manat als de Sesponi que l dexten pasturar, en pena de cot de la Terra.

Més, se mana a Beringuer, del Pui, fase adobar dos⁶⁷ al camí de Fontaneda als [Novions], d'así al dia de Sant Tomàs primer vinent, an pena del cot de la Terra.

1632 desembre 21

Vuy, als 21 de desembre 1632, lotege la Terra dues pernes per parròquia y vuit formatges, y les deu per a mosur de Laforest y tres dotsenes de formatges, y una perna a misser Artador y miga dotsena de formatges. Y les deu pernes se pòrton a casa de Ramon Giem y les tres dotsenes de formatges de qui al dia de Ninou. Y dites pernes y formatges,

⁶⁶ Al marge esquerra 3 lliures [per] bans, 3 lliures [...], 3 lliures.

⁶⁷ No consta allò que s'havia d'adobar.

Miquell Call, del Tarter, que les porto a Foix al dit mosur de Laforet, en pena del cot de la Terra. Y pernes y formatges sien de pes de 12 lliures. Y dit Call vage de aquí al dia de Sant Ramón.

Dit dia aforam lo vi a 9 dinés lo cortó, comensant a vendre de aquesta en avant. Les pernes y formatges estam yguals.

E més, se mane que fins al primer Consell que pòrton quinse reals per parròquia per a pagar a Pont nou lliures que li debem.

E més, se mane als cònsols de Canillo que mànon a Miquell Adelach que porto cinc liures y setse sous lo primer Consell. Y tanbé se mane a mestre Bernat Dutell vint-y-sinc reals que deu de lla casa de lla Cloqueta, y asò en pena del cot de lla Terra.

E més, se mane a Toni Martisella que pago deu reals al primer Consell, tot en pena del cot de lla Terra.

És degut a la Masana per dues feres petites 1 lliura, 20 sous*.

E més, se areste que cada parròquia pòrton sinch reals per paròquia a Ordino: a Canillo a Mora, *[a Encamp]* a Nicolau Torres, a Ordino Sabastià Pall, *[a la Massana]* Bons, Andorra Perenalt, a Sant Jolià Migavilla.

1632 desembre 31

^{|38v} Vui, als 31 de desembre 1632, areste lo Consell que los cònsols de Ordino prègon al balle que vage a Tolosa a soplicar al Parlament de Tolosa si ns volen donar los dos presoners son a Siger, que an mort a Joan Solana, mulater de dit balle, y si dit Parlament los voll donar francament, on no que o deixo com se està; y dit balle que no prometo res a ningú, ni als de Siger, ni de Tolosa. Y si lo balle voll anar, que fase avisar los cònsols de Canillo que avison a Call per lo dia que al balle li estarà bé; y si a cás Call tenie alguna malla gana, Gilem Torres, dit Perenalt.

Dit dia areste lo Consell que Joan Gilemó solisito al notari Juberga que sércon lo privilegi de lla guarda dels presos, lo originall.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra, ab Aimar, escriguen a Barcelona a l'advocat y procurador per les letres de [Fetovabó] del negosi de Puigserdà perquè lo Consell de Sant Tomàs no s'oblid[o], d'así al dia de Sant Antoni de jener primer vinent.

1633 gener 23

Vuy, als 23 de janer 1633, fan lot la *[T]*erra de quatre liures y miga per parròquia i aquestes se an de portar a Sant Masià, que serà 24 de febré del corrent, a casa del balle, i asò en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Canillo mànon al Gasqó, de Canillo, i als que deuen que en pena del cot, que pàgon lo que deuen i que còbron aqueixos dinés, que ls pòrton ab lo demés a cassa del dit Farrer, balle.

Dit dia la Terra aforre lo vy a deu dinés lo cortó y que no'l púgon vendre a més, en pena del cot.

1633 febrer 16

Vuy, als 16 de febré 1633, reste lo Consell que *M[i]*javilla, de Fontaneda, vaje ab lo balle a la Seu per veure ab lo veguer si voldrà pujar per fer la causa als presos, o si no vol pujar, que si convé, que recòr*[r]*on a Monsenior.

1633 març 2

Vuy, als 2 de marts 1633, reste lo Consell que Pere Martí vage a Puigserdà a portar les letres i ancaminar-les per a Barselona.

Dit dia areste lo Consell que pòrton *q[u]*inse reals per parròquia demà per tot lo dia que contarem a 3 del corrent, i asò en pena del cot; i que a quatre del corrent que se'n vaje.

1538

^{|39} L'an mil DXXXVIII va remetre l'onorable Ramon Guillem, d'Ordineu, a remetre una qüestió de la Terra ab Joyda, la qual a fermat he anat dit Ramon Guillem de poder de la Tera. Ítem més, a fermat Jalme Moles, com a percurador del dit Johida⁶⁸.

1529 maig 17

^{|40} En l'ay mil sinch-senth y XXVIII°, a XVII del mesh de may, ere qüestió entre Antoni Vydal, del mash de Ribafeita, e lo veñnat del Puïol sobre losh solansh del Puïol. Ésh astat aremesh al Quonsel de la Tera. Vysth losh asturmensth que an mostrat quascun d'elsh, denusyam y dequaram que lo de Ribafeita que mostre de qui a Sant Johan de juy

⁶⁸ Segueix la resta del foli i el foli següent en blanc.

primer vynent; sy no ho fa, que aje qualamenth. E de qui a Sant Johan que aje a mostrar milor dret, primer vinent.

Taxam per nostros trebalsh: 1 lliura, V sous.

1529 maig 26

A XXVI de may, ani mil synch-sens y XXVIII°, fo antimat al sènier Antoni Vydal, del mash de Ribafeita, per lo sènier en Ramon Querol, del loch de Sesponi, quom a quònsol y home de Quonsel, sobre hun quompromesh que a en poder del notari de lesh Valsh sobre la sentènsya damunt escrita y dada per lo Quonsel de la Tera, quom a quompromesarish de dita qüestió, que porte lo quompromesh ly ésh astat antimat y notifiuat, que sy lo sushdit Vydal ni l'altra part s'y volen dir ni aleguar ni prodoyr quosa nenguna, que finsh al jorn de Sant Johan de juy, synó que de qui avanth losh seria dat qualament a qualsevula sya, que pasada la jornada volgesh dir ni aleguar quosa nenguna, ansh volen que la sentènsya sya loada y aproada⁶⁹.

1531 [vers Pentecosta]

^{|41} L'ay XXXI, la vista de Santquojesima⁷⁰, va sentensiar la Tera sobre la qüestió de l'hori que Tores avia feït a la solana de [Gosloquo] de Montaner, de què a sentensiat la Tera que Tores no puga pos[e]ir lo dit hori, ans volen que'l leixo, asepat que lo susdith Tores lo pugua quonrear y bogiar ab sa ramada.

L'ay XXXI, la vista de Santquojesima, a sentensiat la Tera a huna qüestió que tenia Bernat Vidal, d'Enguordai, ab Riquat, d'Enguorday, sobre hun pas que lo dit Riquat demanaba a hun prat del dith Vidal, de què la Tera a sentensiat y dequarat que lo susdith Riquat no pugua pasar per lo prat del dit Vidal, ni lo dith Vidal no sia tengut a dar-li pas nengú.

1532 [vers noviembre 30]

L'ay mil sinch-sens XXXII, a la vista de Sant Andreu, quom fos qüestió antre Francès Betí y son jermà, Perre Betí, per algunes qüestions y demandes que lo dit Francès faia al susdith son jermà de la soma de deu duquasth diu av[i]a paguasth per traureu de la presó, en vida de son pare, no ésent mansipat lo dit Perre, n'an fermat quompromés an poder de la Tera. He nosaltres, hohïdes les parsth y preteses de quascuna de les parsth, pronusiam

y dequaram que lo dit Perre Betí no hés tengut en donar-li res quant an aqueixa quosa. Taxam per nostros trebals hun duquat, y asò hen pena del quot de la Tera. Que els l'ajen a loar y aproar.

^{|41v} En l'ani mil sinch-sens XXXII, a la vista de Sant Andreu, van hordenar lo Quonsel de la Tera que les doubles d'or y los ardisth del peïs no pusquen metre ni valer sinó [a Fransa] per dubla y los ardisth del peïs hun diner y mala. Y asò posen pena del quot de la Tera a qualsevula qui pasará la present hordenasió⁷¹.

1533 [vers Pentecosta]

En l'an mil sinch-sens XXXIII, a la vista de Santquojesima⁷², loen y aproem totes aqueles hordenacions escrites a les Llibres Veles y al present tot lo Quonsel.

1533 desembre 22

Jesús, Maria, amèn. He[n] nom de Déu he de la verge Maria. Nosaltres, Hesteve Peliser, Johan Ra[mon] Fontana, cònsolls, Johan Ramon Doran, Bortolomé Casal, conselés, Antoni Po[n]t, Johan Hesteve Mas, cònsolls, Bortolomé B[r]injer, Johan Areny, consel[és], Johan Quela, Pere Tor, cònsolls, Pere Carbonel, Pere Pal, consel[és], Johan Aldosa, Johan T[o]rres, cònsolls, Ramon Bons, Johan Capela, conselés, Bortolomeu [Guiem], Antoni Pojol, cònsolls, Ramon Ribot, Johan Guiem Do[l]sa, comselés, Salvador Ji[s]alt, Andrés Bri[n]jer, consolls, Miquel Alvinà, Antoni Tor, conselés, tot[s] vint-catre de la Casa del Consel, conjujats sobre la dema[n]da que fa hen Pere Pal, de la Cortinada, pa[r]t huna, he los abitans de la paròquia de Canilo, pa[r]t altra, sobre que lo dit Pere Pal pertèn he[m]privar las mo[n]tànies de Canilo per a [fer-i] foc he altres taies de dita paròqui[a] de Canilo. Nosaltres, sobredits cònsolls he conselés, vites les hordenacions de la Tera, vit dos testimonis duts per he[n] Pere Pal, vit lo consel de hòmens savis, vita tota hordenasió, pornesiam⁷³, de[c]laram, so hés, en la forma seient:

Que lo dit Pere Pal pusque he[m]previvar les mo[n]tanes de Canilo [an pau li és ...] dells paroquians de dita paròqui[a] de Canilo. ^{|42} He que dit Pere Pal puc fer he[n] dita paròquia he totes altres taies com los dits abitans de dita paròquia, he que hahomento la casa hen manera que s'i puje metre areter. He no fent asò, dit Pere Pal no s'puje jausir de

⁶⁹ Segueix el foli 40v en blanc.

⁷⁰ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 28 de maig.

⁷¹ Assentament cancel·lat amb dues línies inclinades.

⁷² El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 1 de juny.

⁷³ En lloc de pronunciam.

dits profits. He abmentant dita casa, la dita parròquia se pusque jausir de dits profits com casa de dita paròqui/a/.

He asò hès no/s/tra present declarasió, la qual volem tinjen, hobserven dites parts, sos les penes, le valor de aqueles posades he/n/ lo compromès. He per milor, nosaltres sobredits ho los qui sera/n/ he/n/ lo Consel l'ora que per les parts noves puerie no aver ben henformat lo dit Consel, los dam hun ay he hun dia per milor henformat dit Consel. He lo Consel se ten dit an he dia per tolre ho asijir lo qui milor los farà. He perquè nejú no hès dejoda cosa no sie pajat de sos treballs, nos jahiem per nostros treballs II lliures X sous.

He asò hès no/s/tra declaraesió, la qual donam lo XXII de de/sem/bre mil D XXXIII.

Més avant, avem pasat per consel de hòme/ns/ savis n'abé pajat dos docats dehu/i/t sous, dic III lliures, VI sous, bona moneda, los quals declaram, volem pajem per a lles [jorns passats].

1534 [vers Pentecosta]

^{|42v} Ay M D XXXIII, a la vista de Santcujesma⁷⁴, los pròmens del Consel de la Tera loen i aproen les hordenacions sobredites e dels altres llibres.

Ítem hordenaren lo Consel que qualsevol bestiar que serà peyorat de dins la Tera, dels abitans e solans, ho ubacs, ho altres montanyes ho camins, vol la Tera que ab seyal de peyora li age a dar la penyora. Lo seyal vol la Tera lo ban se pac perquè negú no sia esca/n/dalisat; lo seyal pugen dar I diner ho I^a tireta. E asò és lo cot de la Tera.

Ítem ho/r/donarem lo susdit ay que tothom que avoriarà blat puge aver per vuy de horiatge per any I sou, e mig sesteró. Per la pèrdua del mesurat se done per tant co/m/ lo blat estarà a l'ori, se done mig serster e lo I sou cascun any, y lo mich sester no-l poden pagar sinó huna volta.

Ítem lo jorn susdit hordonarem que les dupbles del rey volem vàlegen VIII dinés e les de la Regna vàlegen VI dinés, e los ardots del peys II dinés. E nengú no sie tengut a pendre a negú pagament més de XX sous de la susdita moneda.

⁷⁴ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 24 de maig.

1538 [vers Pentecosta]

^{|43} L'ay mil sinch-sens XXXVIII, la vista de Santquojesma⁷⁵, an lohat totes les hordenacions veles y no veles per l'ay present, axí de les Llibres Veles quom del present.

1539 maig 26

A la vista de Santculerma l'ay myl D XXXVIII°, a XXVI de may, o/r/denaren lo Consel de la Tera que no sie negú que gos comprar ni venre blat sinó que sie pogat, e asò en pena del cot de la Tera, a conesensa del comprador.

1542 maig 29

A XXVIII° de may mil D XXXXII, a la vista de Santculerma, loaren e proaren totes les ordanacions escrites del Libre Vel y Novel⁷⁶.

^{|44} En l'ay mil D XXXXII, a XXVIII° de may, a la vista de Santculerma, ordenaren que qualsevule abitant de la Tera no gos venre bestiar quatre dies devant Santes Creus de setembre sinó que l'agen amenar Andora, asseptat bestiar menut, e asò, en pena del cot de la Tera, ordenaren los còsoll/s/ e conselés de la Tera⁷⁷.

1543 maig 14

^{|45} A XIII de may, any mil sinch-sens XXXXIII, a la vista de Santquoesma, van hordenar lo Quonsel de la Tera sobre lo fet dels solans, que vol la Tera que's pac ban y tala als solans d'una paròquia e altra⁷⁸.

1546 juny 14

^{|45v} A XIII de yun, ani 1546, a la vista de Santquoyesma, loem y aproem totes les hordenacions davant escrites per l'ay present⁷⁹.

1543 maig 14

^{|46} A XIII de maith, ani mil sinch-sens XXXXIII, a la vista de Santhquoyesma, va hordenar la Tera sobre lo feith dels solans; que vol la Tera que qualsevula ramada de bestiar gros ho menut que entro de huna paròquia an altra, an solans axivernils, que pach

⁷⁵ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 9 de juny.

⁷⁶ Segueix la resta del foli 43 i el 43v en blanc.

⁷⁷ Segueix un assentament incomplet, amb un salt cronològic important. Diu així: A III del mes de yuni, ani 1555, a la vista de Santquoyesma. Segueix la resta del foli i 44v en blanc.

⁷⁸ Assentament cancel·lat amb tres línies obliqües. Segueix la resta del foli en blanc.

⁷⁹ Segueix la resta del foli en blanc.

lo ban aquostumat y que lo pastor les aya a traure del solà hora que li sia dith per lo bander o penorador. Y que si avia qüestió ab lo bander y lo pastor, si lo hi a dith ho no, que sia dada fe al bander, y axí mateis, si el no les ne volia gitar promptament y venia hun altro bander ho penorador y altres, lo pusen penorar huns a prop altres, no volent-les regitar lo pastor promptament. Y axí mateis volen que si lo pastor no les ne volie gitar promptament, al primer bander ho penorador que pac tals parst lo ban aquostumat.

A XIII de may ani XXXXIII lohen y aproen totes les hordenacions veles hi noveles.

1544 juny 2

^{146v} A II de juny, l'ay mil D XXXXIII, loàrem e aproàrem totes les ordenacions del Libre Vel y Novel.

1545 maig 25

A XXV de mag, l'an mil V cens e XXXXV, a la vista de Santquogesma, loàrem y aproàrem totes les ordenacions nosaltres quònsols y quonselés, totes les ordenacions asurites o no asurites.

Exí mateys vol la Tera que an la ordenació de les bogues que no i agen de anar sinó de tres an tres ays.

Exí mateys vol la Tera e ordene que qualsevol que gague a biles, que no agen de gugar, de los que degú no pusge penre mal, e asò an pena del quot de la Tera. E asò [sie] qu[e] ne pensa dels quatre òmens del Quonsel de quada paròquia, y·ls puguen alimitar.

Exí mateys volen lo Quonsel de la Tera que quada un que li sie posat lo quot de la Tera per adobar los quamins, quada [un son autiyà], que sie posat lo quot per ben adobat. E asò sie a quoneguda del Quonsel de la Tera.

1633 [vers inicis març]

¹⁴⁷ Dit dia se anprèn lo pac de la quèstia dell senyor rey de Fransa preste lo Consell ab Joan Antony Torres. Que se oblligue dit Joan Antony a fer dit pagament, qui *é[s]* lo dia de Pasqua que ve, y se oblligue de portar-mos lo aquÿt de dit pagament. I la Terra se oblligue ab tornar-li dits dinés al Consell de Santqojasma més propvinent, así, dins la Cassa del Consell de la Terra, ab moneda coribbla, conforme se passe*.

Més, se oblligue Joan Antony de donar deu liures a la Terra, i aqueixes per ajuda de *[la]* Cassa*.

Més, areste lo Consel que dint*[r]*e vu*[i]*t dies que sien adoba*[t]*s los camins, aigües i *g[r]*avades, i mates i abarsés sien adobat*[s]* entrò u*[i]*t dies, sobre lo cot de la Tera.

1633 març 9

Vui, als 9 de mars 1633, areste lo Consell que los cònsols i los consellés de Andorra que prengen de jurament lo jutge per les Cors se tinran.

Dit dia areste lo Consell i trobe per ar*[a]*onadós a Joan Guillemó, Jaume Tor. Més, per la altra semana, a Miquel Call i Jaume Pal.

1633 març 23

Vui, als 23 de mars 1633, areste lo Consel que s'a de tenir Consel de Santcugesma per lo diluns passat Santcugesma. I tots los consolats pòrton los dinés de la quèstia, que serà vint-i-tres de mag.

Vui, al dia sobredit, areste lo Consel que los cònsols de Andorra que manen Matheu Molles lo que ha de fer al Pla Gastó.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen adobar lo cambi de la salla a Matheu Molles, a Joan Guillemó.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols sobredits fasen adobar lo palincoró de Solana.

Dit dia areste lo Consell que Babot age de adobar lo camí de les Llosses y tanbé al prat de la Aigüera. Asò tot ab pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Massana fasen adobar a Jaume Pal al prat de Joan Pal.

Dit dia, als mateixos cònsols, que fasen adobar lo camí de Santa Catarina.

Dit dia que mànon los cònsols de Ordino a Jaume Call, de Segudet, que fasse una gravada de Segudet fins al molí de Rossell. Tots los sobredits agen de adobar per tot lo mes de mag.

1633 maig 23

Vuy, alls 23 de maig 1633, areste lo Consell que·s digue una misa de devosió a Nostra Seniora, a ynvocasió de l'Asperyt Sant y de altres sants, cantada i ab professó. I totom en ses parròquies que la fàsson dir per tota aquesta semmana.

|^{47v} Vuy, alls 23, al Consell de Santcojesma, trobe la Terra:

A Canillo mostafäss a Qall i Andreu veedor de aigües.

Ancamp Pont mostafäss, Joan Antoni veedor de aigües.

A Ordino mostafàs Fransès Rull y Francès Sucarà veedor de aigües.

A la Masana mostafàs Verdú y veedor de aigües Torres.

Andorra P/*e*/renalt mostafàs i veedor de aigües Aldiàs.

A Sant Jollià Migavilla mostafàs, Tollse veedor de aigües.

Los capitans:

A Canillo capità a Solldevilla dells Plans.

Ancamp Sanset, lo jove, capità.

A Ordino capità Bortomeu Soller.

A la Masana capità Sollana.

Andorra capità Gabriell Molles.

A Sant Jollià capità Bortomeu Xuxira.

Dit dia areste lo Consell que dengú no puguó jugar a cartes, so és, a dengun joc de anbyt, so és, al barlam ni al consacanet, i asò en pena dell cot de la Terra. I los cònsols, cadascun que u mano en ses parròquies, ni a ningun joc als ostalls ni en tavernes, de nit ni de dia. Y los ostes que no i déixon jugar en ses casses, en pena del cot, fins al dia de Sant Miquel de setembre.

Dit dia aforen lo vi la Terra, que de delluns, que·s 24, anllà pugen vendre lo vi los ostes a onse dinés lo quortó i que no pugen vendre sinó a dinés i quortons, en pena del quot.

Dit dia areste lo Consell que los quatre de Consell de la parròquia de Andorra miren lo quami de la terra de Ramon Quall lo que s'a de fer fins a dimenje primer vinent, en pena del qot de la Terra. I fasen adobà lo pont de les Caldes fins a Tots Sans, en pena del qot de la Terra. I que l'aïen de barronà.

|⁴⁸ Dit dia se comane la bossa a Joan Guillemó, que és lo compte és dintre vint-i-una lliura, dos sous i tres dinés, dic 21 lliures, 2 sous, 3.

1633 juliol 22

Vui, a 22 de juliol de 1633, se areste que Miquel Aimar vaye a Puisedrà per lo pllet de la leuda. Se areste vaye lo demà de Sant Jaume, so és, en pena del cot de la Terra. Y ancami/*ne*/ los papés per a Barselona.

Dit dia afore lo Conseill los blats venuts a fiar a vint-i-vuit reals la carga y que ningú lo age a més, en pena del cot de la Terra. I los cònsols que ho entímon, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane als cònsols de Sant Jolià que per lo primer Consell pòrton una sentència donada entre Jasinto Galart i la Morquona, de Sant Julià, la qual sentència donaren Joan Gillemó i Pere Mora com ha comezos del Conseill de la Vall, en pena del cot de la Terra.

[1633] setembre 10

A 10 de setembre areste lo Conseill que totes les paròquies ajén fet lo pac de la quèstia a Tarasquó de así al dia de Tots Sants. I que Pere Ponsernalt, Mora, escrigue a Vidal Tinier si ell vol rependre lo pac.

Dit dia afore la Terra lo vi vell a sou i lo novell vuit dinés, i demà mateix s'entimo als ostes, demà.

Dit dia areste lo Conseill que d'esta ora en avant ningú pague la leuda de Puitgserdà de les mercaderies, sinó que vagen denuntiar, y si·ls detenen lo bestiar ho altres mercaderies recoren a misser Pujol i misser Norberes. Junt ab els, ne fasen levar acte i los consolats ho entímon a les paròquies, en pena del cot.

Dit dia areste lo Conseill que per totes le paròquies se fase dir una missa baixa del Sant Esperit.

Dit dia Areste lo Consell que Andreu Pall fase avisar a misser Montània per quin dia se porà trobar así a la Casa del Conseill; y per lo dit dia que arri/*v*/arà dit Andreu Pall avise: ha Canillo Pere Ponsernalt, Mora, Encamp Joan Areny, Joan Rossell, Ordino Joan Vilella, la Masana Joan Bons, Andorra Joan Gillemó, Miquel Aimar, Sant Jolià Andreu Pall. Y estos que pòrton la clau de l'erxiu per esc/*r*/iure Sa Majestat de Fransa lo que ja se li és escrit moltes voltes.

Dit dia areste lo Conseill que Jesint Gallart tanquo l'abisadera té feta en sa caza dins vuit dies, ho quant no, que torne una declaratió que sobre dit effecte Joan Gillemó, Pere

Ponsernalt, Mora, feren, y asò en pena del cot de la Terra. I asò se li ha d'entimar los cònsols y consellés de Sant Jolià junts.

[1633] setembre 29

A 29 de setembre areste lo Consell que demà, de gran matí, Andreu Pal vaje a la Seu de Urgell besant les mas a Don Ramon Robí de part del Consell i li porte dos pernes de carnsalada de pes de vint-i-una lliures i dotze formatjes, los quals a bestrets la paròquia d'Encamp, so és, la una 10 lliures i mitja, l'altra onse y mitja*.

Dit dia areste lo Consell que Joan Rossell vaje a Puitgserdà per encaminar les letres de [Fepavabó] per ha Barselona, i que no les deixo fins sien partides per Barselona. Donen-li 1 lliura, 10 sous.

Dit dia areste lo Consell que Joan Areni vaje a Toloza ha encaminar les letres de Sa Majestat.

Dit dia se areste que los cònsols de la Massana donon cavalcadura Areni e per a dematí a Ordino, ab cela e brides, en pena del cot de la Terra.

1633 novembre 28

^{f.48v} Als 28 de noembre 1633, al Consell de Sant Andreu, areste la Terra que Andreu Pal vaje a la Seu per a conduir les letres y prosés de Puxserdà a Barselona y que vaja dijjious primer vinent.

Dit dia areste que's vengue lo vi a nou dinés lo cortó y que no puguen mesurà ab lo mig cortó, y asò tant vell com novell, demà matex.

Dit dia areste lo Consell y que's loteje per paròquia set lliures. Y totes les paròquies les pòrtan lo dia del Consell de Sant Tomàs, en pena del cot de la Terra.

Dit dia *[areste lo Consell]* que's tingue lo Consell de Sant Tomàs lo dilluns abans de Sant Tomàs primer vinent.

Dit dia areste lo Consell que los canins sien adobats per tota la semana que som, en pena del cot, y que s'adòbon bé de aigües y pedres y mates y abargés.

1633 desembre 19

Als 19 de desembre 1633 afore lo Consell lo vi a deu dinés lo cortó, y que'l venguen demà matex.

Dit dia trobam que's deu de cots vin[t]/-y-sis reals com conste al Libre dels Cònsols de Andorra, los quals an de entrar a la bosa de la Terra.

Més, deu Gastó, de Fontaneda, quatre reals y tres dinés.

Més, deu Miquel Valls un real de cot, que tot és: 3 lliures, 2 sous, 3. Dels quals se n'a de donar a Joan Ribot deu reals al primer Consell.

Dit dia se areste que Joan Guillelmo ab ses [hasas] cobro algunes escriptures tocans a la notaria de Andorra.

Dit dia se done [orde] Andreu Pal que cobro les escriptures que diuen s'enportà mossèn Pere Nin quan c'estave ab Nicolau Moles, quòndam, y que o fase ab la brevedat posible.

Dit dia se mane als cònsols de Sant Julià que intímon a Jasintho Gallart que tanco del tot *[l]*a besadera que és en perxudici de la Macoma⁸⁰, en pena del cot de *[l]*a Terra.

Dit dia *a[r]*este lo Consell que los cam*[i]*ns sien adobats fins al dia de Sant Antoni primé vinent.

⁴⁹ És degut a Piliser per anar a Fox, VII jo[r]naus a peu, ten dinés, XIII reals manco VI. És tot: I ll. V.s. VI*

És degut a Jaume, de Lors, per lo fet mateyx VII jornals a peu, ten dinés, XV sous, VI diné[s]: ll. XV s. VI*

És degut a Jonot, III jornals a peu per anar a la Seu, ten dinés, VII sous: VII s. *

És degut Albinà per lo fet matex, II jornals a peu, ten dinés, IIII sous, VI dinés: IIII s. VI*

Tots los dinés desús dits són de bona moneda.

És degut a Jonot, de les Caldes, per anar a la Seu, II jornals a caval, ten dinés: ll. VIII° s. *

A mossèn Domenga per lo fet mateyx, dos jornal[s] a cabal, ten dinés: ll. VIII° s. *

És degut Antoni Pal per anar en Bearn, XXVI gornalls, ten dinés: VIII ll. III s. *

⁸⁰ En lloc de Marcona

És-li degut, pagats sos gornalls:	III ll.	VIII s.	*
És degut a Tixidor per lo fet mateix, XXVI gornalls,			
ten dinés:	VIII ll.	III s.	*
Més, és degut al susdit, pagat[s] los gornalls:	III ll.	VIII s.	*
^{49v} És degut a Michel Ribot per anar a Barselona,			
XX gornals a caval:	VII ll.	[...] s.	
Ten dinés:	V ll.	[...] s.	[...]
Debem del que s'a de pagar per la quèstia y altres			
malls:	mil XIII ll.	XV	

1563 febrer 22

⁵⁰ En l'any mil V cens LXIII, a XXII de febrer, partirem la quèstia del senyor comte de Foix:

Donam per metedor:	II s. bons		
Donam per abaria:			II d.
Donam per foch gros:	XII [s.] bons		
Reste bo a[b] tota la soma:	XXI ll.	VIII ^o s.	VIII ^o d.

An de traure més abant de la paga primera I sou per lliura, que trauran:

Primo, deu Canillo:	CL ll.	XVIII s.	III
Més, deu per lo foch:	XXI ll.		
Més, deu per bestiar estrany:	V ll.	XIII s.	III
Porte bo Quanilo al Bescomte:	V ll.		
Més, done astrains, bo:	ll.	XIII s.	

Deu Encamp:	CLXVIII ll.	VI s.	VIII
Més, deu per lo foch:	XIII ll.	VIII s.	
Més, deu per bestiar estrany:	II ll.	I s.	X d.
Porte bo Encamp al Bescomte:	XIII ll.	III s.	I d.
Més, porte bo estranys:	ll.	VI s.	VII

^{50v} Deu Ordino: CXXXII ll. X s.

Més, deu per lo foch:	XVI ll.	XVI s.	
Deu per bestiar estrany:	I ll.	VIII s.	II
Porte bo Ordino al Bescomte:	II ll.	XV s.	VI
Més, porte bo per bestyar estra[n]y:	ll.	XII s.	VI

Deu Andorra:	CVIII ^o ll.	XIII s.	III
Més, deu per lo foch:	XVI ll.	XVI s.	
Més, deu per bestiar estrany:	II ll.	VIII s.	
Porte bo Andorra al Bescomte:	VII ll.	s.	VIII ^o d.
Més, porte astranys:	ll.	X s.	
Andora a la prime[ra] paga:	II ll.	V s.	III

Deu Sent Golià:	LXXXI ll.	XIII s.	III d.
Deu per lo foch:	XIII ll.	III s.	
Més, deu per los estranys:	III ll.	XVI s.	VIII d.
Porte Sent Golià al Bescomte:	XI ll.	XVIII ^o s.	X d.
Més, porte bo est[r]any:	II ll.	VIII ^o s.	

[1629 vers novembre]

⁵¹ Dit dia areste lo Consell que no pèscon d'esta ora en avant fins a Nadal ab nungun gènero de filats sinó ab la llinna⁸¹, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que cada consolat fase anar tres soldats, so és, los de Encam[p] y Canillo vajan a Saldeu y los de Ordino i Sant Jolià a Llorts, y los de la Massana y Andorra Arensal. Y asò per tres dies, comensant lo dia de Tots Sants primer vinent, en pena del cot de la Terra. Y los de Canillo y Ordino fàson anar una espia a les montànies y la Massana altra espia.

⁸¹ En lloc de llinia.

1629 novembre 16

Vui, als 16 de noembre 1629, trobe lo Consell per raonadors per a les Corts Jalme Tor y Miquel Aymar per vuit dies, comensant diluns que ve. Y per l'altra semmana Joan Pont y Andreu Pal, de Sant Jolià.

1629 novembre 25

Vui, als 25 de noembre 1629, areste lo Consel del Bescomte per lo diluns abans de Sant Tomàs, i asò *[en]* pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell ab lo mateix cot que adòbon los camins i sien adobats per lo dia i Consell de Sant Tomàs.

Dit dia areste lo Consell que los cònsolls de Andorra agen fet adobar los bancs de la Casa del Consell, sos pena del mateix cot.

Areste lo Consell que la setmana passat *[Sant]* Andreu posse araonadós a Joan Villela i Miquel Call, comensant dimecres passat Sant Andreu, sos pena del mateix cot i conplint vuit dies.

Dit dia areste lo Consell i, ab lo mateix cot, posse per la setmana abans Sant Tomàs Joan Bons i Nagual; an de astar vuit dies segits.

Areste lo Consell que los dinés an tret de la possa ho an de pagar los fa[la]ts, los i an de tornar los cònsols de Andorra, sos pena del mateix cot.

1629 novembre 27

⁵⁴ Avui, a 27 de noembre 1629, se mane als cònsolls de Andorra pàgon una perna estaven andare*[rits]* i Sant Jolià altra a compliment all compte com les demés paròquies, i Sant Jolià sis formages i Andora dos, i los demés a compliment a sis, per ésser iguals les paròquies. Se n'a de portar quatre a la Tera, i Miquell Adalahc⁸² ne porte dues per a la Seu i alltra per a Tiner, en Fransa, Adalach, i asò de qui al primer de desenbre, en pena dell cot de la Terra, de pes de honse liures les pernes; los formages, los de Andora, all primer Cosell, en pena dell cot de la terra.

⁸² En lloc de Adallach. Respectem aquesta forma i no la tornem a indicar en nota.

[1629] desembre 17

Vui, als 17 de desembre, se mane als cònsols de la Masana, en pena del cot de la Terra, que fasen istànsia al balle per lo dèbit se deu per la Caneta, y que prenguen posició sobre dels béns de Riba[ro]sa, de Sesponi, y que prenguen la pesa que Vilela los asenialarà. Y presa que ajen la posesió per dits cònsols, Joan Vilela se obligue en pagar la soma que montará de 25 lliures, [salp] dret de comte, so és, set liures al Consell de Sanctcojesma y l'altra mitat del que restarà a la fira de la Seu, y lo restant, a compliment de paga, a l'altra fira de la Seu, tot més propinent, ab bona moneda contant, y asò en pena del cot de la Terra. I de nou se mane als cònsols que són vui, a 27 de febrer de 1630, que de así al Consell del Pagament del Dimarts Sant fassen dita eixecutió⁸³.

Més, dit dia se mane als cònsols de Ordino que pòrton les peniores de la Sera d'así a Carnestoltes més propv*[i]*/nent, en pena del cot de la Terra, que és la soma de onse liures, quinse sous, dic 11 lliures, 15 sous.

Més, se mane als cònsols de Canillo que pòrton vint reals de Maria Naudina lo primer Consell de la Terra, en pena del cot. Y que de les demés altres, que venguen les posesions y que còbron lo millor que puguen, en pena del cot*.

⁵² Dit dia done lo Consell a Joan Bons i Joan Villela quatorse liures i dos sous, les qualls pagan lo Consell per lo treball fa Sabestià Bons per la Terra, per lo camí a fet al senyor rei de Fransa, comprès miga carga de bllat aurà rebut del farer de Ordino, i dits dinés ha rebut Villela, *etcètera*.

Dit dia deixe la Vall als cònsols de Sant Jolià per un cot y recot de Guitart: lliures, 4 sous, 8. Y estas pòrton dits cònsols lo primer Consell, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los ostalés y tavernés venguen lo vuy a nou dinés lo cortó del dia de Sant Thomàs enllà, y que no púguon vendre a mix cortons, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que tots los cònsols, en ses parròquies, míron en posar persones de bona reputasió i fama, ostalès y tavernés, y en particular no tinguen pública fama de bruixes y metsineres, y asò en pena del cot de la Terra.

Los cònsols de Andorra deuen quatre formatges a la Vall.

⁸³ I de nou se mane als cònsols... fassen dita eixecutió *afegit posteriorment per una altra mà*.

Dit dia areste lo Consell que Andreu Pal vaje a la Seu de Urgell per fer fer un manament en què no paso blat en Fransa, y aje de partir digous. Y en lo punt sie tornat o consulto del què se aurà de fer, en pena del cot de la Terra. A de cobrar la bosa dels fallits qui a bestret lo Consell de Sant Tomàs tres ducats, dic 3 lliures, 12 sous.

Més, los cònsols de Encamp fasen pendre de yurament a Joan Antoni si deu a Ganiro per set sous deu de cot se li a fet, y asò en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra ajen de fer adobar lo camí dejós la creu del Toronfès, en pena del cot de la terra, de qui a Sant Antony.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de la Massana fàson fer una gravada dijós la borda de Teixidor de qui a Pasqua, en pena del cot de la Terra.

^{52v} Dit dia retrascrit areste lo Consell que los cònsols de Sant Jolià fàson fer una gravada a Jaume Grau dejós lo camp de Vila, que pase la sèquia del molí, y en pena del cot de la Terra, de qui a Pasqua.

Dit dia areste lo Consell que de qui a Sant Antoni los cònsols de Sant Jolià ajen fet fer la palanca del molí, en pena del cot de la Terra, *etcètera*.

1629 desembre 23

Vuy, als 23 desembre 1629, areste lo Consell que los cònsols de Sant Jolià fàson fer lo portal de la palanca de qui al dia de Cap d'Any, en pena del cot de la Terra, *etcètera*.

Dit dia areste lo Consell que d'esta ora en avant que ninguna persona acullo en ningun cubert a ningun francès, ni'ls dónon mengar ni beure, so és, dels que porien pasar, d'esta ora en avant, y asò en pena del cot de la Terra. Y tots los cònsols o fàson manar porta per porta, en pena del dit cot.

Dit dia areste lo Consell que de así al dia de Cap de Any fasen visura de la mercaderia de Fransa se trobarà y'n fàson memorial cada consolat en ses parròquies, y asò en pena del cot de la Terra. Y si acàs se porà provar que ningun abitant de la Vall vendrà altra mercaderia o compro a ningun francès que no sie en lo memorial pendran los cònsols, que los cònsols les auran de cremar dites mercaderies, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que's tingue guarda en lo lloc de Sant Jolià y quant lo portal serà fet se tanco a dues o tres ores de nit, y asò ajen de fer los cònsols de Sant Jolià, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que tots los cònsols en ses parròquies fasen manar porta per porta que ninguna persona trague blat de les Valls ni'n véngon a ningun foraster, en pena del cot de la Terra.

[1609 inici desembre]

⁵³ Més, se resol dit dia que los cònsols d'Andorra intímon a Joan Ricart que la Terra a venut lo blat del terré que's a casa de Guillemó a raó vint reals la carga y lo forment a raó de 4 sous, 6 per sisteró, y si aquel volrà de aquí al dia de Sant Juan.

Més, lo dia dels comptes se trago lo compte del que's paga a Molines sobre lo de la quèstia.

[1609] desembre 22

Vui, a 22 de deze[m]bre, areste lo Consell que Nicolau Torres i Nicolau Moles vagen per ha síndichs per al rei de Fransa, nostre senyor, per tractar les cozes nesesàries d'esta Vall y per asò se'ls done tems de sa partida per lo mes de jener, y asò en pena del cot de la Terra.

Més, areste lo Consell que les paròquies los donen vint-i-sinc ducats per paròquia i aquestos los ajen ajuntats per d'así al dia de Sant Jolià, y que sie bona moneda, portats a ses casez.

Més, areste lo Consell que lo dia que als dits serà benvist, que se ajunte consell dels òmens an ells benvistos, los pugen fer juntar i portar les claus de la caixa [de l']arxiu de la Terra, i asò dins lo tems del mes de jener, tot en pena del cot de la Terra.

Més, dit dia la Terra afore lo vi a vuit dinés lo cortó y asò que donen mesures demà mateix.

1610 gener 14

A 14 de jener de 1610 fan lo Consel a nominació de la sisena de balle:

Primo, anomenen balle:

A Canillo per sisena a Miquel Cal, del Tarter.

Ancamp a Joan Roçel.

A Ordino Joan Rocel.

A la Masana Pere Antoni Roçel, dit Giberga.

Andorra Joan Guillemó.

A Sant Jollià Toni Nagual.

Dit dia trobe lo Consel a Bortomeu Molles vaje a la Seu per a presentar la nominació de la sisena de balle al senyor col·lector de la Cambra Apostòlica demà mateix.

Lo 14 de gener 1610 areste lo Consell que Jalme Pal i Bertomeu Moles vagen a la Seu per portar la sisena del balle disapte.

Més, se areste, dia susdit que's mane Consell de la Terra per a diluns matí a 18 de gener.

^{53v} Lo 14 de gener 1610 se areste que se a de potar sinquanta reals per pagar lo acte que se trague de les rendes y trobam que eren deutós mossèn Rosell per Canillo y los rendés de la Masana y la parròquia de Ancamp. Fent tres pars, venen a trenta-i-tres sous y quatre per part, y se'ls mane, a pena del cot de la Terra, fins a diluns que's Consell de la Terra, que'ls porten.

1610 gener 18

A 18 de jener de 1610 areste lo Consel que los rendés an tengut la renda de la Masana hestos any[s] atràs que pòrton sent coranta-y-tres liures, davuit sous y nou dinés que resten deure de dites rendes, y les pòrton an mans de Bortomeu Moles, de Sant Jollià, de así a diumenje primer vinent que serà a 24 del corent, an pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consel que los qui avien trobat per anar al rey de Fransa per tot lo present mes, que se an de aguardar per altra ocasió al Consel benvista.

1610 febrer 15

Vuy, a 15 de febrer 1610, areste lo Consell que Nicolau Moles baixo a la Seu per parlar ab lo[s] taulés acerca del privilegi del General, lo qual s'enporta, y per fer fer lo sindicat per la divisió del bisbat demana lo Reverent Capítol*.

Més, resolen que s'envio a la Seu per donar als taulés del General una perna y mília dotzena de formatges. La perna ha de enviar Sant Julià y los formatges Encamp.

⁵⁴ A 15 de febrer de 1610 a jurat Guillem Pera batlle per orde de la Cambra Apostòlica per la Mensa Episcopal en lo Consell de la Terra.

1610 maig 11

A 11 de may 1610 areste lo Consell de la Terra que diumenge totes les parròchies apòrton la quístia y menjeria a la Seu al col·lector, los quals aportaran de dues en dues parròchies, so és, per Canillo y Encamp Juan Martí, per la Massana y Ordino Jaume Pal, per Andorra Nicolau Moles [y] per Sant Julià. Y per los comptes de les rendes Borthomeu Moles y Joan Martí y Nicolau y los que seran menester per les rendes.

Més, se mana als cònsols d'Encamp mànon a Juan Rossell aportó la rebuda de Guissona de les 90 lliures y dono a Juan Martí les 18 lliures, 9 dels borrechs d'Estadella, en pena del quot.

Més, se mana als cònsols de Ordino que mànon a Cella, Villella y Babot apòrton lo que deuen a la renda al col·lector de la mateixa manera a manat lo dit senyor col·lector.

Més, dit dia resol lo Consell que totom adobo los camins fins a Santcogesma, en pena del cot.

Més, se mana als cònsols d'Andorra que vaigan a visurar l'aygua del Fener y los entoixans tingan de estar al que ordenaran los 4 de Consell, en pena del cot.

Més, se mana als dits cònsols d'Andorra que fàsson adobar lo ribàs de Fontfreda ^{54v} de aquí a Sant Barlabé, en pena del cot.

Més, se mana, en la mateixa pena, als cònsols d'Andorra que fàson adobar lo ribàs devant Santa Coloma, a part ubaga, a Riberaiga.

1610 maig 24

Vuy, a 24 de may 1610, a la vista de Santcogesma, troba lo Consell per a mostafasos y vehedós de les aigües:

Primo, a Canillo mostafàs y vehedor a Mora.

Anca[m]p a Nicolau Torres per mostafàs y vehedor.

A Ordino Jaume Pal.

A la Masana per a vehedor Rull y Tores mostafàs.

Andorra Nicolau Moles mostafàs y Succarà vehedor.

A Sant Julià lo Perot Nagual mostafàs y Guitsalt vehedor.

Més, se troba per capitans:

A Canillo Vidal.

Ancamp Areny.

A Ordino Nicolau Camp.

A la Massana Jaume Verdú.

Andorra Toni Armingol.

A Sant Julià Colat.

Y los denés cada parròchia se'ls ha de trobar y fer jurar als batlles a ses conexenses.

Vuy, a la vista de Santcogesma, depute la Terra a Joan Martí, d'Encamp, y Joan Rossell, de Ordino, per anar a Fransa per parlar ab lo lloctinent de senechal y lo veguer y mosur de Junac y altres cavallés, pe[r] a capitans de la frontera, als qui ells coneixeran y als consolsats per lo de la g[u]erra, per evitar que ninguna gent armada per córrer en Espània no pàsson per Andorra y soplicar-los sian servits mos avisar y mantenir-nos en la correspondència que fins assí nos an tingut

[⁵⁵ Dia susdit areste lo Consell que los rendés an tingut la renda de la Masana l'any 1606 y 1607 y 1608 que pòrton per a dijous primer vinent cinquanta-y-quatre liures y davuiit sous y nou dinés am mans de Nicolau Moles, y dites són a compliment de dit arendament. Y dit Moles les porto a Pont per tornar-les-li y juntament ab altres fase compliment de 82 lliures, sous, so és, 51 lliures, 18 sous, 9 dinés per lo prinsipal y 3 lliures, sous per la porata del violari se fa a Pont per dita cantitat. Y dit Moles les a de portar a dit Pont disapte primer vinent. Y si los dits arendadós no pagan dita cantitat per lo dijous, que los cònsols de Ordino los fasen traure piniore divenres primer vinent, y asò fasen hen pena del cot de la Terra. Y los d'Endorra los anvion a Ordino lo balle y crauer⁸⁴ y lo misatjé.

Dit dia, a la mateixa vista de Santcogesma, són vinguts Joan Montània y Tomàs Prenalt, sobreposats de la confraria de Sant Pere Martri⁸⁵ de l'offici de parayres de l'any passat, los quals an feta nominatió de quatre persones de dit offici per a succehir al dit càrrech de sobreposats en presèntia de dit Consell, conforme a l'horde acostumat. Y lo dit Consell a nominat per sobreposats a Perot Colat y Nicolau Prenalt per lo any vinent, los quals vindran a prestar lo jurament en poder dels cònsols d'Andorra en la present Casa del Consell.

⁸⁴ Probablement en lloc de clauer, en referència al clavari.

⁸⁵ En lloc de Màrtir.

Dit dia lo Consell elegeix per vehedor de les botigues dels sobreposats dalt anomenats y no de altres a Joan Montània per lo temps de un any.

[^{55v} Lo 24 de mag 1610, a la vista de Sentcogesma, areste lo Consell que los misatjés que lo Consell de la Terra trobà lo Sent Andreu proppasat per anar al rei de Fransa, que són Nicolau Torres, d'Encamp, y Nicolau Moles, de Andorra, que per al dia de Sent Martí primer vinent estiguen a punt per partir per anar trobar lo rei per les coses que la Terra ordenarà, y assò se'ls mane a dit Nicolau Torres i Nicolau Moles, a pena del cot de la Terra.

Més, se areste que les parròquies acodesquen ab los vint-i-sinc ducats per parròquia lo dit dia de Sant Martí, a pena del cot de la Terra.

Lo dia susdit de 24 de mag 1610 se comane dues bosses ab dinés; a la una se deixen trenta-nou liures, dotze sous, dic 39 lliures 12 sous; a l'altra bossa se deixen coranta-i-sis liures, daset sous y set, dic 46 lliures, 17 sous, 7. Les quals boses se comanen a Nicolau Moles; les quals li comane la Terra,

Dit dia susdit, se trau de la bossa sis reals per pagar jornals.

1610 juny 3

A 3 de juny 1610 areste lo Consell que Joan Martí, de Ancamp, vage a portar los presents que's porten a Fransa, i a de anar de vui en quinze dies, a pena del cot de la Terra, si abans no pot.

Més, se areste que Joan Rosell i Nicolau Moles vagen a descloure la plica a la Seu del de Tahús.

Los cònsols de Ordino los an de cerquar un traginer per portar les pernes y formatges ab dos animals.

[⁵⁶ Lo 3 de juny 1610 se lotege tres pernes y quinze formatges per parròquia per donar als bayx nomenats:

Y primo, al senyor veguer de Fransa:	dues pernes y dotze formatges
A mosur de Junach:	2 pernes, 12 formatges
A mosur de Comes:	2 pernes, 12 formatges
A mosur de Pontejà[x]:	2 pernes, 12 formatges
A mosur de Gudanes:	2 pernes, 12 formatges

A Fartillo:	2 pernes, 12 formatges
A Casalag:	1 perna, 12 formatges
Abram:	1 perna, 6 formatges
Al senyor canonge Vilarúbia:	2 pernes
A mossèn Gili:	1 perna

Les sobredites pernes an de pesar dotze liures y los formatges una liura y mija. Y se an de portar a casa de Rosell, de Ordino, de si a 13 de juny. Y les tres pernes de Sant Jolià, los de Sant Jolià les an de portar a la Seu; y los de Canillo porten una perna y sis formatges a casa de Abraam a Merenis; y lo demás a de anar tot a casa de Rosell, de Ordino. Los cònsols de Ancamp an de cerquar una cabalcadura a Jo[a]/n Martí. S[e]/tze formatges per parròquia.

1610 juny 23

Als 23 de juni 1610 areste lo Consell que Micolau Tores, de Ancamp, va a Tàrega per lo negosi de les capes preses del General y que s'enporto la letra del virei a fer-li resposta ab consel a la Seu, y s'enporte lo sagel. Y los cònsols de Ancamp li sérquon un ome, y que vage l'andemà de Sant Aloy si pot, o sinó que vage dins vuit dies, en pena del cot de la Tera.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols de Ordino que penóron al[s]/ rendés de la Masana y al cap del tempst liuron. Y si no·s ten Consel dins lo tempst, tràgon penores fins agen pagat. De quí a diluns o dimarst agen de penorar, y asò en pena del cot de la Tera. Y los cònsols de Andora fasen anar lo balle y lo nu[n]/sio.

1610 agost 9

^{56v} Vui, a nou de agost de 1610, areste lo Consel que Nicolau Torres vage a la Seu dimecres més propinent per a penre los testimonis, y Bortomeu Pal per testimoni, y Perot Pal, de la Cortinada, y Riba, d'Encamp, y Torres, de Pal, per testimonis per lo de les capes.

Més, dit dia afore la Terra lo blat s'és venut aquest ani a vint reals la carga y, en pena del cot de la Terra, que ningú lo goso fer pagar a més.

Més, dit dia afore lo Consel de la Terra lo vi a nou dinés de vui anlà.

Més, dit dia areste lo Consel que Mora y Cal vagen an Fransa per parlar ab los mosús de capitanis y ab lo veger y los consolats per aquestos ladronis se fan, per a demà se⁸⁶ poden o sinó vagen dimecres, en pena del cot de la Terra.

1610 agost 17

Vui, a 17 de agost de 1610, areste lo Consel que vage[n] dos soldats per paròquia y dues aspies, so és, los de Ancamp y Canillo una y Ordino y la Massana una altra, y asò lo dia de Sant Bortomeu que·s tropien a Canillo a migdia. Y an trobat a Vidal, de Prats, capità. Y guanen los soldat[s] cada un quatre liures lo mes, y les paròquies que tinguen compte en fer-y atener òmens de confiansa. Y que lo capità los puge despedir senpre que no·ls acontentarà.

Més, dit dia areste lo Consel que de si a Santa Maria de setembre que totes les paròquies fasen adobar los camins, en pena del cot de la Terra, y Joan Rossel, de Ancamp, que age de remediar la basa del Pui d'Encamp fins a santa Maria de setembre, en pena del cot de la Terra.

1610 setembre 1

Vui, lo primer de setembre de 1610, areste lo Consel que los quatre de Consel de la paròquia de Andorra cónton ab Nycolau Moles lo que li comanaren de la bosa, tant dades com rebudes, fins a Santa Maria de setembre, en pena del cot de la Terra.

1610 octubre 2

⁵⁷ A 2 de octubre 1610 resol lo Consel que trobe arahonadós a Joan Pont, de Ancamp, i a Bortomeu Pal, de Ordino, per los vuit dies primés que comensaran a set de octubre, que serà dimecres, i astaran fins a l'altro dimecres. Y als altres vuit dies a de venir Perot Pal, Joan Montània, i per a la altra setmana troban que a[n] de venir Joan Martí, d'Encamp, Joan Rosel, de Ordino.

Més, areste la Terra que cada parròquia se persebesque ab tres pernes que péson dotze liures i una dotsena de formatges per parròquia que péson set cortons.

Més, aresta la Terra que posen lo vi novel a uit dinés i lo vell a nou, com ja se anave.

⁸⁶ Ídem.

1610 octubre 21

A 21 de octubre 1610 areste lo Consel que dimenge més propvinent cada parròquia porto a Sant Jolià tres pernes que péson dotze liures per perna unes ab altres, i una dotsena de formatges que sien bons; i an-ho de *[portar]* a quasa de Perot Roig.

Més, areste lo Consel que vaje Pont, Joan Martí, Bortomeu Pal, Joan Rosel, de Ordino, a la Seu quant saplen⁸⁷ que lo bisbe sie vingut. I los de Sant Jolià que avison quant sabran que lo bisbe sie vingut. I també manen la Terra als cònsols de Andorra que antímon a Nicolau Molles que se amanesque per fer lo viatge que an de fer; y per lo fet matex, manen als cònsols d'Encamp que avison a Nicolau Torres que se amanesque per fer lo camí que està arestat, que és de aquí a Sant Martí més propvinent. I totes les parròquies que tinguen amanits vint-y-sinch ducats per paròquia vuit dies abans de Sant Martí.

1610 octubre 29

^{57v} Als 29 de octubre 1610 areste lo Consel que Micolau Moles y Micolau Tores vagen a trobar lo Rey, com és ya arestat en altre arest, de qui al dia de Sant Martí, vuit dies més o manco, y asò en pena del cot de la Tera.

Més, areste lo Consel que Micolau Moles dono los dinés que són a la bosa als cònsols de Andora abans de anar-se'n a fira de la Seu.

Més, areste la Tera que la paròquia de la Masana dono una perna, que la Terra la li pagarà, per al segretari del Bysbe, que peso onse liures.

1610 novembre 1[5]

Als 1[5] de novembre 1610 areste lo Consel que totes les paròquies pòrton les provisions que són al memorial bones, quom són moltons, basives, capons, formagges, pernes, tot que sie bo, y asò en pena del quot de la Tera, *etcètera*.

Més, dit dia areste lo Consel que Pont, Joan Martí, Bortomeu Pal, Perot Pal, Montana y lo Rog, de Nagual, ab sis fadrins, un de quada paròquia, vagen a rebre lo Senor bisbe dimarst dematí, a punta de dia que sien a Sant Julià, y asò en pena del quot.

Dit dia areste lo Consel que per a digous primer vinent dematí vingen a la Casa del Consel Martí, Sela, Pont, Joan Martí, Bortomeu Pal i Joan Rosel, Perot Montana, lo Rog,

⁸⁷ En lloc de sàpien. Sembla que la p corregeix una b.

y Micolau Tores, de Ancamp, y Micolau Moles, de Andora, per fer lo memorial de les pertteses⁸⁸ que la Tera ten y entén demanar al rey de Fransa. La Tera o acomet als susdist, y asò en pena del cot. Y que pòrton les claus de l'arcu y vint-y-sinc duquast per paròquia.

1610 novembre 29

Vui, a 29 de noembre de 1610, areste lo Consel que per lo sendemà de Sant Tomàs anpreven lo Consel del Bescompte per a dematí y los de Ordino que reprengen la egua del Farer y de Rufó, y los de la Massana lo rosí de Rul, y los de Andorra lo rosí de la Vuyda, y los de Ancamp lo de Joan Rossel, y los misatjés que prengen lo que milor convinrà, y asò en pena del cot.

1610 desembre 23

⁵⁸ Als 23 de desembre 1610 areste lo Consel que los astenengen lo vi a deu dinés lo cortó, so és, lo dia de Nadal coménson.

1611 gener 11

Als 11 de gener 1611 areste lo Consel que pòrton sis liures per paròquia a Miquolau Moles per demà dimeques per tot lo dia y que's prenge vint-y-quatre liures de la bosa; també vingen en mà de dit Micolau Moles. Y les paròquies tórnon les susdites vint-y-quatre liures a la bosa de qui al primer Consel de la Tera que vinrà y si abans Joan Martí y Joan Rosel los avison, las donon, y asò en pena del cot.

1611 febrer 17

Als 17 del mes de febrer ayn 1611:

Canillo a pagat dites	4 ll.
Encamp a pagat dites	4 ll.
Ordino a pagat dites	4 ll.
La Masana a pagat dites	4 ll.
Andorra a pagat dites	4 ll.
Sant Jolià a pagat dites	4 ll.
	24 ll. s.

Al susdit ayn hi dia dites vint-y-quatre liures se són tornades a la bosa de la Terra.

⁸⁸ En lloc de pretteses.

Als 17 del mes de febrer ayn 1611 comane la Tera al dit Perot Sucarà vint-y-quatre liures, nou sous y set dinés, dic 24 lliures, 9 sous, 7 dinés⁸⁹.*.

22 lliures, 08 sous a la bosa vuy, als 1[4] de may 1611, manco un diner.

|^{58v} Als 17 del mes de febrer, ayn 1611, areste lo Consel que totes les paròquies ajen adobat los camins de qui a Pascua de Resurectió primer vinent, en pena del quot de la Tera, *etcètera*⁹⁰.

Més, dit dia, als 17 de febrer ayn 1611, reste en mà de Pont, de qui a la setmana abans de Rams, de saber ab lo comís del rey de Fransa de pagar la paga de Pascua primer vinent ab moneda de Fransa a dit comís⁹¹.

1611 març 15

Als 15 de marst 1611 areste lo Consel y a compprat a Pont, de Ancamp, quoranta quintals de lana, a raó de vuit duquast y mig lo quintal, pagadora torna/n/t de Sant Marc que serà primer vinent. Y lo dit Pont a de fer la susdita lana conforme a promès a una letra a feta per vendre dist quoranta quintals de lana. Y asò compre la Tera per fer los dinés per pagar la quístia per la paga de Pasqua primer vinent.

Dit dia areste lo Consel que ningun ome no sie atrevit de gosar jugar a cartes fins al dia de Dominiqua en Albis, y asò en pena del cot de la Tera y de deu liures, tant per cada un que lo contrari farà com per los ostes los dexaran jugar en ses cases, *etcètera*.

1611 març 26

Als 26 de mars de 1611 areste lo Consell que lo Divenres Sant primer vinent Juan Rosel, d'Ordino, just a son jurament, que vaje juntament ab Giberga a Taroscó y a Foys a tractar ab lo tresorer les coses conveniens per la Tera. Y si Juan Rosel no pot anar, que vaje Juan Martí, d'Encamp. Y los cònsols d'Ordino que avíson a Juan Martí lo Dijous Sant, tot en pena del quot de la Tera⁹².

1611 abril 11

|⁵⁹ Memorial de la vinguda del bisbe, que's a 11 de abril ayn 1611, del que les paròquies an de portar per dita vinguda:

⁸⁹ Al marge esquerre Perot Sucarà.

⁹⁰ Al marge esquerre Arest del Consel.

⁹¹ Al marge esquerre Arest.

⁹² Ídem.

Canillo una perna y un formatje.

Encamp porten un moltó y un capó y un formatje.

Ordino una perna y capons dos y un formatje.

La Masana porte un moltó y un capó y un formatje.

Andorra un capó y un formatje.

Sant Jolià una carga de forment y una carga de vi, y un moltó [belús] y un capó y un formatje, y tres mesures de sivada y mija liura de pinions.

Y totes les paròquies que pòrton cosa bona y dos dotsenes de toronjes.

1611 abril 16

|^{59v} Arest. Resta la Tera vuy, als 16 de abril 1611, que Juan Martí, d'Encamp, vaje a la Seu a negociar les coses conveniens per la Tera aserca del plet de Taús, *etcètera*⁹³.

Mane la Tera, en pena del quot, que de 16 de abril contant de qui al devant, de qui a qui/n/se dies, que totes les paròquies ajen de aver adobat los camins.

Los vehedós de les aygües:

A Canillo és Cal, del Tarter.

A Encamp Juan Martí.

A Ordino Juan Rosel.

A la Masana Oriol.

Andora Guiem.

A Sant Jolià Folc.

1611 maig 14

A la vista de Santcujerma, a 14 de may 1611, trobe la Terra per sobreposats dels pa/ra/yres, feta la anominatió per los sobreposats pasats, la Terra y trobe a Matia Ribot y Toni Armengol per lo present ayn, *etcètera*. A nominades quatre persones per los sobreposats pasats, que eren lo ayn 1610 Perot Colat y Micolau Perenalt, y de dites quatre persones la Terra per lo present ayn de 1611 a trobat per sobreposats als susdits Matia Ribot y Toni Armengol, tots de la paròquia de Andora, *etcètera*.

⁹³ Ídem.

A rebut Pont de la Terra 19 ll. 04 s.
 Les quals a dat Giberga per compliment de paga de un rosí que dit Giberga avie
 comprat a la Terra. Las quals 19 lliures, 04 sous an de restar bones a la Terra al darer
 pac de la quèstia⁹⁴.

Deu dit Narbona a la Terra per un rosí li a comprat deu ducats,
 dic: 12 ll. s. *

Pagará [a] Sant Andreu primer vinent del present ayn de 1611⁹⁵.

⁶⁰ La paròquia de Andorra. Reste a deure la paròquia de
 Andora a la Tera per lo foc a scostat a Sant Andreu de 1610,
 reste a deure dita paròquia, com ja conste en son comte al libre,
 vuit liures, sinc sous, dic: 08 ll. 05 s. *

Més, reste deure dita paròquia de Andora a la Terra per la
 menjaria, que totes les altres paròquies l'an pagada sinó la
 paròquia de Andora, reste deure dita paròquia per dita menjaria
 sinc liures, vuit sous y vuit dinés, dic: 05 ll. 08 s. 8*

Y los quals dinés an de portar al primer Consell, en pena del quot de la Terra.

És degut a Nicolau Moles sis lliures, dos sous per altres tants
 ne pagà a Taragona, com apar per rebuda de misser Antoni
 Senjanís, dic: 6 ll. 2 s. *

1611 maig 25

Deu lo sobredit, a rebut contans davuit reals y mig de pes an descàrec del sobredit
 comte, dic 1 lliura, 17 sous, vuy, a 25 de mag 1611*.

A 25 de maig 1611 areste lo Consel que Rosel, de Ordino, va an França per sos negosis,
 y li done càrec la Terra que vengo la lana que la Terra a comprat de Pont. Y si n pot aver
 vut ducats y mig, la vengo, y no a manco.

1611 juny 8

A 8 de juny 1611 areste lo Consel que vagen a la Seu Jaume Pal y Nicolau Moles per
 a penre consel de com nos podem governar de aquesta revolta de moneda; y que pòrton

⁹⁴ Al marge esquerre: Pont. Giberga.

⁹⁵ Al marge esquerre: Narbona.

marcs per a pesar la moneda si lo Consel o porte. Y an de tornar resposta per a dimenje
 primer vinent así Andorra.

Més, dit dia afore lo Consell lo vi a onse dinés lo cortó y que y tingan de mesurar ab
 dinals y no ab lo mix cortó.

1611 juny 16

^{60v} Vuy, a 16 de juny 1611, areste lo Consell que de assí a Sant Joan de juny totes les
 parròchies tingan de adobar y espedregar los camins; y lo matex manen tots los consolats
 a tots los particulàs y antoxans, en pena del quot.

Més, se mana als cònsols de Andorra que fasson adobar los passos de la Igüera y també
 lo camí de les Loses de si a Sant Juan.

Vuy, a 16 de juny 1611, afore lo Consell de la Terra lo blat s'és venut y se vendrà
 aquest any a for de un dobló la carga, en pena del cot, que no l pugan vendre a més.

Vuy, a 16 [de juny] de 1611, deixe lo Consell de la Vall les terres de les pessés
 subiranes y josanes y tot aquest tros d'ortal toca y és de la Terra, conforme està fitat, a
 Joan Ricart per un any y una collita, ab pacte que ha de donar lo terç a la Terra.

1611 juliol 16

A 16 de juliol 1611 areste lo Consel que los cònsols d'Endorra pàgon a la viuda Moles
 sinquanta liures an paga de la primera paga de la quèstia, y asò de así a digous primer
 vinent. Y los cònsols de la Masana que dónon a Nicolau Torres vint liures diluns primer
 vinent. Y los rendés de la Masana, del que la Terra los avie rearendat, ajen de venir lo dia
 de Sant Jaume a donar comtes de dit arendament a Nicolau Moles. Y los cònsols
 d'Endorra dígon a Joan Ricart fase fer lo seu guiatje al veger de la Seu ab la forma
 acostumada y que no y antrevingo lo vicari jeneral. ⁶¹ Y asò an pena del cot de la Terra.
 Y també donen càrec a Pont vengo coranta quintals de lana conforme ven la sua. Y de
 asò fase los pagaments tant curts com fer se pugo, etcètera.

1611 setembre 28

Vuy, a 28 de setembre 1611, en lo Consell de la Terra se dona orde a Anthoni Pal
 Babot y Anthoni Giberga, y que s valgon de Joan Martí y Joan Rossell, de Ordino, que
 vengan los 40 quintàs de llana per orde de la Terra, del senial de Pont, al millor preu se
 trobarà. Faran la paga per a Tots Sants ab quarts de escuts per pagar lo comis y tesorero.

Y si per cas venen en contans, que comànon lo diner en part segura; y si no troben qui la prengue tota, la vengan de deu en deu y de sis en sis, de la manera millor poran.

Dit dia afore la Terra lo vi, so és, lo vell al matex preu, que's onse dinés lo cortó; lo novell a 9 dinés lo cortó. Y diumenge per tot lo dia tinga de ser intimat per los consolats.

Dit *[dia]* se dona orde als cònsols de Andorra que diumenge primer d'octubre pàgon a Saragüello quatre lliures, divuit sous, dic 4 lliures, 18 sous.

Més, se mana, en pena del cot de la terra, que tots los antoxans y comuns camins sian adobats fins a Sant Lluc, en pena del cot de la Terra; y si y ha algun pas escandalós, de hora, de dia en dia.

1611 octubre 20

Vuy, a 20 de octubre 1611, areste la Terra que Nicolau Torres, si serà arribat, y Toni Giberga, y en cas lo dit Nicolau Torres no fos arribat, que tinga de anar Juan Martí, d' Encam, a Foix, als Estats, y trobar lo ^[61v] sene[s]chal per a fer queixes contra los lladres, y en particular los de l'Espiclalet y Llusenac, y fer-li un present, que's vuit pernils y quatre dotzenes *[de]* formatges; los formatges que sian dels millós se trobaran a les parròchies, y les pernes que péson lo manco dotze lliures; y si algunes ne pesaran més, que se'ls pagarà. Les pernes seran de Ordino y la Massana, dues per parròchia, y les demés parròchies, una cada parròchia, y vuit formatges per parròchia, que sian bons y de pes de set cortons. Y que se tingan de aportar a Llors, a casa de Cella, y que no'ls reba sinó son rebedor. Y assó de aquí a diumenge per tot lo dia, en pena del cot de la Terra. Los dits deputats an de partir per tot aquest mes, y abans si los Estats se tenen, y si altres noves no y ha, partiran de vuy en uit.

Més, afore dit dia lo vi novel a deu y lo vell a honse.

Més, se han de aportar los dits deputats los privilegis de França de les franqueses de passatge y lleuda y gavella, y fer intimar los dits privilegis y confirmació del rey a les parts que convindrà; y per lo del comís per lo de la quèstia, se li aurà de intimar.

1611 octubre 27

^[62] A 27 de octubre de 1611 areste lo Consel que vagen a fer lo pagament de la quèstia a Foix Antoni Pal Babot, de Ordino, y Antoni Roçel Giberga, y que segesquen l'orde ascrit al darer arest.

Més avant donen orde a Nicolau Torres que sàpie com va lo plet de les capes del Jeneral són preses a Tàrega. Y si han sentensiat an favor, se trage la sentència an forma, y que's pago tots los gastos y descondoisio l'atvocat y procurador. Y dues dotsenes de formatges se lotéjon, y la una dotsena sie donada al notari y la altra dotsena a Bosc, de Altet, so hés, sis per hel y los altres sis a qui coneixerà conven donar. Y si no an sentensiat y dono orde com millor sàbia.

1611 novembre 16

Vuy, a 16 de novembre 1611, en lo Consell de la Terra se afore lo pa, so és, lo forment a deu onses la quèrna y lo sèquel a 12 honses. Quada consolat se intimarà.

Més, dit dia depute la Terra per anar als Estats quant se offerirà a Anthoni Pal Babot y Antoni Giverga; sempre que se tindrà avis que sens altro orde tingan de anar, en pena del cot.

Més, dit dia areste lo Consell que *[es fasse]* lo pagament de la quèstia y dels 25 gualls y lo estrany y los dels rosins que an venut.

Més, dit dia areste lo Consell que tots los camins se tingan de adobar, tant en comuns com en los antoxans, fins al dia del Consell de Sant Andreu, en pena del quot de la Terra.

1612 gener 14

^[62v] A 14 de jener de 1612 fa lot lo Consel de tretze pernes de pes de dotze liures per perna, les quals se n'a de anviar a Barcelona, primo per a misser Robí 4 pernes, per a misser Viniolla dues pernes, y per a misser Costa dues pernes, y per a mossèn Mora dues pernes, y per a miser Artadó, de la Seu de Urgel, dues pernes, y per a misser Verdeny una perna; y miga dotzena de formatjes. Les quals pernes se an de portar a casa de Andreu Pal, a Sant Jollià, de así a 18 del corent, y miga dotsena de formatjes per a Topí, de la Seu, nostre percurador, que ven a dues pernes per paròquia, sinó la paròquia de Ordino ne bestrau tres pernes, i també ven a dos formatjes per paròquia. Y Andreu Pal a de ancaminar lo present a Barcelona y també los presents de la Seu*.

Vuy, dia y any susdit, resol lo Consell de la Terra que Nicolau Torres trago a pagar als advocats a Barcelona y procurador mossèn Mora lo que se'ls deu de conductions, cobrant rebudes de quiscú d'ells, que és per lo any 16[0]9, 1610 y 1611, que seran nou lliures per a misser Costa y nou per a misser Viniola, y nou per a mossèn Mora y tres lliures a misser Costa per les tres informacions, y deu reals per les còpies del memorial en dret, que en tot

fa summa de trenta-una lliura, dic 31 lliures, les qual se donen en contans a Nicolau Torres.

Més, dit dia lo Consell trobe a Bons per portar la sisena al senyor veguer de Fransa, y ha de passar lo Port dilluns, no inpedint lo temps, en pena del cot. Té rebut per a gasto un ducat, dic 1 lliura, 4 sous.

^{|63} És lo que reste a la bosa vui, a 14 de jener 1612, en plata: 5 lliures, 4 sous 4; en menuts sinc lliures, nou dinés: 5 lliures, sous, 9, més una pistola de or. Comane la bosa a Nicolau Moles.

1612 març 30

Vui, a 30 de mars 1612, en lo Consell de la Terra afore lo vi lo dit Consell a sou lo cortó.

Més, lo dit Consell depute per rahonadós per la primera semmana a Montània y Joan Martí, y per la segona semmana, si més duren les Corts, a Nicolau To[rres] y Andreu Pal.

Los primés rahonadós comensaran dimars prim[er] vinent, a 3 de abril, y los darrés comensaran pasats los vuit dies los darrés rahonadós ellegits.

Més, se mana a Nicolau Moles que baixo a la Seu per fer fer una resposta a Monsenyor lo bisbe en resposta de la que lo dit senior bisbe a enviat a la Vall.

Més, se deixe dos llibres als cònsols y consellés d'Encamp per trobar uns afors tenen menester; y los tenen de tornar al primer Consell y tam[b]é la justia per verificar*.

Més, se deixe als cònsols de Canillo la mesura del mix cortó de l'oli*.

Més, se areste que tots los camins sien adobats y espedregats y asburtasats de así al disapte abans de Rams.

1612 abril 14

A 14 de abril 1612 s'enporten los cònsols de la Masana la justia mesura de aram*.

1612 juny 4

^{|63v} A 4 de juny 1612 pose lo preu lo Consell al pa, so és, lo forment que donan los flequés vuit onses la qüerna y deu onses a la qüerna pel sègel.

Ani y dia sosdit, trobe la Terra per sobreposats Miquel Albiell y Josep Guilemó y per sobreistant dels dos Montània.

Dit dia abem comprat un pes a Nicolau Moles, so és, pes de deu liures de plata, lo qual pes reste en mans de dit Moles.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Sanct Jolià aporten ho fasen portar lo Libre de la Terra que's a casa de Molines, en pena del cot de la Terra, d'así al primer Consell.

Més, areste lo Consell que Nicolau Moles vaja a la Seu per encaminar lo negosi de T[au]s, per pendre los testimonis y ancaminar-los a Barselona.

Més, areste la Terra que d'así a Sanct Miquel de setembre se fasa vesita per totes les boges de la Val, en pena del cot de la Terra, per tota la Vall.

Més, que los cònsols de Andorra mànnon al[s] sobreposats de les Caldas que porten l'original dels pactes que són entre la Terra y els de les Caldes al primer Consell, en pena del cot de la Terra.

1612 juny 29

Als 29 juyn 1612 tenen rebut los cònsols de Sant Jolià per les provisions han de portar per la vinguda del bisbe sinc liures, dic 5 lliures, sous, de la bosa de la Tera.

Als 29 juyn 1612 areste la Tera que cada paròquia aporto quatre ducats per paròquia per pagar lo bis[be], y d'avantatge que aporto cada paròquia lo que haurà de pagar lo que tocarà per paròquia de pagar per dita vinguda del bisbe, *etcètera*, per lo gasto, pena del quot de la Tera, per a diluns primer vinent dematí.

Més, areste lo Consel, en pena del quot de la Tera, que los cònsols de Andorra pàgon deu liures per les regalies de dia en dia al sigristà⁹⁶ o al qui tocarà; hi si gastos ven, que vinguen per els.

1612 juliol 1

^{|64} Lo 1 de juliol, ayn 1612, areste lo Consell que Pont y Andreu Pal vagen a la Seu ara, dimenje vespre, per parlar amb lo bisbe, en pena del cot de la Terra. Y Més, manen als cònsols d'Encamp, en pena del quot de la Tera, que fasen anar ara, dimenie vespre, una cavalcadura bona per al bisbe a la Seu. Y més, manen, en pena del quot de la Terra, als

⁹⁶ En lloc de sagristà.

cònsols de Andorra que pòrton los dinés que resten demà a Sant Jolià. E més, manen, en pena del quot de la Tera, als cònsols de Andorra que apòrton lo pes de la Tera demà a Sant Jolià.

1612 juliol 26

Als 26 de juliol, any 1612, afore la Terra lo blat que s'és venut lo ayn 1611 fins a colit de l'ayn present de 1612, que ningun abitant de la Val no-l pugue fer pagar a més de tres ducats, dic 3 lliures, 12 sous, en pena del quot de la Terra, *etcètera*.

Dit dia pose la Tera lo preu al pa, so és, que ningun flequer, en pena del quot de la Terra, no pugue venre lo pa de sèguel de dotse onses la qüerna y lo forment a més de deu onses la qüerna, *etcètera*, des del primer dia de agost enlà.

A 26 de juliol 1612 comane la bosa la Terra ha Joan Babot, de Andorra. Ha-hi danou liures, onze sous i sinc, dic 19 lliures, 11 sous, 5.

Dit dia y ayn areste la Tera y done plen poder y facultat a Regí y a l'Oste, tots de Soldeu, paròquia de Canillo, que puguén manar jent, en pena de deu liures y del quot de la Terra, tanta quanta auran menester, ab armes, y anviar a les parròquies al[s] cònsols los anvión jent ab armes, la que auran menester, y provisió, la que auran menester, per a perseguir ladres i jent fasinerosa que roben y venen en dayn de la Terra. Y los sobredits Regí y Oste an de tenir comte als jornals que dits soldats manats faran, que la Terra se ofereys en pagar dits jornals.

1612 setembre 17

Als 17 del mes de setembre, any 1612, loteye la Terra per al senexal, als Stats, sis pernes y tres dotsenes de formatjes, so és, una perna per paròquia y mija dosena de formatjes, acceptat que la paròquia d'Ordino no fa cap de perna perquè ja n'avie bestret una d'avantatge en altre lot. Y ara la paròquia de la Masana fa dues pernes, y dites pernes an de ser de pes onse liures. Y dites pernes y formatjes an de ser portades dimars dematí, un ora abans de dia, a casa de Juan Rosel, a Ordino.

Als 17 de setembre 1612 areste la Tera que a 12 de octubre de dit ayn que totes les paròquies an de revesitar les bogues d'unes paròquies a altres.

^{64v} Als 17 setembre de 1612 loteye la Tera tres liures per paròquia. Areste la Tera, en pena del quot, que al primer Consel que totes les paròquies pòrton dites tres liures.

An s'enportat Rosel y Babot, per anar a parlar amb lo senexal, de la bosa de la Tera tres pistoles y un quart d'ascut, als 17 de setembre de 1612.

1612 setembre 24

Als 24 de setembre 1612 areste lo Consell que misser Moles y Babot, de Ordino, no vagen a Tolosa per respondre a mosur Caulet del manament nos antimat y negosiar lo que pugen.

Dit dia areste lo Consel que los camins sien adobast fins al dia de Sant Miquel de setembre primer vinent, asò en pena del cot de la Tera.

Dit dia areste lo Consel que los ostes no pugen venre lo vi de aquesta ora avança, sinó lo vel a sou y lo novel a deu dinés.

Dit dia areste lo Consel que misser Moles y Babot, de Andora, réston per a serquar los privilegis seran menester per portar-su'n; y si Niquolau Moles és vengut, li mano Babot los ayudo. Y les claus de l'arxiu resten en mà de Babot.

Dit dia areste lo Consell que Perot Pal deixo la sella de caball a misser Moles per anar a Tolosa, en pena del cot de la Terra, y Andreu Pal les brides, en pena del cot.

1612 setembre 29

Als 29 setembre de 1612 prenem per la reconeyxensa que s'a de fer davant de musur Caulet, a Tolosa, prenem los actes següens: primo, la sentència arbitral, dits⁹⁷ pariatjes, los privilegis darés ab la confirmatió darera ab los demás privilegis asta[ts], una deposició de vint pròmens sobre la justícia y juridictió de Andora, una sentència definitiva sobre los drets que los abitans de Andora tenen en los comuns, una lisença de la⁶⁵ comtesa de Foys que los abitans de Andora puguén aboygar y apradar, una pelasió sobre alguns greujes que feye la Cort als abitans de là sobre los comuns, una protestasió y requisió^{si} dels abitans al Capítol de la Seu d'Urgel, la confirmatió del Sant Pare sobre los pariatjes, un acte de sitasió del vicari jeneral de la Seu d'Urgel sobre de les aygües, una permissió consedida als abitans de poder defensar les montanyes y amprius ab armes y sense armes, y altro acte de la mateixa cosa, y un acte ab lo qual lo comte de Foys fa sertes convensions ab los de la Massana y Ordino, y alguns aquits del tresorer de la quèstia. Y dits actes avem

⁹⁷ En lloc de dita.

pres nosaltres, de voluntat de la Tera y com a síndics d'ella, lo senior doctor Miser Bernat Moles y Toni Pal Babot, d'Ordino, ayn hi dia susdit.

1612 octubre 17

Als 17 de octubre 1612 a tornat Toni Pal Babot tots los treze privilegis damunt mensionast.

Als 17 de octubre 1612 loteje la Tera vint-y-sinc liures per paròquia, so és, per pagar lo gasto an fet misser Moles y Toni Pal a l'anada de Tolosa, y lo restant per a l'ome a de anar al Rey. Y asò a de éser [per] de sí al primer consell, en pena del cot, *etcètera*. An de portar los dinés al Consel, que lo síndic n'a al bisbe manarà.

Dit dia areste la Tera que Joan Rossell, de Ancamp, vage a parlar amb lo bisbe per a negociar com nos porem defensar del que mosur Caulet mos demane, y s'enporte los pariajes y també s'enporte la confirmació de/[l] Papa; y a de anar divendres primer vinent, *etcètera*. Als 29 octubre de 1612 torne Joan Rosel, d'Encamp, a la Terra los pariatjes y la confirmació del Papa.

Dit dia afore la Tera lo vi a sou lo novel i lo vel a un diner més.

Dit dia areste la Tera que Babot vage a la Seu ab Joan Rosell, de Ancamp, per consultar los negosis, *etcètera*, en pena del cot.

Dit dia torne la Terra ha Pont, dels dinés li avie manlevat per als misatjés que eren anats a Tolosa, daset ducats i deu reals, die 17 ducats, 10 reals.

1612 octubre 29

^{65v} A 29 de octubre 1612 areste lo Consell que Joan Rosell, de Ordino, y Antoni Pall, àlies Babot, vagen a Toloza, y asò ajen de partir lo dia an els benvist, en pena del cot de la Terra. Y per dit camí los donen sinc cuarts d'escut i una letra de girada de cinquanta ducats.

1612 novembre 26

A 26 de novembre 1612 areste lo Consell de la Terra que per lo dimarts abans de Sant Tomàs totem acodesque al Consell, en pena del cot.

1612 desembre 18

A 18 de desembre 1612, al Consell de Sant Thomàs, areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen jodicar les terres que són estades de Joan Ricart i que [pus i an] bandejat, que donen la talla i que porten lo compte del que s'i aurà jodicat al primer Consell de la Terra que hi serà, en pena del cot.

1612 desembre 22

Al 22 de desembre 1612 comane la Terra la bosa a Babot, de Andorra. Ha-hi vuitanta-y-vuit liures, dotze sous i onse.

Dit dia areste lo Consell que Babot, de Andorra, vaje en França per portar la sizena al sennior veguer, y que divendres a vespre sie a Lorts.

Més avant loteje la Terra als cònsols de Ordino dos pernes de cansalada i tres formatjes per paròquia que han de ser dit dia a Lorts, de les quals se han de donar al sennior veguer les dos pernes i dotze formatjes i ha mosur Florentin los sis perquè li fase atener a mosur Selonis, de Toloza.

1613 gener 19

A 19 de jener de 1613 s'és feta la sisena de Monsenyor lo bisbe de Urgel per posar balle, la qual donen a Nicolau Torres la porte al bisbe a Balager.

Dia sobredit puje lo vi lo Consel a catorse dinés lo cortó, *etcètera*.

Dia sobredit loteje la Terra deu pernes per a Barselona, primo per a misser Robí 4 pernes, y per a misser Viniola 2, y per misser Costa 2 pernes, y per a mossèn Mora 2 pernes.

Dia sobredit trobe lo Consel a Joan Roçel, d'Encamp, que vaje a Barcelona per a solisitar la causa de Taús y per a donar les sobredites pernes. Més avant se loteje tres pernes, les quals li donen a dit Rosel les dono a sa discreció. Y dites tres pernes se pagan de la bosa de la Terra y les altres deu se lotejen dues per paròquia, salvo a Hordino que ja·n tenen dues de bestretes hen altra part, y ara seran iguals les paròquies, les quals an de pesar dotze liures per perna.

1613 gener 29

⁶⁶ A 29 de jener de 1613 mane lo Consel als cònsols de Andorra que fasen fer la gravada del camí real devant la borda de la viuda Moles; y asò que astigo bé y sie adobat de así al primer dia de Coresma, hen pena del cot de la Terra.

Lo dia sobredit asente Corts. lo senyor veger de Fransa. Troben per raonador la primera semmana a Bortomeu Pal y a Toni Babot, comensant diluns primer vinent, y la segona semmana an de comensar per araonadós Joan Montània y Jaume Pal.

1613 febrer 1

Vuy, lo primer de febrer de 1613, areste lo Consel de la Terra que degun abitant de la Val no goso comprar blat de sègel ni de forment dins de la Val d'Endorra per a poger tornar revenre fora de la Val de Andorra. Y asò se antén per als qui l'auran comprat fins vuy, los donen temps per a traure dit blat fins a 9 del present mes. Y los qui contrefaran a dit arest, cauran an pena del cot de la Terra y de deu liures.

Vuy, dia sobredit, a jurat Joan Martí, del loc de Mosquera, de la parròquia d'Encamp, per a bale.

1613 febrer 17

A 17 de febrer 1613 jura per manament del senior bisbe de Urgell per ha balle Pere Antoni Rosell, àlies Jeberga, de la Masana.

Més avant, dit dia, deixe la Vall dos previletjes sobre lo que los veguers y balles an de pacar⁹⁸ les penes segons la exigèntia del cas i l'altre per lo salari que an de aver los procuradors, ha Borthomeu Giem, d'Engordani, los quals an de tornar*.

1613 març 29

A 29 de marts torne lo sobredit Giem los sobredits preveletjes.

A 29 de mars de 1613 areste lo Consel que per al divenres pasat Pasqua se fase lo pagament de la quèstia del rey y consell manat per a dematí.

⁹⁸ En lloc de pagar.

[1613] abril 2

A 2 de abril porogue lo sobredit consell per ha diluns, sendemà de Pasqüeta, a 25 del dit.

Mes areste lo Consel que Pere Mora, de Canillo, y Toni Nagual, de Sant Jolià, vagen a Foix per a penre temps del comis ho que pàgon. Si troben dinés, que·ls tràgon a pagar así per al dia de pagament. Y que partescan de Lors diluns dematí.

Dit dia girí Bortomeu Pal a Barselona vint-y-una liura per a pagar la conduït dels atvocats y procurador lo que·ns toque de les despeses de la sentènsia nos toque pagar de Taús, les quals li prometen de tornar así ab bona moneda de así al dia y festa de Sant Miquel de maig més propvient, dic 21 lliures, sous*. Les sobredites vint-y-una liura nos són donades.

^{66v} Dit dia dona comptes Joan Babot, de Andorra, dels dinés que tenie a la bosa, i trobam que reste deure un pistolet de or, dic 1 lliura 8 sous*.

Dit dia comane la Terra ha Anthoni Nagual, de Sant Jolià, i ha Pere Mora, de Canillo, que van per misatjés en Fransa, coranta ducats, dic 48 lliures, sous.

1613 abril 9

A 9 de abril 1613 areste lo Consell per a dijous primer vinent se a de tinir Consel de la Terra a Sant Jolià per a dematí per a la vinguda del Bisbe y que totom porto dinés per al donatiu de la visita del Bisbe y també per a pagar les provisions se gastaran per a dita vinguda.

1613 abril 15

A 15 de abril comane la bosa de la Terra ha Nicolau Moles. Ha-hi coranta-i-quatre liures, catorze sous i quatre, comprés una pesa de or que lo dit Moles i poze per trenta-i-dos reals. I lo més avant ab la moneda conste ab un memorial que la Terra li ha dat: 44 ll. 14 s. An altre comte [avant] li a comanat més dinés.

Dit dia trobe lo Consell per a síndics a Joan Rosel, de Hordino, y Joan Rosel, d'Encamp, per anar a Tolosa per a tractar lo negosi de musur Caulet dels homenatjes diu vol penre a esta Tera. Y an de partir per fer dit viatge a 15 de mag del present any 1613, y los cònsols de Hordino ho ten[en] de antimar a dit Rosel, de Hordino; y asò se a de fer

tot, an pena del cot de la Terra, a dos dies més ho manco. Y an de penre los dinés de la bosa de la Terra, que serà vint ducats.

Dit dia areste lo Consel que de así per tot lo mes de abril se adòbon tot[s] los camins reals y altres camins de locs nesesaris; y també los de les Caldes fasen trencar la roca més aval dels molins que stà sobre camí, que les cargés y tusten, an pena del cot de la Terra.

Més, dit dia areste lo Consell que per aquest any ningun ganader de la Vall no puga passar per Taús per no pagar lo passatge, en pena del quot de la Terra; y que cada consolat avisarà a ses parròchies sus les dites penes.

Més, dit dia arreste lo Consell que los diputats van a Tholosa pàrlon ab musur Accoquat per veure si poran cobrar ab bones o sinó ⁶⁷ que vejen si per justisia se'n porà aver la rahó. Y que tot ho fasen ab consell, lo que tot se deixe a sa bona discreció. Los 45 franchs feu pagar a Nicolau Torres.

1613 maig 20

A 20 de mag 1613, a la vista de Santcogesma, trobe lo Consel de la Terra per a vehedós y sobreposats a l'ofisi dels paraires a Tomàs Perenalt y Joan Inbert y per a sobreinstant Joan Montània, tots de les Caldes.

Dia sobredit areste lo Consel que per a dijous primer vinent vagen a dormir a Lors Joan Rocel, de Ordino, y Joan Rocel, d'Encamp, per anar a Tolosa per lo negosi de musur Caulet, y asò hen pena del cot de la Terra y de deu liures.

1613 maig 24

A 24 de mag 1613 torne comanar la Terra a Nicolau Moles setze liures y tres sous y quatre dinés, sense les 44 lliures, 14 sous, 4 li an comanat a 15 de abril proppasat, que ab tot: 60 lliures, 17 sous, 8 dinés*.

Vuy, a 24 de may 1613, areste lo Consell que vaja un home de peu a Barcelona per a portar les cartes lo Consell a escrit a l'advocat y a mossèn Mora per a saber en què està la causa del plet de Taús; y donen per a pagar dit home quatre lliures.

Vuy, dia susdit, areste lo Consell que los cònsols de Andorra pàrlon a misser Moles y que serco escrivà per registrar les scriptures; y que sempre que y puga treballar, los cònsols de Andorra tingan de avisar als cònsols de les parròchies que acudan ab les claus,

un de cada parròchia: de Canillo Mora, d'Encamp Nicolau Torres, a Ordino Rossell, a la Massana Torres, Andorra Nicolau Moles, a Sant Julià Andreu.

[1613] juny 20

^{67v} A ⁹⁹ 20 de juin mane la Terra als cònsols de la parròquia de Andorra que per tot lo mes de agost ajén de adobar lo grau de les Caldes, en pena del cot de la Terra.

1613 juliol 8

A 8 de juliol 1613 se a fet lo preu al blat, que s a dos reals lo sisteró fins a collir, tant lo qui an venut a fiar com a pago; y ningun abitant no se'n pugué fer pagar a més de dublo la carga, hen pena del cot de la Terra, y tanpoc no'n púgon venre a més de dublo, dic 2 lliures, 8 sous.

Dia sobredit areste lo Consel que sien adobats los camins de así als 25 de juliol, so hés, aspedregats y tallades les mates, so hés, camins reals y camins nesesaris, hen pena del cot de la Terra.

Dit dia posen lo preu al pa, lo pa de forment a 12 onses y lo sègel a 14 onses, y asò hen pena del cot de la Terra. Y que los hostalés ajén de pesar lo pa devant del qui'l menje, tant a casa com fora casa. Y, també, los osten que comten los ascots ab menut, sus la mateixa pena.

1613 octubre 11

A 11 de hoctubre de 1613 areste lo Consel que lo primer Consel de la Terra, que serà pasat lo dia de Sant Martí, totom porto lo pagament de la quèstia si per cas abans no hés menester.

Dia sobredit mane lo Consel als cònsols de Sant Julià que prívon al Fusteret de ostaler y taverner y càrec de la Terra.

1613 octubre 21

A 21 de hoctubre de 1613 pose preu lo Consel al cortó de vi a preu de quinze dinés lo cortó.

⁹⁹ Precedeix A 20 de mag 1623 sense cancel·lar.

Dia sobredit areste lo Consel que vagen vint-y-quatre soldats per les montànies, so hés, quatre per paròquia y dues aspies, que serà ab tot vint-y-sis soldats, comprès les dues aspies. Y asò al preu de quatre liures per cada un a [Foix. Deuen] y se an de trobar dits soldats a la Masana dimecres a migdia y que dits soldats an de seguir l'orde de dos capitans, los quals són Aldosa, de la Masana, y Pedro, de Canillo. ⁶⁸ Y an de astar segentment fins al dia de Sant Martí si altre avis no·ls fan les paròquies, y més si més serà mester. Y si per cas los ports se tanquen ho per altra hoció, que ab consulta de dues paròquies los pogan descondoir y també fer-los astar si serà menester.

Més avant areste lo Consel que si dits soldats prenen o maten qualsevol home de mala vida, que sie tingut a penjar, que lo Consel promet de donar a dits soldats, ho a qualsevol que tal farà, vint-y-sinc ducats y pagats quize dies après de aver portats dits presonés hen mans de la justisia ho que·ls ajen morts.

Més, pren dit Consel de la bosa de la cumuna per a dits soldats dotze liures, so hés, ab quarts de ascut, a raó de tres reals la pesa.

1613 novembre 9

A 9 de novembre de 1613 areste lo Consel que Joan Guillemó, de Andorra, y Joan Bons, de Pal, vagen a Foix per a portar la darera paga de la quèstia del Rey, que·s tres-sents y onse ducats y vuit reals per pag[*a*], dic 311 ducats, 8 reals. An de partir demà per a dormir a Lors. A·ls donat lo Consel per a pagar la quèstia, ab girades ho comtans, tres-sentes vuitanta-y-sinc liures, setse sous y nou dinés: 385 lliures, 16 sous, 9. An de pagar per la quèstia tres-sentes setanta-y-quatre liures. Reste·ls per los gatos onse liures, setze sous y nou dinés, dic 11 lliures, 16 sous, 9, segons coste a un memorial s'enporten los susdits.

Dia sobredit areste lo Consel que tots los camins generals y camins nesesaris sien adobats y aspedregats y asburtasats y adobades les aigües no danien a dits camins. Y asò an de ser adobats al Consel de Sant Andreu, y asò hen pena del cot de la Terra.

1613 novembre 19

Vuy, a 19 de novembre 1613, areste lo Consell que Mora vaja a Foix als Estats y que digious pasa lo Port y portar una carta al senexal.

1613 novembre 27

^{68v} Vuy, a 27 de novembre 1613, en lo Consell de la Terra afore lo vi a 14 dinés lo cortó.

Més, areste lo Consell que los soldats, lo que se·ls reste, cada parròchia los pagarà, reservat les espies que la Terra ha pagades y los vint reals per parròchia.

1613 desembre 23

A 23 de desembre de 1613 areste lo Consel que Joan Roçel, de Ordino, vaje a Barcelona per lo negosi de Taús dintre si y la segona semana de Coresma primer vinent y s'enporte l'original del privelegi, juntament ab tres confirmacions y un transunt de dit privelegi y una sentència an forma, també antigament donada. Los sobredits previletjes ha deixat en poder de misser Viniola, com coste per albarà de dit Viniola, lo qu[al] albarà és en poder de la Val*.

Més avant areste lo Consell que·s loteje tres liures per paròquia, que sera[*n*] davuit liures, y cada paròquia les dono al susdit Roçel per tot lo mes de jener primer vinent. Y asò per fer lo viatge per a Barcelona, y asò ab tal les coranta liures a de donar Nicolau Moles per les terres de Joan Ricart no sien caigudes, y si són caigudes, les provoéscon de dites coranta liures y no se ajen de lotejar dites davuit liures. Y per a saber si són caigudes les coranta liures ne donen càrec a Joan Montània y a Joan Guillemó, y que o repòrton al Consell del que serà.

Deixam la bosa a la caixa ab una pistola y dos pistolets y una pesa de vuit targes y dos sous y set dinés ab plata.

1614 març 17

Als 17 de marst de 1614 areste lo Consel que Micolau Moles porto los dinés deu de la paga caiguda a Nostra Senora de agost proppasada de l/*e*/s teres té comprades de la Tera de qui al dia de la fira de Pasqua, que serà lo dimarst de Pasqua, y asò en pena del cot de la Tera, primer vinent.

Dit dia areste lo Consel que·s tropi dos omes als porst per pendre los albarans del General, de la sal se serà denunciada al General y altres coses. Y són, al port de Canillo Cal, del Tarter, y a Ordino Sela, de Lorst. Y los dist an de penre dist albarans y al cap de l'ani portar dist albarans a la Casa de la Tera. Y sempre que·s provarà que degun ome n'i paso, n'i venge, sense denúnsia, caige ab les penes que caurie si·l prinien al General y al cot de la Tera y de deu liures.

¹⁶⁹ Més, vol lo Consel que's tropie ome a cada papròpia¹⁰⁰, so és, Ancamp Morató, y la Masana Perot, y Andora Babot, y a Sant Yulià Vila. Y qualsevulle que pasará o venrà dita sal pago als dist anominast un diner per carga o paquet.

Dit dia done la Vall dos previlejes de la franqueza de les vituales als quatre de Consell de Andorra perquè·ls volen consultar a la Seu, los quals an tornat a 8 de abril*.

Dit dia areste lo Consell lo pagament de la quèstia del Bisbe i mane Consell de la Terra per hal dimarts pasat Pasquèta, en pena del cot de la Terra, que totes les paròquies porten los dinés y donen lisènsia¹⁰¹.

1614 abril 7

A 7 de abril 1614 areste lo Consell que Thoni Nagual, de Sant Jolià, Joan Gillemó vagen a la Seu per pagar la quèstia y s'enporten dos-sentes liures, so és, moneda a pes sent trenta-i-vuit liures, deu sous i set reals, a compte treze liures, vuit sous, i ab or coranta-sis liures, setse sous, i menuts vint-i-sinc sous i sinc, i un escut de or per lo gasto.

Dit dia areste lo Consell que de Urgell enfora Joan Rosell, de Ordino, la hora que an ell serà ben vist, vaje ha Barcelona per pasar avant lo negosi de Tahús.

Dit dia areste lo Consell i luteje dotze pernes de cansalada de pes dotze liures cada huna, so és, ha Ordino dues i la Masana dues, Andora dues, Sant Jolià dues, Canillo dues, Ancamp dues. So és, nou per a Barcelona i dues per misser Ortodó, una per misser Verdeni. Les quals an de anar ha Sant Jolià a casa de Toni Villa, y les ha d'encaminar a la Seu perquè les donen als melets i les dono en mà de mossèn Joan Mora; les nou de así a dimecres per tot lo dia¹⁰². I an de portar tres reals de plata per paròquia, en pena del cot de la Terra, de así ha digous a nit, i a la Seu les an de condoir Toni Nagual, Joan Gillemó.

Dit dia areste lo Consell que lo Consell de Santcojesma se tingue per ha diluns a 26 de matg.

¹⁰⁰ En lloc de paròquia.

¹⁰¹ Segueix Més avant la Terra alargue sense cancel·lar.

¹⁰² a dimecres per tot lo dia apareix ratllat en el text erròniament. Hem inclòs, però, aquestes paraules en el text per tal de donar-li sentit. En donar validesa a aquestes paraules, s'ha de prescindir de les paraules les nou de así que precedeixen a les ratllades.

1614 maig 21

A 21 de matg 1614 areste lo Consell que d'esta ora en avant que ningun abitant de la Vall goze vendre blat ha ningú foraster, en pena del cot de la Terra i deu liures, encara que·l tinguen encomanat, que sie de fills de la Vall; y que per ha demà tots los consolats ho fasen manar per porta.

Més avant areste lo Consell que Perot Pall, de la Masana, Joan Rosell, d'Encamp, vagen a la Seu per negociar per lo de la veda demà, a 22 de dit, y s'enporten dos previletjes del General*.

1614 maig 26

^{169v} Als 26 de mag 1614, al Consell de Santcogesma, trobe la Tera per anedós¹⁰³ de les aiges los segenst: ha Canilo Martí Sela, dels Plans, Ancamp Toni Tores, a Ordino Fransès Soler, a la Masana Bons, Andora Perenalt, a Sant Julià Bringer.

Dit dia trobe la Tera per a capità general a Micolau Tores, de Ancamp.

Dit dia trobe la Tera per a sobreposast dels paraires a Joan Montana, de les Caldes, y Tomàs Serdana, de dit loc, y per sobreistant dels sobreposast a Joan Gilemó, de Andora.

Dit dia areste la Tera que qui los cònsols de Ordino fasen portar tres brases de losa per a fer adobar la casa de la notaria i que los cònsols de Andora la fasen posar de si al dia de Sant Barnabé.

Dit dia deixam a la bosa moneda de Fransa catorze liures, i moneda de mar/c/h danou liures, onze sous, pistoles dues i un pistolet, set liures, moneda ha compte vuit liures, dotze sous, menuts dues liures i un sou i tres, tot: 51 lliures, 4 sous, 3. Lo qual an comanat a Nicolau Moles.

Més, ha restat han un previlegi del Generall, dins la capsia, un escut de or y uns menuts, són 4 sous, 11, los quals són comanats a Nicolau Moles.

Més avant aforam lo pa de sègell, que an de donar dotze onses a la cuerna y lo de forment deu.

¹⁰³ En lloc de veedors.

1614 maig 30

A 30 de matg 1614 areste lo Consell que ningun abitant de la Vall pugue traure blat de Cathalunia per portar en França, en pena del cot de la Terra i deu liures, i asò fins a 24 de juliol. I los cònsols que ho fasen manar porta per porta demà per tot lo dia.

Més avant areste lo Consell que Nicolau Moles, Joan Rosell vagen a la Seu per negociar lo de la veda i pagar la menjeria; i s'enporten tres¹⁰⁴ p[r]ivilegiis: lo del General ab la confirmatió i lo de la farina, i lo de la menjeria i lo de Siutat ab la intima. An tornat los susdits privelegis sinó per la confirmasió¹⁰⁵.

1614 juny 25

⁷⁰ A 25 de juny de 1614 areste lo Consel que Nicolau Moles vaje a la Seu per a articular contre lo pasatge pren Ribó a Taús, y ha de partir a 26 de juny. Y que ascrige de la Seu anfora a Joan Rosel o a mossèn Mora que prengen altra dilasió perquè tenim lo temps curt.

Dia susdit a jurat lo Il·lustre Senyor Guilaumes Preixana, de Aix, per a vege, per la renunsiasió a feta lo senior de Mongascó, an poder del serenísim rey de França y de Navar[r]a.

Dit dia areste lo Consel que de así al dia de Sant Tot sien adobats tots los camins, so hés, sien aspedregats, y trencar les mates y onestar l'aygüa, lo que fer se pugo onestament.

Dit dia trobem a Joan Mora, de Canillo, y a Nicolau Torres, d'Encamp, per anar visurar la secla pase dins lo cappont Nou y per a veure si la secla porte dany o a portat per lo que s'és aspallat de dit cappont.

1614 juliol 8

A 8 de juliol de 1614 lo Consel afore y fa lo preu al blat fins a collita, so hés, tant a fiar com a pagar, y hés a tres reals lo sisteró, so és, a tres ducats la carga. Y ningun abitant no se'n pugué fer pagar més de tres ducats y tampoc se'n pugué venre d'esta hora avant a més de tres ducats la carga, an pena del cot de la Terra y de deu liures.

¹⁰⁴ En lloc de quatre.

¹⁰⁵ Nota de retorn dels documents afegida posteriorment.

1614 agost 4

A 4 de agost 1614 areste lo Consel que la paròquia d'Endorra fase adobar lo cap del pont Nou, so hés, la gravada, no perjudicant lo dret de qui·l té de adobar si per cass y an de partisipar altres cumunes. Y mane a l'areu de casa de Danís que a pena del cot de la Terra, que adobo la antrada y aixida de la secla pase deval lo cap del pont Nou que va al seu prat, so hés, a pedra y cals, tot lo que se coneix s'és desparedat després, [ans que] dit pont astà fet. Y asò dita casa de Danís ho aje de aver fet o fet fer per tot lo mes de setembre primer vinent.

Més avant, dit dia, puje lo Consel a quinze dinés lo cortó del vi, y que los tavernés no púgon venre vi ab la mesura de mig cortons, a pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols de Ordino anvion la letra del morbo a Tarascó, y los cònsols d'Encamp anvion l'altra a la villa d'Aix. Y cobrades les respostes, les anvion totes les respostes a Nicolau Moles, Andorra, y dit Moles fase resposta als cònsols de la Seu, so hés, que dit Moles y vaje a la Seu per a donar-los raó.

^{70v} Més, areste dit dia, que·s a 4 de agost, se fase certificatòries per antrà a la Seu, so hés, a Canillo ten càrec Mora, y Ancamp Nicolau Torres, y a Hordino Toni Babot, a la Masana Verdú, Andorra Nicolau Moles, y Montània a les Caldes, a Sant Jolià Toni Villa. Y de dites certificatòries se pot levar dos dinés per cada un dels de la Terra y dels forastés quatre dinés.

Dit dia areste lo Consel que tota ora que lo balle demano quatre soldats per paròquia, que los cònsols de cada paròquia sien hobligats de manar quatre soldats sien ben armats y òmens de confiansa, ab les provosions lo balle manarà, y asò an pena del cot de la Terra y de deu liures. Los fàson acodir delà hont dit balle manarà y que los cònsols de la Masana ne avison lo balle de la Masana y los cònsols d'Encamp avison lo balle d'Encamp del consert lo Consel a fet.

1614 agost 27

A 27 de agost areste lo Consell de la Terra que Nicolau Moles, Joan Rosell, de Ordino, prenguen una pliqua que ha de venir sobre lo plet de Tahús y que, sens altra consulta, pròvon los testimonis y fasen lo que serà menester, que la Vall los done tot poder.

Més, dit dia trobe lo Consel que Nicolau Moles vaje a la Seu per demanar lisèntia al sennior veguer per ha que·ns deixe portar los pedrenials comunament. Y alcansada que

haje la lisèntia, si pot, done avís per totes les paròquies per ha que fasen manament, pena del cot de la Terra, que hu de cada casa aje de portar les armes cadaldia.

Mé avant ordene la Terra que tots los cònsols mànon als ostalés que sempre que pòrton vi novell lo ajen de donar a sou lo cortó, tant novel com baretat.

Més avant ordenam que d'esta ora en avant ningun flequer no gose pozar a la qüerna del sèguel manquo de catorze onses de pa y del forment dotze onses.

1614 setembre 26

Vuy, a 26 de setembre 1614, en lo Consell de la Terra ordene la Terra que lo pa vaja a 20 honses lo forment y dotze lo sèguel.

Més, aforem lo vi novell, de Sent Lluc en enlà a deu dinés lo quortó y fins a Sant Lluc a un sou; y si és mecladís vell ab novell, que sia tot per novell.

Més, mane la Terra que Nicolau Torres y Nicolau Moles vajan a la Seu per lo de la plica dimars.

Més, que per totes les parròchies adoben los camins, pedres y aigües y mates; y que sian adobats fins a 8 de octubre, en pena del quot.

^[7] Més, se mana que la casa de Danís tinga de aver adobat lo pont dels forats fins a la fira de la Seu, en pena del cot.

Més, dit dia arreste lo Consell que dos soldats de cada parròchia vajan a la montània y l'altra semana cambiar altres dos per parròchia. Per la primera semana comensarà lo capità de Canillo y que los soldats sian a Canillo lo vespre de Sant Miquel; y l'altra semana anirà Bringer, capità de Ordino, lo dilluns a vespre així matex; y després, la tersera semana, lo capità d'Encamp ab lo matex orde ésser lo dilluns al tart a Canillo ab sos soldats; y la 4ª semana lo capità de la Masana així matex; y després, per torn, Andorra y Sant Julià ab lo matex orde de dos soldats de cada parròchia comprés lo capità. Los de Canillo que tropion una espia per esta semana y los d'Encamp després, si fan a mudar, y entre ells que s'en concorden.

1614 octubre 13

Vuy, a 13 de octubre 1614, en lo Consell de la Terra elegeixen per arraonadós per esta semana a Montània, de les Caldes, y a Nicolau Torres per lo dia que comensarà a fer negosi fins a vuit dies, y acabant los dits Nicolau Torres y Montània, comensarà Jaume Pal y Mora, de Canillo.

Trobes per anar rebre lo senior bisbe quant arribarà, a Canillo Mora, Encamp Joan Rossell, a Ordino Jaumet, a la Massana Pere Torres, Andorra Montània, a Sant Jolià Nagual. Y quant vindrà lo avís, la parròchia a hont arribarà farà billets y avís, y que sian matinés.

1614 octubre 24

^[7] Vuy, a 24 de octubre 1614, areste lo Consell que los rahonadós ab los qui los apareixerà aplicar presenten la súplica al senior bisbe.

Més, que los cònsols de Andorra cobren una còpia del privilegi de misser Moles y altra còpia dels papés aporte misser Martin tocant la jodicadura.

Més, se arreste que los cònsols de Canillo fasson venir lo capità de Canillo per saber certes coses, en pena del quot, al primer Consell.

1614 octubre 26

Vuy, a 26 de octubre 1614, areste lo Consell que Nicolau Torres consulte a la Seu ab los advocats de la Terra les còpies de les provisions y titol de misser Moles y també les letres que a portat misser Martí. Y sobre elles consultarà com la Terra se aurà de governar y regir; y que lo dit Torres y puga aplicar lo que ben vist li serà.

Y també sol·lisitarà a Monsenyor acerca les coses supplicades de saber la resolusió y la mercè no·s volrà fer a què porà aplicar també algú per assistir si serà menester.

Més, arreste lo Consell que la Terra pendrà la defensa de Nicolau Torres per lo que li demanen com arrahonador que ere en dies passats en altres Corts. y lo trauran indempne per dit cas.

1614 novembre 24

Vuy, a 24 de novembre 1614, a la vista de Sant Andreu, afore la Terra lo pa de forment a 9 honses la qüerna y lo sèguel a 11 la qüerna, de vuy en enllà.

Més, aforen lo vi a sou lo cortó, tant vell y novell.

⁷² A 24 de noembre de 1614 areste lo Consell que Jaume Pal, de Ordino, y Nicolau Moles, d'Endorra, asestesquen per aronadós per a les Corts.

Més, ordene la Terra que per al Consell del Bescompte totom aporte los dinés de l'estrany, en pena del quot de la Terra.

Més, que per al primer Consell aporten lo compte dels soldats.

Dia susdit pren Nicolau Torres dos actes de la leuda de Agramont per a fer ap[lica]r al leuder d'Egramont la franquesa*. A tornat dit Nicolau Torres los dits actes lo 2 de jener 1615¹⁰⁶.

1614 novembre 27

A 27 de noembre de 1614 areste lo Consel que Joan Rica[r]/t, dit Porró, d'Encamp, vaje Aix per a portar una letra del Consel per al senyor veger Arnaut Preixana, de Aix, y que la presento ab acte y que torne còpia autèntica de la presentació per ansà.

Més, que los de Sant Jolià fasen portar lo present al Bisbe a la Seu; y que crido dit portador a misser Moles presento dit present.

1614 desembre 13

Vuy, a 13 de desembre 1614, areste lo Consell que Jaume Pal y Nicolau Moles bàixon a la Seu per tornar la resposta al senior bisbe y remostar los Pariatgesy un altro acte de les usanes y orde de la justisia.

1614 desembre 22

Vuy, a 22 de desembre 1614, a la vista de Sant Andreu pagam a Joan Rossell, de Ordino, per los estranys y dinés contans sinch lliures y migia per altres tantes ne trau a pagar mossèn Mora, de Barcelona:

5 ll. 10 s.

Fins dit dia tenim rebut de Nicolau Moles per descàreg de les terres nos té comprades de Joan Ricart vuitanta liures, dic:

80 ll. s.

Vuy, a 22 de desembre 1614, en lo Consell de la Terra, a la vista de Sant Andreu, los cònsols y consellés de les sinch parròchies, so és, Canillo, Ordino, la Massana, Andorra y Sant Jolià, los quals cònsols y consellés, après aver comunicat tots y quiscú en ses parròchies y de consentiment de totes les dites sinch parròchies, an resolt y determinat de si al devant de posar y fer en totes les dites parròchies les caritats totes en un dia, so és, per al dia y festa ^{72v} de l'apòstol Sant Barlabé. Y en dites parròchies, si n'i aurà que'n faran dues, que totes se tingan de fer per tal dia, y assò s'és fet ab madur consell y deslliberació per més servey de Déu y bé y útil de les dites comunes.

Més, dit dia areste lo Consell que Mora y Toni Nagual bàixon a la Seu per intimar al senior veguer de la Seu la requesta a presentada al Consell per la restitució dels presos lo senior veguer de Fransa, y an de partir demà dematí a 23 de 16/14/.

Dit dia se trau de una plica de la caixa la remissió feta per lo virey a molts de la vall de Andorra acerca de la presa de Miquel Vesiat, la qual se comanà a Massià Ribot per se'n servir, i la promet tornar.

1615 gener 2

Vuy, a 2 de jener 1615, en lo Consell de la Terra se depute Guillemó per anar a la Seu per a sol·licitar al senior veguer per fer tornar los presos ab la major prestesa que sia posible.

1615 gener 15

Vui, a 15 de jener, areste lo Consell que Perot Sucarà vaje alà per portar una letra al sennior Bisbe.

Més, dit dia areste lo Consell que resto sis òmens per comptar ab lo sennior veguer lo compte de les Corts, hu de cada paròquia.

1615 gener 17

A 17 de jener areste lo Consel que cada paròquia fase dir una misa que lo Asprit Sant nos ancaminó per al servey de Déu i·ns dono bon[es] forses a nostres Consels.

¹⁰⁶ Nota de retorn dels documents afegida posteriorment.

1615 gener 20

A 20 de jener de 1615 areste lo Consel que Mora, de Canillo, vaje a la Seu per a penre consel dels atvocats, y també de miser Gariga i del canonje Pont, si conven que nosaltres avisem lo rey de Fransa del socsés que a fet mossèn Aguilar de portar-se'n los presos per paor que lo veger de Fransa no aviso lo rey ^{|73} de l'agravi se li és astat feit en aquesta jurisdicció, que lo rey no'l provoís al veger ho altri de Fransa no vingés ab algun hecxersi/[t] gran que no'ns vingo a roïnar, per a veure com poriem remediar y evitar si tal se aseu.

Més, areste dit dia que si lo consel de la Seu pase que lo ajan de avisar al senior rey, que trobe la Terra a Toni Pal, Babot, de Ordino, que vaje per ancaminar dita resposta a Foix ho a Tolosa.

Més, areste lo Consel dia susdit que pose preu al vi de les tavernes a tretze dinés lo cortó, del dia de Santa Maria de febrer anlà, y fins hen aquel dia que vaje a sou lo cortó.

Dia susdit s'enporte una còpia dels Pariatjes, los quals s'enporte Mora, de Canillo, a la Seu, y també, si serà menester, la s'en porà portar Babot, de Ordino, a Foix ho a Tolosa. A 26 de jener de 1615 tornen ara la sobredita còpia dels pariatjes¹⁰⁷.

Dit dia areste lo Consel que Morató, d'Encamp, vaje Aix per a tornar resposta al senior veger de quèlo Consel no determene de anviar ancara al rey per sertes coses al Consel ben vistes.

Dia sobredit comane lo Consel de la Terra a Toni Pal Babot, de Ordino, dues confirmacions del rey de Fransa, y la un/[a] és la darera, y altres priveliges de franquesa per propi ús, so hés, de pasatjes ho gavella, y altres provosions dels seneixals, y per a mostrar-los als gavelaires de Siger, totes astacades ab un sagel. A 17 de febrer 1615 a tornat Toni Pal Babot los sobredits privilegis¹⁰⁸.

1615 abril 2

A 2 de abril de 1615 areste lo Consel que Mora, de Canillo, pren ancàrec de fer lo pagament de la quèstia i se hoblige de tenir lo aquit de dita quèstia así per Pascua primer vinent. Y lo Consel li promet tornar así tota la moneda pagarà per dita quèstia, so hés, li an de donar los quarts dels ascuts a tres reals cada un y les pistoles a vint-y-vuit reals per

¹⁰⁷ *Ídem.*¹⁰⁸ *Ídem.*

pesa, y asò ab tal loc no prengés rebaix dintre si y Pascua. Y dita moneda li promet tornar lo Consel dintre si y lo Consel de Santcogesma. Y tot lo diner les paròquies tinran alà an Fransa no a de antrar an comte de Mora, sinó a ganànsia de les paròquies tinran lo diner alà, y si les pistoles baixen dintre Pascua y Santcogesma, lo Consel los ha de fer bo de vint-y-vuit an aval.

1615 juny 1

^{|73v} Lo primer de juny 1615, al Consel de Santcogesma, puje lo Consel lo vi a catorse dinés lo cortó, de vuy hendevant.

Dia sobredit loam y aproam totes les ordenacions y usanses ascrites y no ascrites.

Dit dia se comana a Perot Nagual, de Sant Jolià, lo dret dels draps a llavar de totes les parròchies per a portar al porter major y cobrar albarà de rebuda*.

Vuy, dia susdit, a la vista de Santcogesma, trobe lo Consell per a sobreposats de la confraria de Sant Pere Màrti/[r] a Thoni Armengol y a Perot Colat, y sobrestant a Joan Montània.

Més, se deixa dit dia a la bossa de la Terra sis lliures y quatre sous y mix, comprés una pistola, dic 6 lliures, 4 sous, 6.

Més, dit dia se comana tres actes per lo de la lleuda de Putcerdà*.

Més, dit dia se comana a Nicolau Torres sinch aquits del tresorer de Foix dels pachs de la quèstia, dels dos pachs de l'any 1611 y dels dos pacs de 1613 y altra aquit del pac del present any de 1615 del pac de Pasqua, per a comunicar-los al senior veguer de Fransa y donar-le'n còpies, si serà menester. Promet tornar los originals*. A 5 de juliol 1615, torne Nicolau Torres lo aquit de 1615¹⁰⁹.

1615 juliol 5

^{|74} A 5 de juliol de 1615 areste lo Consell que Joan Gillemó, de Andorra, i Joan Rosell, de Ordino, vagen ha Puigserdà.

Més, troben Joan Bons per anar ha Siger i ha Foix per lo de la gavella, i si Antoni Pall Babot és ha l'ora i no té just impediment, que vaje per ell, y que sien dimecres a Siger.

¹⁰⁹ *Nota del retorn de l'acquit afegida posteriorment.*

Més avant trobe lo Consell que dimecres a punta de sol Joan Areny fase menar una cavalcadura a les Caldes per Joan Rosell, de Ordino.

Dit dia lo Consell afore lo blat a quatre liures la carga y que, en pena del cot de la Terra, que ningun abitant no·l se pugue fer pagar a més, i deu liures.

Dit dia afore lo Consell que lo primer dia de agost, i de aquell dia en havant, hajen de donar pa de forment dotze onses a la qüerna i lo de sègell catorze onses.

Més, dit dia pren Joan Rosell, Joan Gillemó una requesta donada per lo vegeer y resposta per la Terra tot ab un paper*.

Més, s'enporte Joan Bons altre, so és, una re[questa] que tingueren Toni Pall Babot a Foix per la gavella i presentada a Siger*.

Més, s'enporten Rosell i Guillemó altres privilegis de la leuda de Puigserdà*.

Més, an donat una pistola a Joan Bons de la bosa.

Més, ha Rosell hi ha Gillemó setze reals ab dinés i un ducat per paròquia, que an lutejat*.

1615 juliol 13

Als 13 de juliol 1615 areste lo Consel que Bons vage a Foix per pladejar la gavella davant mosur Caulet i s'enporte la confirmació del rey ab los demás privilegios són [d']asta¹¹⁰. Costa-se'n par tot trenta-y-set reals, dues targes*.

Dit dia areste lo Consel que Toni Nagal vage a la Seu a consultar ab misser Ortadó per consultar per lo de la leuda de Pugserdà aserqua que si aurem aportar testatòria o no. Y s'enporte los privilegios de la leuda*.

[1615] setembre 17

Als 17 de setembre areste lo Consell que de aquesta ora en avant ningun oste no puge venre vi novel sinó a deu dinés lo cortó, i lo vel no·s mou.

Dit di[a] afore lo consel lo pa, lo sègel quinse honses y forment do[t]se onses, pa cuit, la c[u]erna.

¹¹⁰ En lloc de [d']este.

Dit dia areste lo Consel que totom adobo los camins en sons aitoxians de si al dia de Sant Miquel de setembre primer vinent, y asò hen pena del cot, *etcètera*.

1615 setembre 21

Als 21 de setembre 1615 areste lo Consel que Guillemó vage a serquar ome per a comisari.

Dit dia areste lo Consel que Joan Rosel, de Encamp, vage a Barselona a vesitar les causes de Taús i per a traure una comisió. Lo qual s'enporte un privilegi que pugen traure sos bestiaris ab armes i la confirmació*. Los quals ha tornat a 21 de dit¹¹¹.

[1615] octubre 21

^{174v} A 21 de octubre areste lo Consell que los tavernés no pugen vendre lo vi sinó que ha sis dinés lo cortó i asò demà mateix, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que lo sendemà de Sant Simon i Juda tots los consolats aporten lo pag de la quèstia ab dinés ho pòlises per ha Tarasquó ho Foix, y per dit dia Consell per dematí.

A 21 de octubre areste lo Consell que de aquí al dia de Sant Simon i Juda se aje de adobar los camins de pedres, aigües, mates y altres adobs ne[ce]sàries, sob[r]e lo cot de la Terra¹¹².

1615 octubre 28

A 28 de octubre 1615 areste lo Consell de la Terra que Joan Areni, de Ancamp, i Pere Torres, de Sesponi, vagen a Foix per a portar la quèstia i pagar conforme los an donat ab dinés i pòlises, i que si n'aja comis los comanen a un ome segur. I que los comanen que sempre que i aje rebedor li desliure los dinés i que cobre aquit lo dit ome. I que vagen disapte si fa bon tems o sinó quant poran pasar, de dia en dia, i que cobren comanda de dits dinés de là ont los comanaran.

1615 novembre 23

Als 23 de novembre areste lo Consel que lo Consel del Bescompte se tinga l'andemà de Sant Tomàs.

¹¹¹ Los quals ha tornat a 21 de dit *afegit posteriorment per una altra mà*.

¹¹² *Segueix* Dit dia, areste lo Consell que *sense cancel·lar*.

Dit di[a] areste lo Consel que lo acte de la venda a feta la Tera a Micolau Moles de les teres ten la Tera de Joan Ricart, emperò lo acte diu a fet debitori a la Tera, Micolau Moles se trage y que los cònsols de Andora la fasen traure fins al Consel del Bescompte.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols de Andora demànon los dinés a Micolau Moles, y que si no·ls vol donar, fer-lo executar si·ls astarà bé; i que los que deuen astrani los ajen de portar lo Consell del Bescompte, sus lo cot.

1615 novembre 25

Vuy, a 25 de noembre 1615, asenten Corts. los seniors vegés y areste lo Consell que la primera semana asestesquen Pere Pall y Joan Rossell, de Ordino, per arañadós.

Y més, areste que la semana après asestesque per lo dit efecte Bortomeu Pall y Gilemó, de Andora, y per la tersera semana asestesque Toni Naguall y Joan Bons.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols y consellés de Andora, junt ab los raonadós, si i són, fasen jurar lo jutje abans de fer negosi.

^[75] Dit día de 25 de noembre areste lo Consell de la Terra que lo primer Consell que·s mane sie per a dematí.

1615 desembre 22

A 22 de desembre 1615 areste lo Consell de la Terra que Joan Rossell, de Ordino, y Joan Gilemó, de Andora, vagen a la Seu per a consultar ab misser Ortedó y parlar ab lo governador de Siutat, que·s procurador reall de la balia de Putserdà, per la leuda com se porà acomodar per no fer fefaens. Y també per lo dell Jenerall vagen a consultar lo milor parer, dexant-o a sa descisió. Y s'enporten los p[r]ivileges de la leuda de Puisedà; y s'enporten dos pistoles a [Barselona] y catorse realls y nou dinés ab plata.

Vuy, dia sobredit, areste lo Consell que Bortomeu Pall, de Ordino, fase procurador com a síndic de la Vall a un ome, al que ell estarà bé, per axce[c]utar a Micolau Molles del que reste deure de la paga de les terres, lo quall serà And[r]eu, de Canalill.

1616 gener 26

Als 26 de gener 1616 areste lo Consel que Andreu de Pradaredó porto la sisena al senior veger de Fransa y que paso lo Port de qui a divid[er]es y abans si li astarà bé.

Dit dia areste lo Consel que Gastó vage a la Seu per portar la sisena al veger o a misser Moles perquè lo ancamínon al senior bisbe, que pago [lo sobre]cost y que descondoesquo misser Verdeni.

Dit dia areste lo Consel que totem adobo los camins per ses paròquies de si a divenres més propvinent, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consel que los oste[s] venge[n] lo vi a set dinés lo quortó y que no pugen venre vi a migst cortons sinó a cortons y a dinerals, en pena del cot.

1616 març 7

Als 7 de mars, ayn 1616, a manat Juan Martí, d'Encamp, per a balle per comte del Bisbe en les vals de Andorra¹¹³, *etcètera*.

Als 7 de mars, ayn 1616, areste lo Consell de la Terra que d'esta ora en avant Juan Xuxira no tingue de si al devant ostal ni ningun ofisi públic per orde de la Terra ni per orde dels cònsols de Sant Jolià, en pena del quot de la Tera y en pena de deu liures. Y així, dit dia mane lo Consell de la Terra als cònsols de Sant Jolià, en pena del quot de la Terra, que lo present dia li entímon dit manament per orde del Consell de la Terra, *etcètera*.*.

Als 7 de mars, ayn 1616, loteye la Terra per present al senior Aguilar, veguer de la Seu, 3 pernes y una dotsena de formatjes, so és, Canillo una y la Massana altra y Ordino altra, de pes de dotse liures, y Ancamp una dotsena de formatjes. [E] asò és per los trebaylls que lo dit senior veguer a prés en dies pasats per comte de la Val per dit efecte, per part de la Val. Y que·ls fasen portar a Sant Jolià de qui a 15 de mars a casa de Perot Nagual. Y los cònsols de Sant Jolià o fasen condohir tot, en pena del quot de la Tera, y Juan Rosel, d'Encamp, [pren]gue càrec de besar les mans al senior veguer.

1616 mars 24

^[75v] A 24 de marts 1616 areste lo Consell de la Terra que Joan Rossell, de Ordino, vaje ha Barselona per veure lo plet de Tahús en què està y també per lo negosi del Jeneral, de Urgell enforra ho de Verdú, ho de Santes Creus de Gramont anfora, segons la temporada com anirà. Y s'enporte dos actes de la Terra*.

¹¹³ *Al marge esquerre* Lo balle del Bisbe.

Als 24 mars de 1616 a jurat Pere Ponsernalt, dit Mora, de Canillo, per a balle de trieni per comte del rey de Fransa y son veguer Guillaumes de Preyxana, de la vila de Agx, *etcètera*¹¹⁴.

Areste la Terra de tenir Consell de la Terra a 9 de abril per a ora deguda per les coses conveniens a la Terra.

Areste la Terra vuy, als 24 de mars de 1616, que ningú no pogue acollir d'esta ora en avant ningun home fasinerós, de mala vida, ni que degue a la justisia, y asò en pena del quot de la Terra. Y cada consolat o fasen manar en ses paròquies.

Més, se mane vuy, dia susdit, als cònsols de Andora que adòbon lo camí de la Creu de Andorra de qui a Pascua de Resurectió primer *vi/ne*nt, en pena del quot de la terra.

1616 abril 2

Als 2 de abril de 1616 areste la Tera que tots los consolats, als 9 de dit mes, pòrton relatió cada consolat de ses paròquies si volen fer soldats comunament, si o no.

Areste la Tera vuy, als 2 abril de 1616, que los cònsols ayxecúton de cada paròquia sos quots, cada consolat en ses paròquies, de tots los quots fins fets al susdit dia, *etcètera*.

Areste la Terra que esent vinguts de Sant Marc se empenrà lo Consell del Pagament de la Quèstia del Bisbe.

Micolau Tores comane la Tera lo acte de Organyà^{115*}.

1616 abril 19

A 19 de abril 1616 areste lo Consel que lo Consel que se a de tenir lo diluns abans de Santcogesma que per aquest any se tingo dit Consel per a 30 de mag.

Més, areste lo Consel dit dia que tots los camins reals sien adobats i tanbé adòbon los senderons fins a 4 de maig, hen pena del cot de la Tera.

[1616] maig 30

Vuy, als 30 may, a la vista de Santcujesma, areste lo Consel que totes les paròquies revesíton les bogues de paròquia a paròquia, de qui a Sant Miquel de setembre, en pena del quot de la Terra.

Dit dia y ani areste lo Consell que Babot vaja a parlar ab lo mosur de Selés, loctinent de seneixal, d'aquí al dia de Sanct Barnabé.

Dit dia areste lo Consel que Bortomeu Pal vaja a la Seu per portar la quèstia del Bisbe y menjaria y cobrar rebuda.

^{|76} Als 30 de may de 1616 areste lo Consell que los del quart d'Ers y de Arensal pesquen ab son bestiar, com ten[en] acostumat, al covil de Malram y a la solana lo que [en] dita paròquia an posat en devesa, que viscon com an viscut aquest ayn. Y ayxí o areste lo Consel hi mane a la paròquia de la Masana y totes les parts tinguen lo dit arest, tot en pena del quot de la Tera. Y que a dits quarts, dita paròquia, aquest ayn, no·ls pogue traure de posesió fins a tant sie vist.

Areste lo Consell que si a cas les susdites parts requereyxen y volen visura, lo Consell hi trobe per dita visura, pagats de sos trebaylls, a Canillo Bortoló, Ancamp Micolau Tores, a Ordino Juan Rosell, Andorra Aymar, a San[t] Jolià lo Royg Nagual.

1616 juny 14

A 14 de juny 1616 loteje lo Consel per a fer un present per a musur de Sellés, loctinent de seneixal, so hés, quatre pernes y dues dotzenes de formatjes, so hés, quatre formatjes per paròquia, que sien bons. Les pernes, an de donar Andorra y Sant Jolià dues pernes, una per cada paròquia, la qual deuen ja per fer lo torn. Ancamp y Canillo an de fer altres dues pernes cada paròquia, una de pes de dotze liures, cada una, y aquestes comensen altra paga que·ls a de tenir a comte.

Dia susdit loteje la Terra una perna per paròquia y sis formatjes per paròquia. Les pernes an de pesar dotze liures y los formatjes an de ser bons. Y Canillo y Ancamp pagan les dues pernes dal dites per comensament de altra paga, y asò an de servir les sinc pernes per a misser Viniola y los trenta formatjes. Y lo dit Viniola ne fase part als asesós de la Diputació que an feta bona hobra per a tornar-nos conforme ja·ns tractavem ab lo General, so hés, de la sal y la moneda, que no siam hobligats de desnuciar fins a la darera taulla. Y una perna y sis formatjes per a mossén Joan Mora, de Barselona, procurador nostre. Lo

¹¹⁴ *Al marge esquerre* Lo balle del comte.

¹¹⁵ *Nota de retorn del document afegida posteriorment.*

present de musur de Selés se a de portar a Ordino, demà de bon matí, a casa de Babot, y lo dit Babot l'a de fer portar y hel presentar de si a 16 del corent. Lo present de Barselona se a de portar a Sant Jolià a casa de Pere Nagual per a diluns primer vinent, que serà 20 del corent. Y se a de dir a Joan Rosel, d'Encamp, ascrive lo que conve/n/c hen nom del Consel, y dit Nagual ho ancaminu per a Barselona, hen pena del cot de la Terra.

1616 juny 26

[^{76v} A 26 de juny 1616 afore lo Consel a sis dinés lo cortó del vi, y no'l poden venre a més de 27 del corent anlà.

Vuy, dia susdit, afore lo Consel lo blat de sègel. Fan preu a tres sous lo sisteró, que ven a raó de davuit reals la carga, an pena del cot de la Terra y de deu liures, que degú no pugo venre a més. Y lo qui a venut a fiar no pugo aixicutar a més del susdit preu, sus les mateixes penes. Y los qui conpraran y an conprat no'n pugen donar més del susdit preu.

Més avant, areste lo Consel que los cònsols renòvon lo manament y arest de 24 de mars del present any. Se mano de porta a porta que degú no goso acullir degun hom faserinós ho que degue res al rey més de un ascot anlà, tant ostes com altres paroquians.

Dia sobredit trobe lo Consel a Joan Roçel, de Ordino, que vaje a la Seu per a raonar y defensar les piniores injustes feven als ganadés así [a] Nadalt los arendadós de les rendes de Ysona. Y asò a de defensar per devant lo Capítol de Urgel, y asò per tota la semmana antrant primer vinent, y asò a pena del cot de la Terra.

1616 juliol 4

Als 4 juliol de 1616 areste lo Consell que Guillemó, de Andora, vaje a la Seu per consultar les coses convenientes a la Tera per la vinguda se spere de mosur de Sellés, loctinent de senexal, y per dit efecte s'enporte dos privilegis*.

Als 4 juliol, dit dia de 1616, areste lo Consell que, en pena del quot de la Tera, los de la paròquia d'Encamp stiguen en sa tera y no pèscon ab son bestiar en tera de la paròquia de Canillo, ni los de la paròquia de Canillo tanpoc pèscon en la paròquia d'Encamp ab son bestiar, tot en pena del quot de la Tera, de una paròquia en altra, *etcètera*. Sa entén ab bestiar malalt, so és, en la tera que an partit.

Dit dia areste lo Consell y mane als cònsols de Andora, en pena del quot de la Tera, que d'esta ora en avant mànon als ostalés de la paròquia de Andora que tinguen pa de bon

forment, gros y prim, ab les mateyxes penes a cada Consell de la Tera que's tinrà, so és, lo pa gros de forment a son preu y lo prim a son preu, so és, lo prim dos onses manco.

1634 gener 8

[⁷⁷ Als 8 de jener de l'any 1634 areste lo Consell que sien rahonadós per a les Corts. La primera semana a Pere Mora y a Miquel /A/yamar y que vinguen quant Andreu Pal los avisarà, y per a la altra semana Andreu Pal i Joan Areni, de Ancamp.

[1634] febrer 8

A 8 de febrer areste lo Consell que Joan Villella vaje a Tarasquó, y si menester és a Foix, per enlestir lo pach de la quèstia, i s'enporte lo sendicat, i que passo tant prest que pugo¹¹⁶.

1634 abril 11

Als 11 de a/b/ril 1634 areste la Terra que Andreu Pal y Migavila vagen a la Seu per portar la quèstia al reseptor de la Cambra Apostòlica. Porten-se'n dos-sentes y trenta liures. Més, an de consultar lo negoci de Joan Ricart ab Mateu Moles y també que consúlton lo negoci de l'entredit. Porten-se'n vint reals per gasto.

Dit dia areste lo Consell y mane a Joan Rosell y a Joan Areny que vagen a Canillo per fer una visura entre Armani y altre/s/ particulars y la paròquia.

Dit dia areste lo Consell que Joan Areni vaje a la Seu per consultar lo de les excomunicacions de Roma antes de Pasqua. Porte-se'n vuit reals.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen un reparo ab calcs al [grau] que és antes de arribar al pont de la Volta, fent un reparo de part de baix, ab [dos palms] de alt, si calcs se trobe. Provant, en particular, si lo balle de Ordino ho Ricart, de Ancamp, ho altres particulars, los ne volen vendre. Y asò de así ha Sant Miquel de setembre.

Dit dia se mane als dits cònsols fasen adobar la gravada devant de les loses de Babot, en pena del cot de la Terra, de así a Sant Miquel de setembre.

¹¹⁶ *Segueix Porte-se'n sense cancel·lar.*

Dit dia se mane als cònsols de Ancamp, per de así a Sant Joan de juny, fasen fer escoredor entre lo prat de Areni i del Pobill, a la creueta que's davant la creueta que pose al Tremat, ho entipeu.

Més, se mane als cònsols de Ordino que fasen adobar entre Joan Rosell, Jaume Call al camí de l'An de la Part fins a les terres del loser de Joan Pall, per de así a Sant Joan de juny, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra fasen adobar la gravada davant lo prat de Aldiàs y Solana fent entipeu, y fer adobar los palanquions de así ha Sant Joan de juni.

Més, se mane als cònsols de la Masana que fasen adobar a las costes de Teixidor un entipeu per pasar, per de así a Sant Joan de juny y de Verdú¹¹⁷, tot en pena del cot de la Terra.

Més, se mane a totes les paròquies fasen adobar tots los camins reals y s[en]derons per de así per tot lo mes de abril, en pena del cot de la Terra¹¹⁸.

Dit dia se mane als cònsols de Sant Jolià entímon a Jesinto Gallart no lanso aigua ni altres brotisies per la finestra que és entre ell y la Marquona, en pena del cot de la Terra, y si preten en contrari, vingé donar rahó al Consell.

^{|77v} Dit dia se mane a Pere Pontsernalt, Mora, Joan Areni, Toni Nagual, Joan Villella, Joan Bons vagen fer la vizura entre Joan Gilemó i Esteve Canalill i que tornen relatió al consellé.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra mànon a Gu[i]lemó que seso la obra que fa fi[n]/s al primer Consell, la qual fa istànsia Asteve Canalil, i asò en pena del cot de la Terra.

[1634] abril 24

A 24 de abril areste lo Consell que Andreu Pall vaje a la Seu ab les letres de Barselona y pliqua de testimonis y consulto ab misser Ortadó i prengue un notari per fer pendre los testimonis i pujo ont lo consell li aportarà. I que prengue Pere de Peiret per hacompaniar-lo ho altri. Porte-se'n nou liures.

¹¹⁷ *Provablement es refereix a la fira de Verdú.*

¹¹⁸ *Segueix Més, se mane als cònsols sense cancel·lar.*

[1634] abril 26

A 26 de abril areste lo Consell que Joan Areni i Andreu Pall vagen a la Seu per pendre consell ab quina forma se ha de aseptar lo procurador del nuntio del Papa.

1634 maig 10

A 10 de matg 1634 areste lo Consell que los cònsols de Canillo mànon a Damià Armani ho a son fill que de así a deu dies aje espallada la paret de l'ort que ha tancat darere la caza de Peirot Farer, conforme la vizura feta per Joan Areni i Joan Rosell, tots d'Encamp. Y que'l deixo vaquo i espedit, [en] pena del cot de la Terra. Y ab les mateixes penes, que pague los quatre reals de la part de la vizura a qui s'especten.

1634 maig 18

V[u]y, als 18 de mag 1634, se mane a Miquell Aimar y a Joan Areni, de Ancamp, que vagen a la Seu per a pendre consell com nos abem de governar en lo de lles escomunicacions que demanen a les esglésies y tanbé, si conben, bagen a Castellbó a parlar ab lo canonge Mestre. Y dits s'enporten un[a] còpia dels Pariatgesy dels vint-y-quatre proms. Y demà divendres que vagen, en pena del [cot] de lla Terra. Per gasto los a donat la Casa tres liures: 3 lliures.

E més, se mane que fasen dir una misa del Sant Esperit per parròquia y la fasen dir fins al Consell de Santcogesma, y misa baixa.

Dit dia se mane ha Pere Torres que de así per tota la setmana entrant aje de aver adobat un [lavàs] s'és fet a les costes, i que per un manament se li havie fet a 11 de abril se li done tems fins a Sant Miquel de setembre.

E més, se mane als cònsols de Andora que lotégon una cabal·cadura per Aimar, en pena del cot de la Terra, per a demà.

1634 [vers Pentecosta]¹¹⁹

^{|78} Vuy, a la vista de Santcogesma de 1634, an trobat per a mostafasos:

A Canillo Pere Ponsernalt, Mora y veador de les aigües Miquell Adelach.

Ancamp Joan Rosiell mostafàs y veador de les aygües Joan Areny.

A Ordino mostafàs Joan Villela y veador de les aygües Gilem Bons.

¹¹⁹ *El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 29 de maig.*

A la Masana Joan Bons mostafàs y Pere Tores deador¹²⁰ de les aigües.

Andorra mostafàs Miquell Aimar y veador de les aigües Joan Babot.

A Sant Jolià Antoni Nagual mostafàs y veador de les aigües a Andreu Pall.

Dit dia se troben los capitans:

A Canillo Asteve Gareta, dit Bortolló.

Ancamp Pere Triballa, de lla plasa.

A Ordino Pere Babot.

A la Masana Ramon Juberga.

Andorra Joan Montània.

A Sant Jolià Miquell Colat.

Dit dia areste lo Consel que Miquel Adalach vaja a la Seu per penre consel per veure per lo que a pobblicat lo rector per les ascom^[un]ficacions del Consel si són ascom^[un]ficats o no.

1634 maig 29

Vuy, als 29 de mag 1634, se mane als veadors de les aigües que per a divendres primer vinent vagen a visurar una qüestió tenen lo vicari de Ancamp ab lo fill de Antoni Mas, Anribarner, per una [aygua], pagats y seti^[s]/fets de sos trabals, y se los mane en pena del cot de lla Terra. Y per lo de Ancamp a[...] per aque[st] fet [...] ^[78v] y dita estàntia que deposito lo diner, [on no], los veadors no concoren en cot que no tinguen lo diner.

Vuy, dit dia, se mane als cònsols de lla Masana que per tota aquesta semmana vagen a visurar una qüestió que tenen Bons ab Torres a un prat de Xexerella, y asò per tota aquesta semana, en pena del cot de lla Terra, pagat^[s] y satisfets de sos trabals. Y si volen proms que los y demànon.

Vuy, als 29 de mag 1634, a rebut Antoni Pall y Migavilla, del loch de Sant Jolià, tot aquell dret que deuen les parròquias d'esta Vall al render de Capítoll y vaqua parada. Y per lo ver, fem la present rebuda per mà agena y firmat de sa mà [vuy], ani y dia susdit. Y dit a rebut onse liures y danou sous, *[quatre]*, diem 11 lliures, 19 sous, 4. Yo, Toni Pal.

Vuy, als 29 de mag 1634, a la vista de Santcogesma trobam per sobreposat de l'ofisi dels paraires a Joan Rebot y a Jaume Peiret y per sobreistant a Josep Gilemó.

Dit dia avem comptat l'escot i trobam es¹²¹ cob^[r]adors los cònsols de Andorra onse sous, [... diners], los quals ha de pagar lo Conseil.

Dit dia comanam la bosa a Gabriel Moles, ha-hi deu liures; que les pago a qui demanaran les regalies.

Deu Damià Armani, per un cot li an fet perquè no avie ubert un pati té darere caza de Peirot Ferré, vint-y-set sous, dels quals es cobrador¹²² los cònsols de Andorra onze sous y dos, lo més avant ha de entrar a la bossa per pagar los draps a lavar^{*123}.

1563 maig 31

^[79v] A XXXI de may de l'any 1563, a la vista de Santcugerma, venym per foc gros VII sous, VI. Teny bo a tota la soma XXX lliures, XIII sous, VIII.

Primo, és degut a Canillo per los jornals dels conselés, XXIII jornals:	III ll.	III s.	
Més, és degut a Pilicer per anar a Fox:	ll.	VIII ^o s.	
Deu Quanilo:	XIII ll.	II s.	VI
A <i>[de]</i> redre, pagat congít:	VIII ^o ll.	X s.	VI

Més, és degut Ancamp per la soldada dels conselés, XXXVIII jornals, és:	V ll.	I s.	III
Deu Encamp:	VIII ^o ll.	s.	
A de redre, pagat congít:	III ll.	XVIII s.	VIII

Més, és degut a Ordino per la soldada dels conselés, XXXX jornals:	V ll.	VI s.	VIII
Més, és degut a Jaume per anar a Foyx:	I ll.	I s.	III
Deu Ordino:	X ll.	X s.	
A de redre, pagat congít:	III ll.	II s.	

^[80] És degut a la Masana per XXXIII jornals dels conselés:	III ll.	X s.	VIII
---	---------	------	------

¹²⁰ En lloc de veador.

¹²¹ Probablement en lloc de són.

¹²² En lloc de són cobradores.

¹²³ Segueix en blac el foli 79.

És degut a Niquel ¹²⁴ Ribot per anar a			
Barselona, tot rebutat:	III ll.	II s.	X
Deu la Masana:	XII ll.	XV s.	
A d[e] redre, pagat congit:	V ll.	I s.	VI
És degut Andora per XXXXI [journals] dels			
concelés, és:	V ll.	VIII ^a s.	IIII
És degut a Jonot, de les Caldes, per anar a la			
Seu en dues vegades:	II.	XI s.	IIII
É[s] degut a mosèn Domenga per anar a la			
Seu:	II.	II s.	VIII
És degut a Riquart per anar a la Seu, cobrat sos			
dinés:	II.	VI s.	
És degut a mosèn Domenge per lo fet mateyx:	II.	VI s.	
Deu Andora:	X ll.	VI s.	
A d[e] redre, pagat congit:	III ll.	XIII s.	VIII
És degut a Sant Julià per XXXI jornal[s] dels			
conselés, és tot:	IIII ll.	II s.	VIII
És degut Alvinyà pe[r] anar a la Seu:	II.	VI s.	
Deu Sant Julià:	VIII ll.	XV s.	
A de redre, pagat congit:	IIII ll.	VI s.	IIII ¹²⁵

1536 juny 5

¹²⁴ En l'any mil sinch-sens y XXXVI, a V del mes de juy, van hordenar lo Quonsel de la Tera, a la vista de Santquojasma, que qualsevula que quomprarà quasa ho aurà quomprat de huna paròquia en altra, que aquel tal aja a l'eumentar dita quasa ho béns en dita paròquia; la hon no u fasen, no pugan grausir dels profisth de la dita paròquia. L'aumentar sia tal que dita Tera quonege que l'aument sia, en manera que y aja a metre ereter perquè la quasa no·s fasa per frau. Y axí mateix, que aquel tal quomprador no pusca posoyr en dita paròquia, la hon quomprarà, fins a tant que y aja posat ereter astadanth.

¹²⁴ En lloc de Miquel.

¹²⁵ Segueix en blan el foli 80v

Axí mateis, qualsevula que abans de vui aja quomprat h[i] per dreth devingue y aja posoït fins así, lo leixam an sa possessió, no perjudiquant-los en son dreth.

A V del mes de jun, any mil sinch-sents XXXVI, van hordenar lo Quonsel de la Tera, a la vista de Santquojasma, que qualsevula abitant de les valls d'Andora no pusca traure nenguna manera de merquaderia per home estranger del quomdat de Foïs sense que no la denonsia al General, y asò en pena del quot de la Tera.

E loen y aproen totes les hordenacions davant escrites, y asò fe[r-se] feu a V de jun, any XXXVI.

1541 juny 6

A VI de yun, any mil sinch-sens XXXXI, a la vista de Santquoyesma, bam loar y aproar totes les hordenasions escrites.

1536 agost 28

¹²⁶ A¹²⁶ XXVIII del mesh de agosth, any mil sinch-sensh XXXVI, va sentensiar la Tera en la qüestió de Verdú Tor ab Bernat Palanqua sobre lo quamby de hun prat y de huna tera:

An sentensiat la Tera que lo quambi sortesque a son efechte y per la qüestió que los dos avian sobre la moltura que lo dit Palanqua demanabe a Verdú¹²⁷. Y axí la Tera a sentensiat que lo quanbi sortesce son efete, y de la moltura donen selensy al susdit Palanqua, que no aja a demanar res al susdith Verdú.

Ítem, sentensian que lo dith Verdú done al susdith Palanqua per la qüestió de la moltura y de hun tros del prat, estan quontent lo susdit Palanqua, que l'aigüa partisce, lo que és devés la mola reste a Verdú per lo preu que nosaltres desushdit/s/h quompromisaris farem, y ara de present deglaram que lo dith Verdú Tor done al sushdith Palanqua per la moltura ho tros del prat desús anomenat la soma de sis liures, moneda de les Vals, d[i]/ch VI lliures, paguadores de present.

Ítem nos taxam per nostros treballs [sinc] sous.

¹²⁶ *Precedeix a aquest assentament un altre de ratllat sobre la mateixa qüestió. Diu així:* En non (sic) de Déu e de la verge Maria. Vuy, que contam XXIII de agost, any M D XXXVI, Consel manat así en la Casa del Consel. Nosaltres, cònsols, consellés, per lo poder a nosaltres comès, segons apar per compromès pres per lo escrivà mestre Francès sobre la qüestió de Bernat Palanqua e de Verdú Tor, abdós del Puy de la Masana, promunsiam (sic) e declaram que cascú torn en son loch, en ses posicions, e que pagen les depeses an fet a la Masana mig a mig. E judicam per nostres treballs V sous per home.

¹²⁷ *Sembla que la frase queda incompleta.*

Lata, lecta et publica[ta] fu[i]t presens sententia per Consilium vallium Andorre die XIII mensis septembris 1536, presentibus Anthonio Rossell, de Ordino, et Ioanne Palès, de la Aldosa, parrochie de la Massana, presente dicto Palanca, qui noluit [laudare] dictam sententiam.

1537 novembre 26

^{|82} L'ay mil sinch-sens XXXVII, a XXVI del mes de noembre, va sentensiar la Tera a la qüestió del sènier en Bortomeu Robý y del sènier Antoni Xuxera sobre la venda que dit Xuxera avia feta al susdit Robý del prat. Y nosaltres, esent tosth ajustast a la Quasa del Quonsel, avem sentensiat y dequarat y pronusiat, hohïdes quiscunes de les parsth y preteses de aqueles. Sentensiam y dequaram y pronunsiam la dita venda feta per Antoni Xuxera al dit Robý éser bonament feta y sortir deu a son efete, a tenor de la quarta per davant nosaltres portada, lo susdit prat éser ben venut al susdit Robý y el éser senyor y posoydor de quel la/r/guament fins a tant li sya tornada sa quantitat.

Ítem taxam y sentensiam que lo dit Xuxera dono dues liures y migua per quad'ay que a tengut lo prat depús [que] aquella venda s'és feta, franques y quíties, y el que pac d'altra part los sensals, tant quant aurà tengut lo dit prat.

Ítem nos taxam per nostros treballs XXIII sous paguadós per algu[n]es parsth.

Ítem sete[n]siam y dequaram que les dites parsth ajan a loar y jurar y mologuar la dita sentència, y asò sobre les penes en lo quonpromès quontengudes.

1537 novembre 29

^{|82v} A XXVIII° del mes de noembre, any mil synch-sens XXXVII, va sentensiar la Tera a la qüestió de Qualbó, de Sant Jolià, y de Sabater, d'Alv[i]nià, sobre les vïnies que Sabater demanave a Qualbó. Y la Tera dequara y sentensia que Qualbó que quobro ses posesions tornant lo principal y la quarta.

Taixant-nos per nostros treballs X sous. Y los fruïsth que Sabater demanave seran nules per el.

1537 setembre 6

A VI del mes de setembre, any mil sinch-sens XXXVII, va sentensiar la Tera a la qüestió de l'hoste Miquel, d'Enquanp, ab son quniat Johan Giralt sobre la eretat de Giralt. Y la Tera, visth les demandes y preteses de les pa[r]sth y visth huna provisió feta per la

justísia an favor de Miquel, nosaltres sentensiam y dequaram que la parth de Miquel deu éser anmesa y a l'altre donam qualament.

Taxant-nos per nostros treballs X sous. Aturant-nos loch y temsth hun ani y hun dia per tolree y afegir si mester serà.

1537 desembre 21

A XXI del mes de desembre, ani mil sin[c]h-sensh XXXVII, va sentensiar la Tera a la qüestió de Pere Ribot y de Ramon Grau, de les Qualdes, [sobre] XI lliures que Ramon Grau demanave a Perot Ribot per alguns retorns. Y la Tera, visth alguns actees y preteses de quascunes de les parsth, an sentensiat y dequarat que lo dit Ramon Grau no pusca demanar més avant de les L liures qui a fait àpoqua, salvo que per actes no mostro que li sia degut bonament. Aturant-nos loch y temsth hun ani y hun dia. Taxant-nos per nostros treballs.

^{|83} A XXI del mes de [de]sembre, an mil sinch-sensh XXXVII, van sentensyar la Tera a la qüestió de Vidal, d'Enguordani, y Domenge sobre lo quortal qui s'ere quemat Anguolestés, de Vidal. Y la Tera a sentensiat y dequarat que lo susdith Domenge dono al susdith Vidal vuit lliures per esmena del susdit quortal, hohïdes quiscunes de les parsth y pretesa de aqueles. Aturant-nos hun an y hun dia per tolre y afegir si mester serà. Taxant-nos per nostrostre treballs X sous, paguadós per asgual parsth. Y ausò sus les penes an lo quompromès quontengudes y del quot de la Tera.

Lo XXI de de[sem]bre nos fo dut l^a let[r]a del Vicari General ab manament volie sé milor mirat he ca[...]dir dita sentència, damanant còppia, la qual li fou atorgada per la Tera, donant-li tems de si a Santcojeuma he tot lo qui volrà alejar.

A XXI del mes de desembre, ani mil sinch-sens XXXVII, va sentensiar la Tera a la qüestió qui tenian los abitansth de la Aldosa sobre l'aygua y quamí qui va de la Aldosa a Hordino, de la Font de Quaboreu.

Primo, taxam que l'aygua que ven de la font de Quaboreu per a servei del loch, fins que entre a la paret de Ysern, que s'aje adobar an quomú axí quom a fins asý, salvo que si algun frontaler y donave fola, que l'aje adobar après.

Taxam que après lo loc ayge amenar qubertes per sa paret fins a la boradera qui va a quasa de Ysern.

Més, taxam que la paret qui a mes al quamí quomú, que la ajan a tornar al loch aquostumat. Y vol la Tera que lo quamí astigue termenat desà y delà, y asò an pena del quot de la Tera.

Taxam-nos per nostros trebals X sous.

1538 gener 18

^{128v} Hen nom de Déu he de la Verje Maria. Coneguda cosa a tots qui lo present veuran ni legira[n]. Sobre la qüestió d'en Gaspàs¹²⁸ Mijavila, del loc de Sertés, he Ramon Nagal, del loc de Nagal, sobre la qüestió que tenien sobre hun cortal, anomenat lo cortal del Joval, he pusohir an despeses són hestats contens de aremetre cas a una de les parts al Consel de la Tera. He lo Consel, per traure dites partides de despesas, van¹²⁹ vit he visat tot lo qui dites partides an volgut [a]legar, vit lo tems que dit Gaspar a vi[st] he dat al dit Ramon Nagal, vit tot lo qui an volgot alegar dites partides, sentensiam he pronosia[m] que lo dit Ramon Nagal to[r]ni la cantitat al dit Gaspar he que dit Gaspar no sigue de posasió que dit Ramon no li age tornar la cantitat.

He sentenciam que de tres parts de la colita present que dit Gaspar ne don la huna pa[r]t al dit Ramon Nagal, franca he quita.

Més, sentensiam he pronosiam que si la losa del cortal avihe pres dan, que lo dit Gaspar sie tengut a refer asò que per los honorabls he[n] Miquel Albinà he Antoni Tor, ambdós de dita paròquia de Sant Jolià.

He asò hés no/s/tra present declaració, la qual volem que lohe[n] he jure[n] dites pa[r]ts segons les penes que són hen lo compromès contengudes.

He perquè negú no hés tengut que no vigne de sos treballs, nos taxam per nostres treballs XXX sous, he asò fon fet lo di[a] XVIII de jiner mil D XXXVIII, pagats per aiguals parts. An taxat los dos, Antoni Miquel Alvinà he Toni Tor. An jodicat XII sous de la bosa, que he pagat he content de dits XII sous.

1538 juny 7

A VII de juy, ani mil sinch-sens y XXXVIII, va sentensiar la Tera a la qüestió de Giralth Tomàs, d'Enquamp, ab Johan Geralth, de dita paròquia, per huna tera que Giralth Tomàs tenia de dith Geralth per lo preu de XIII florins quorens y tres sous, ab quarta de gràsia. Y ara, hohida quascuna de les parsth y pretesa de aqueles, sentensiam y

dequaram que lo dith Geralth, tornanth la susdita quantitat, pusca quobrar dita tera ab temsp degut, leyxant-nos loch hy temsp per hun any hi hun dia per tolre y afigir.

Ítem, nos taxam per nostros trebals XXIII sous, paguadós per asguals parsth, y asò an pena del quoth de la Tera.

Testimonis són Johan Ramon Fontana y Perre Gui[em] Rusca, de Saldeu, an loat y jurat dita sentència.

¹⁸⁴ A VII del mes de jun, ani mil sinch-sens XXXVIII va sentensiar la Tera a la qüestió de Fontana ab Rusca, de Sald[e]u, per la qüestió dels pobils de Fontana. Sentensiam y dequaram que lo dit Rusca pach la soma de XXII lliures, quinze sous, y asò per quontes de les bèstias y qualques altres quontes que fosen estasth antre els. La qual soma a de apagar dith Rusca an dues pages: la primera, de si a Sant Simon y Judas, fira de la Seu propvinent, honze lliures, VII sous, VI diners, y de Sant Simon y Judas primer vinent en hun an XI lliures, VII sous, VI diners, y asò ab dinés ho dinerades bones y rebedores a quoneguda de gent de bé si els no eren de a[quort]. Leixant-nos loch y temsh per tolre y afigir hun ani y hun dia.

Taxam-nos per nostros trebals XXIII sous, paguadós per asguals parsth, y asò en pena del quoth de la Tera.

Testimonis Giralt Tomàs y Johan Geralth, d'Enquamp, an loat y jurat dita sentència.

A VII de jun, ani mil sinch-sens XXXVIII, va sentensiar la Tera a la qüestió de Bostet y de Andreu Giralt sobre lo dot de la muler de Fransý Moysela, fila del dit Bostet.

Sentensiam y dequaram que lo dith Andreu Giralt paguo al susdit Bostet sis liures, paguadores an tres anis, asò és a saber, a Santa Maria de aguost primer vinent II lliures, y al quap de l'ani II lliures, y al quap de l'altre ani II lliures.

Aturant-nos loch y temst per hun any y hun dia. Taxanth-nos per nostros trebals XXIII sous, paguadós per asguals parsth, y asò an pena del quot de la Tera.

Testimonis Giralt Tomàs, Johan Geralt, d'Enquamp, an loat y jurat dita sentència.

^{184v} A VII de jun, ani mil sinch-sens XXXVIII, va sentensiar la Tera a la qüestió de Salvador Gisalt ab Qualbó, de Sant Jolià, sobre hun prat que dit Qualbó ten de la quasa de Gisalt, lo qual s'era venut per XVIII° lliures, XVI sous ab quarta de gràsia per hun ani, y despuys la quasa de Qualbó vingué an pobilage y an poder de tudós an feyt anar lo dit prat a l'anquant per lo anterès dels pobils, y lo dit Gisalt no s'és aposat als ansquanth. Y vish que no s'és aposat als anquanth donam la quarta de gràsia per nulua. Hoch anquara

¹²⁸ En lloc de Gaspar.

¹²⁹ En lloc de han.

abem visth huna altra quarta que Johan Moles l'avía venut y lo dit Qualbó ab los termens de justisia y ab veu de juge, Quorsh tinensth, a nuluat dita venda. Y nosaltres, vistes totes aquestes quoses y preteses de quiscuna de les parsth, sentensiam y dequaram que lo dit prat és ben quomprat per a Qualbó.

Aturant-nos loch hi temsth per tolre hy afigir hun ani y hun dia. Taxant-nos per nostros trebals XXIII sous, paguadós per asguals pa[r]/sth, y asò an pena del quoth de la Tera.

Testimonis són de la present sentència Perre Gitart, del loc de Lumeneres, y Perre Bernat, de dit loc de Siroval, an loat y jurat dita sentència.

1537 setembre 7

¹³⁰ A VII del mes de setembre, ani mil sinch-sens XXXVII, va sentensiar la Tera a la qüestió de Perre Gitart a Quapdevila, de Sertés, sobre huna vina. Y nosaltres, vistes les preteses y rahons de quada part, avem sentensiam y dequaram¹³⁰ que la vina reste an poder de Quapdevila; y l'a ben quomprada, segons quonste per hun albarà feit antre el y Pusol y ho[...] alguns¹³¹ testimonis que deposen que, a la parrió dels béns, que aquel qui abans pogés quitar aquela vina qui astava anpeniorada, que fos sua, y el susdit Quapdevila seguons a mostrat per lo susdit albarà que tenia fet antre el y Pusol, fet per mà tersera. Y nosaltres, vistes totes aquestes quoses aven¹³² sentensiat y dequarat que la vinia sia de Quapdevila. Ame[n]/ant-nos loch hy temsth per tolre y afegir per hun ani y hun dia. Taxant-nos per nostros trebals X sous, y asò en pena del quot de la Tera.

1538 gener 2

A II de jener, an XXXVIII, visth l'an y dia desús dit per nosaltres am[p]/rat per quoregir y tolre y afegir a la sentència susdita. Visth nosaltres alguns testimonis prodoÿ[t]/s an quontari de dita sentència, nosaltres per tolre a major qüestió, avem tramés quatre quonselés de nostre Quonsel per mirar la vinya y posesió. Y visth los pròmens que ere gran qüestió [y] ho pogere éser per temsp esdevinidor, y per éser tant poqua quosa e per fogir an aquesta qüestió, dith Quonsel an prem[i]/rat la mitat [de] dita vina a l'altro quap de la posesió, que ere sua, de dit Quapdevila. Y asò és nostre present quapítol, afegit a nostra present sentència, lo qual volem que loen y aproen dites partides sus lo quot de la Tera.

¹³⁰ En lloc de sentenciat y dequarat.

¹³¹ En lloc de alguns.

¹³² En lloc de avem.

1540 juny 15

¹³³ A XV del mes de jun, an mil D XXXX, hés [s]/tast [conv]ocades entre la parò[qu]ia de Hordino e la Masana sobre hun hori que's diu lo Cobil Vel, que Hordino l'abien lextat per sis any[s a] la Masana, perquè pensarien que no ere deroÿt, n'abien mogut cestió entre les dites pars. E perquè la Tera a vista la dita cestió s'evie mesa en dites les pars, són estast contens de fer-ne tot lo que la Tera ne ferà, que el bon consens és i la Tera do de sent[èn]tia que l'ori tornen al Comú de l'an susdit enlà.

1538 juny 8

¹³⁴ A VIII de juy de l'ay mil sinch-sens XXXVIII. Sie notori a tots qui lo present veuran ni legiran, quon sie qüestió entre l'Onorable Bortomeu Rubí, abitant de la paròquia d'Endora, ab lo Honorable en Perre Ribot, de la paròquia de la Masana, sobre huna demanda que fa dit Rubí al dit Perre Ribot sobre huna casa que diu dit Robí li a venut dit Ribot en la vila de Belver delà de Serda[n]y[a], la qual pertén dit Rubí dit Ribot aver-la-li a fer bona, e dit Ribot pertenenent no aver-la-li a fer bona, sinó que ab lo pachte que el la tenie comprada, ells tenyint dita qüestió. E per fogir dites partides a nagor¹³⁴ despeses, dit Ribot requerís que lo Quonsel, que sobre lo privilege que dit Quonsel ten dintre la Tera d'Endora qualsevule qüestió sie [entre] los abitants de la Tera, que la huna part sie quontenta de aremetre-ho al Quonsel, que lo Quonsel s'o pot peindre de l'altra part. E nosaltres, vista la requesta de dit Ribot avem forsat a dit Robí de aremetre-ho a dit Quonsel. E [aysí] nos, ells tres de Quonsel, avem donat tens¹³⁵ a quascuna de les parts per prodoir ho alagar qualsevolges cosa volgesen alegar ne prodoir testimonis, los quals n'avem rebuts per part de dit Rubí alguns testimonis e per part de dit Ribot tantes rahons e paraules quon¹³⁶ de verbo a volgut alegar. E nosaltres, vists los testimonis de part de dit Robí e les rahons de dit Ribot, tot vist e quonsiderat e portat tot al quonsel de tres hòmens savis, e nosaltres vists los vots de aquells e la quonsiderasió de nosaltres, vint-e-quatre de Quonsel, sentensiam e pronunsiam nostra sentència arbitral:

¹³³ *Precedeix a aquest assentament, un altre assentament ratllat i incomplet que diu així:* A VII de juni, an mil sinch-sens XXXVIII, va sentensiar la Tera a la qüestió del senier an Bortomeu Robý y del senier en Perre Ribot, de la Masana, de què nosaltres, quompromisaris, àrbitres, arbitradós, amiguables quomposadós, avent hohides quiscuna de les parsth y pretesa de aqueles, sentensiam y dequaram que lo susdit Robý aja [...]sió sobre dit Perre Ribot, esent el aspuat, quondennat per la part de si quart. *Aquest text està relacionat amb la sentència de 8 de juny 1538 que està copiada a continuació. Probablement es va desestimar aquesta primera redacció.*

¹³⁴ En lloc de magor.

¹³⁵ En lloc de tems.

¹³⁶ En lloc de quom.

^{186v} Primerament, sentensiam bona pau e bona misísia dintre dites partides.

Ítem més, sentensiam e pronunsiam e declaram que lo dit Ribot sie tengut avichsió al dit Rubí esent espoliat de la casa. E aysí mateys sentensiam e declaram que les despeses que la Tera a fet aver per Quonsel ho alls tres quonselés les partin mijerament.

E asò és nostra present declarasió, a la qual mos tenym hun an e hun dia de tems per tolre, efegir ho coregir dita sentència se mester serà. Perquè negú no és tengut de trabalar que no sie pagat de sos treballs, nos tacham per nostros treballs quatre ducats.

E asò és nostra declarasió, la qual volem que dites partides lòhon e apròhon e tò[l]on la hora que la present sentència serà legida, sus les penes en lo quonpromès quontengudes e quot de la Tera.

Testimonis són: lo seni/e/r en Jalme Babot, d'Endora, e Perre Bernat, de la paròquia de Sant Jolià. A lohat e aproat dit Rubí. Pere Bernat, de Sen/t/ Jolià, Pere Fitat, de dita paròquia de Sent Jolià. A loha/t/ he aproat dit Ribot.

[1538 vers desembre]

¹⁸⁷ (...) ¹³⁷ Giralt vol cobrar ab dinés lo qui la Tera [coneyxerà], que lo [...] valrà, que la [oca]sió sie de Giralt, si volrà los dinés ho terà, no perjodicant lo Giralt se tenihe dret, he lo cortal del dit Moles. He asò hés la nostra present sentència he declarasió, la qual volem que loien he aprohen la nostra present declarasió los sie lejida, la qual volem que lohen he aprohen la que los serà lejida.

He taxam per nostros treballs hun docat d'or. Legxant-nos hun an he hun dia per tolre he afejr. Legxant les despeses del Quonsel a qui les taxar[à, mantenint-los] la herba del dit prat a mijes d'intre dit Giralt he Moles.

Testimonis Pere Mà/r/tir Vesiat, de Nirixel¹³⁸, he Johan Ramon Vidal, del loc del Pujol. Loha he aproha lo dit Moles. Loha he aproha dit Giralt. Testimonis *ut supra*.

1538 desembre 21

^{187v} L'an mil D XXXVIII, lo XXI del mes de de/sem/bre, declara la Tera sobre la venda de Pere Bernat ab Capdevila, de Sertés, sobre lo prat [venut] de la Val, lo qual a se finí a la sentència que la Tera abihe dada lo X del mes de jun de l'an sosdit.

¹³⁷ Aquest assentament està incomplet en mancar el foli XXXIII; la numeració romana passa del XXXIII al XXXV.

¹³⁸ En lloc de Mirixell.

Vit nosaltres lo tems nosaltres no/s/ avihe atorat, vit lo poder a nosaltres dat, vit lo consel de IIII doctós, lo parer de hells sobre la cartes¹³⁹ de gràsia, declaram la compra del Capdevila héser bona he valorida. He se per tot no se puge aver hen juý de mi[jes], an aquel cas que s'i pogesa fer-se juý de mijes, que la venda no aje valor.

He asò hés nostra declarasió.

Volen que dites partides lohen he aprohan sos les penes he/n/ lo compromès contengudes.

No/s/ taxam per nostres treballs XX sous, pagats per les dites parts.

Volen he declaran que lo sèner hen Salvador Gisalt he Johan Ma/r/tí, conselés, vol la Tera sien con[...] si avien a[üt] juy de mijes. He que ells dos, si abian menester I hom, que·l se pose Pere, he que dites parts ajen a deputar II sous per home. Los jodicadós an de penre [...], com ha hells serà posiblle, lo tems que se [vené]. He la dita posesió sie jodicada si fer se pot segons lo temps que·s vené.

L'an mil D XXXVIII, lo XXI del mes de de/sem/bre, declara la Tera a la qüestió de Giralt, de Arisal, ab Moles, de Arisal, sobre la qüestió del prat he de la tera que lo dit Girallt demanabe.

Vit nosaltres lo poder a nosaltres dat, vita la sentència per nosaltres dada lo XIII del mes de jorihol de l'an susdit, l'an he dia ator[g]at he/n/ dita sentència, vit lo consel de catre doctós, de/c/laram la compra héser bona he valorida, he se per tot no se pojés apelar hen juí de mijes, he/n/ tal cas la ve/n/da no sie bona.

He asò hés nostra declarasió. Taxant-nos per nostros treballs X sous, pagats per hesgu/a/lles parts.

Volem que lo sèner he/n/ Ramon Bons he Johan Capela, [cojuge], si abia hen juy de mijes, si hels abian mester I home, que·l se pugen pe/n/re, hi que dites partides ajen a dar II sous per home. He los jodicadós, [tems] com a hells serà posible, que prengen lo tems de la ve/n/da que serà feta, sie jodicada segons lo tems que·s bené, si fer se porà.

¹⁸⁸ L'an mil D XXXVIII, lo XXI del mes de de/sem/bre, que declara la Tera ha la qüestió de Girallt Tomàs he Johan Girallt, del loc d'E/n/camp, que vit lo temps nosaltres hen la sentència donada lo VII de jun de l'an susdit, que volem que la ve/n/da sie bona he valorida, he se per tot no s'i puge pe[n]re hen juý de mijes, he/n/ tal cas la carta de gràsia sie he/n/ sa valor.

¹³⁹ En lloc de carta.

Jodicam per nostre[s] treballs XX sous. Volem que sie jodicat per Ma[r]tí, de les Bons, he per Johan Antoni Tores, [a...], he que hells se pugen penre I home ab hells he[n]smés. Tot volen que donen II sous per home dells jodicadós, pagat totes despeses per a lles parts. Més, los jodicadós p[r]enge, tem[s] com a hells serà posiblle, la hora que la ve[n]da féu. Tot sie aremès a les ju[dica]sio[ns] d'ells. Totes les jodicacions sihen fetes a Senta Maria de mars.

Sentensie la Tera sobre la qüestió de Bernat Johan he de Johan lo Gavàs, que los catre de Consel de la Tera [saran] he los conselés de Hordineu, que asò que per hells serà jodicat, la Tera vol que sie sentensiat.

1539 gener 4

En l'an mil D XXXVIII°, a cotre de giner, sentinsie la Tera e prosoeix per la cestió que avi[e] Bernat Johan, lo parayre, de una part, ab Juan lo Gavà, genre de Palès, sobre la cestió de la paret que s del parayre, que per Johan lo Gav[a]t res pogie a[vi]dar.

Vist una carta que Bernat Juan ten e vist altres proves i enformacions, la Terra [ha] si[ntensiat] e p[ronunsiat] que dita paret si[e] de Bernat Joan e [que] pusque metre planes ni estaques, e [per] tan los boquets que tenen la plana a l'estable, sus la pena del compromès.

E dita sentència nos aturam un ay e un dia per tolre e afigir si mester és.

E perquè colsev[u]le sie pagat de sos trebaus, tacam I lliura, V sous. En testimoni de [veritat].

^{88v} En l'ay nil¹⁴⁰ D XXXVIII°, a cotre de giner, varen sen[ten]siar la Tera i provoyr a la cestió de Bernat Juan, parayre de la Masa[na], de una part, e Juan lo Gava[t], d'altra, sobre una paret de Bernat Juhan que en Juhan lo Gavàt per[t]en aver-i part. E per so, la Tera senti[n]sie que Johan lo Gavàt no té res en dita paret, abseptat los boquets que són a l'estapble, que y pose una plana en l'estapble; la dita plana e boquets leysam en sa po[sse]sió. E de qui amont no li dam deret negú a dita paret a Juan lo Gavàt.

E vista una carta e altres testamions¹⁴¹, avem dec[l]arat e pronu[ns]iat, sus les penes cuntengudes al dit compromès, que ayen a tenir [lo] que dit Consel a dec[l]arat.

E per so, és cosa deguda que colsev[u]lgue visce de sos trebals, per so [n]s tacam I lliura, V sous.

¹⁴⁰ En lloc de mil.

¹⁴¹ En lloc de testimonis.

En testimoni de Micel Vila e de Pere Bernat, de Siruval, endós de la paròqu[i]a de Sen[t] Julià.

Lo dit Bernat Juan a jurat la sentència. E Johan lo Gavag a jurat la sentència.

E més, nos aturam un ayn e un dia per tolre e afigir si menester s'és a dita sentència¹⁴².

1629 maig 28

^{89v} A 28 de matg 1629 fem compte del que les paròquies avien bestret per les Corts pasades, lo qual compte ha girat lo senior veguer Don Alonso Llopis sobre de algunes dones som posades, conforme coste ab lo compte¹⁴³:

Primo, és degut a Canillo sis lliures, dos sous i un diner,
dic: 6 ll. 2 s. 1*

Més, li és degut a bestret per lo que pagarem al senior
veguer treze liures, treze sous i vuit, dic: 13 ll. 13 s. 8*

És degut Ancamp per los bestrets de les Corts nou liures,
treze sous i vuit: 9 ll. 13 s. 8*

Més, per los bestrets, treze liures, treze sous i vuit: 13 ll. 13 s. 8*

És degut ha Ordino sis liures, quinze sous i quatre, dic: 6 ll. 15 s. 4*

Més, per tres carges de carbó nou reals, dic: ll. 18 s. *

Més, per los bestrets, treze lliures, treze sous i vuit: 13 ll. 13 s. 8*

⁹⁰ Areste lo Consell que Canillo cobro del que an de fer
les bruixes quatre liures, les quals avem asentat a compte
de la Naudina, de Soldeu: 4 ll. s. *

[Ten] rebut Canillo per lo contreascrit comte dues liures,
dos sous y un: 2 ll. 2 s. 1*

Deu Ancamp, que li an donat al Consell de Santcojesma,
sis liures, nou sous, dic: 6 ll. 9 s. *

¹⁴² Segueix en blanc el foli 89.

¹⁴³ Entre els folis 89v a 96v es presenten diversos comptes en format de pseudo-llibre de comptabilitat, de tal manera que alguns assentaments dels folis verso (deure) es corresponen amb els dels folis recto (haver). Hem mantingut la transcripció foli a foli.

Ten rebut Ancamp per lo contreascrit tres liures, quatre sous y vuit, dic:	3 ll.	4 s.	8*
Deu Ordino que an rebut de la Terra quatre liures i mitja, dic:	4 ll.	10 s.	*
Més, an rebut per una perna onze reals, dic:	1 ll.	2 s.	*
Més, ten rebut Ordino per lo contreascrit conte dues liures, un sou y quatre, dic:	2 ll.	1 s.	4*
^{90v} És degut a la Massana sinc liures, onze sous i nou, dic:	5 ll.	11 s.	9*
Més, per los bestrets, treze liures, treze sous i vuit, dic:	13 ll.	13 s.	8*
És degut Andorra per los bestrets vuit liures, sis sous, dic:	8 ll.	6 s.	*
Més, per los bestrets, treze liures, treze sous i vuit, dic:	13 ll.	13 s.	8*
És degut a Sant Jolià set liures, dos sous i sinc dinés, dic:	7 ll.	2 s.	5*
Més, per los bestrets, treze liures, tretze sous i vuit, dic:	13 ll.	13 s.	8*
Més, ha bestret la Vall coranta liures, dic:	40 ll.	s.	

1629 [vers Pentecosta]

⁹¹ A la vista de Sanctcojesma¹⁴⁴ de l'ani 1629 a comprada la Terra una rola¹⁴⁵ a Pere Ribot, de Angordani, per lo preu de vuit liures i quinse sous, dic 8 lliures, 15 sous, y s'és pagada al preu de sinch sous per liura. Y dita rola és del Comú de la Terra y va a tota venda, y està pagat y satisfet¹⁴⁶. Y la parròquia de Andorra a cobrat tres liures que y tenie sobre dita rola.

Deu la Massana tres liures, catorze sous, dic:	3 ll.	14 s.	*
Ten rebut la Masana una liura, daset sous y nou, dic:	1 ll.	17 s.	9*

Deu Andorra sinc liures, dotze sous al Consell de Sanctcojesma, dic:	5 ll.	12 s.	*
Ten rebut Andorra dues liures, catorse sous, dic:	2 ll.	14 s.	*

Deu Sant Jolià, que ha rebut al Consell de Sanctcojesma, coranta-i-vuit reals:	4 ll.	18 s.	*
Ten rebut Sanct Jolià per lo contreascrit:	2 ll.	6 s.	8*

^{91v} Lo que's degut a la Vall, que ha girat sobre les dones que an pres justisia, que [n'a] de donar compte lo balle Pere Pontsernalt, Mora, i lo notari Pere Antoni Rosell i Giberga, que són sent setanta-i-sinc liures que, pagada la Vall i les paròquies, ha de restar bo per pagar part del compte de les Cort[s] de l'ani 1628, que ere veguer Aleixandre de Taverner, nou liures. I lo dit Taverner ne reste altres nou, perquè se'n devie deuit liures.

Deu la Serra, de Lorts, vint-i-sinc liures, dic:	25 ll.	s.	
Deu la Naudina, de Soldeu, vint-i-sinc liures, dic:	25 ll.		

1629 novembre 28

Vuy, als 28 noembre 1629, ven la Vall y Consell General a Michel Adellac, del lloc y parròquia de Canillo, una pesa de terra nominada l'artigua de Pedrico, segons afronte ab solyent ab via pública qui va als colls, y a solponent ab terra del Fuster y Pedrico, a mixdia ab via pública, situada en lo terme de Canillo. Y dita venda li fa dit Consell conforme o té consicnada per la Honorable Cort de les presents Valls, com conste ab acte pres per lo notari de les presents Valls, per lo preu de vint-y-quatre lliures, moneda barssalonesa. Y estes promet pagar dit Adellac a dit Consell ab quatre yguals pagues consemblants, so és, sis lliures lo dia y festa de Sant Andreu comensant lo any de 1629, y altres sis dit dia fins a tant sie la suma de vint-y-quatre lliures, que acabarà de pagar lo any 1632. Y per dites pagues lo Consell li aje de pendre quisqu any dos pernes de cansalada, de pes de deu lliures, per cada una, bones y rebedores, que sien velles, en descàrrec de les sobredites 24 lliures, sous. La qual venda li fa lo Consell del millor modo y manera que entendre y dir se pot, franca y quítia de sens ni sensal ni alguna carga de deute, y en asò estan-li avicció de tots danys, mesions y interesos. Y dit Adellac, per lo mateix, promet pagar la suma sobredita sens dilació alguna, en lo què se sota sicne y atorgue.

¹⁴⁴ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 3 de juny.

¹⁴⁵ Probablement en lloc de mola

¹⁴⁶ En lloc de satisfet.

Jo Miquel Adallach atorgo lo susdit éser ver.

[1633 abans d'octubre 28]

|⁹² És degut a la de Ordino, als cònsols, que an pagat per la Serra, de Ordino, vuit liures, quinze sous, comprès vint-y-dos sous se an aturat per una perna de les Corts, dic: 8 ll. 15 s.

És degut a la Serra que ha dat als cònsols de Ordino quatre liures i mitja, dic: 4 ll. 10 s.

És degut a la Naudina, que ha donat per ella Regí, una pistola, dic: 2 ll. 16 s.

Més, li és d/e/gut, que an cobrat de la Naudina, quatre liures, dic: 4 ll. s.

Més, és degut a la Naudina, que ha/n/ pagat a 26 de marts per ella los cònsols de Canillo, vint reals: 2 ll. s.

Com lo més avant, fins a 25 lliures, sous, aje pagat al senior balle, notari i jodicadós com els se'n daran compte.

1633 octubre 28

A pagat Miquel Adellach en descàrec del contraescrit compte sinc liures, setse sous, dic: 5 ll. 16 s.
Los quals donà al balle Guillem Areni per orde de la Terra per Sant Marc de 1633, per so se li fa la present rebuda vui, als 28 de octubre 1633¹⁴⁷.

1629 desembre 17

A pagat vuy, als 17 desembre 1629, Michel Adellac, per la primera paga del retrascrit, sis lliures, dic: 6 ll. s.

1631 juny 2

A Pagat Miquel Adelac, als 2 de juni 1631, sinc liures, dic: sinch liures, comprès una perna a feta per cuatorse liures: 5 ll. s.

1632 desembre

Vui, als¹⁴⁸ de desembre de 1632, a pagat Mora tres liures i Bons altres tres liures, an donades Areni, de Ancamp, per comte de la Terra, i los dits an donades sis liures per comte de Miquel Adalahc en descàrec del detrás ascurit de la Terra, dic: 6 ll. s.

Més, ab altra partit a bestret lo dit Miquel Adalach una perna i anar a Puisedrà dotse reals: 1 ll. 4 s.

[1627 posterior a octubre 21]

|^{92v} Compte de Joan Vilella que, a 21 de desembre 1625, prometé donar davant lo Consell, com coste per lo arest de dit dia, 30 lliures, sous, pagadores 10 [ducats] a Sant Mahr¹⁴⁹ i quize a Sant Simon i Juda de l'ani 1626*:

És degut a Joan Vilella, que donà a 25 de matg 1626 tres lliures com coste: 3 ll. s. *

I ab altre partit nou liures, les quals rebé totes Mora, de Canillo, dic: 9 ll. s. *

Més, li és degut, que ha pagat a 22 de desembre, set lliures, dotze sous, dic: 7 ll. 12 s. *

Més, a 17 de matg 1627, quinze reals, dic: 1 ll. 10 s. *

Als 28 de jun de 1627 a pagat Vilella: 3 ll. 10 s. *

Als 21 de octubre 1627 a pagat Vilela davuit reals, dic: 1 ll. 16 s. *

És degut a Vilela, que donà Aymar quant anà a la Seu per portar la nominació del notari, danou reals y mig, dic: 1 ll. 19 s. *

És degut a Vilella per jornals per anar a la Seu, per jornals, setse sous y sis: ll. 16 s. 6*

És degut a Vilella per jornals setse sous y mig: ll. 16 s. 6*
30 ll. 00 s. *

1621 octubre 25

|⁹³ A XXV dies del mes de octubre de l'any 1621, dins la Casa Comuna del Consell de la vall de Andorra, ab Consell de la Terra manat per a les causes infrascrites y altres per

¹⁴⁷ Assentament afegit posteriorment.

¹⁴⁸ No consta el dia.

¹⁴⁹ En lloc de Marc.

lo Il·lustre y Molt Reverent Sennor Sebastià Capella, canonge de la Iglésia Cathedral de Urgell y subcol·lector apostòlich, seu vagant, lo doctor Bernat Moles, veguer de la ciutat de Urgell y valls de Andorra, y per lo Il·lustre Sennor Guillaumes de Pretiana, veguer per Sa Magestat de les dites Valls, y de consentiment dels dits cònsols, consellers y Consell de la dita Vall, foren porrogades y alsades les presents Corts de dites Valls fins a tant quant dits sennors subcol·lector y Consell General los estarà bé tornar proceguir la executió de les bruxes, restant la capitulació y concòrdia entre dits sennors y Consell tractada y jurada, la qual volen reste ab sa forma y valor, salvo que's reserven de vuy en quinze dies ara més propvinents per a proceguir los processos de les dones que vuy tenen preses o de les que seran més judicades, et [...] jurant [omnes].

Testes Bernat Bou, de Fontaneda, y Jaume Thor, del Puy de la Massana, balle.

[Vers 1622 abril]

^{193v} Deu ¹⁵⁰ la Ponta per fugitiva:	25 ll.	s.*
Deu la Rufona per fugitiva:	25 ll.	s.*
Deu la Figada, dellà de Ansalonga:	25 ll.	s.*
Deu la Barona, del Tremat, per composició:	30 ll.	s.*

1622 abril 16

Les compositions de les Corts, del 16 de abril 1622:

Primo, deu Nicolau Bons quatre liures ¹⁵¹ :	4 ll.	s.*
Més, Maria Arenia, d'Ers, dotse liures:	12 ll.	s.*
Més, Joana Tor, de Bix/e/sari, deu ducats:	12 ll.	s.
Més, Miquela Lumeneres desanou liures:	19 ll.	s.
Més, Catarina Peirota, de la Grau, deu du/cats/:	12 ll.	s.*
Ranon ¹⁵² Berniola, dit Gatul, fermansa ¹⁵³ .		
Bernat Garravet quatre ducats:	4 ll.	16 s.
Més, Pegallot quatre liures, dic ¹⁵⁴ :	0 ll.	s.*

¹⁵⁰ *Precedeix aquest assentament un text incomprensible, amb una caligrafia diferent, que sembla ser una prova de ploma. La lectura és: [...] excomunicacions. Compare y bon amich, mi sennior, a Encamp. Y mi sennior Encamp. Encamp. [...] excomunicacions. En copmte. Y [...].*

¹⁵¹ *Una nota posterior diu No pague res, amb la qual cosa queda anul·lada la quantitat de quatre lliures que consta a la columna de les quantitats.*

¹⁵² *En lloc de Ramon.*

¹⁵³ *No consta cap quantitat.*

¹⁵⁴ *Una nota posterior diu No i ha res, amb la qual cosa queda anul·lada la quantitat de quatre lliures que constava a la columna de les quantitats i que l'escrivà va corregit posant un 0 sobre el 4 inicial.*

Més, Joan Raubert quatre liures:

4 ll.	s.*
63 ll.	16 s.*

1623 maig 29

A 29 de mag 1623 a buidat Joan Martí, d'Encamp, deu liures comtans, les quals a rebudes lo Consel, les quals done an descàrec del comte fet atràs a 19 de desembre 1622 de les composicions hel tenie ancàrec de traure, dic:

10 ll. s.

1624 abril 10

A 10 de abril de 1624 a comtat lo Consel de la Terra ab Joan Martí, d'Encamp, balle, del càrec li tenien donat lo Consel cobràs segons lo comte fet atràs a 19 de desembre de 1622. De tot lo que a cobrat reste deure dit Joan Martí al Consel de la Terra tretze liures y tretze sous. Y per lo ver [se hès] signat al peu d'est comte dit Joan Martí, dic:

13 ll. 13 s.*

Los dinés de Villa ja·ls ha rebuts Joan Martí, que són 2 lliures, 15 sous. Joan Martí (*signat*).

I dit Joan Martí a de traure ho fer les diligències per a traure lo que reste, que reste deure Nicolau Torr per comte de Fransina Villa, de la Masana, dues liures, quinze sous, y lo Joan Grana quinse sous, y la Galoxa vint-i-sinc liures y dos sous, tres dinés. Y asò sense una carta a donat al Consell de 25 sous sensals que són obligats Joan Balle, major, y Guillem Jenot, del loc d'Endorra. Y dita carta hès presa per Antho[ni] Ribot, notari d'Endorra, presa a 5 de abril de 1623, hencara que dit Joan Martí a de fer loar [les mullés] a dita carta.

¹⁹⁴ És degut a Joan Tor, de Beix/es/ari, a pagat Andreu Pall, sis liures, dotze sous:

6 ll. 12 s.

És degut a Joan Tor, de Beixesari, trenta-un sou y quatre, per hel a donat Andreu Pal a 6 de octubre 1622:

1 ll. 11 s. 4

És degut a Lumeneres, que ha pagat sis liures, dot[z]e sous:

6 ll. 12 s.

Més, li és degut, a pagat Andreu Pall per ell, nou liures, davuit sous:

9 ll. 18 s.

A pagat lo cònsol de Canillo, Caubó per Gatull vint-i-quatre
reals: 2 ll. 8 s.

[Posterior a 1626 novembre 22]

Ha pagat a 20 de matg 1624 Nicolau Tor per lo detràs compte
tres lliures, dic: 3 ll. *

Més, pagà Joan Martí als 25 de mag 1626 sinc liures: 5 ll. *

Més, a pagat Joan Martí als 22 de noembre 1626 sinc liures y
dos sous a la espia que és lo Merengues, d'Encamp, dic: 5 ll. 2s. *

A pagat Joan Martí per lo trasascrit comte ab una perna dabuit
sous y quatre, dic: 1 ll. 18 s. 4 *

És-li degut a Joan Martí per anar a la Seu 1 ll. [...] *

[Finals 1621]

^{94v} Memòria de les bruixes prenen justisia lo any 1621. Y dites an de pagar per cada
una que pengaran o foragitaran o se faran fogitives vint-y-sinc liures cada una.

De Canillo:

Primo, la Garabeta deu: 25 ll. s.

Deu Maria Naudina: 25 ll. s.

Deu la Garrona 25 ll. s.

Deu la Soldevilla, dels Plans: 25 ll.

Y per terra segrada d'ella y de son sogre, deu lliures, tot: 35 ll. 0 s.

Deu la Gabriella per éser destarada: 25 ll. s.

Deu la Peironella, de Ancamp: 25 ll. s.

Deu la Paula vint-y-sinc liures del dot y per terra segrada,
tot: [3]5 ll. s.

[1621] setembre 21

⁹⁵ A 21 de setembre page Bernat Garavel per la
compositió de sa mare a la Casa de Ila Terra: 6 ll. 12 s. *

Page la Garaveta: 6 ll. 12 s.

Page Maria Naudina vint-y-set reals, 22 reals a Mora y
sinc Areni, tot: 2 ll. 14 s.

Page la Garona sis liures y tretse sous a Gabriell: 6 ll. 13 s.

Page la Gabriella quatorse liures: 14 ll. s.

A portat Joan Martí per Peirona a la Casa del Consell de 11

Ila Ter[ra] onse liures y la Terra les a rebudes: ll. s.

Més, a portat Joan Martí a 4 de agost 1623 un trentí, dic: 3 ll. 6 s.

[1621]

^{95v} La Masana:

Deu la Borolona: 25 ll. s.

Deu Fransina Villa y Arenia: 25 ll. s.

Deu la Joan[a] Grana, de Ila Masana: 25 ll.

Deu la Joana Contre, de Sant Jolià: 25 ll. s.

Deu la Foresta per desterada: 25 ll. s.

Deu Maria Galoxa, de Ordino: 25 ll.

Deu la Arenia, de Ersts, per fogitiva: 25 ll. s.

Deu la Figada per desterada: 25 ll. s.

Deu la Alumeners per fogitiva: 25 ll. s.

Deu la Tonidora, de Bixesari, per fogitiva: 25 ll. s.

Deu la Biarnesa per fogitiva: 25 ll. s.

[...] atràs lo present comte a dues cartes.

⁹⁶ Page Fransina Villa a Joan Martí sis liures: 6 ll.

Page la Joan[a] Grana, a l'oste Gabriell: 8 ll. 11

A pagat Areni, d'Ers, tres trentins al bale Ja[u]me Tor,
a ls presos Gabriel: 9 ll. 18 s. *

A pagat Areni, que lo notari los a rebuts, 15 lliures, 2
sous: 15 ll. 2 s. *

25 ll. 00 [s.] *

^{96v} Canillo:

Canillo, metedós 89 lliures, 0 sous: 89 ll. 00 s.

Canillo, averies 23 lliures, 03 sous, 6: 23 ll. 03 s. 6

Ancamp, averies 85 lliures, 12 sous, 4: 85 ll. 12 s. 4

Ancamp, metedós 70 lliures, 6 sous: 70 ll. 06 s.

Ordino, metedós: 69 ll. 12 s.

Ordino, averies:	63 ll.	05 s.	
La Masana, metedós:	86 ll.	s.	
La Masana, averies:	54 ll.	07 s.	8
Andorra, metedós:	76 ll.	s.	
Andorra, averies:	21 ll.	13 s.	4
Sant Jolià, metedós:	71 ll.	18 s.	
Sant Jolià, averies:	42 ll.	15 s.	4
	753 ll.	12 s.	2 ¹⁵⁵

1626 desembre 22

Als 22 de desembre de 1626 se comana a Joan Guillemó ab la bossa 29 lliures, 16 sous, 9. [...] quatre sous dels cots¹⁵⁶.

[1621 desembre] 21

^{|97} Divendres, a 21 del present, isqué un traginer de França ab dos maxos i dos carges de lana de Canillo, anant-se'n en sa terra, y quant fonc al port de Fra Miquel, un tiro de arcabús a la part de la Solana, isqué lo síndic de la ballia de Belver, Jaume Pons, ab compania de soldats, i lo traginer que menave los maxos, quant los vegué venir, se fogí per temor no'l prengesen an els. I quant no pogeren pendre lo traginer, prengereren los maxos i lana i se l'anmenaren al castell de Belver. Lo que'ns apar han agraviat a Vostra Senyoria Reverendíssima primerament i després a tots nozaltres perquè [sien] vinguts fer preza dins de Andorra, que lo camí que els feien no passe ni se acoste en terra de Serdània, sinó que de Andorra se n'entre en França, per ont los fransesos se queixen molt de nozaltres prenent per motiu que lo bestiar de Serdània pasture cadaldia prop de l'Espitalet de França, que's de alí ont són los maxos, i lo bestiar de França va axí mateix tot lo que pot seguir per sa terra fins a la boga de Serdània, que s'an tinguda fins vui corespondència i tenen encara. Y que per Andorra los aje de venir lo mall, de ont els confiaven en tot, fins ser més assegurats dins de Andorra que no en ses terres pròpies, i perquè'ns apar que en tot tenen rahó, ^{|97v} fem esta de avís a Vostra Senyoria Reverendíssima, suplicant-lo nos fase mercè fer-ne queixa a sa Exelència ho alí hont Vostra Senyoria Reverendíssima sap

¹⁵⁵ Al marge dret d'aquests comptes hi ha diverses operacions aritmètiques que, en algun cas, corresponen a les sumes de les quantitats de metedors i averies.

¹⁵⁶ Segueixen diverses sumes i restes que no semblen tenir relació amb els assentaments anteriors.

convé millor. Si que lo fransès cobre, és en bona reputatió de Vostra Senyoria Reverendíssima y després de tots nozaltres.

[1622] novembre 12

^{|98} A 12 de novembre areste lo Consell que Nicolau Torres i Pere Mora vagen a la Seu per besar les mans a sa Senyoria, y tenen ha caza de Pere Gordiet vuit pernes y tres dotzenes de formatjes.

1622 novembre 16

A 16 de novembre 1622 aforre lo Consell lo vi a set dinés lo cortó y que no pugen mezurar ab lo mitg cortó, que los cònsols ho entímon demà, cada hu a ses paròquies, que coménson a vendre a 17.

1622 novembre 28

A 28 de noembre de 1622 areste lo Consel que per al diluns abans de Nadal se tingo lo Consel del Bescompte per a dematí, y los cònsols de cada paròquia pòrton dues pardius cada consolat.

Dit dia afore lo Consel les pardius a real cada una de les groses y a davuit dinés les pedrilles y també posen, pena del cot de la Terra, no les vengen a més ni's les còmpron a més, que tant pago lo comprador com lo venedor. Y sobre les dites penes degú no les pugo traure tant en venre fora de la terra d'Endorra, ni tampoc les púgon venre a degun foraster que les aje de traure de la Terra, sinó les menjo dins la Val. Y qualsevol ne veje venre a degun foraster que les pugo penre al dit preu, salvo lo foraster no les se vulle menjar, vista la present.

1622 desembre 19

A 19 de desembre de 1622 done contes Joan Martí, d'Encamp, a tot lo Consel plegat de tot lo que hel a tret del càrec lo Consel li avie donat tragés de quèla justisia avie de traure de les bruixes an sentensiat y foragitat y les qui heren fuites, tant lo que hel a tret com lo que hel a pagat fins vuy, comprès tots los trebals, comtam que reste quiti y cabal ab dit Consel, salvo que lo dit Juan Martí ten de traure lo segent: primo, de Peirona, del Tremat, sis liures, y de la Galoxa vint-y-sinc liures y dos sous y tres, y de Fransina Villa, de la Masana, vuit liures y quinse sous, Nicolau Tor, de la Masana, les a promeses pagar a Sant Marc, y de lo Joan Greva quatre liures y un sou, y de Simon Gostí nou liures, y de

la Birnesa vint-y-sinc liures, dos sous y tres, y del fil de la Contia, de Sant Jolià, set liures y miga. Tot vuitanta-y-sinc liures y deu sous, y asò ho a de traure si pot y asò y a de fer tota la diligència, dic 85 lliures, 10 sous.

A 19 de dezembre 1622 areste lo Consell que per al dia de Sant Tomàs los ostallés i tavernés venguen lo vi a vuit dinés lo cortó, i que no·l puguén vendre a més.

Més, dit dia areste lo Consell que un trentí i mitg que la Terra ha bestret per paròquia per pagar los soldats, que les paròquies se'n fasen a ses voluntats.

Més, dit dia entime la Terra que Nicolau Torres ho Pere Mora, quant tingue ha hu ho l'altre, quant tinguen camí a la Seu, tinguen cuidado de cobrar la confirmatió de Monsenyor de mà de mossèn Gilli i fer-la fermar.

Més, dit dia done la Terra a Nicolau Torres sinc sous per donar dos formatges ha Pere Gordi[et], botiguer.

1623 març 17

^[98v] A 17 de marts 1623 areste lo Consel que per al dimarts pasat Rams, dient lo Dimarts Sant primer vinent, se tinge Consel de la Terra per a dematí per a fer lo pagament de la quèstia del senyor rey de Fransa.

Areste lo Consel dia sobredit que deguna persona no gose casar ab pardigot ni pardiú de Nostra Senyora de marts propvinent fins a Sant Luc primer vinent, y qualsevol fase lo contrari caige hen pena del cot de la Terra.

Ítem, dia sobredit areste lo Consel que los cònsols d'Endorra fase[n] adobar lo camí del riu d'Enclar, fins a dues brases més aval del cap de la terra sembrada de Danís, y que astige bé, gravat o sense gravar, y asò fins lo dia de Sant Marc més propvinent, hen pena del cot de la Terra.

Ítem, dit dia areste lo Consel que los cònsols de Ordino fasen adobar lo camí de la capella de Perot fins al pont de Ordino o que adòbon de manera que astige bé, y asò an de adobar de si al dia de Sant Marc primer vinent, y asò hen pena del cot de la Terra.

Ítem, dit dia areste lo Consel que per al dia del pagament sobredit que la paròquia d'Endorra tropie dos òmens sien astats per visitar les boges d'Endorra ab les de la Masana, a la part de Padern fins a la Grella, so hés, òmens y sien astats a esta part de sinc anis ansà

sinó abans. Y lo mateyx mane als cònsols de la Masana, y asò per a donar raó de ses preteses.

1623 abril 11

Vui, als 11 de abril 1623, areste lo Consell que Nicolau Torres, de Ancamp, y Mora, de Canillo, y Sella, de Lorts, y Gastó, de Fontaneda, vagen a fer una visura de una quèstió tenen la paròquia de lla Masana y de Andorra de una quèstió tenen sobre la boga de Padern ab los de lla Masana. Y los sobredits que agen de fer visura fins a Sant Joan primer vinent, y asò en pena del cot de lla Terra, satisfets de sos trabals.

E més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra y Sant Jolià sàpien la fusta la Terra a pagat per fer fer los armaris de lla notaria Antoni Pall y si dita fusta se trobe, que los cònsols de Andorra se coménson de posar en obra y a fer fer dits armaris.

^[99] E més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra antímon all notari que de qui al dia del Consell de Santcogesma age de fer bysar lo astadar està dall, sobre la notaria, y que no y poso més astadans, en pena del cot de lla Tera.

E més, dit dia afore lo pa, lo forment a 11 onses i lo sègell a [19] onses¹⁵⁷.

E més, dit dia areste lo Consell que per lo primer Consell que cada paròquia porte les regalies, que [són] una liura y tretse sous y quatre: 1 lliura, 13 sous, 4.

E més, areste lo Consell que per lo primer Consell que pòrton la menjeria.

1623 maig 29

A 29 de mag 1623, a la vista de Santcogesma, trobe lo Consel per a mudafasos:

Primo, a Canillo Mora.

Ancamp Nicolau Torres.

A Hordino Jener.

A la Masana Pere Ribot, del Puy.

Andorra Joan Montània.

A Sant Jolià Gastó.

Dit dia trobe lo Consel per a vedós de aigües:

A Canillo Andreu, de Pradaredó.

Ancamp Pere Martí.

¹⁵⁷ Al marge esquerre pa.

A Ordino Cella, de Lorts.

La Masa[na] Bons, de Pal:

Andorra Babot.

A Sant Jolià Toni Perenat y Villa.

Dit dia trobe lo Consel per a capitans:

A Canillo Pedro, de l'Aldosa.

Ancamp Miquel Capella.

A Hordino Guillem Areny, Farer.

Y a la Masana Farer, de l'Aldosa.

Y Andorra Martí Sa[n]sa.

A Sant Jolià Miquel Colat.

Dit dia trobe lo Consel per a sobreposats per a l'ofisi de peraires y texidós a Pere Colat y a Joan Ribot, de les Caldes, y per a sobreinstant a Joan Montània.

Dit dia pose preu lo Consel al pa de la fleca, so hés, a deu onses la qüerna del pa de forment y a dotse onses la qüerna de[l] pa de sègell, de vuy hendeuant.

Dit dia an posat totes les paròquies dos sous y mig per a pagar draps a lavar a Santa Maria de la Seu de Urgell, y són a la bosa del Consel.

Dit dia a pagat lo Consel la sobredita cantitat.

Dit dia mane lo Consel, an pena del cot de la Terra, que degun flequer ni ostaler no pugo venre pa prim de dins ni de fora casa, y que sien obligats a pesar lo pa devant del qui·l se menje y lo comprarà.

Dit dia areste lo Consel que Villela vaje a Tolosa per a comtar los comtes ab musur Monsarat y sos companions de les partides avie rebut quant here a París, y asò fins a 12 de octubre de 1625.

1623 juliol 1

^{|99v} A 1 de juliol 1623 areste lo Consell que Miquel Cal, Joan Rossell vajan a la Seu per parlar ab Monsenior lo Bisbe i després a Toloza per lo del bestiar i gent los aresten a Tarasquó; i·ls donen per gastar vint-i-sinc ducats, quatre sous: 30 lliures, 4 sous. Dits síndics s'enporten un privilegi i los pariajes en fransès i còpia del matex Pariage*.

1623 juliol 27

Vui, als 27 de juliol 1623, afore lo Consel de la Terra i fa preu al blat fiat per est ani al preu de trenta-i-dos reals per carga, y asò mane lo Consel, en pena del cot de la Terra i deu liures. Que ningú entenje ni fer pagar de vantage.

Dit dia luteje la Terra trenta sous per paròquia, les quals an de ser levades de así al dia de Sant Esteve, i d'estes ne dono la paròquia de Canillo i la d'Encamp, la Masana i Ordino, per dit dia, ha Miquel Call, i la de Sant Jolià, sinc sous. I fet tot a compliment de sis liures, sinc sous i set, se li deu de trenta-i-quatre lliures i vuit sous i set. Li han de donar, que avie bestret per França, com lo mes avant li havem donat comptant dauit liures, tres sous, i deu liures li ha de donar Joan Ricar lo dia de Sant Esteve.

Més, dit dia areste lo Consell que los que tenien pres lo bestiar en França se repartesquen vint-i-un ducats que·ls an fet compte, que ells an de pagar de son compte, y los cònsols de Canillo los traguén fins a dit dia de Sant Esteve, i ab altres vint-i-un que la Terra li'n ha donat comptant són ha compliment de xixanta-i-quatre ducats, dotze sous i set que·s trobe se deu ha Joan Tinié, de Torosquó.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Sant Julià pòrton los vint-i-quatre sous, i si n'i resten, pòrton als cònsols de Andorra, y aqueixos, ab los que ells an de donar, que·n pàgon lo sarraller, les frontises que an de fer, i lo que·ls restarà ne donaran compte al Consell.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra traguén les deu lliures de Joan Ricart i les pòrton a dit Call, tot en pena del cot de la Terra.

1623 agost 3

^{|100} A 3 de agost 1623 areste lo Consell que Joan Villella vaje a Tolosa per lo plet de mossur lo compte de Caramans per de así a diumenge per tor lo dia, que li pòrton quatre ducats per paròquia i que diluns se'n vaje si ja no·s trobave esperient aver d'estar més, i que los cònsols de Ordino li sèrquon una cavalcadura on la trobaran bona, que li pòson pena de cot de la Terra y deu liures.

[1623] agost 18

A 18 de agost areste lo Consell que fassen anar un ome a Tolosa i que Joan Rossell li escrigue unes letres, i l'ome an de trobar los cònsols de Andorra. I an donat a Joan Rossell tres ducats per donar a l'ome per gaster per lo camí.

Dit dia areste lo Consell que de diumenge enlà que los cònsols de cada parròqui[a] mànon a tots los de Consell i calalés que hajen de portar les armes cadaldia alà ont aniran treballar, en pena del cot de la Terra, tots los que tenen pedrenial.

1623 octubre 12

A 12 octubre 1623, afore lo Consell a 10 dinés lo cortó.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de cada paròquia entímon als ostallés que no dèixon jugar als ostals ha ninguna llei de jochs, del toc de la orasió enlà, en sa casa, i si hi ha ningú fill de la Vall que sie revelle i que per ell no vulle parar, que lo tall oste ho aje de denuntiar als cònsols ho consellés de aquella paròquia per ha que aquell lo acuze al Consell per fer-li'n lo cot, i asò tant solament per los fills de lla Vall i habitants.

1623 novembre 8

A 8 de novembre de 1623 arreste la Terra que los cònsols de Sant Jolià aixecúton a Jalme Grau per un cot i recot que la Terra li a fet y-l pòrton al Consell de Sant Andreu, dinés o peniores bones y rebedores, sots lo cot de la Terra.

Més, lo susdit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra que aixecúton a Ricart, de Angordani, per un cot y recot la Terra li a fet y pòrton dinés y peniores al Consell de Sant Andreu.

Lo susdit dia areste lo Consell que totes les parròquies adòbon los camins, sien adobats al Consell de Sant Andreu, y en particular y a un pas al coll de Caldes, de la creu fins al cap del coll, se aixample de manera y puge pasar una carga de erba, y a la creu, prop Sant Andreu, en lo camí de la Masana y Ordino aixàmplon aqueix camí dintre les posesions, que i puge pujar una cargua d'erba y tinguon l'aygua ben arigu[e]/rada y a la ubaga del pont josà qui va a la Masana tinguen l'aigua ben ariguerada y un reparo a part josana.

1623 octubre

^[100v] A ¹⁵⁸ de octubre 1623 havem clos l'escot de la vinguda de Monsennior i trobam avem gastat vuitanta-i-sinc lliures, catorse sous, sinc, dic 85 lliures, 14 sous, 5. Venim per paròquia 14 lliures, 6 sous, 8, ha-hi 5 sous, 7 bo.

1623 novembre 8

Més, dit dia, a 8 de novembre de 1623, mane la Terra que los cònsols de la Masana adòbon, guntament ab los de Ordino, lo pont de la Masana, y los de Ordino adòbon lo pont de Ordino, y de la capella de Pere Pal fins al prat de Pere Pal, majorment dal en lo pla, adòbon lo camí. Més ancant¹⁵⁹ mànon adobar dintre [la terra de] Joan Pal lo prat del dit y la sèquia, que regen la casa de Rossell y lo farer, dret del prat del Torer, que l'aigua no prengue lo camí.

Lo damont dia areste la Terra lo Consell el pagament de la quèstia del senyor rei per al Consell de Sant Andreu.

Lo susdit [dia] areste la Terra que totes les parròquies fassen dir una misa de devosetisió¹⁶⁰ lo més prest que pugen, baixa.

1623 novembre 9

Als 9 de novembre de 1623 trobe la Terra per araonadós a les Corts, per a les Corts tenen obertes. Comensant, comensaran los raonadós de asestir a 13 del corent, qui són: Joan Rocell, de Ancamp, y Joan Vilela, de Ordino. Y complit auran los susdits lo tems, troben per araonadós a Joan Guillemó, de Andorra, y a Andreu Pal, de Sant Jolià, y si Guillemó no y és, que asestesque Pere Sucarà, de Andorra.

^[101] És degut a Canillo, ha bestret deu liures, sinc sous i vuit,

reste deure:	4 ll.	1 s.	
Ha bestret Encamp tretse liures, danou sous i deu, ha de pagar:	ll.	6 s.	8
Ha bestret Ordino sinc liures, catorze sous i mitg, a de pagar:	8 ll.	12 s.	2

¹⁵⁸ No consta al dia.

¹⁵⁹ Provablement en lloc de avant.

¹⁶⁰ En lloc de devosió.

Ha bestret la Masana onse liures, daset sous i vuit, a de pagar: 2 ll. 9 s.

Ha bestret Andorra vint-/i/-vuit liures, tres sous i set, conprés sis lliures, sinc sous i set. Fem bo, a de cobrar 13 lliures, 16 sous 11. No sé les 6 lliures, 5 sous, 7 ab qui reste, que pens [...] la Terra.

Ha bestret Sant Julià 9 lliures, 14 sous, 2, reste deure: 4 ll. 12 s. 6

[1623] novembre 27

Vui, als 27 de noembre, areste lo Consell del Bescomte lo dia abans del deguni de Sant Tomàs.

Dit dia areste lo Consel que Joan Rosel i Joan Guillemó asestesquen a la Cort aquesta semana per les coses que se oferiran.

[1623] desembre 11

Vui, als 11 de desembre, areste lo Consel que Joan Rosel vage a la siutat de Urgel per a remostar a Monsenyor la carta del Vuirei i aconselar ab lo acovat¹⁶¹ lo que se aurà de fer per a Barselona.

Dit dia areste lo Consell que un ome de cada paròquia aseste/s/quen demà a la Cort per traure unes còpies de la letra del primer president i del senexal i altres si seran menester, so és, de Canillo Cal, d'Encamp Morat[ó], de Ordino Vuillela, de la Masana Giberga, de Andorra Guillemó, de Sant Julià Andreu Pal.

Dit dia areste lo Consel que Pere Pal i Verdú, tots del Pui, ajen de adobar i gravar lo camí que's diu les Entrades, asò sie adobat per de si al dia de Nostra Senora de mars, conforme los cònsols auran declarat.

1623 desembre 19

^{161v} A 19 de desembre 1623 ha portat la paròquia de la Masana tres feres, i diuen que la huna és enbarasada, ab Perot Pall i la Terra l'a feta bona. Axí manen als cònsols de la Masana que per lo primer Consell la pòrton averguada los cònsols que entraran, en pena del cot.

¹⁶¹ En lloc de advocat.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Sant Julià que seran i los consellés que per vui són fasen vizura al palanquiró de la rigera de Sansa que per vui poseheix Nicolau Torres, d'Encamp, i que al primer Consell que entrarà ne pòrton relatió del que ha de fer i que Nicolau Torres ha depozitat tres sous i quatre a la Terra per un cot li n'an fet i no pretén pagar de grat fins sie vist.

Més avant afore la Tera lo pa de forment a 12 onses la qüerna i catorze lo sègell, i demà ho entímon.

Dit dia se page Pere Antoni Rosel per Pere Pal 3 sous, 4 dinés per un cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra mànon a Miquel Albiell que de así al dia de Carnestoltes aje adobat la paret que té del cap de la dresera del col de Caldes, més amunt de la creueta, fins dalt, que hi puguen pasar les carges d'erba i palla. Axí mateix per la part del Comú lo que ls tocarà, en pena del cot de la Terra, i los cònsols que vui són, que ho entímon als que vindran i també als tenidós.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra mànon als tenidors que per vui són que a la font de Tovira que la tinguen en dret i adòbon per entrar a la canall del molí conforme fins vui i és entrada; i si pretenen que ells no u volen fer, per lo que les dones y donen folla per rentar, que tots de una conformitat l'ajen de renuntiar en poder de la paròquia, i la paròquia lo ha de condir ho fer conduir a qui els coneixeran que l'aje de adobar, i asò de así a Sant Antoni de jener.

Dit dia mane lo Consell que los cònsols de Andorra entímon ha Sansa i Nicolau Tórries, so és, los cònsols de Andorra a Sansa y los cònsols de Ancamp al Nicolau Torras, i los cònsols que vindran ne pòrton relatió del que auran fet, que per de así a Carnestoltes ajen adobat lo palanquiró de la secla de Sansa que és davant la borda de Babot que hi pugue pasar bestiar lanat, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que ha una vizura que an feta los cònsols y consellés de Andorra per manament del Consell de la Terra i gasto dels delinquens de la font de Fadigues, que de así al dia de Nostra Senora de febrer, que Sucarana, de Angordani, i Tonisó, de Andorra, ajen pozat lo camí al loch de axamplada de deu pams i mitg i lo demés conforme dits vizuradors los ho an manat i donat per mida de senials, y en pena del cot de la Terra.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen adobar lo camí del coll del Mas fins al pont de la Volta dins tres dies, en pena del cot de la Terra.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra mànon ha Babot adobo la gravada del sòl de la creu de la Riberola per de así a Carnestoltes, en pena del cot de la Terra.

^{|102} Dit dia mane lo Consell hals cònsols de Andorra que per de así al dia i festa de Sant Joan de juni fasen adobar lo pont Nou. I si dits cònsols i Consell preten[en] que altres paròquies hi ajen de contrebuir, ho demostren de así al dia de Pasqua de Rezurestiò ho quant no, ho hajen de fer adobar ells fins àjien mostrat lo contrari.

Dit dia avem bestret a Perot Sucarà per pagar l'escot quatre liures, treze sous y tres, relevat sis sous i nou que la Terra fa bo per lo cònsol de Ordino per la clau. Reste cobradora la bossa del cònsol de Andorra quatre liures, sis sous i mitg, dic 4 lliures, sis sous, 6. De dites quatre liures, sis sous no·s deu sinó quinse sous y mig de Gitart, de Juberri. Més, deixam a la bossa dos trentins, sis sous i onze.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols d'Encamp pàrlon a Joan Martí que per al primer Consel se tinrà que porto lo compte del que aurà exe[r]xit del que la Terra li a donat orde de les bruxes, i asò en pena del cot de la Terra. I que ab lo que dit Joan Martí tinrà i lo que·s reste dels estrani[s] i lo que·s a la bossa que servexe per a satisfer lo que demane Tinet, de Tarscó.

Dit dia mane la Terra, en pena del cot de la Terra, que per al primer Consel que tots los que deuen estranis que pòrton los dinés a la Terra i que demà los cònsols o entímon als que deuen.

1624 març 20

A 20 de marts 1624 done temps lo Consel a Pere Pal, del Puy, y Verdú del camí avien de adobar a les antrades com astave arestat ab altro arest; los alargen lo temps per aver adobat dit camí de así a vint de maig primer vinent.

Dit dia areste lo Consel que lo dia del pagament de la quèstia del Bisbe se fase lo primer dimecres pasat lo dia de Pascua primer vinent.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols de Canillo antímon a Mora y los cònsols de Ordino antímon a Sella y los cònsols de Sant Jollià antímon a Gastó que los dits ajen de

tornar relació als cònsols de la Masana, y als cònsols de Andorra de la visura tenen feta al bosc de Padern per lo del leniar, y asò fins al Consel de Santcogesma primer vinent.

Dit dia mane lo Consel que los cònsols de la Masana y los cònsols de Ordino fasen visura de la calisa que·s pasat lo grau de Sant Antoni qui va per amont dintre lo prat de Ribajosa y lo prat de Horiol, de Sespony, qui la ten de adobar, y que mànon, an pena del cot de la Terra, que·l fasen adobar a qui tocarà de fer, y asò que l'ajen de adobar dintre así y lo dia de Tots Sants primer vinent.

1624 març 19

^{|102v} Als 19 de marts 1624 trobe la Terra que los cònsols de Andorra avien portat una fera mosa i axí se'ls mane que per lo Consell de Santcojesma ho ajen de refer*.

Més, dit dia areste lo Consell, en pena del cot, que de así al dia que los tenidors que poseheixen dejós la capella de Ramon Giem, que si vui són dits posehidós, la каза de Rosell, de Ordino, i Joan Pall que no pugen girar aigua als prats que primer no ajen adobat lo camí en què no pugue daniar los pasatjans que hi passaran, i en asò també s'i enclou lo Farer; i los cònsols ho entímon.

Més avant, se mane als cònsols de Canillo que fasen adobar la bossa de camp Barnalt, so és, gravar i adobar que l'aigua no prengue lo camí, per de así al Consell de Santcojesma, en pena del cot de la Terra; i los cònsols ho entímon.

Dit dia areste lo Consell que los tres cònsols de la Masana, so és, un cònsol i dos consellés vajan fer una visura al torrent del Revell i lo[s] cònsol[s] que hi ha[n] de anar, Joan Martí, àlies Rossell, Jaume Tor, Joan Sabater i en los del cònsol Pere Antoni Rossell, àlies Giberga, Joan Bons, i que donon camí per ont ha de pasar l'aigua, i la visura ha de ser fins dimarts primer vinent per tot lo dia i los dits visuradós pugen donar lo tems que·ls apareixerà als que an de fer los adops, i que condànon les despeses a qu'ils apareixerà.

Més, dit dia areste lo Consell que los cònsolls de Sanct Jolià pòrton los dinés dels astranis de Roqua y Guitart, de Joberi, juntament ab cot y recot, fins al primer Consell, en pena del cot de la Terra.

1624 abril 10

A 10 de abril de 1624 areste lo Consel que los cònsolls de Sant Jolià, lo dia del Consel de Santcogesma propvinent, que pòrton los dinés resten deure dels astranis de 1623 y

també un cot y recot que some davuit sous y quatre, y asò que pugen aixicutar los qui deuen dits astranis ho los cònsols pasats perquè no u an tret, y asò en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que Nicolau Torres i Joan Gillemó vâijen a la Seu per pagar la quèstia a Monsenyor i li donen la Terra dos-sentes coranta-i-una liura, onze sous*.

Més, dit dia areste lo Consell que dits misatjés pàrlon ab lo senyor deputat locall sobre de quèvoll fer passar los traginés a la Seu.

1624 maig 10

A 10 de mats 1624 deixam a la bossa coranta-i-set liures, vuit sous y nou.

Dit dia areste lo Consell que Nicolau Torres i Miquel Aimar vâjen a Barcelona per veure com va lo plet de Taús i pagar los advocats, i luteje la Terra per dit camí vuit pernes ha la consideratió dels síndichs a qui han de donar i quatre per ha la Seu, que les gasto Nicolau Torres i Joan Gillemó. Y les pernes són dues per paròquia, les quals an de pesar dotze lliures, i les paròquies que les pòrton a Sant Jolià, a caza Andreu Pall, per de así a diluns per tot lo dia, i lo dit Andreu les fase conduir a caza del Vedrier. Done-ls la Terra per dit camí coranta lliures.

1624 maig 20

¹⁰³ A 20 de mag de 1624, a la vista de Santcogesma, trobe lo Consel los mudafasos:

Primo, a Canillo Calbó.
Ancamp Joan Roçel.
A Ordino Villela.
La Masana Joan Tor, dit Verdú.
Andorra a Joan Guillemó.
A Sant Jolià Toni Nagual.

Dit dia trobe lo Consel per a veedós de camins y de aigües:

A Canillo Pere Regí.
Ancamp Toni Torres.
A Hordino Fransès Soler.
A la Masana Joan Sabater.
Andorra Bortomeu Guiem.
A Sant Jolià Andreu Pal.

Dit dia trobe per capitans:

Primo, a Canillo Solm.
Ancamp Pallerès.
A Hordino Fransès Rul, dit Guiem.
A la Masana Aldosa.
Andorra a Jaume Pal, dit Vidal, d'Engordani.
A Sant Jolià Bernat Cal.

Dit dia trobe lo Consell per sobreposats de l'ofici de paraires ha Joan Inbert y ha Toni Armingol, y per sobreinstant Joan Ribot.

Dit dia areste lo Consell que per lo primer Consell que los cònsols de Sant Jolià apòrton quinze sous i mitg reste del recot dels estranis, los quals an de entrar a la bossa, en pena del cot de la Terra.

Dit dia luteje la Terra per paròquia quatre liures per paròquia y ab un trentí que ha a la bossa i lo més avant se trague de mà de Joan Martí, balle, tot de así al dia de Sant Joan de juni, que seran trenta ducats, los quals luteje la Terra per pagar tal Tinier, de Tarasquó. I lo dit Tinié ha de donar un sac de papés que té de la Vall. Lo qual diner se ha de posar en mà dels cònsols se trobaran per al dia de Sant Joan ha Canillo, i aquels, de alí enfora tropien ome per los portar a Tarasquó; y lo trentí que i és, donen vui als cònsols de Canillo. I asò lo dia de Sant Joan hi per lo sendemà.

Més se mane ha Pere Pall i ha Palanqua que de así al dia de Sant Barlabé pàgon los que an feta la vizura al torent del Revell, en pena del cot de la Terra.

Dit dia an pozat en cot de la Terra:

Joan Serdània, de les Caldes.
Més, Nicolau Perenalt.
Més, Pastora.
Més, la viuda Perenalda.
Més, Esteve Montània.
Més, Ramon Ribot.
Més, Toni Senturer, de Sant Jolià.

[An de pagar] tres reals per ome, que són vint-i-un real, lo qual se mane als cònsols que·ls traguen per lo primer Consell i·ls tórnon a la bossa de la Terra¹⁶².

Més, se ha de pagar al Vedrier per acabar de pagar lo port de les pernes de Barselona vuit reals, los quals an de pagar los cònsols de Sant Jolià dels cots an de traure. Més, reste en mà de Rosel Grifolera dues pernes.

1624 juliol 17

|^{103v} Vui, als 17 de juliol 1624, se pose preu al blat fiat que ningú lo puge fer pagar a més de vint-y-sinc reals la carga, y asò a pena de deu liures y lo cot de lla Terra.

A 17 de juliol areste lo Consell que se adòbon tots los camins an jeneral, so hés, mates y graus y pedres y aigües, sols no isquen de prats, regadius ho altres pasos que als consellés de cada paròquia conegen sien molt nesesaris, y asò per tot lo present mes.

1624 setembre 9

Vui, als 9 de setembre 1624, areste lo Consell que cada paròquia fase una pasa per les montanyes y age un capità de cada paròquia, lo que la Terra nomenarà, y los dits y bais nomenats capitans que prengen quinse omens ben armats, y lo[s] dits òmens cada consolat que alege[s]quen los quinse òmens, y agen de astar quatre dies cada paròquia. A Ordino, per a capità Fransès Rull, y dit Fransès Rull que coménso a 12 de setembre, y la Masana al cap dels vuit dies y Andorra a la tersera semmana, y Sant Jolià la quarta semmana y Ancamp la quinta, y Canillo la darera semmana. Per capità, a la Masana Sabestà Bons, Ancamp, per a capità Nicolau de Gilem¹⁶³, Andorra Vidall, de Angordani, lo jove, y a Sant Jolià Matia Tor, a Canillo Soml¹⁶⁴. Y si·s falte una paròquia per mal tems, que després torno a l'altre semmana primera fer sa còsia¹⁶⁵, y asò en pena de deu liures y del cot de la Terra.

|¹⁰⁴ Als 9 de setembre 1624 pose preu al pa a 14 onses lo forme[n]t y lo sègell a setse.

¹⁶² *Segueis un assentament incomplet, diu així: Més, dit dia se mane, en pena del cot de la Terra, que de así al dia.*

¹⁶³ Ancamp... Gilem *afegit al marge esquerra*.

¹⁶⁴ *Probablement en lloc de Solm.*

¹⁶⁵ *Probablement en lloc de cosa.*

Dit dia pose preu al vi a onse dinés lo cortó y que agen de mesurar ab lo dinerall, que no pugen vendre a mig cortons, y asò en pena del cot de lla Terra, no perjudi[c]ant lo dret del mostafàs.

1624 novembre 25

Vui, als 25 de noembre 1624, pose la Terra preu al vi, a deu dinés lo cortó, d'esta ora en avant.

E més, se areste lo Consell de Sant Tomàs per lo digous abans de Sant Tomàs.

E més, se areste que adòbon los camins per tota aquesta semana, tant aigüeres, com mates y pedres y tanbé la gravada devant la borda nova de Pont, que la agen de adobar fins al dia de Sant Tomàs si lo tems o requirès. Y també que agen de fer una gravada dejós casa del Pobill, que astige bé, a coneixensa dels cònsols de Ancamp y dita grava[da] sie adobada fins a Pasqua.

E més, se mane a Ribot y a tot lo Comú que agen de adobar fins al terme de lla Masana, y asò en pena del cot de lla Terra.

1624 desembre 15

Vui, als 15 de desembre de 1624, se areste lo Consell que lo Consell que aviem arestat per lo digous abans de Sant Tomàs, que sie per lo deluns abans de Nadall.

Dia sobredit done lo Consell als cònsols de Sant Jolià vint reals manco un ardit per a comprar confitures per lo dinar del Bisbe, 1 lliura, 19 sous, 10 dinés.

1624 desembre 23

Vui, als 23 de desembre 1624, se dona orde a Nicolau Torres que condesco lo metge y si és posible que los dos metges, lo de Capítoll y lo doctor Fuster, la Terra li done orde que o conserto axí o puge y que descondesco a mossèn Casani.

|^{104v} E més, se areste que Joan Rosell vage a Barselona per a fer declarar lo plet de Taús, y dit Joan Rosell age de anar pasades festes.

E més, se mane a cada parròquia pòrton vuit formatges a casa de Andreu Pall fins al dia de Sant Johan, y Joan Rosell tinga cuidado de fer conduir los formatges a Barselona.

E més, se areste que per lo primer Consell que los cònsols de Andorra que pàgon una perna a Call o que donen raó que dit Call a pagada per orde de lla Terra ab bilet de Gilemó, y dita perna pese 12 lliures.

E més, se comane dit dia a Joan Rosell un albarà dels privilegis de lla mà de misser Viniolla.

Vui, als 23 del mes de desembre de 1624, ten rebut lo Consell per comte de Joan Ricart, y en descàrec del que deu, sis liures y onse sous y un diner, so és, danou reals y sis dinés de Andreu de Prataredó a jornals de comtans, y dit Ricart a bestret per lo dinar del Consell de Sant Andreu y per lo dinar del Bescomte, entre andós los dinàs, quatre liures y dotse sous y set, que's la sobredita cantitat de sis lliures, 11 sous, 1: 6 lliures, 11 sous ¹⁶⁶.

E més, se done càrech als cònsols de Andorra que còbron de Joan Rica[r]/t tres liures, vuit sous y on[s]/e dinés. Avem rebudes de Joan Rica[r]/t les sobredites 3 lliures, 8 sous, 11 ¹⁶⁷.

E més, se done a Joan Rosell vint liures per a anà a Barselona: 20 lliures, sous*.

¹⁰⁵ E més, a de cobrar la bosa per lo cot feren lo Consell de Sant Tomàs sinc liures y dos sous y vuyt, comprenent-y daset sous, restam a deure als cònsols de Andorra, que an bestret, los quals dits cònsols de Andorra an de cobrar.

An rebuts los cònsols de Andorra los sobredits 17 sous y dotse sous y quatre que Aimar ne demane de un bescomte; y tot està pagat, que Aimar se n'a fet pagà.

1625 febrer 28

Vui, als 28 de febrer 1625, se areste que adòbon los camins fins a Pasqua; y tot lo camí de lla Grella que sie adobat fins a 8 de marts, y asò en pena del coll¹⁶⁸ de lla Terra; y asò tant camins y senderons.

E més, se areste Consell de Pagament per lo Diluns Sant. Si per cas Joan Antoni no voll aguardar fins vingut de Sant Marc y si acàs dit Joan Antoni vol aguardar, lo callar per resposta.

¹⁶⁶ *Al marge esquerre* comte de Joan Ricart.

¹⁶⁷ *Al marge esquerre* [Posa avant en compte de Sant Andreu de 1626].

¹⁶⁸ *En lloc de cot*.

E més, se areste que lo Consell que totom porto moneda coribla y si per cas porten moneda de Fransa, que cada paròquia pago lo interès, que la Vall no'n voll pagar res.

1625 març 8

Vuy, als 8 de marts 1625, lotege la Terra deu liures y quatre sous y sis dinés per parròquia, los quals an servit per a fer declarar lo plet de Taús. Page la Terra de bosa sis liures y dotse sous, y an de enviar cada parròquia fins a deset de marts, a casa de Joan Rosell, nou liures y dos sous y quatre per parròquia, en pena del cot de lla Terra.

^{105v} E més, se areste que Fransès Soler, de Ordino, vage an Fransa per a saber si ningun fransès voldria fer lo pac de la quèstia, que [la] Terra pagarà ab moneda de Aspània, y fase lo posible que prenge tems fins a Santcogesma, y dimarts per tot lo dia paso lo port. Y si ninguna parròquia voll fer lo pagament alà, que fins deluns a vespre tingén los bilets a casa de Fransès Soler. Y si no trobe qui vullo fer lo pagament, que no bestrage tot lo diner. Se done ordre al sobredit que torne los bilets que li anviaran les paròquias y que prenge aquell que farà tota la partida.

1625 maig 26

¹⁰⁶ A 26 de matg 1625, a la vista de Santcojesma:

Primo, trobe a Canillo mustafàs Mora.

Ancamp Morató.

Ha Ordino Sella, de Lorts.

Ha la Masana Pere Antoni Rossell i Giberga.

Andorra Babot.

Sant Jolià Pere Gastó.

I Per a veadós de aigües:

A Canillo Call, del Tarter.

Ancamp Pere Martí.

Ordino Jaume Pall.

La Massana Joan Bons.

Andorra Giem.

Sant Jolià Gastó, de Fontaneda.

Dit dia se trobe per capitans:

A Canillo Guillem Gareta, dit Sucarana.

Ancamp Nicolau Torres, dit Jaumet.

Ha Ordino lo farrer.

A la Massana Andreu Rossell, dit Rull.

Handorra Joan Pere Muntània.

Sant Jolià Miquel Colat.

Dit dia trobe la Vall per sobrepozats Miquel Albiell i Jaume Forcada y sobrestant Joan Pere Muntània.

Dit dia areste lo Consell que totes les paròquies vagen visitar les boges per de así ha Sant Miquel de setembre, i que les paròquies se conserten.

Dit dia afore la Terra lo vi a onze dinés lo cortó.

Dit dia areste lo Consell que pe de así a Sant Lluc no-s pugue jugar a cartes ni altra lei de joc en ningun ostall, en pena del cot de la Terra, del toc de la oratió en avall.

Dit dia areste lo Consell que Nicolau Torres, Pere Mora, Joan Sella, de Lorts, i Jaume Gastó tornen fer la vizura de Padern pagats que sien de sos trebals, en pena del cot de la Terra, per dins de un mes després que seran pagats.

Dit dia aresten que vajan per dimarts en vuit i que avízon a Nicolau Torres si s'i porà trobar, i quant no s'i poguès trobar, que los de Ancamp avízon los cònsols de la Masana per quin dia s'i porà trobar i que no-ls paso tems fins hi sien anats.

Mès, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino manon a Villella demà vaje parlar ab Joan Rossell per lo negoci de París.

Mès, dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino i los consellés consèrton ab Galòtia sobre de les vint-i-sinc lliures que deu i del que s fora ho pòrton lo primer Consell.

Dit dia se trau de la bossa sis sous i deu per pagar lo cot i recot de Paztora, de les Calldes, i los cònsols de Andorra tinguen càreg de pendre tot lo que pendre-s porà fins la Terra sie pagat.

[1625] juny 15

A 15 de juni areste lo Consell que Miquel Aimar vaje a la Seu per defensar la enpara que ha feta mossèn Miquel Casani i s'enporte dos rebudes del doctor Coter i li donen per gastos setse reals, 1 lliura, 12 sous*.

Dit dia areste lo Consell que-s tropie deu soldats per paròquia, que seran xisanta soldats, i quant ajen de eixir los de Andorra, se ajúston ab los de la Massana y Ordino, i los de Sant Jolià ab Encamp i Canillo, i que dels deu soldats, los de Ordino tropien per capità ha Fijat, d'Ensalonga, i ha Canillo Gillem Garetà, dit Sucarana. I aquestos capitans tinguen libertat despedir un soldat i molts si no-ls agrade. I que Ancamp i Canillo fasen una espia i la Massana i Ordino altra; i les espies, tant com los soldats, ho pague la Terra. I les espies que partesquen dimarts dematí i los soldats ben armats i ha punt.

1625 juliol 7

|^{106v} A 7 de juliol 1625 a fet lo Consel nominasió de sisena de balle, la qual nominasió s'és donada Aimar, d'Engordany, que la presento a Monsenyor lo Bisbe, la qual a de presentar a 8 del corent.

Dia sobredit afore lo blat lo Consel, so és, lo blat de sègel, y pose preu a daset reals la carga que ve per sisteró, a dos sous y deu dinés per sisteró, y asò en pena del cot de la Terra y de deu liures, que degú no-l pugo venre a més de dit preu ni tanpoc los pugo fer pagar a més de dit preu, y asò per lo blat s'és venut ho venrà fins a la present collita, y asò tant a fiar com a pagar.

Dia sobredit areste lo Consel que los cònsols d'Endorra fasen adobar lo palinqueró de l'aigua ix del prat de Aldiàs, més aval del prat de Sansa, de la borda, y també fasen adobar de la Creu Blanca fins a casa de Perenalt, dels Villàs, y també fasen adobar lo camí del pont de les Cols fins a la Creu Blanca, y també fasen adobar el camí que ve de les Caldes al col del Mas, que se ajuste ab lo camí real de la Masana y Ordino, d'eixa devia[ció] fins al pont de la Volta, y asò hen pena del cot de la Terra.

Més, mane dit dia que los cònsols de Ordino fasen adobar lo pas de les costes de Fareres, dejós les costes de Rosel, de Lorts, y asò an pena del cot de la Terra.

Més, que fasen adobar lo camí dejós lo prat de Joan Pal, més aval de la capella de Santa Bàrbera.

Més, mane que los cònsols de la Masana fasen adobar l'aigua que ix del prat de la mola de Perot, del Puy, y asò per tot lo mes de juliol del present any.

1625 juliol 13

A 13 de juliol de 1625 areste lo Consel que Andreu de Pradaredó porto la nominasió de la sisena al senyor veger Preixana, de Aix, que nomeno un dels sis nomenats per a balle, y lo dit Andreu vaje per a dit hefecte a 25 del corent.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols d'Encamp antímon a Joan Rica/*r*/t, dit Porro, que vaje a la Seu per a penre lo jurament de balle devant lo Vicari Jeneral ho de Mons/*eny*/or lo Bisbe lo més prest se puge fer.

^{|107} Dit dia areste lo Consel que quant dit Joan Rica/*r*/t, dit Porro, serà tordat de pen/*r*/e lo jurament per ofisi de balle de mans de Monsenyor ho lo Vicari Jeneral, que avisat a qualsevol paròquia, que la dita paròquia aje de avisar les altres y que vingan así un de cada paròquia per a pen/*r*/e dit bale de jurament, so hés de Canillo vingo Regí y de Ancamp Joan Rocel, de Hordino Villela, de la Masana Jalme Verdú, d'Endorra Guillemó, de Sant Jolià Toni Nagual.

1625 juliol 17

A 17 de juliol de 1625 a pres lo Consel de la Terra de jurament a Joan Ricart, dit Porro, de Mosquera, de la paròquia d'Encamp, per a balle per lo temps de tres anis, y asò per Monsenyor lo Bisbe de Urgell, y asò pres de jurament antes per Monsenyor ho lo Vicari Jeneral¹⁶⁹.

1625 juliol 26

A 26 de juliol de l'any 1625 a pres de jurament lo Consel de la Terra per a balle Andreu Pal, de Sant Jolià, per lo temps de tres anis, y asò per lo senyor rey de Fransa, senyor de Andorra en par ab lo bisbe de Urgel, y asò ja prestat jurament al senyor veger de Fransa antes¹⁷⁰.

Dit dia trobe la Terra que Joan Villella i Gillem Jener vajan a la Toza per judicar una talla de lénia que los cònsols de la paròquia de Canillo diuen los an fet; i los cònsols de Canillo, junt ab los jodicadors, enprenguen lo dia per ha que·ls amòstron ont és lo dani, i lo dia és arestat entre ells fins disapte primer vinent.

¹⁶⁹ *Al marge esquerre* Balle.

¹⁷⁰ *Ídem*.

1625 setembre 27

A 27 de setembre de 1625 areste lo Consel que cada consolat porto coranta reals a casa de Joan Rosel, d'Encamp, per a què les anvio a Barselona per a fer traure an forma la sentència avem obtenguda ab favor contre los conjunjunes¹⁷¹ Ribons de Taús, y asò per tot lo dia sinc de octubre de 1625, y asò en pena del cot de la Terra. Y lo dit Rosel los giro a Barselona ho los anvio, com millor porà, que somen 24 llires, sous.

Més, areste lo Consel que del dia de Sant Miquel anlà degun no pugo pescar ab covets y cavallarís, ni asparavés, ni verdols, ni aixecades, dels cap/*s*/ dels rius aval, so hés, dels cap/*s*/ dels bens aval, an pena del cot de la Terra y les tesures perdudes, salvo que si se agés de pescar per algunes honres, ab aixiò no s'i comprèn semblant cas, demant lisència als cònsols de cada paròquia, y los qui an de bandejar, poden bandejar tots los del Consel de la Terra, tant a una paròquia com altra.

Dit dia pose preu lo Consel al vi novel a vuit dinés lo cortó.

[1625] octubre 6

^{|107v} A 6 de octubre areste lo Consell que totes les paròquies fassen quatre pernes de carnsalada per paròquia, de pes de onze lliures per perna, i dues dotzenes de formatjes, que tot seran dues dotzenas de pernes, dotze dotzenes de formatjes, i aquelles que les apòrton ha Ancamp per de así a diumenge primer vinent, a caza de Joan Rossell, i los cònsols i consellés d'Encamp que sérquon traginer per portar-les al sennior veguer per que·ls fasse condir, la mitat a mossur de Teminès i l'altra mitat a mossur lo compte de Caramani, i lo traginer que les porto al camp.

[1625] novembre 17

A 17 de novembre afore lo Consell lo vi a 10 diners lo cortó.

Dit dia trobe la Terra per rahonadós Joan Guillemó i Perot Pall, que coménson dijous, i l'altra setmana Toni Torres i Joan Rossell.

Dit dia areste la Terra que los camins sien adobats per tot lo present mes, camins reals i v[ies], i trencar mates, de manera que estigue bé.

¹⁷¹ *Probablement en lloc de cònjuges*.

Dit dia se areste que s'adòbon i fasen gravada, los cònsols de Andorra ho los tenidós que hi seran, de la creu que és davant la borda de la viuda Moles fins al cap del prat de Dolsa, tot lo que aurà menester gravar, i lo que no serà menester gravar, adobar-ho, i asò fins a Pasqua.

Més, se mane als cònsols de Ordino fasen adobar als tenidós, comensant al cap del prat de Rossell i fer gravada al peu de l'arti[*g*]a fins al cap del prat de Torer, tant com l'aigua tingue i sie menester, per de así a Pasqua.

Dit dia se mane que les sinc paròquies, sò és, Canillo, Encamp, la Massana, Ordino i Sant Jolià apòrton, per de así a diumenge, dos moltons per paròquia y aquels que·ls pòzon en mà del carniser de Andorra per provizió de la Cort. I lo carniser de Andorra que provesque la Cort de carn, i los rahonadós que s'i trobaran, que s'i miron en fer adinerar les tripes, fetje i freixura, i les pels sien tornades a les paròquies, pagat lo carniser de sos treballs.

[1625] novembre 24

A 24 de noembre, al Consell de Sant Andreu, se done dos privilegis als cònsols d'Encamp per ha que·ls donon a Nicolau Torres, sobre de què paguen dos sous per mill la huna, i l'altra per una concòrdia feta sobre de algun bestiar se prengué en Organià¹⁷².*

Dit dia areste lo Consel que per al Consel del Bescompte totes les paròquies apòrton lo que tenen rebut, que coste ab un memorial del bestret de les Corts de 1623, que·s Canillo 1 lliura, 2 sous, Ancamp 1 lliura, 6 sous, Ordino 16 sous, la Masana 1 lliura, 3 sous, Andorra 1 lliura, 10 sous. Aqueixes, junt ab 25 reals que té lutejats cada paròquia al compte de la quèstia, i asò en pena del cot de la Terra, i que la paròquia ho cònsols de Canillo leven les set liures que mossèn Joan los té promès donar per la Foresta¹⁷³.

Dit dia areste lo Consell que quant lo senyor veguer avizarà per levar les Corts, que aribo al Consell per portar los comptes i fer fer les crides, de Canillo Caubó, d'Encamp Joan Rossel, de Ordino Vilella, de la Massana Verdú, de Andorra Gillemó i de Sant Jolià Antoni Nagu[a]l.

Dit dia areste lo Consell per al diluns passat Sant Tomàs lo Consell del Bescompte¹⁷⁴.

¹⁷² *Al marge esquerre* 2 privilegis.

¹⁷³ *Al marge esquerre* Sant Jolià 1 lliure, 3 sous.

¹⁷⁴ *Segueix l'inici d'un assentament que quedà incomplet. Diu així:* Dit dia areste lo Co.

1625 desembre 21

¹⁰⁸ A 21 de desembre 1625 luteje la Terra per pagar los xixanta-i-six ducats se deuen a Toloza per paròquia, onze duquats per paròquia, i aquels que·ls hajen de portar a Nicolau Torres per de así al dia de Sant Antoni de jener, i lo dit Torres los fase remetre a Claveria. I que dit Claveria cobro clarisia de mosur Vitet a fi de totes les partides que porie aver bestret mosur Posues, ho altres ma[r]xans, a Joan Vilella estant a París. I dit Vilella ne promet refer a la Terra del sobredit compte, a la Terra, vint-i-sinc ducats, so és, deu ducats a Sant Ma[r]ch i quinze ducats a Sant Simon i Juda, fira de la Seu, tot primer vinent. Page Vilella, als 26 de mag 1626, 3 lliures, sous; a 17 de matg 1627, quinze reals. Més, donà a Mora nou liures¹⁷⁵.

Dit dia luteje la Terra dues liures, quatre sous per paròquia, i aquelles que les pòrton los cònsols que entraran al primer Consell que·s tindrà, i aquelles les donon als cònsols d'Encamp perquè les pòrton a Joan Rosell per pagar les espies an tingut Ancamp i part a Canillo, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que per al primer Consell que totes les paròqu[i]es apòrton los albarans de l'oli de la Seu de l'ani present, ho sinó, pòrton los dinés al Consell per pagar-lo, en pena del cot.

Dit dia loteje la Tera una perna de onse liures per paròquia, juntament ab sis que·n temim¹⁷⁶ a casa de Rosel i una que·n tenim a Sant Jolià i nou formatges per paròquia, i aquestos se agen de portar a Sant Jolià a casa de Perot Nagual, per de si a al dia de Sant Jolià. I que Joan Rosel o aje de condir a Barselona als òmens que lo dit Joan Rosel sap.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols d'Encamp demànon a Joan Martí lo que reste deure del que deu del que a exegit de les bruxes, i no pagant, que los dits cònsols lo ajen de fer pagar per la justisia, i asò en aver pasats los ferriats, en pena del cot de la Terra.

1626 gener 12

Vui, als 12 de jener de 1626, se areste que Joan Areni vagi a la Seu a remostar las franqueses que tenim del Jenerall y altres drets, y dit Joan Areny s'enporto dos privilegis de porgamí y una còpia de paper*.

¹⁷⁵ Page Vilella... nou liures *afegit posteriorment*.

¹⁷⁶ *En lloc de* tenim.

E més, se done orde Areni que parlo ab lo doctor Masanès si·s voll tornar conduir per aquest ani que ven. Y si dit doctor Masanès no·s volie conduir, que parlo ab lo Malolís o ab lo doctor Forner.

|^{108v} Per estar de malla gana Nicolau Torres, se mane a Toni Torres que rebo los dellà ascrits onse ducats per parròquia y que fase tot lo contengut se manà a Nicolau Torres a l'arets fet a 21 de desembre de 1625.

1626 gener 19

Vui, als 19 de jener 1626, areste lo Consell que Pere Ponsernalt y Mora y Joan Areni, d'Encamp, vagen a Leida a les Corts del rei per confirmar los privilegis ho de li ont se tindran dites Corts.

Més, dit dia loteje la Terra deu pernes per parròquia y dos dotsenes de formatges per parròquia. Les pernes an de pesar dotse liures, los formatges bons rebedors.

Més, areste lo Consell que Joan Areni vage a la Seu y que prenge sinc pernes de Sant Jolià y que dono dues a misser Artador, altres dues al doctor Coll y miga dotsena de formatges a cada un, y tanbé que dono una perna a miser Gaya[p]a, y asò se fa per lo negosi del dret de galeres que demane mossèn Miquell Bonanat.

E mé[s], se lotege un ducat per paròquia, que·l pòrton a Sant Jolià a casa de Perot del Rog, y dits dinés rebo Joan Areni y que pago la conducta de misser Ortador dues anyades y nou reals que·s deu a dit Areni y lo demás per a gasto.

E més, s'enporte Joan Areni tres confirmacions del rei y una del bisbe Don Bernat de Salbà y altres tres del Generall y una de paper*.

1626 març 28

Vui, als 28 de marts 1626, areste lo Consell de Pagament per lo dimecres passada Pascua, que serà als 15 de abril, per lo susdit any, y totom que porte lo diner de lla quèstia de Monsenyor y també la menjeria.

|¹⁰⁹ E més, se areste que per lo dia del pagament que pòrton sinc liures per parròquia per a pagar a Mora lo que a bestret y al farer de Ordino y Areni.

E més, se areste que per lo dia del pagament que pòrton los dinés que deben de les Corts, tot a pena del cot de lla Terra.

E més, se mane a Joan Antoni que pòrto los dinés que deu dels astrani[s] de les talles de Gomar y tanbé a Bortomeu Xuxera, que pago los astranis que a tingut de lla carnyseria de lla Seu, y asò al Consell del Pagament. E més, se mane als cònsols de Sant Jolià que li mànon a pena del cot de lla Terra.

E més, se mane que fasen adobar los canins reals per tot lo mes de abril, en pena del cot de lla Terra.

[1626] abril 15

Als 15 de abril areste lo Consell que pòrton trenta reals per parròquia a casa de Gabriell divendres primer vinent per tot lo dia, en pena del cot, y los de Sant Jolià a casa de Perot Nagoall.

Més, areste lo Consell que Areni vaja a Barsellona per confirmar los privilegis nesearis sempre que tindrà avis, y Pere Ponsernalt, dit Mora, que avent tinguda la fira de Verdú, que vaja a Barselona per dit efecte, y que Mora que s'enporto los dinés de la quèstia de Monsenyor a la Seu y que cobro aquit. Y Areni se li done de comtant dabuit liures, dic 18 lliures, per gastar.

Més, areste lo Consell que per lo primer Consell, Pallerès, d'Encamp, y Dorelló pòrton deu sous per home, en pena del cot de la Terra, per lo cot los tenen fet per no voler donar peniora¹⁷⁷*.

|^{109v} Més, se mane als cònsols de Sanct Jolià que lo primer Consell pòrton los dinés de les composi[ci]ons de les Corts, en pena del cot de la Terra, y a tots de les demás paròquies.

1626 maig 24

Als 24 de maig 1626, a la vista de Sanquogesma, trobe la Terra a mustafàs:

A Canillo Andreu.

Ancamp Joan Martí.

A Ordino Villella.

A la Masana Perot.

Andorra Aimar.

A Sant Julià Perot Nagual.

¹⁷⁷ *Al marge esquerre* Peniora de Pallerès.

Més, trobe per a vehedós d'aigües:

A Canillo Calbó.

Ancamp Toni Torres.

A Ordino Jener.

A la Masana Sabater.

Andorra Perenalt.

A Sant Julià Gaspar.

Més, trobe per a capitans:

A Canillo Forest.

Ancamp a Palerès.

A Ordino Ramon Giem.

A la Masana Farrer, de l'Aldosa.

Andorra Bernat Rossell, Babot.

A Sant Julià Bernat Call.

Més, dit dia trobe la Terra per Capità General d'esta Vall a Pere Ponsernalt, Mora.

Dit dia an tornat Mora y Areni tots los privilejys que an portat a Leida y a Barselona.

Dit dia afore la Terra lo vi a sou lo cortó, y que los ostes y tavernés no l puguén vendre a sou fins al dia de Sant Bernabé primer vinent.

Dit dia areste lo Consell que per a ll'andemà de Sant Barlabé totes les paròquies pòrton a quassa de Mora cinquanta realls per paròquia, en pena dell cot de la Terra.

Dit dia manen a Villela que pago a Mora per all dia matex sis liures i tres a Sant Joan tot més proper vinent, en pena dell cot de la Terra, all dit Mora, lo quall li page la Tera per lo que avia pagat a Barsellona dit Mora, de Canillo.

¹¹⁰ Dit dia mane la Terra a Joan Rossell, de Ancamp, que torno les vint-i-quatre liures li a donat, les donàs a Barsellona i no les a rebudes Mora, que los misagés an agut de pagar a Mora i nos apar en res agen servit per a la Vall. Li manen, en pena dell cot de la Tera, les torno en mans dells cònsolls de Ancamp fins all dia de Sant Barlabé. I los cònsolls de Ancamp lo i mànon ab la matexa pena*.

Dit dia areste lo Consell que Areny i Joan Rossell i Villella i lo farer, d'Ordino vagen a fer una visura a la Ma[s]anilla per al dia de dimarts de Cinquogema, pagats de sos treballs.

1626 agost 2

Vuy, als 2 dies del mes de agots 1626, done la Terra a Gilem Areni, de Ordino, deu liures, les quals a de donar al segristà; y que cobro rebuda per les regalies*.

E més, se mana dit dia als cònsols de Sant Julià que per lo primer Consell de lla Terra pòrton dinés y peniores, a pena del cot de lla Terra, de Jaume Grau y Pere Moyxella*.

Dit dia pose preu al blat sègell a setse reals la carga y, en pena del cot de lla Terra y deu liures, que ningú lo pugí fer pagar a més¹⁷⁸.

^{110v} Vuy, als 2 de agots 1626, areste lo Consell que Ancamp y Canillo tingén una aspia y la Masana y Ordino ne tingén una altra, y dites aspies sien òmens capables y de confiansa.

E més, areste dit dia lo Consell que fasen deu soldats per parròquia y agen de anar per la montanya, y quant agen de eixir, que los de Andorra y la Masana y Ordino vagen junts y Sant Julià y Ancamp y Canillo. I capitans trobe: a la Massana Queroll, de Sesponi, i Ancamp i Canillo a Micolau Torres, dit Jallmet. I asò sempre que siran manats per los cònsolls i consellés de la Vall. I los cònsolls mànon los òmens i aquells agen de anar sempre que lls sirà manat, i ben armats; i sempre n'i agés allgú no li agrado all capità, lo n fasse tornar. I pagats capitans i aspies per orde de la Tera.

1626 agost 6

Als 6 de agost 1626 areste la Terra que ningú no gose acullir ni prestar favor ni ajuda a les persones de Andreu Serdània, dit lo Friant, y a l'Albarder, son germà, y a Pere Muxella, dit lo Soldat, y asò en pena del cot de la Terra y de deu liures. I que se intimo per porta, i diumenge per tot lo dia que sie intimat.

1626 setembre 28

Als 28 de setembre 1626 areste la Terra que sien rahonadós per a les Corts la semana que vé, y que comensen divendres que vé dematí, Pere Ponsernalt, Mora, y Pere Antoni Rossell, Gibergua; per a l'altra semana Mora y Joan Rossell y per l'atra semana Joan Bons y Joan Areny.

¹⁷⁸ Al marge esquerre 16.

Dit dia areste la Terra que los quatre de Consell de Ancamp y Canillo diguen al notari que porte les escriptures, totes a la notaria, y que les y porto ab los cònsols de Andorra y ab los rahonadós, acceptat lo manual de l'ani corr[ent].

Dit dia areste la Terra que los rahonadós Guillemó y Giberga diguen a miser Moles com té la judicatura y que mostre com, y si no mostre res, no'l prenguen sinó per ajunt per aquestes Corts tant solament.

^{|III} Dit dia mane lo Consell, en pena del cot de la Terra, que ningú no puge pescar del primer de octubre anlà primer vinent, so és, axecades, ni cra[qua], ni esparaver, ni covets, verdols, pujadós, sinó dels bens amont, sinó en cas de nesesitat, ab lisenia dels cònsols de la tal paròquia que [serà] la tal nesesitat.

Dit dia afore la Terra lo vi novell a preu de vuit dinés lo cortó y que sie entimat als tavernés demà matex.

Dit dia pose preu al pa de sèguet quatorse onses per quèrna y de forment¹⁷⁹ a dotse.

1626 octubre 1

Lo primer de octubre 1626 areste la Terra que per a dimecres primer vinent a hora deguda se tingue Consell de la Terra y que sie manat als que falten vui al Consell.

1626 octubre 7

Als 7 de octubre 1626 areste la Terra que Giberga, de l'Aldosa, vaje a la Seu a pendre consell del negosi de misser Moles y que segons lo que lo consell li portarà vaje a Fransa al que sie menester consultar ab lo senyor veguer o ab altri, y que se'n vaje d'así a quatre dies, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste la Terra que los camins sien adobats, camins reals y senderons nesaris, y que sien adobats d'así a Sant Luc primer vinent, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane a tots los hostalés que no déxon jugar ningú en ses cases ni en res del seu, so és, de nit, en pena del cot de la Terra, i que caiguen en cot los que jugaran, tots y los hostalés.

¹⁷⁹ En lloc de forment.

Dit dia areste la Terra que los cònsols de Andorra demànon a Joan Ricart vint liures y si no vol pagar, que l'e/x/ecúton fins aje pagat, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste la Terra que los cònsols de Encamp demànon a Joan Martí, de Encamp, vuit liures y vuit sous que deu a la Terra, y asò se'lls mane en pena del cot de la Terra, y si no paga, que l'execúton passada la fira de la Seu.

Dit dia areste la Terra que Joan Areni, d'Encamp, vaje per les paròquies per fer visura dels pesos y mesures, y que li pòrton totes les [aïnes] y a les plases públiques de cada paròquia, y que aje acabat per Sant Martí primer vinent y que li asistesquen dos de Consell de cada paròquia, en pena del cot de la Terra.

^{|IIIv} Dit dia, als 7 de octubre 1626, areste la Terra que vagen a Sant Julià [nou]¹⁸⁰ hòmens de Consell per parlar ab lo ba[lle] del negosi de Jaume Grau: de Canillo Mora, de Ancamp [Areni], de Ordino Soler, de la Masana Verdú, de Andorra Babot, de Sant Julià, tots quatre¹⁸¹, los del consell. Y que i vagen esta nit matex y que, segons la informació del balle, lo fasen capturar.

1626 octubre 13

Als 13 de octubre 1626 areste lo Consell y mane la Terra als cònsols de Andorra que fasen adobar lo pont Nou ab argamàs, y que sie adobat fins a la fira de la Seu primer vinent, en pena del cot de la Terra.

Dit dia afore lo Consell lo vi vell a deu dinés lo cortó y que'l coménson de vendre a deu dinés a vint-y-sinc del corrent.

Dit dia areste la Terra que qualsevol ramada que pasará per Taús que no entro al terme de Taús que no sie ab lo balle o home per ell, y que's fasen acompanyar per dit balle o home fins sien fora del dit terme. Y que no paguen al Ribó lo pasatge, y si'ls pren bestiar per peniorar, ne fasen levar acte al Manquo, que'n lèvon tans testimonis com pugen y que sàpien lo nom dels dits testimonis.

1626 novembre 23

Als 23 de noembre 1626, al Consell de Sant Andreu, areste la Terra que Joan Guyllemó, de Andorra, i Joan Areny, d'Encamp, vagen a [la Seu] per consultar lo negosi

¹⁸⁰ Probablement en lloc de [cinc].

¹⁸¹ Probablement, en lloc de cinc.

del notari y del jutge, y que segons lo consell los portarà y convé, manen un de Consel de cada paròquia per assistir-[los en] lo que ells demanaran. Y que vagen los darés dies de aquesta semana y que pàrlon ab los balles abans de anar, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste la Terra que's tingue lo Consel del Bescompte l'endemà de Sant Tomàs primer vinent, Consel dematí, y que pòrton cada consolat dues perdius, y la paròquia de Andorra porto taronges a més de les perdius, tot en pena del cot de la Terra.

1626 novembre 29

Vui, als 29 de noembre 1626, areste lo Consell que Joan Areni, de Ancamp, vage a Barsellona per a traure la confirmatió del Bisbe y tanbé per a traure la sentència de Taús ab porgamí, y que cobro los privilegis que tem¹⁸² misser Vinyola o ont se vullu que sien, y tanbé la còpia del prosés. Y dimarts al més [*tard*] con[v]é de partir, en pena del cot de lla Terra.

1539 abril 10 - maig 16 - juny 2

¹¹² Die X mensis aprilis millesimo quingentesimo XXXVIII, in simiterio de la Massana.

Hon nosaltres, Joan Armany, Joan Bertran, cònsols, Bortolomeu Casal, Joan Ramon Sansa, consellés, del loch y parròquia de Canillo, Joan Areny, Giraut Tomàs, cònsols, Pere Martí, Joan Antoni Torres, àlias Beringuer, consellers, tots de la parròquia d'Encamp, Joan Cella, Anthoni Rossell, còsolls, Joan Jaume, Bernat Plau, concellers, tots de la pàrroquia de Ordino, Anthoni Torner, Pere Rivall, cònsols, Ramon Bons, conceller, de la parròquia de la Massana, Joan Guillem Dolsa, Joan Ribot, cònsols, Ramon Ribot, Bortolomeu Guiem, concellers, tots de la parròquia de Andorra, Anthoni Tor, Guillem Migavila, cònsols, Joanot Martí, Salvador Guisalt, concellers, tots de la parròquia de Sent Julià, tots congregats y aplegats en lo sementiri de Sanct Iscle e Sancta Victòria de la Massana sobre alguna qüestió tenya lo quoart de la Massana sobre algun bastiment avia fet Perot Ribot, del Puy, que havia tancat lo pas que [*és*] dejós casa sua. En la qual qüestió s'esperave de moure gran plet y qüestió y, ayxí mateix, scandols, y per intervenció de algunas notables personas, dita qüestió és estada remessa a nosaltres, dits cònsols y consellés. E nos, vist primerament lo poder per dites parts a nosaltres donat, són-nos transportats al loch hon era dita qüestió y aquí, haven[*t*] mirat tot lo que nostres

enteni[ments] an bastat de mirar per descàrrech de nostres consiències, havem agut madur concell de alguns hòmens savis ensemps ab nosaltres, sentenciam y declaram en la forma següent:

Primerament, sentenciam y declaram bona pau y amicitia entre dites parts, e assò sus les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Més, sentenciam y declaram que, vist lo poder en lo compromís a nosaltres donat he hoýdes dites parts a plaer en tot lo que dir ny al·legar an volgut, y vists alguns testimonis per quada una de les parts produýts y ayxí mateix havem assignat a dites parts per a hoýr la present nostra sentència lo present dia, sentenciam y declaram que lo dit Perot Ribot age de deffer la paret que havia feta y leixà lo pas ubert, e assò sus le penes y jurament en lo compromís contengudes ayxí com davant stave dit pas.

E més, sentenciam y declaram que quada una de dites partes age de pagar los [testi]monis que a fets penre y altres actes sus les penes y jurament [en lo] compromís contengudes.

E més, sentenciam y declaram que totes les despeses que nosaltres, dits compromissariis, havem fetas, sien pagades migerament per dit Ribot y dit quoart, e assò sus les penes y jurament en lo compromès contengudes y lo cot de la Terra.

Més, sentenciam y declaram que dites parts agen a loar y emologar la nostra sentència encontinent legida lur serà, sus les penes y jurament en lo compromís contengudes y lo cot de la Terra.

Més, nos aturam temps per tolre y afigir en la nostra present sentència hun any y [un] dia.

Més, nos taxam per nostres treballs dos ducats d'or per andoas les parts egualme[nt] pagadors, sus les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Lata, lecta fuit presens sententia per dictum Consilium Andorre in Domo Consilii, die XVI mensis may, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo tricesimo nono. Et fuit iurata dicta sententia per Ioannem Capella.

Testes: Ioannes Balle, del Puy, Ioannes Pal, mercator civitatis Urgellensis.

A II de jun, any desús dit, an lo loch d'Encamp, va loar Perot Ribot la present sentència y jurat y mologuat aquela an poder del Quonsel¹⁸³.

¹⁸² En lloc de ten.

¹⁸³ Segueix el foli 112v en blanc.

1542 desembre 22

|¹¹³ Die XXII mensis desembris, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, in Domo Consilii vallium Andorre.

Los noms de Nostre Senyor Déu Jesuchrist e de la Gloriosa Verge S[ancta] Maria, mare sua, humilment invocats.

Nosaltres, Joan Cella, de Lers, Arnaut Vidal, cònsols, Joan Jaume, Antoni Rosell, concellers, de la parròquia de Ordino, Jaume Areny, Miquel Rul[I], cònsols, Anthonii Torner, conseller, tots de la parròquia de la Massana, Gervés Moles, Joan Aymar, cònsols, Raymon Ribot, Bernat Vidal, concellers, de la parròquia de Andorra, Salvador Guisalt, Ramon Danís, cònsols, Anthonii Tor, Joan Guitart, totz de la parròquia de Sanct Julià de Lòria, àrbitres, arbitradors et amigables composadors per les parts davall scrites comunament elegits.

Vista primerament una qüestió entre las universitats d'Encamp y de Canillo sobre lo ampriu de les montanyes de Balira y lo serrat de Matabou y la serra de la Losada y de Merixell, y tirant de Merixell totas vogas a Ortofà.

Vista la potestat a nosaltres per dites universitats donada y atribuïda, de la qual conste per instrument de sindicats de dites universitats fets y fermats en poder del discret Francès de Bauró, auctoritat apostòlica notarii públich, regent la notaria pública de les valls de Andorra per lo discret mossèn Jaume Boquet, auctoritats apostòlica, real y dels consenyors de les valls de Andorra notari públich de dites Valls. Hoÿdes quiscuna de les dites parts a ple de tot so e quant han volgut dir y al·legar davant nosaltres. Hoÿts, encara més, alguns testimonis per dites universitats produÿts e ocularment mirats. Prenent més la via de amigable composició que de dret, sentenciam, arbitram e declaram en lo modo que se'n segueix:

Primerament, sentenciam, arbitram e declaram bona pau e amicitia entre dites universitats d'Encamp y de Canillo.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram que los hòmens d'Enc[amp] pusquen amprivar ab sos bestiaris propriis, grossos y menuts, fi[ns] al riu de Prats, pasages acostuma[t]s e pletes acostumades, [...] en sa tera, salvo termenats, exceptat boÿgues venudes nov[a]ment o col·locades, tirant al serrat d'Arcalís totes creus que són stades fetes per quada una de les parts de dites universitats d'Encamp y Canillo.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram que los hòmens de [Canil]lo agen la aveurada a la font Cagalosa e ampriu tirant a[l] cap del single de Sorrebós, tirant al coll de les Junes, y d'aquí enlà tirant totes creus fins a Balira.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram que los hòmens d'Encamp no pusquen dormir del riu de Massart avall y pusquen amprivar ab sos bestiaris propriis, grossos y menuts, fins al serrat de Matabou a mig loch de las creus a la Torrudella, tirant dret amont al camí de Planavilla enlà, fins al pas del riu, tirant a l'orri del Fotallell reste¹⁸⁴ en terme de Canillo, e puys tot serrat amont tornant a la |^{113v} comella amont, tirant a la portella de Ortafà.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram e les dites universitats condepnam agen de loar la present sentència continent legida los serà, sus les penes e jurament en lo compromís contenguda.

Ítem, pronunciam, sentenciam, arbitram e declaram et a les dites parts condempnam en pagar a nosaltres per nostres treballs quatre ducats d'or per egoals parts pagadors.

Ítem nos aturam temps per poder tolre, afigir, corregir y esmenar aquesta nostra present sentència hun any y hun dia.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram que ninguna penyora fos feta en lo loch de la qüestió sie nulla et invàlida.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram que agen a fer duas cartes partidas per a·b·c, una a quada parròquia liurada, sustància no mudada. E així mateix, si volran, dos hòmens de la Terra per posar-los senyals ab les partides, que·ls puguen penre.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram que totes voltes les dites universitats passaran més avant dels límits, incorreguen en bany de sinch sous totes hores que trobats y seran.

Ítem, sentenciam, arbitram e declaram que qualsevols cartas, instruments que·s poguessen trobar de dita qüestió, resten en sa forsa e valor.

Lata, lecta et publicata fuit presens sententia per dictos arbitros, arbitratores et amicales compositores et lecta die et anno predictis in dicta Domo Consilii, presentibus magistro Petro Basives, fusterio Andorre, et Ioannes Recodré, loci de Fullach, diocesis Caturcensis et cetera¹⁸⁵.

¹⁸⁴ En lloc de recte.

¹⁸⁵ Segueix el foli 114 en blanc.

1547 maig 30

|^{114v} A XXX de may 1547, a la vista de Santcolerma, loarem e aproarem totes les ordanacions del Libre Vel e Novel.

1548 març 21

A XXI de marth, an 1548, a la vista de Santhquoyesma, van lohar y aproar totes les hordenacions qui s'husen fins lo yorn present, veles y noveles.

1549 juny 10

|¹¹⁵ A X del mes [*de*] juy 1549, a la vista de Santcolerma, lo Consel de la Tera van loar e aproar les hordanacions desús dites¹⁸⁶.

1626 [novembre 29]

|¹¹⁶ E més, s'enporte vint liures y denou sous per a gasto, 20 lliures, 19. E més, se n'a de levar de les damont dites 20 lliures, 19 sous, mig trentí que Areni se a gastat per anar a la Seu y s'és pagat dels jornals de lla Seu. Reste en ses mans denou liures y sis sous: 19 lliures, 6 sous.

Dit dia se mane a Soler, de lla Cortinada, que prenge los albarans vindran del Generall. Y cada un que porte albarà, que pàgon un ardit, y asò en pena del cot de lla Terra.

1626 desembre 22

Vui, als 22 de desembre 1626, a portat Joan Areni la sentència de Taús y tanbé la confirmació del senyor bisbe. Resten a cobrar. Y los privilegis de Taús no·ls a poguts cobrar per no trobar-los, quals dien que són a casa de misser Verniolla.

Dit dia done comtes dit Areni que de les 25 lliures, 6 sous deu misser Verniolla, se n'an de donar a mossèn Joan Mora, procurador, per la conducta de 1626 sinc liures, y per lo que a prestat dit Mora [*a*] Areni, sinc liures y quatorse sous, 5 lliures, 14 sous, y setse reals dit Mora a bestret, que tot són 12 lliures, 6. Lo més avant que reste, que són tretse liures, les a tretes a pagar a mossèn Andreu Busquet, astudiant. Y lo dit Busquet les a de fer bones al Consell. Y lo dit Consell, rebudes que les age, n'a de fer bons a Joan Rosell tretse reals*.

¹⁸⁶ *Segueix la resta del foli i el foli 115v en blanc*

Dit dia areste lo Consell que Pere Antoni Rossell, Giberga, y Miquell Call, del Tarter, escriguen en Fransa per veure qui voldrà fer lo pag de la quèstia de Pasqua. Y si troben qui la fase, que·ls aguardon fins al Consell de Santcojesma y miron si·ls poran fer pendre la moneda al [curs]. I si hi ha ome de la Vall que·l vulle, que vaje an els per consertar-ho, i que sie primer.

Dit dia done comptes Joan Ricart, que ha bestret ab pa i vi de sa caza ab molts partits nou liures, setze sous i quatre, comprès quatre lliures¹⁸⁷.

Joan Gillemó a rebut per compte del Consell i n'a donat descàreg i, de altre part, ha bestret al present Consell de Sant Tomàs 1626 dues liures y sinc sous ab pa y vi, dic 2 lliures, 5 sous¹⁸⁸.

Dit dia areste la Terra que y mane als cònsols de Andorra que intímon als cònsols que entraran que per al primer Consell pàgon a Miquell Call, del Tarter, un ducat per una perna que la Vall a trobat que deu dita paròquia, en pena del cot de la Terra.

|^{116v} Dit dia trobe la Terra per arahonadós per a les Cort/s/ per a quant se an [...] pasades festes per a una semana Joan Guillemó y Toni Nagual y per l'altra semana Joan Rosell y a Joan Babot.

Dit dia areste lo Consell y nomene en persecució dels fad/r/ins: de les Calldes Pere Ponselnalt, Mora, casa Martí¹⁸⁹, d'Encamp, Jaume Pall, Joan Bons, Joan Babot, Toni Pall, dit Mitjavilla, y aquels que·ls persegueixen conforme l'orde Joan Rossell portarà del senyor vege de lla Seu, lo qual ha de anar dijous per traure dit orde, y los tots en pena del cot de la Terra.

1627 gener 29

A 29 de gener 1627 areste lo Consell que Joan Gillemó vaje a la Seu per consultar ab misser Ortadó unes letres presentades per lo Mateu Feu i Ribó, de Taús, i segons lo consell que escriguen a Barcelona. Les letres se són presentades a 9 de dit.

Dit dia se mane que los cònsols de cada paròquia entímon als ostalés que no deixen jugar de nits en ses cases, en pena del cot de la Terra, ni juguen en res del seu, i lo mateix cot per los que jugaran.

¹⁸⁷ *Al marge esquerre* De Joan Riquart.

¹⁸⁸ *Al marge esquerre* Pase avant a l'ani 1628.

¹⁸⁹ *Cal entendre-ho com un representant de la casa Martí de les Bons.*

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Sant Jolià fasen adobar un pas davant lo molí del fuster de Sant Jolià fins per tot jener, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen gravar lo que no és gravat al cap del prat de Dolsa, més aval de la borda de la viuda, per de así per tot lo mes de jener, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra fasen adobar un boni de paret al mas davant Sant Pere, al camp de Ribot, en pena del cot de la Terra, per tot jener.

Dit dia se mane als cònsols de Ordino que fasen adobar la gravada de la mola de Rossell, qui va a Segudet, per tot lo mes de marts, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de la Massana fasen fer un palanquiró dejós caza de Borró, a la aigua que ix del prat de Perot, per tot lo present mes, en pena del cot.

[1627] febrer 8

A 8 de febrer areste lo Consell que Toni Nagual vaje demà de gran matí a la Seu per portar la sizena al colector de la Cambra.

[1627] febrer 25

A 25 de febrer areste lo Consell que si la carta del senyor canonge Capella, supcolector, aribe, en què nomene per balle Joan Porro, que la paròquia hont aribarà la envien als cònsols i consellers de Andorra i aquels, sens altra consulta, los prenguen los juraments.

Dit dia areste lo Consell i poze que donen lo memorial de les Corts pasades, en número de setze liures, setze sous, als cònsols de Andorra, i aquels, lo que cobraran, ho refasen al Consell de la Vall.

1627 març 24

A 24 de marts 1627 areste lo Consell que Bortomeu Calbó, de Soldeu, vaje a Trem ho ont se trobarà lo senyor canonge Capella i que li fase optansió del privilegi que s'és optengut per la nominatió de balle i que demano a dit senyor canonge que no ellegesque notari fins hi aje balle, i si li fa manament, lo prengue per escrits. I ha de partir divendres a 26*.

^[117] Dit dia trobe lo Consell ha Pere Antoni Rossell i Joan Pont per ha que miron les escriptures són a caza de Matià, i que les prenguen les que són de la Vall i les pòrton a la Caza ho notaria de la Vall, als quals donam les claus de dita notaria.

1627 abril 12

A 12 de abril 1627 areste lo Consell que la caza de Joan Pall i de Rossell, de Ordino, adòbon los palanquions dejós Santa Bàrbera i que alcen la paret dret al salze, i los palanqu*/i*/rons que·ls muden més enlà, per de así a tot lo mes de matg, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane als cònsols d'Encamp fasen adobar la gravada entre lo prat de Porro i Areni per tot lo mes de matg, en pena del cot de la Tera, i l'ajen de créixer, fins al palanquiró, la gravada.

[1627] abril 14

A 14 de abril de dit ani areste lo Consell que poze preu al vi, que per tot lo present mes que los ostes venguen lo vi a 8 dinés i de aquí enlà a deu dinés lo cortó.

1627 maig 17

A la vista de Santcojesma, a 17 de matg 1627, trobe la Terra per mudafàs:

A Canillo Call.

Ancamp Joan Rossell.

Ha ordino Joan Soler.

Ha la Massana Jaume Verdú.

Andorra Joan Gillemó.

Sant Jolià Toni Nagual.

Més, trobe per vehadors:

A Canillo per veador de aigües Call, del Tarter.

Ancamp Joan Pont.

Ha Ordino Jaume Pall.

Ha la Massana Pere Antoni Rossell i Giberga.

Handorra Joan Babot.

A Sant Jolià Mitjavilla.

Dit dia trobe la Terra per capitans:

A Canillo Miquel Adellac.

Ancamp Nicolau Torres, dit Jaumet, d'Encamp.

Ha Ordino Guillem Bons, dit Beringer.

Ha la Massana Toni Torres.

Andorra Jaume Pall, dit Vidal.

Ha Sant Jolià Miquel Colat.

Dit dia trobe la Terra per sobrepozats Jozep Gillemó i Pere Peiret i sobreestant ha Muntània.

Dit dia areste lo Consel que cada paròquia fase dir una misa cantada a invocació del Sant Esperit y profesó per totes festes de Santcogesma.

Dit dia areste lo Consel que per de aquí a 20 de juny totes les paròquies fasen adobar lo[s] cami[ns] reals, en pena del cot de la Terra.

1627 juny 21

|^{17v} Vuy, als 21 de juy 1627, mane la Terra que vaje Aimar a Pugserdà per a veure com an arestat unes eugues de Canillo per la leuda y dit Aymar va per a veure si és cosa que toque a la Vall, que o deslindo, y si no és cosa que toque a la Terra, que deixo qui u dego que u pago. Y dit Aymar s'enporte set cartes de porgamí.

Dit dia s'enporten los cònsols de Andorra la confirmatió del rei y una sentència de porgamí y dues de paper, y tot asò del Jenerall; les dues de paper són del Jenerall*.

Dit dia posen preu al pa, lo forment a deu onses y lo sègell a dotse, de 21 de juy en enllà.

Les set cartes de porgamí que Miquell Aimar se n'a portat als 21 de juy de 1627, a deixats en mà y poder de misser Nerberes, de Pugserdà, y dit misser Nerberes promet de tornar-los a dit Aimar o al síndic de la Vall com conste ab una letra de dit misser Nerberes*.

1627 juny 28

Vuy, als 28 de juy 1627, mane la Terra a Joan Are/n/y, de Ancamp, que vage a Pugserdà per la presa que an fet de les eugues dels òmens de Canillo, y dit Areni va per a les coses que convindran.

Vui, dia susdit, pose preu al blat la Terra, de sègell a trenta reals la carga, y asò se mane, a pena del cot de lla [Terra] y de deu liures, que ningú ne pugo demanar més ni tanpoc lo pàgon a més. 1627.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que per lo primer Consell pòrton lo memorial de lla Cort per saber que's deu a cada parròquia, y si [les cons...]s basten per pagar lo que's deu a les parròquies.

Dit dia se mane a dits cònsols de Andorra que lo primer Consell mànon a Joan Ricart que porto lo que's deu a la Terra y per lo primer Consell que vingue a comptar.

1627 setembre 20

|¹⁸ Vuy, als 20 de setembre 1627, areste la Terra que cada parròquia pòrton dues pernes per parròquia a Sant Jolià i péson onse liures cada una, y miga dotsena de formatges per parròquia, sien bons, y o comànon a casa de Perot, del Naguall, y asò, per lo present, entenem donar a Monsenyor quant serà aribat. Y dites pernes y formatges los agen de portar fins a 27 de/[l] corrent. Y si dins aquell tems Monsenyor aribabe més prets, que abison als qui an de anar a portar [...] lo present.

E més, se mane a Joan Areni y a Pere Ponsernalt, Mora, que vagen a presentar dites pernes y formatges y besar les mans a Monsenyor en sabent que sarà vingut Monsenyor, y demànon confirmatió de privilegis y altres coses, si convenc.

Dit dia areste la Terra que cada consolat antímon a cada un que no anméton a misser Molles per jutge ni lo reconégon per tall, y tanbé los cònsols de Ancamp y de Sant Jolià que degen als balles que no li anméton ningunes letres per via de jutge. Y tanbé se mane als cònsols de Andorra que digen al notari que no asepto ningunes letres ni manaments per via de jutge, y asò tot en pena del cot de la Terra.

Dit dia leve la Terra lo pescar de asparaver, pугadós, verdols y tot gènero de pescar, salbo la línia, y asò dels cap[s] dels bens en avall, y asò en pena del cot de lla Terra, als 20 de setembre 1627.

Dit dia pose la Terra preu al vi, lo vell a onse dinés lo cortó y a nou dinés lo novell, y que no pugen mesurar ab lo mig cortó sinó ab lo dinerall, y asò se mane an pena del cot de lla Terra, que no vengen novell y vell.

Dit dia se pose preu al pa, lo formet a dotse onses y lo sègell a quatorze onses, y asò en pena del cot de la Terra.

E més, se mane als cònsols de Andorra que de qui al dia de Sant Luc tinc¹⁹⁰ adobat lo camí de lla creu del Torentfés fins a la creu de la Riba-alta, y asò en pena del cot de lla terra.

1627 setembre 30

|^{118v} Vui, als 30 de setembre 1627, se mane a Mora, de Canillo, y a Joan Areni, de Ancamp, a Ordino Gilem Areni y a la Masana Joan Bons, y Andorra Miquell Aimar y a Perot Naguall de Sant Jolià, y a tots los sobre nomenat[s], que per a diumenge de bon matí que vagen a resibir a Monsenyor, y asò en pena del cot de lla Terra. Y que prengen un fadrí per parròquia.

Dit dia se mane a Perot Naguall que vage a la Seu per a comprar les coses nesesàries per la vinguda de Monsenyor, y en pena del cot de lla Terra.

E més, se mane als cònsols de Andorra y de Sant Jolià que de qui a diumenge agen de adobar los camins fins a la creu de Arcabell y que tàlon abarsés, mates, que astige bé, y asò en pena del cot de lla Terra.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra de¹⁹¹ adobon lo camí de l'Ubaxc, de les Caldes fins al pont Nou, y si dit camí no és adobat fins a 10 de octubre, en pena del cot de lla Terra.

E més, se mane dit dia que mànon a Joan Antoni, de Mozquera, que adobo un palinqueró que·s a la creu de la Riberoïlla com a benidor del prat de Sansa, y tanbé se mane a Sansa, y tot en pena del cot de lla Terra.

E més, se mane al farer de Ordino que dono als cònsols de Ordino que prengen una canada de vi blanc del farer, y en pena del cot de lla Terra.

Dit dia se mane als cònsols de Ordino que fasen adobar un fangot que a dejós lo pont de Ordino que va a la Masana, y dit fangot sie adobat fins a 20 de octubre.

¹⁹⁰ En lloc de tinguen.

¹⁹¹ En lloc de que

E més, se mane als cònsols de Canillo que de qui al dia de Tots Sans fasen adobar un fangot que y a al sarat de Matabou, en pena del cot de lla Terra.

|¹¹⁹ Vui, als 30 de setembre 1627, mane la Terra a istànt[i]a dels cònsols de la Masana, a pena del cot de lla Terra, que Jaume Gastó y Joan Villela, de Ordino, y Joan Areni, de Ancamp, y Pere Ponsernalt, Mora, vagen fer una visura a Padern de qui al primer digous de octubre, que comptarem a 7 de octubre, y asò a costes y gastos de qui tort age.

1627 octubre 4

A 4 de octubre 1627 avem contat lo gasto a fet la Terra per la pujada del senyor bisbe Don Anthoni Peres. Avem gastat set lliures, deset sous per parròquia, sense lo donatiu, que és quatre ducats per parròquia, que sirà ab tot dotze lliures, tretze sous, dic 12 lliures, 13 sous.

1627 octubre 21

A 21 de octubre de 1627 areste lo Consel que Mora y Areny vagen a la Seu per parlar ab Monsenyor per lo negosi del juge demà divendres, en pena del cot de la terra.

Més, s'enporten los sobredits una còpia dels pariages per a mostrar a Monsenyor*.

Los susdit[s] s'enporten sinc liures, dotse sous per pagar la confirmasió y per gastar.

Més, se mane als cònsols de la Massana que fasen fer una gravada de les Palanques fins a la borda de Tixidor, de si a la festa de Nostra Senora de març, en pena del cot de la Tera.

Dit dia areste lo Consel que Joan Rossel, d'Encamp, adobo lo camí del prat del Pui d'Encamp de si a Sant Andreu, en pena del cot de la Tera.

Dit dia se mane als cònsols de Ordino que fasen adobar la gravada y fangot dins lo prat de Joan Pal y lo pobil Rossel, de si a Nostra Senora de març, en pena del cot de la Terra. Y dit dia se mane als cònsols de Ordino que fasen adobar lo grau de Santa Catarina, al cap del grau y al gual, de si a Sant Andreu, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane als cònsols de la Massana, de qui al Consel de Sant Andreu, que agen de adobar lo grau de Sant Antoni, so és, picar la roca o gravar, y, de si a Sant Miquel de setembre, agen de fer adobar la paret ab argamasa, en pena del cot de la Terra.

|^{119v} Als 21 de octubre 1627 afore lo Consel lo vi, so és, lo vi vel a sou y lo novel a deu dinés lo cortó, y los consolats que u antímon al[s] mostafasos.

Dit dia se mane a Perot, del Pui que de si a Sant Andreu que adobo la gravada o fangot, en pena del cot de la Terra, dejós lo pont de Ordino.

1627 octubre 27

Vui, a 27 de octubre de 1627, areste lo Consel que Aymar vage a la Seu per portar la nominasió del notari, y s'enporte tres privileges del notari. A tornat tres privileges*.

Dit dia areste lo Consel, que en pena del cot de la Terra, que ningú no digan res del que s'és tractat en dit Consel.

Dit dia se mane als cònsols de Ancamp que mànon a Joan Antoni, de qui a Sant Martí, adobo lo paliqueró del prat de Sansa, en pena del cot de la Terra.

1627 novembre 1

Al primer de noembre de 1627 areste lo Consel que los de Consel, just asò a jurament, fasen diligències en saber qui a descubert lo negosi del notari ab la bravetat a son jurament.

Dit dia areste lo Consel que Mora y Gilem Areny, de Ordino, donen raó a Monsenyor per tot lo tems de la fira, en pena del cot de la Terra, del que s'és pagat per lo notari. Y tanbé se'ls done orde que soplicon a Monsenyor que no'ls dono per juge a miser Moles.

Dit dia areste lo Consel que Aymar y Aldiàs tingén compte a la notaria y que pugen penre dos o tres fadrins perquè no tragen res de dita notaria fins que lo bale y sie, y que tancaran dita notaria, faran assistència al balle, en pena del cot de la Terra.

1627 novembre 9

Vui, a 9 de noembre de 1627, a jurat Pere Antoni Rossel, dit Giberga, de l'Aldosa, paròquia de la Massana, per a notari, lo qual a fet a parer del privilegi donat per Don Antony Pere[s], Bisbe de Urgel¹⁹².

¹²⁰ Dít dia se mane als cònsols de Andorra que agen adobar lo palinqueró dejós la Creu Grossa, de qui a fins als 16 de novembre, en pena del cot de lla Terra.

¹⁹² Al marge esquerre notari

Dit dia se mane a Joan Martí y a Vilela vagen a la Seu per donar raó del notari y per a presentar una súplica a Monsenyor que lo Consell a motibat, y els, juns ab lo atvoquat, que tolgen y afegesquen lo que convinga, y demà mateyx, que serà a 10 del corent.

Dit dia se mana als cònsols de Andorra que fasen adobar lo camí de lla Creu del Torentfès fins a la Riberallo¹⁹³ fins a 20 de novembre, y asò en pena del cot de lla Terra.

Dit dia se ma[ne] als cònsols de Andorra que fasen adobar lo camí de l'Ubach, de les Caldes fins a l'oratori dejós lo pont Nou, y asò dintre 8 dies, en pena del cot de lla Terra.

1627 novembre 29

Als 29 de noimbre, al Consell de Sant Andreu 1627, mane la Terra a Joan Vilella vaje a la Seu per donar rahó a Monsenyor de com Nicolau Moles a donat les claus de la notaria al balle Andreu Pal ab un acte que n'a levat, y que vaje dijous primer vinent, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arestem lo Consell de Sant Tomàs per lo andemà de Sant Tomàs primer vinent.

E més, se areste que si Vilela porte manament de Monsenyor, que fase manar un ome de cada parròquia y que done les claus a Pere Antoni Rosell de lla notaria y lo inventari.

Dit dia se areste que's vengue lo vi a deu dinés lo cortó, vell y novell, y que del pa se done a la querna deu onses de forment y dotse de sèguell, y que comensen lo primer de desembre.

1627 desembre 22

^{120v} Als 22 del mes de desembre 1627, al Consell de Sant Tomàs, los cònsols de la Masana y consellés an intimat als cònsols y consellers de la paròquia de Andorra una visura que s'és feta a Padern per manament del Consell de la Terra, la qual visura s'és feta als 6 dyes del mes de octubre 1627 conforme conste en dita visura.

Dit dia areste lo Consell y afore lo vi a onse dinés lo cortó y que'l venguen al dit preu divendres dematí y de qui enlà.

Dit dia areste la Terra que d'esta hora en avant que los cònsols de Andorra no déxon la clau d'esta Casa a ningú sinó que fos menester per honres o atres coses nesesàries, en pena

¹⁹³ En lloc de Riberallo.

del cot de la Terra. Y que los cònsols que són o intímon als que entraran ab les matexes penes.

[1628] febrer 15

Als 15 de febrer. Dit dia areste lo Consell que lo vi vage a sous i lo pa, lo forment a nou onses i lo sègall a onse la *c/u*/erna, i asò sobre lo cot de la Terra; i asò als desaset de febrer comensen de vend/*r*/e.

Als 15 de febrer 1628. Dit dia areste lo Consel de la Tera que Joan Vilela, de Ordino, vage a parlar ab lo Senor Bisbe digous per tot lo dia, i asò sobre lo cot de la Tera.

1628 febrer 26

Als 26 de febrer 1628 areste la Terra que Joan Vilella y Miquel Aimar vagen a parlar ab Monsenyor per veure si porien aver lo privilegi dels afors dels blats, y que se'n vagen dilluns primer vinent. A-hels donat per a gasto sis lliures, sous.

1628 febrer 27

Vui, als 27 de febrer 1628, areste la Terra que cada parròquia apòrton 13 sous als síndichs, que són Joan Vilella y Miquell Aimar.

E més, areste la Terra que Jaume Tor resto así Andorra per a veure les deposi*ci*/ons pendran dels reos que estan así presos, y asò se li mane en pena del cot de lla Terra.

^{|121} Dit dia areste la Terra que de tots pòrton les armes cadal dia y nit, en pena del cot de la Terra y deu liures per a les coses nesaràsies¹⁹⁴, y que·ls sie intimat a tots, entenent emperò los de enfoch.

1628 març 6

Als 6 de marts 1628 areste la Terra que Nagual vaje a la Seu per parlar ab los senyors vegués i jutge per les coses conveniens.

1628 març 13

Als 13 de marts 1628 areste la Terra que Toni Nagual y Areny vagen a la Seu per parlar ab misser Ortodó y comunicar al dit lo prosés dels presonés.

Dit dia areste la Terra que Miquel Call vaje a parlar ab lo veguer de Fransa y li donarà rahó del que·s pase así acerca dels presonés y altres coses.

Dit dia areste la Terra que Mora sie rahonador per a les coses de la Cort y que vingue así demà.

[1628] març 18

Als 18 de marts se tingué Consell de la Terra y no se aresta res en escrits.

[1628] març 20

Als 20 de marts, en consulta, se aresta que·s tingue lo Consell del Pagament de la Quèstia de Monsenyor per al Dilluns Sant primer vinent, Consell dematí, i que sie intimat a tots los altres de Consell, en pena del cot de la terra.

1628 abril 17

Als 17 de abril 1628 areste la Terra que Aimar y Babot, de Andorra, vagen a fer visura de la quèstió tenen la paròquia de Sant Julià ab lo quart de Axovall fins a Sinquagesma primer vinent, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste la Terra que Mora y Guillem Areni, de Ordino, donon rahó a Monsenyor de la quèstia hont lo trobaran, y que li denànon¹⁹⁵ la confirmatió dels privilegis. Y s'enporten una còpia dels Pariatgesy la carta de la menjeria. Y asò an de fer aquest camí, què an de fer a Urgell, en pena del cot de la terra. Y que quant bàxon a la Seu, Joan Bons que digue als cònsols que pàgon lo que deuen a la Vall, en pena del cot de la Terra. [Han] tornat los dits Mora y Guillem Areni les dues cartes¹⁹⁶.

Dit dia a prestat lo Consell a la hostesa Angella un trentí*.

Dit dia pren cada paròquia sinch liures de la bossa per a pagar los soldats.

Dit dia areste la Terra que los tavernés véngon lo vi a tretze dinés lo cortó y que no pugen mesurar ab lo mig cortó, y que coménson de vendre lo primer de maig primer vinent.

¹⁹⁴ En lloc de nesaràsies.

¹⁹⁵ En lloc de demànon.

¹⁹⁶ Aquesta frase, referida al retorn dels documents, està posada a la interlínia, entre les línies dos i tres de l'assentament.

Dit dia mane als cònsols de Andorra que fasen adobar bé lo palinquiró dels molins de les Caldes y que sie adobat al dia de Pascua, en pena del cot de la Terra.

1628 maig 14

Als 14 de maig 1628 areste la Terra que Joan Bons vaje a la Seu per cobrar lo que porà de la ciutat de Urgell, y que vaje demà pasat, en pena del cot de la Terra.

^[121v] Dit dia areste la Terra tots los que ajen pres al més dient de les despulles dels presonés que ajen de portar los dinés lo dia del Consell de Sinquogesma primer vinent, en pena del cot de la Terra.

1628 juny 5

Als 5 de juni 1628, a la vista de Sinquogesma, a trobat la Terra per a mostafasos:ç

A Canillo Pere Mora.

Ancamp Joan Areni.

A Ordino Joan Vilella.

A la Massana Joan Bons.

Andorra Aimar.

A Sant Julià Gastó.

Més, trobe per a beedors de les aygües:

A Canillo Peliser.

Ancamp Pere Martí.

A Ordino Guillem Areny.

A la Massana Querol.

Andorra Aimar.

A Sant Julià Roqua.

Més, se trobe per a conter *[d']*Andorra Ramon Aldiàs per indisposició de Bortomeu Guiem.

Més, dit dia trobe la Terra per a capitans:

A Canillo Bernat Forest.

Ancamp Pere Pallerès.

A Ordino Pere Babot.

A la Masana Andreu Rossell, Rull.

Andorra Martí Sansa.

A Sant Julià Bortomeu Ribot.

Dit dia trobe la Terra per a fer certificatòries:

A Canillo Miquel Adallach.

Ancamp Toni Torres.

A Ordino Jaume Pal.

A la Masana Jaume Tor.

Andorra Babot.

A Sant Julià Perot Nagual.

Y que rébon per cada certificatòria un ardit.

Dit dia areste lo Consell que fase guarda per al morbo al grau d'Incles Miquel Call o que fase guardar; y a Lors que guardo Rossel, de Lors, y en defecte seu que n'i fasen guarda los cònsols¹⁹⁷.

Dit dia trobe la Terra per anar a parlar ab lo compte de Caramany, Miquel Call, del Tarter, y Guillem Areny, de Ordino, y que vagen quant sabran que lo compte serà en lo comptat de Fox. Y que li donon lo present que la Terra li vol donar y li donaran rahó de les coses que convindrà dir. Y que Guillem Areny respongue a mosiur de Junach a la letra que li a enviat, en pena del cot de la Terra tot.

Dit dia loteje la Terra dues pernes per paròquia, an de pesar dotze liures, y vuit formatges per paròquia.

Dit dia areste la Terra que tots los canins sien adobats fins a Sant Joan de juni, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane als cònsols d'Andorra que fasen peniorar Joan Ricart y que li signon la collita, en pena del cot de la Terra.

Més, se a de portar vuit reals per paròquia en mans dels síndics que van, en pena del cot de la Terra, quant y portaran les pernes.

[1628] juny 27

^[122] A 27 de juni areste lo Consell i loteje per paròquia, a més de les que són llutejades, altres dues pernes per paròquia, que ab tot són dos dotzenes, de pes de dotze liures, i més, loteje la Terra una dotzena de formatjes, que seran sinc dotzenes, de les quals se an de

¹⁹⁷ *Segueix un assentament incomplet que diu:* Dit dia areste la Terra i mane als cònsols de Sant Julià fasen.

donar al compte de Caramani quinze pernes i quatre dotzenes de formatjes i al capitani Augé una perna de carnsalada i mosur de Junac quatre pernes i mitja dotzena de formatjes y a mosur de Mongasquó altres quatre pernes i mitja dotzena de formatjes. I s'an de portar lo dia de Sant Pere ho antes ha Ordino, y los misatjés que partesquen tant prest que puguen. Y perquè Call diu no pot passar per estar de mala gana, troben al seu loc Miquel Adelach.

Dit dia trobe la Terra trenta-i-sis soldats, so és, sis de cada paròquia, i aquestos que vagen ab dos companies, so és, Canillo, Encamp, Sant Jolià ab una companyia, Ordino, la Massa[na] i Andorra ab altra. I estos que hajen de anar algunes vistes a la muntània ha sertes diades, so és, la huna una volta i la altra altra. I estaran dos ho tres dies, lo que los dits soldats trobaran convindrà. I troben a Canillo per capitans Miquel Adela[c]/h, i sempre que ell no puga anar, que tingués justa escuza, los quatre de Consell ne elegesquen altre. I los soldats, que los quatre de Consell de cada paròquia los elegesquen. I ha Ordino, per capità Sucarà, y sempre que tingués justa escuza, los quatre de Consell ne elegesquen altre per aqueles voltes tant solament, asò en pena del cot de la Terra. I sempre que als cònsols de cada paròquia convindran ho coneixeran convé fer pujar espies a qualsevol part, que la Terra los pagarà lo jornal conforme lo tems auran treballat.

Més, dit dia areste lo Consell que de diumenge primer vinent ho del dia de Sant Pere enlà, mànon a totom generalment que no puguen eixir de ses cazes fora de dos ho tres-sentes passes ho un instant, un tant sofesient, que no pòrton les armes, so és, los pedrenials qui'n tingue, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra mànon a Tomàs Bonit, dit Montània, que de vui en enlà no pugue vendre pa ni vi ni hacolir en compte de ostall, en pena del cot de la Terra, donant-li fins al dia de Sant Pere per despedir lo que té.

Dit dia ordene lo Consell que totes les parròquies fassen dir una missa, professó i lo *Te Deum laudamus* de devosió i hagraizió al Senyor de les mersès rebudas, soplicant-lo de continuar i'ns don lo que sap nos fa menester, i asò sie fet de así hal diumenge, a 8 del que ve.

Dit dia areste lo Consell que Jaume Verdú i Joan Rossell vagen a la Seu per besar les mans a Monsenyor quant se sàpie sie aribat, i que li mostren una carta tenim del compte de Carimani i li sopliquen nos done jutje, i no sie misser Moles.

Dit dia se mane a Regí, de Soldeu, que fase una gravada dejús lo seu covil qui va a casa de Naudí, i asò en pena del recot de la Terra.

[1628] juliol 10

|^{122v} A 10 de juliol areste lo Consell que los cònsols de Ordino i Canillo tinguen dos òmens de guarda, so és, los de Canillo a Pradaredó i los de Ordino a Lorts, i que no dèixon entrar ningú sens portar certificatòries, i aquelles, los que venen, per Lorts, fermades i sagellades dels cònsols de Siger ho dels cònsols de Vit-de-Sòs, i los de Canillo ab certificatòries dels cònsols de Ax ho dels cònsols de les Cabanes ho de Tarasquó. I en cas que passo gent sense certificatòries, los ne fassen tornar. I quant no se'n volgessen tornar, la huna de les guardes que·ls segesque i fase repicar les campanes de lloc en loc fins a que tinguen prou gent; i en tenir-la, los detinguen i·ls ne fasen tornar a bastonades. I sempre que puguen, prenguen i don[en] avís als cònsols ho consellés que·ls fasen assistèntia. I també, los de Merens que puguen fer certificatòries tan solament per los de son poble i no de altres parts.

Més avant, dit dia, se mane als cònsols de Ordino que entimon al farer, en pena del cot de la Terra i deu lliures, que no deixo entrar a la farga ningún treballador ni traginer que no porto certificatòria, i aquella, que antes de deixar-lo entrar, l'ajen de mostrar ha un cònsol ho conseller de Ordino. I més, se li mano, ab les mateixes penes, que fasse memorial de tots los treballadós que per vui té, i aquell aje de donar als cònsols de Ordino per veure si deixarà entrar ningú per poder-li eixecutar les penes, sempre que se'n fasse comprobasió, i en las que no u vulle fer, manar-li que tanque la farga ho que vingue donar justa rahó, sots les mateixes penes.

Dit dia areste lo Consell que si Monsenyor lo Bisbe puje, per la reseptió d'el i vaje de Canillo Call, Ancamp Joan Rossell, Ordino Jaume Pall, la Massana Jaume Verdú, Andorra Joan Gillemó, Sant Jolià Toni Nagual, i que ménon sis fadrins de Sant Jolià.

Dit dia areste lo Consell que Jaume Verdú i Joan Rossell vagen a la Seu per portar la letra de Fransa a Monsenyor dimecres lo més la[r]/ch, i si·s sap sie aribat, que i vagen demà dimarts i que s'enpòrton la letra de la sizena. I si coneixen que lo Bisbe haje de pujar, que ho fasen saber a les paròquies. I que se li parlo del jutje.

Dit dia se fa nominatió de sizena per Monsenyor lo Bisbe:

Primo, ha Canillo Pere Ponsernalt, dit Mora.

Ancamp Guillem Morató.
 Ordino Joan Vilella.
 La Massa^[na] Joan Bons.
 Andorra Miquel Aimar.
 Sant Jolià Jaume Gastó.

Dit dia se poze preu al blat de sègell per los que n'auran venut, que als que an comprat lo pàgon a tres liures la carga, y que los cònsols entímon a les paròquies no·ls pagan a més, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que en cada paròquia pugen fer certifica^[tò]ries los cònsols i los consellés, i ha Sant Jolià i ^[fasse] Andreu Pall també com ells.

1628 juliol 19

A 19 de juliol 1628 Joan Gillemó, Joan Rossell s'enporten sinc privilegis i una carta del Bisbe per anar a la Seu.

[1628] juliol 18

A 18 de juliol a Sant Jolià ha lutejat la Terra vint reals per paròquia:

A pagat Ordino:	2 ll. s.
A pagat Encamp:	2 ll.
A pagat la Masana:	2 ll. s.
A pagat Canillo:	2 ll. s.
A pagat Sant Jolià:	2 ll. s.
A pagat Andorra:	2 ll.

1628 juliol 29

^[123] A 29 de juliol 1628 ha jurat Pere Pontsernalt, Mora, per a balle de Monsenyor Reverendísim de U^[r]gell¹⁹⁸.

Dit dia posam preu al pa en què los ostalés fins i flequés ajén de donar, forment onze onses i lo sègell catorze ortes¹⁹⁹, i asò se aje de entimar als ostalés fins ha lo primer de agost ajén de vendre, que serà dimarts.

¹⁹⁸ *Al marge esquerre* Lo balle de Monsenyor.

¹⁹⁹ *En lloc de onses*

Dit dia pozam preu al vi fins dit dia a sou lo cortó.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra, junt ab los consellés, vizúron lo camí d'Engordani fins al Rillàs i que·l fasen adobar als que coneixeran los ajén de adobar, en pena del cot de la Terra, donant-los lo terme que a dits cònsols i consellers apareixerà.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra fassen pozar en cobro les garbes i colita de Joan Ricart i, si fer se pot en consentiment de dit Ricart, no a ses eres, sinó que a les que los dits cònsols apareixerà.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Ordino manen a Joan Vilella que per de así a Sant Miquel de setembre trague la basa del peu del martinet ho que la fasse adobar, que la gent i bestiar i pugen passar sense banjar-se.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Canillo mànón en particular a tots los tenidós ajén adobat los camins que coneixeran se fan adobar, d'en Corona fins al cap dels prats de Soldeu i pont del port ^[de] Merenges, i senderes i totes estes capitulacions, en pena del cot de la Terra, per de así a Nostra Senniora de agost.

[1628] setembre 19

Vui, a 19 de setembre, areste lo Conseill que Gilimó, de Andora, i Micell Call vagen a parlar ab lo senior bisbe a Puts^[e]rdà, i asò an de partir lo dia de Sant Mateu, sobre lo cot de la Terra.

Vui, dit dia, areste lo Consell que d'esta ora avant voll que n^[e]gú no pesce ab neguna manera de pesca sinó ab la lina, i asò, tant com ne levaran, bolt [...], i asò sobre lo cot de la Tera i las tarosas; la pesca perduda per llos foratés.

Aresta lo Consell que done la Tera sis ducàs a Jacme Gilemó, de Andora, i asò los cònsols de Andora; ^[t]indrà bo Jaume Tor quat^[r]e duca^[t]s, i asò digous dematí a Gilemó, sobre lo cot de la Terra, per anar a parlar ab lo [...]inse. Los sis ducats són dell compte de Joan Ricart²⁰⁰.

Dit dia ^[a]reste lo Consell que los canins i senderons sien adobàs fins a deu de octubre, i asò sobre lo cot de la Tera.

²⁰⁰ Los sis ducats... Joan Ricart *afegit a l'interlinia abans de l'assentament. Al marge esquerre* Joan Ricart.

Dit dia s'enporte Jacme de Gilemó i Call, del Tarté, los pariages i dues còpies dell negosi de F[r]ansa*.

1628 octubre 2

Als 2 de o[c]/tobre 1628 tobre²⁰¹ la Tera que Joan Areni, d'Encamp, i Gilem Tores, dit Perenalit, vagen a pend[r]e consell a Fouis i s'enporten los pariages i una còpia de musur Laforet i un altra de musur Pesana. I si an men[e]/ster anar a Tolosa [per] lo consell [aporten] que vagen a Tolosa, i asò an de anar dimec[r]es, sobre lo qot de la Tera*.

^{|23v} Dit dia areste lo Consell que lo vy vell a deu i lo novell a v[ui]t i poden vend[r]e lo vell fins a douse del corent i lo novell a tres del corent.

Dit dia areste lo Consell que dimars a vespre porten un [en]bó per paròquia a les mans de Areni o de Perenalit, sobre lo qot de la Terra.

Dit dia areste lo Consel que d'esta ora en avant no pugen fer certificatòries sinó los segents, so és, a Canillo Micel Cal y en absència sua Micel Adalac, y Ancamp Joan Rossel y en absència sua Toni Torres, y a Ordino Jaume Pal y per absència sua Sebestià Pal, dit Sucarà, a la Massana Jaume Tor y per absència sua Joan Sabater, Andorra Joan Gillemó y per absència sua Joan Pere Montània, y a Sant Jolià Perot Nagual y Andreu Pal.

Dit dia areste lo Consel que a Canillo que Cal, y que prenge un ome o los que convinran, guarden al grau de Incles per lo morbo y que no déyxon entrar ningú que no pòrton certificatòries, y que no déyxon entrar ningun genero de roba, en pena del cot de la Tera y de deu liures. Y que mànon als de Soldeu y als demás que no pugen acolir, en pena del cot y de deu liures. Y a la part de Ordino que Jaume Pal, y que prenge los que aurà menester, guarde al pont de Aigües Junes y que no déyxon entrar ningú, que no pugen deyxar entrar ningú que no pòrton certificatòries, y que no déyxon entrar ningun gènero de roba, en pena del cot de la Terra y de deu liures.

[1628] octubre 9

A 9 de octubre areste lo Consell que per ha demà dimecres se mane Consell de la Terra i que los còsols de cada paròquia mànon per dit Consell tots los que són i són estats de la Caza del Consell, en pena del cot de la Terra.

²⁰¹ En lloc de trobe.

[1628] octubre 10

A 10 de octubre areste lo Consell que Joan Areni i Joan Rossell vagen a representar al senyor bisbe les cauzes de com no an volgut absepar lo sennior jutje. I que pus lo senyor veguer s'és oferit anar en sa compania, aguarden la ocazió de quant [v]oldran partir dit senyor veger tingen causa solici[t]/ar-lo, sots pena del cot de la Terra.

[1628] octubre 11

^{|24} A 11 del present areste lo Consell que Joan Sabater, pus ha de anar a la Seu de Urgell, que vaje a la senyora del veguer i li aporte dues pernes i una dotzena de formatjes dient-li que lo Consell li agraeix la confitura nos ha feta mercè al jurament del senyor veguer i que ns fase mercè asepar la fruita salada d'estes Vals. Y per dites pernes lutejam ha Sant Jolià una perna, sie bona, a la Masana altra, i al primer Consell los còsols daran compte del pes, i Andorra dotze formatjes. I los formatjes de Andorra se troben a l'enfoscant a caza Joan Gillemó i la perna, en sent a sa caza, los còsols de la Massana la porten a caza de Sabater, i la de Sant Jolià axí matex, aribant a sa caza, a caza Perot Naguall, i Saba[te]r les prengue de alí i lo Consell li pagarà son treball. I luteje la Terra per paròquia per dit efecte vint reals per paròquia, portats a caza Joan Rossell diumenge per tot lo dia. La perna de la Masana, Andorra, Sant Jolià i formatjes de Andorra se són pagats de bossa^{202*}.

Dit dia areste lo Consell que s digue una missa per paròquia ha onor i glòria del Sant Esperit la setmana vinent.

1628 octubre 12

Als 12 de octubre 1628 areste lo Consel que tots los consolats mànon a ses paròquies, que en perna²⁰³ del cot de la terra, que ningú tinge per veger d'estes Vals al senyor Joan de Prexana, de la viulla de Axs, ni que ningú obesque a sos manaments, en pena del cot de la Terra, disapte [primer vinent].

Dit dia se mane als còsols de Andorra que tragen los proseïm[e]ns del senyor Prexana i de miser Moles del notari.

²⁰² La perna... de bossa afegit posteriorment a continuació de l'assentament següent.

²⁰³ En lloc de pena.

Més, que Sabater vaje a la Seu i que presento les du[e/s] pernes i la dosena de formages a la senjora del senyor vegeer disapte.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andora porten una perna demà dematí a casa de Gillemó que peso onse liures, sobre lo cot de la Tera.

Dit dia areste lo Consell que tots los consuls fasen dir una misa de devosió, to[t/s] los consuls, fins a Sant Lluc, sobre lo cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que cada consulat porte sinc realls lo dia; que n portaran vint, an de ser vint-i-sin[c], a les mans de Gilemó, sobre lo cot de lla Tera. ^{|24v} Lo[s] qualls sinc reall[s] an de anar a les mans dels cònsoll[s] de Andora. Ab aquells sinc realls pagam la gestió de la ustese, i asò sobre lo qu[o]t de la Tera.

1628 octubre 29

A 29 de octubre 1628 areste lo Conseill que los cònsols de Ordino mànon al farer que dimarts primer vinent tanquo la farga, en pena del cot de la Terra.

Més, se mane als cònsols de Ordino i Canillo que fasen continuar la guarda del morbo, i si els za nafren, que hi pòzon gent que coneguen que convingue.

Més, se mane als cònsols de Ordino que dessernésquen qui ha tretes les capes de la farga i de quina manera les ne an tretes, i los de Canillo axí mateix.

Dit dia areste lo Consel que Joan Rosel i Joan Areni, d'Encamp, vagen a la Seu per a penre consell de misser Artadó per lo negosi de misser Moles i seguir son consel.

[1628] novembre 13

A 13 de noembre trobam que Joan Rossell ha fornít per letres que enviàrem, del Conseill enfora, a Trivi y, per consulta de advocats, vint-i-dos reals i mitg y, per resta que li fiem de sos jornals, un ducat, que tot són trenta-i-quatre reals i mitg, los quals li an de ser pagats dels primers estranis que entraran.

Més, és degut a Joan Areni, d'Encamp, per resta de sos jornals un ducat, pagador ab los mateixos estranis*.

Dit dia areste lo Conseill que si los que tenen les farges les volen fer treballar per esmersar la mena y carbó que tenen, poden ab que no déixon coure ninguna carbonera més de les que tenen cuites. Y per tirar aquells carbons que tenen, los òmens que i tindran

ajen de dormir cada nit a la farga ab los fargaires i que no pugen dormir fora d'ella. Més, que si lo farer vol fer tirar la farga de dalt, que la guarda que la Terra té aje d'estar alí ha gasto y soldada del farer; y los de la farga de baix que no déixon entrar ningú, de nits ni de dia, sens portar certificatòria de la guarda que s dalt, en pena del cot de la Terra. I aquel cot l'aje de pagar lo mateix amo de la farga i no los que estan en ella, i asò, quant l'ome que enviam en França sie tornat. I que no pugen treballar les farges, que la relatió de dit misatjer no sie tornada als cònsols de Ordino. I vista aquella, los cònsols i consellés de Ordino, aplicant-hi los de la Massa[na], ho determinen.

Dit dia se mane als cònsols i consellers de Ordino que, atès que los vezuradors de les aigües, Pere Martí, de Ancamp, Pere Peliser, de Canillo, Pere Querol, de Sesponi, Guillem Areni, de Ordino, an feta una vizura de una secla ho canall entre Bortomeu Soler i Jaume Pall, tots de Ordino, que entímon a dit Bortomeu Soler, en pena del cot de la Terra, trague una canall té en lo prat de dit Jaume Pall, passant per damunt de una secla de dit Jaume Pall, nomenat lo prat Redó, i que no i haje ningun enpaix damunt la regera.

Dit dia trobe la Terra per raonadors ha Toni Nagual y Joan Gillemó, y la setmana entrant Jaume Tor, àlias Verdú, i Miquel Call, del Tarté; an d'entrar dijous a 26 del dit.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que quant lo jutje sie entrat de²⁰⁴ li diguen què quant vol prestar lo jurament i per l'ora arestaran, avízon les paròquies, so és, a Canillo Call, Encamp Toni Torres, Ordino Jaume Pall, la Massana Jaume Tor, Andorra Joan Gillemó, Sant Jolià Toni Naguall. I que aquestos prenguen lo jurament del senyor jutje conforme porte lo manament del senyor bisbe, sens innovar coza ni trencar ninguns prosoïments fets, fent-ne levar acte.

^{|25} Dit dia aforam lo vy, tant vell com novell, a set dinés lo cortó, i que no mezúron a metgs²⁰⁵ cortons i que demà se'ls entimo per demà passat.

[1628] novembre 18

A 18 de novembre areste lo Conseill que Joan Areni vaje encaminar una letra i provezions se han de enviar a Sa Majestat.

²⁰⁴ En lloc de que.

²⁰⁵ En lloc de mitgs.

1628 novembre 27

A 27 de noembre 1628 areste lo Conseill que los cònsols de Andorra fassen traure tots los prosoïments se són fets ab Joan Preisana, de Ax, sobre l'ofici de veguer, i *tre/t/s* aquels, los donen a misser Antoni Montània i li diguen se servesque pujar Encamp i junts ab Joan Areni, Joan Rossell, escriguen al senyor rei de França. I si remei hi ha, tinguen fetes les letres de descàreg an de fer fins al primer Conseill.

Dit dia trobe lo Conseill per raonadors per dijous primer vinent Pere Nagual, Joan Sabater, de Sesponi.

Dit dia areste lo Conseill que per lo dimarts abans de Sant Tomàs, que serà a 19 del present, se tingue lo Conseill de Sant Tomàs, i si los cònsols de Sant Jolià poden aver perdius, les aporten fins en setze, i que un dia abans avizon los cònsols de Andorra de les que tindran perquè pugen proveir ab la carn que faltarà.

Dit dia se done orde que qui tingue capes retretes de la fira de Sant Miquel, que d'esta ora en avant les porten a sa caza; i també se leve les guardes tenen als ports per lo del morbo. I que los cònsols de cada paròquia mànon als ostes que no deixen entrar ningun francès a ses cazas que no vagen primer als cònsols. I los cònsols de Ordino i de Canillo los fassen mostrar la certificatòria que porten de França i que no n'admeten sinó que de Tarasquó, Siger, Ax. I lo mateix fassen los cònsols de les altres paròquies i a les paròquies que no i aurà cònsols ho consellers que ho encomànon ha un ome del loc.

Deuen los cots a la bosa per lo cot de Sant Andreu sinc liures, vuit sous i quatre.

1628 desembre 20

A 20 de desembre 1628 lo Consell de la Vall ha prestat a Joan Babot i Guillem Perenalt, cònsols de Andorra, sis liures per pagar les vizites que devien al senyor doctor Masanès, les quals sis liures són de la bosa i les an de tornar per tot lo mes de febrer, en pena del cot de la Terra*.

Dit dia a prestat la Vall per les mateixes raons ha Antoni Nagual, de Sant Jolià, hi ha Joan Gaspar tres liures per tot lo mes de febrer, de les quals ne an de cobrar de Jaume Grau un real per les despezes, i si els no·l poden cobrar sinó que nozaltres, lo mateix dia ne refan quinze reals i després altres tres.

Dit dia afore lo Conseill lo vi a vuit dinés lo cortó i los cònsols de cada paròquia ho entimen als ostalés demà per tot lo dia.

Dit dia se areste lo Consell que los cònsols de cada paròquia entímon, ab Consell manat ho porta per porta, a tots los d'enfoc i calalés, que en pena del cot de la Terra i menar son bestiar al General, que no pugen vendre ninguna coza de provizió de menjar i beure que sie eixida de Catalunia en França ni en fransesos, que primer no apòrton los albarans del General als òmens. I són deputats per pendre'ls, so és, ha Ordino Soler, a Canillo Call, Encamp Morató; i a les altres paròquies, a la Massana Verdú, Andorra Guillemó, Sant Jolià Andreu Pall. I que los que tinguen albarà del General, que·ls apòrton ho fassen portar al primer Conseill a la Caza del Consell.

Dit dia se ha donat a guardar les prezoneres ha Joan Ricart i son jendre i se'ls done sinc sous cada dia, com coste ab acte pres per lo notari de la Vall.

^{|125v} Dit dia se areste que los cònsols de cada paròquia entímon als ostalés i caps de caza que no déixon entrar ningun francès a ses cazas que no·ls fassen anar primer per davant los cònsols ho consellés per veure com van despedits, i que los cònsols no déixon entrar ninguna manera de robes sinó que tant solament bestiar i loces de ferro ho metall [i pella ni pellalla], ans bé als que trobaran que·n pòrton, los ne fassen tornar ab lo millor orde an els possible, i que no admeten ningunes pòlises sinó de Tarasquó, Siger i Hachs y Vit-de-Sòs.

Dit dia se ha pagat de bossa, que i an de tornar, perquè·ls n fan lo cot, de la Massana dos, set sous cadahú; hi Andorra hu pague altres set sous. A la Massana Joveni, de Arensal, i lo fill de Giberga, Andorra Bortomeu, dels Vilars.

Dit dia comanam la bossa a Gillemó, ha-hi treze *t/r/entins* i ab menut una liura, dos sous i sinc. Més, li han dat després dotze *[tre/ntins]* i una pistola. [E cert és]^{206*}.

Dit dia se areste que los cònsols de Andorra serquen un ome per hanar pre/*sen*/tar lo plec al senyor rei de França i que·l remeten a Joan Rossell i ell li fasse let/*res*/ per musser Mongasquó perquè·l fase encaminar a París i dinés per gastar alà. Y per la partida de así, ha en mà de Joan Rossell tres *t/r/entins* i una pistola.

²⁰⁶ *Al marge esquerre* La bosa pose 4 [...]tes avant.

1629 gener 11

A 11 de jener 1629 areste lo Consell que los cònsols de Sant Jolià diguen a Bortomeu Xuxura done compte de l'albarà ha de la sall ha venuda ha un francès que robaren Encamp, so és, com ere denunciada, i que li mànon, pena del cot de la Terra, que al primer Consell vingue donar rahó per davant lo Consell, i lo mateix se mane als cònsols de Andorra, manen a Toni Armingol i altres si n'i saben, i los cònsols de totes les altres paròquies fasen lo mateix.

Dit dia troben per rahonadós Miguel Aimar, Joan Vilella.

[1629] gener 13

Vui, als 13 de gener, dexten un privilegi a Joan Babot, de Andorra, per a conselar-lo ab los ja dits*.

Dit dia se areste que los cònsols y consellés de cada parròquia de alà hont són les dones que an pres justisia dos dies fa en Andorra, lo primer dia jorídic ho lo dia los donarà lloc lo balle, li fassen instància en que en nom de la Cort eixecuten les vint-i-sinc liures que són [dotades], i tant que tròbien mobles no prengen immobles i que demàno[n] lo notari i nuntio per fer instància.

1629 gener 18

Uy, 18 de jener 1629, se mane Andreu Pall que vage a la Seu a donar rahó alls còsolls per lo dell morbo demà, en pena del cot de la Terra.

Dit dia s'afore lo pa a deu onses lo forment i lo sègoll a dosse onses, comensant a 22 de jener, divenres all dit preu.

1629 gener 25

Vui, a 25 de jener de 1629, areste lo Consell que de aquesta ora en avant qui's vulle dell[s] de la Qu[a]sa dell Consell que vege pasar ningun gènere de quossa de propi ús, com és sall, olli, merlusa, pans, alls i aliter²⁰⁷ quosses de propi ús de mengar, agen de antorgar alls dits talls, tant fransesos com andorrans, de ont l'an treta i a hon l'an comprada i si an pagat lo dret all Generall. I si dien que ¹²⁶ sí, que u asénton de hont l'an comprada

²⁰⁷ En lloc de altres.

i all primer Consell que dónon rahó así per comprovar si és veritat, en pena dell quot de la Terra.

1629 febrer 9

Vuy, als 9 de febrer de 1629, areste lo Consell que²⁰⁸ vaje a la Seu de Urgell a portar les lletres al doctor Moles a efete de la substitusió de jutge, y vingut sie de allà, que ell, junt ab los araonadors, li dónon lo jurament si lo Consell o porte.

1629 febrer 12

Vuy, als 12 de febrer de 1629, areste lo Consell se mane als cònsols y consellers de Ordino, en pena del cot de la Terra, sàpien de aquí a l'altro Consell qui a venut alguna cantitat de marlusa y avellana al cònsol Tirmunts, de Siguer, en lo qual té entès lo Consell és pasada en Fransa o aribada en Ordino, en casa del ferrer de Ordino, portada per Pere Jolià, quòndam, i s'enportà una cargua de ferro, y asò o tenim entès y no de sert.

Dit dia areste lo Consell que los ostes de tota la Vall venguen lo vuy de diumenge enllà, que contarem als 18 del corrent, a nou dines lo cortó, y que no puguen vendre a mix cortons sinó a dinerals, pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell en bestraure al senor veguer vint lliures, dic 20 lliures, y estes se trauen de la bosa que estave comanada en mans de Guillamó, so és, ab sis trentins y dos reals, y estes se cobraran del dot de les rees a comdenat dit senor veguer y jutge.

1629 març 10

Vui, als 10 de marts 1629, areste lo Consell que totes les parròquies pòrton de si al darer dia de marts tretze liures, tretse sous y vuit, dic 13 lliures, 13 sous, 8, y aquelles agen de portar en mà y poder de Joan Guillemó, de Andorra, en pena del cot de la Terra.

1629 abril 9

A 9 de abril areste lo Conseill que venint de Sant Martí cada paròquia fase venir una roba de pólvora i se la tinguen cada hu en sa paròquia, i pilotes lo que puguen, de así al Conseill de Santcojesma.

²⁰⁸ No s'indica el nom de la persona que havia d'anar a la Seu.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra sérquon ome per anar portar les letres tenim per lo senyor rei de França i que lo Dimarts de Pasqua vagen per fer-lo anar los que·s trobaran Andorra, lo que convindrà i si convé lo despedesquen.

Més, se areste que de aquí al Consell de Santcojesma los cònsols de cada paròquia venguen tots los mobles se trobe de les dones an sentensiat la justísia, i de aquí al dia del Consell de Santcojesma aporten así los mobles ho dinés.

Dit dia areste lo Consell que sempre que aribara/*n*/ òmems²⁰⁹ ab les certificatòries, conforme està ab altre arest, los ne fasen axí mateix de les mecaderies i ultra de les mercaderies, si les passen de Ordino i de Canillo en avant, que los cònsols alà hont se trobaran que les cremen, ho consellés.

[1629] abril 21

^{|126v} A 21 de abril areste lo Consell que los cònsols ho consellés de Ordino, la hu d'els tingue guarda a Lorts per lo del morbo i que no deixen entrar ningun ome fransès que vingue de França, encara que aporte certificatòries, fins a tant que lo coreu que porte la letra als cònsols de Siger i Tarasquó sie tornat, i tornat sie, los cònsols de alà ont se desclouran determinaran si·s porà entrar ab certificatòries o només en lo de la guarda, per axò no se ha de afluxar fins al Consell de Santcojesma. Y que los cònsols de cada paròquia entímon als ostes i los demés, en pena del cot, que no acullen en ses cazes ningun fransès. I també, troben a Canillo per guarda a Pradaredó Andreu, y que entímon en particular a Soldeu, porta per porta, que no acullen ningun fransès ni *s/e*/rdaniès ni de altra part que sien forestés que primer no sien estats donar raó Andreu a Pradaredó.

Més, se areste que los cònsols de Ordino descloguen les letres que vindran de França junt ab los de la Massana, i si·s pot fer sens tenir Consell, que la remeten per les paròquies, tot a son judisi.

[1629] maig 6

A 6 de matg areste lo Consell que qualsevol que vaje a fira de Tar/*a*/squó puge anar ab certificatòries a l'anar i tornar i que no·s puge comprar ningun gènere de robes, i asò que·s mano per porta, que si·s trobe ningú que porte robes de alà les cremaran i si·s trobe ningú que sie de la Caza del Consell i vaje, que ningú compre ninguna manera de robes,

que fasse avís als cònsols de prop dels ports, i dits cònsols si·ls apar convé, que pozen guardes. I si en la nit se trobe ningú trague ningun gènere de robes, en lo punt les fassen cremar ni pugen entrar dins los límits de la terra de Andorra.

1629 maig 28

A 28 de matg 1629, al Consell de Santcojesma, trobe lo Consell:

Ha Canillo mostasaf Andreu i veador de aigües Caubó.

Ancamp Joan Rosell mostasaf i veadors de aigües Joan Ricart i Porro.

Ordino mostasaf Frans/*es*/ch Soler i veador Gilem Jener.

La Masana Joan Sabater mostasaf, Joan Martí, dit Rosell, veador.

Andorra Joan Gillemó mostasaf, Joan Pere Muntània veador.

Sant Jolià a Perot Nagual mostasaf, Toni Pall i Mitjavilla veador²¹⁰.

Més, dit dia trobe lo Consell per ha capità:

A Canillo Miquel Peliser.

Ancamp Nicolau Torres, dit Jaumet.

Ordino Toni Pall, dit Babot.

La Massana Joan Torres, dit Vidall, del Puïol.

Andorra Guillem Pall, dit Guiem.

Sant Jolià Miquel Colat.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de la Massana sàpien ab Sebestià Pall i Bons si vol anar portar lo plec a París, i si vol anar, junts ab lo farer de Ordino, que l'encaminon i li fasen fer letra de favor per a París a qui coneixeran, i si Sebestià no i vol anar, que avizen als cònsols de Sant Jolià i els vejen si hi vol anar Joan Vila ho Simeon. I lo que i anirà, que·l reméton ha Ordino que l'encaminon.

^{|127} Dit dia luteje la Terra vint reals per paròquia que·ls pòrton ha Ordino:

A pagat la Masana: 2 ll. s.

A pagat Sant Jolià: 2 ll. s.

A pagat Encamp: 2 ll. s.

A pagat Canillo: 2 ll.

A pagat Andorra: 2 ll. s.

²⁰⁹ En lloc de òmens.

²¹⁰ Al marge esquerre, entre la primera i la segona línia, una altra mà escrigué Coresma i traçà dos signes, que podrien ser dues lletres. Sembla que no tenen cap relació amb el text.

Donam als cònsols de Ordino dotze liures i mitja que encaminon lo misatger²¹¹.

1629 juny 2

Vuy, a 2 de jun de 1629, areste lo Consell que los ostes y tavernés vengen lo vi, de 6 del present mes, a deu dinés.

Lo matex dia se areste que ningun particular gos acollir ningun francès, en pena del cot de la Terra, y donar-los mengar y bere sens lisènsia dels cònsols de cada parròquia de dites fronteres, y los dits consolats o aye[n] de manar per porta, tot en pena de[l] cot de la Terra, y tots los fransesos van [...]anant dins tres dies se y a de anar.

Més, dit dia se areste que los cònsols de Hordino prengen ynformasió dels omes tinrran a les farges, que de aquesta hora en avant no y ent[r]e més dels que y són, sos pena del dit cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que vagen Andreu Pal, de Sant Jolià, y Michel Aimar, dels Vilàs, a Guisona a misser Soler per a consultar lo plec se anvie en Fransa y pendre consell asercha de la confirmasió de privilegies recuse lo Il·lustríssim Bisbe, y també ab quina forma se a de donar possessió al notari *etcètera* y asò en pena del cot de la Terra. Ajen de partir dilluns.

Dit dia areste lo Consell que totes les parròquies lotegen deu reals per al síncdits van a parlà ab lo misser Soler, de Gisona, sus lo cot de la Terra, per diumenge, que serà a 3 de juny.

Dit dia areste lo Consell que tots en ses parròquies tragen la ygal dels cami[n]s y senderons, pedres, prosa²¹², sos cot de la Terra, fins a Sant Barlabé tot més propvinent, [a] 6 de juny²¹³.

1629 juny 4

Vuy, a 4 de juni de 1629, areste lo Consell que Joan de Pont fase una letra de crèdit al misager fem anar al rey de Fransa de vint[-i-]sin[c] lliures, dic 25 lliures, sous. Y lo dit Consell està a [...] a dit Pont sempre seran rebuts.

²¹¹ En lloc de misatger.

²¹² En lloc de brosa.

²¹³ [a] 6 de juny al marge esquerre.

1629 juny 29

Vuy areste lo Consell que Miquel Aymar vage a Gisona a parlà ab misser Soler y ab lo Bisbe per a pres[en]tar una relasió al senyor bisbe, vuy a 29 de juny de 1629, sous lo cot de la Terra.

Se mane als cònsols de la Masana porten les claus, sous lo cot de la Terra, diumenge vinent.

^{|127v} Vuy, 29 de juny de 1629, areste lo Consell dexam entrà los fransesos sens sertificatòria tant solament los omes, y no dexten entrà ningun gènero de marcaderies, si tant solament saques.

Vuy, 29 de juny de 1629, areste lo Consell que·s fase llot de vint reals per parròquia per anar al Bisbe per confirma·ls la confirmasió; y totes les parròquies agen de portà los susdits 2 lliures, sous Andorra per diumenge vinent per tot lo dia, sus lo cot de la Terra, a casa de Nicolau Moles.

1629 agost 12

Vuy, als 12 de agost 1629, areste lo Consell en que vagen de cada parròquia vuit òmens ab lo capità y un del Consell junt ab ells. De Canillo trobe lo Consell y vaje Pilliser, de Encamp Pont, de Ordino Jaumet, de la Masana Cherol, de Andorra Perenalt, de Sant Jolià Ribot. Y estos pendran los sobredits vuit hòmens de tres parròquies.

Més, areste lo Consell que totem tingue armes de foch, que les pòrton o fàsson portar a un de cada casa, y asò, tot lo dalt dit, en pena del cot. Y estos tóngon considerasió sempre que serà menester anar y posar espies cada parròquia quant li toquarà a son torn; y los soldats que vàjon demà dilluns a Lorts o Saldeu.

Dit dia se pose preu al blat de sèguel als que n'an venut y n'an comprat. Lo posam a trenta reals la carga, dic 3 lliures, sous, y que los cònsols entímon a cada parròquia no·l pàgon a més ni ningú los fasso pagar a més, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que·s faso dir una misa sub invocasió de Sant Hot.

Dit dia areste lo Consell que no·s yugo d'esta ora en avant als ostals ni tavernes, ni de dia ni de nit, ni tampoc ninguna persona pague jugar a ningun joch de anvit ni lansà quanet en ninguna part, y asò en pena del cot de la Terra, fins Sant Michel més propvinent.

Dit dia enprèn en pagar Joan Antoni al señor rey de Fransa y traure lo aquit franch en Andorra. La quèstia se a de pagar a Tots Sants y lo Consell pagarà al Consell de Sant Andreu al pagament de Aspànnia.

^{|128} Dit dia areste lo Consell que tots los cònsols de les parròquies ajén de traure los dinés dévon les bruixes dels dots o ab dinés o peniores o propietats, en lo que's poran cobrar, que sie en més útil de la Vall, de así al dia de Sant Michel de setembre més probvinent pena del cot de la Terra *etcètera*.

1629 agost 19

Vuy, als 19 de agost 1629, areste lo Consell que los cònsols de Ordino ajén de posar dos hòmens de guarda a Lorts, y estos no déixon entrar ninguna persona vingue de Fransa, tant ab certificatòries com sens certificatòries, ni mercaderies ni bestiàs; y los cònsols de Canillo altres dos al Grau de Inchles y faran lo mateix; y los cònsols de la Massana ajén de tenir un ome a les Palanches y seguiran lo mateix orde. I ningú no acullo ningun francés ni don menjar ni beure. Tot lo dalt dit en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que un home de cada parròquia fàson les certificatòries y que ninguns altres no'n púgon fer sinó ab absència de aquell que serà anomenat. Et primo, de Canillo Adellac, de Encamp Morató, Ordino Jaumet, de la Massana Verdú, de Andorra Nicolau Moles, de Sant Jolià Andreu Pal. Y que tots los demès no'n púgon fer, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que tots los francesos treballen a les fargues, tant fargaires, carbonés, menairons, que los cònsols de Ordino ne fàson nota del nom de aquells i que no'n déixon entrar de altres, ni aquells no pàson en Fransa. I en tal cas i pàson, no'ls déixon tornar ensà, y asò en pena del cot de la Terra.

Vuy, a 19 del mes de agost de l'any de 1629, areste lo Consell per tot lo dit mes de agost sien adobats tots los camins reals y senderons, sus lo cot de la Terra, fins a mates y espines y pedres y tot lo que pugés fer nosa en camins, tant en gent de cavall com traginés y gent de peu, tot per lo matexens²¹⁴ ban del cot de la Terra*.

Vuy, dia sobre anomenat, prestam de la bosa de la Terra als cònsols de la Masana per un cot de Giem y recot dose sous y tres, dic 12 sous, 3, y dits cònsols se'ls mane, en pena

²¹⁴ En lloc de mateix.

del cot de la Terra, tornen los dinés dins lo espay del primer Consell, sus lo cot de la Terra*.

1629 setembre 4

^{|128v} Vuy, a 4 de sete/*m*/bre 1629, areste lo Consell que Joan Vilella vage demà dimecres, que serà a sinc del corrent, fins a Foyx y Tarascó per saber lo mal contigiós ab què estan, sus lo cot de la Terra.

Vuy, a 4 de sete/*m*/bre de 1629, areste lo Consell que de aquesta hora en avant que ningun amo de ninguna casa particular gos acolí ningun delinqüent dels que la yostia perseguesque, tants forastés com abitans, ni donar mengar ni bere de ninguna manera, sus lo cot de la Terra.

Més, se mane a Jaume Grau que adobo lo camí de la quallisa dell Quaire Forch de asò²¹⁵ per avall fins a quasa sua, de si all dia de Nostra Senora de setembre, en pena dell cot de la Terra.

Més, se mane a tots los dilinqüens de camins qu/*e*/ se'ls a fet cot, que de si a mig setembre agen adobat, sus lo cot de la Terra.

1629 setembre 13

Vuy, a 13 de sete/*mb*/re 1629, areste lo Consell que de aquesta hora en avant que la guarda no dexo bayxxar nigin francés de Hordino enllà ni de Canillo en avall, y tots los que vingen a sercà sal y las demès lanages los dexe bayxxar ab sertaficatòria y no altrament, tants uns com altres ab sertificatòria.

1629 setembre 27

Vuy, als 27 setembre 1629, areste lo Consell que ninguna persona se atrevesque de aquesta ora en avant en pasar a Fransa, ni francesos entrar en estes Valls, ni ab sertificatòria ni sens sertificatòria, y si acàs n'i pasan, que ninguna persona los puguo donar mengar ni beure ni acolí en cassa, y tot asò en pena del cot de la Terra y de deu lliures, dic 10 lliures, sous²¹⁶.

²¹⁵ Probablement en lloc de así.

²¹⁶ Segueix un assentament incomplet, que diu: Més, areste lo Consell que los de Ordino y Saldeu.

|¹²⁹ Més, areste lo Consell que no paso ninguna persona, com està dit, en Fransa. Si acàs n'i pase, que·ls se aje de fer fer coranta dies defora de totes les cases y llocs per a purgar.

Més, areste lo Consell que de así a mix octubre ajen de fer buidà los cònsols de Ordino a tots los treballadors fransesos y altres que treballen a les fargues y lo martinet; se aye de revesitar a veure qui són y estos no pàson en Fransa, o acàs y pasasen, no·ls déixon donar²¹⁷ entrar en estes Valls. Y si acàs ningun fransès o altres abitants se atrevien en pasar mercaderies, que los cònsols y consellers y guardes les ajen de cremar. Y tot lo dal dit en pena del cot de la Terra y deu lliures.

Més, areste lo Consell que Adellac aye de pasar en Fransa demà divendres a portar unes lletres Aix, Tarascó, Siguer, y que se'n puguo aportar un altre en sa compania, lo que bon vist li serà, y est se pagarà de sa bosa.

Dit dia areste lo Consell que tots los cònsols a sos consolats ajen de fer manar lo dalt dit, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Andorra y Encamp ajen de fer anar un home cada parròquia de les dites, los de Andorra a Llorts y los de Encam[p] a Pradaredó, per tota una semana, comensant disapte primer vinent. Y pasada exa semana, los cònsols de Sant Jolià a Llorts y Massana [a] Llorts, y després Canillo y Ordino, y consequitivamente a qui tocarà lo torn, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que vaje Andreu Pal a la Seu a portar una lletra als cònsols disabte primer vinent, en pena del cot de la Terra.

1621 gener [1] a després d'abril 6

^{129v} A [1] de jener 1621 comanam la bosa a Joan Gilemó, de Andorra; ha-hi coranta-i-vuit liures, tretze sous i mig, dic:	48 ll.	13 s.	6*
És-li degut, que ha pagat per una losa, quatre sous:	ll.	4 s.	*
És-li degut, que a 5 de febrer li havem fet billet de catorze sous:	ll.	14 s.	*

²¹⁷ En lloc de tornar.

És-li degut, que a 19 de marts se n'ha tret per pagar misser Ortadó de dos anis de advocat, quatre ducats, dic:	4 ll.	16 s.	*
Més, per gasto dels síndics són anats, quinze reals:	1 ll.	10 s.	*
Més, se n'ha tret dit dia danou reals se devie a Pere Mora després que anà portar la quèstia ab Pere Antoni Rosell:	11 ll.	18 s.	*
És-li degut per pòlisa al Consell de 6 de abril tres liures, deu sous i mitg:	3 ll.	10 s.	6*

1629 [entre setembre 27 i octubre 25]

És ²¹⁸ degut a Gillemó que per compte de las bruixes, de les quals nos ne ha fet compte lo sennior veguer a nosaltres, a pagat a misser Moles vint liures, dic:	20 ll.	s.	*
Més, a pagat a Gillemó de dit compte al senyor veguer altres vint liures:	20 ll.	s.	*

1629 [setembre 27]

Dit dia retrascrit areste lo Consell que vagen tres hòmens per parròquia a les montànies per lo espai de una semana y vaje per capità Joan Morató, y comensant disapte primer vinent, en pena del cot de la Terra, tots se tropion a Saldeu o Canillo. I per l'altra semana vagen dotse, dos per parròquia, y trobam capità Rull, de Sesponi, y consiquitivamente l'altra semana altres dotse, y troben per capità Pere Babot.

1629 octubre 25

Vui, als 25 hoitobre 1629, afore lo Consell lo vi novell a vuit dinés lo cortó y lo vi vell que de qui al dia de Tots Sans lo púguon vendre a deu dinés, y de Tots Sans anlà que tot vage a vuit dinés, en pena del cot de la Terra.

[1629 setembre 27]

Dit dia areste lo Consell que Call vaje a Fransa a portar una carta junt ab un present al Senor Bisbe de Pàmies disapte primer vinent, en pena del cot de la Terra.

²¹⁸ Al marge esquerra 1629.

Dit dia areste lo Consell demà divendres que los de Ordino y la Massana y Encamp y Canillo apòrton a Canillo, a casa de Michel Adellaç, una perna y sis formatges, y totes les parròquies sis reals, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que tots los cònsols en ses parròquies ajén de traure los adots de les bruxes o ab dinés o pennores o propietats o ab lo que millor se porà cobrar de si al dia del Consell de Sant Andreu, en pena del cot de la Terra *etcètera*.

1607 [vers Pentecosta]

^{|130} A la vista de Santcogesma²¹⁹ de l'any 1607, en la Casa del Consell de la Terra, fou ordenat per lo dit Consell, presents los sobreposats, ultra les demés ordenacions per les demés coses y policies fetes, ha ordenat y hordena que d'esta hora en avant ningun paraire ni teixidor pugo pendre ningun drap que primer no sia pesat per lo pesador ordinari del dit ofici dels paraïres y teixidós; y així bé, lo pagès sia obligat a portar los draps y drapades al pesador al qual aurà y serà obligat l'amo del drap aportar, juntament ab la filasa, sis dinés per los drets del dit pesador, y lo dit pesador lo tinga de pesar així mateix quant serà teixit. Y lo teixidor no puga posar lo dit drap al molí que primer no l por[te] al dit pesador. Y asò en pena porta en la capitulació y del cot de la Terra, so és, per los paraïres y teixidós, y per los [pa]gesos tan solamen encorregan en lo cot de la Terra.

Més avant ha ordenat y hordena dit Consell que qualsevol teixidor de lli sia obligat una volta l'any, [so és], vuit dies abans del Consell de Santcogesma, en donar comptes als sobreposats qui vuy són y per temps seran de tot lo que tindrà en sa botiga y [...] y no pugo cambiar ninguna tela ni fills, en pena de trenta sous, ^{|130v} aplicadós a la confraria de Sant Pere Màrtir y del cot de la Terra. Y los dits sobreposats, que vuy y per temps seran, sian obligats a fer dita visita al temps damunt dit sots les mateixes penes.

1614 maig 26

Als 26 de mag 1614, a la vista de Santcugesma, més avant, ha ordenat la Tera, ab presència dels sobreposats, que ningun paraire no pugo penre ninguna filasa de deu liures en amunt que no sie pesada per lo pesador trobat per la confraria, y que lo tal teixidor la age de anar a serquar y lo pesador anar-i en sa botiga a pesar, pagat de sos treballs. Y si ni [a] més no'n poden pendre més, y asò en pena del cot de la Tera, tant per lo paraire com per lo pesador no [...] y després que los drapst sien vesurats per los sobreposats [si y és]

²¹⁹ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 3 de juny.

lo compliment. Més, ordene la Tera, ab presència dels sobreposats, que ningun paraire no puge venre ningun drap que no sie visurat per los sobreposats, y asò en pena del cot de la Tera y de deu liures.

1616 [vers Pentecosta]

A la vista de Santcugesma²²⁰ de 1616, en presència dels sobreposats, ordene la Terra que d'esta ora en avant ningú no puge colorar fil y venre lo dit drap per burel negre, en pena del quot de la Terra y de sinc sous, aplicadós a la confraria, tant per lo qui portarà lo fill com qui colorarà dit fill, y anfortirà dit drap y il deyxarà plegar als talés.

1621 [vers Pentecosta]

A la vista de Santcogesma²²¹, l'any 1621, en presència dels sobreposats, ordene la Terra que d'esta ora en avant ningú puge anar ha molinar ningu/n/a pesa ni tros de drap en ningun molí sens lisenia de sos amos del molí, en pena del cot de la Terra y de sinc sous per la confraria del paraïres.

Dit dia loam i aprobam totes les ordenacions.

1624 maig 20

A 20 de matg 1624, a la vista de Santcogesma, ordene lo Consell, en presència dels sobreposats, que los sobreposats, que per vuy són i per lo esdevenidor seran, no puguen admetre ni acolorir a la confraria ningú, sinó que ab consell de ofisi manat i parer de tots si és apte o no per atmetre'l ho la major part del vot del consell, en pena del cot de la Terra y tres liures de sera, aplicadores a la confraria.

1634 juliol 18

^{|131} Vuy, a 18 de juliol 1634, a nomenat lo Consel la sisena del senyor Bisbe per a balle:

Primo, a Canillo Pere Ponsernalt, Mora.

Ancamp Pere Martí.

Hordino Joan Villela.

A la Masana Jaume Tor.

Andorra Miquel Aimar.

A Sant Julià Andreu Pal.

²²⁰ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 22 de maig.

²²¹ El diumenge de Pentecosta va caure aquest any el dia 30 de maig.

Dit dia areste lo Consell que vage Migavila a portar la carta de la sisena a la Seu al que tindrà orde de anomenar balle ho que condoesque la carta delà on serà menester anar.

Dit dia pose lo preu lo Consell al blat fiat a raó de vint-i-sis reals la carga; que ningú ne pago a més ni'n prengo a més de dit preu, en pena del quot de la Terra, y que los cònsols de cada parròquia ho entímon en ses parròquies.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de Quanillo y los que ells auran de me[nes]ter vagen a fer vesura a Soldeu a les diferènsies que tenen ab Molné, pagats de sos treballs, y que vagen per tota aquesta semmana, en pena del cot de la Terra.

1634 agost 6

Vui, a 6 de agost 1634, areste lo Consell que vage Migavila y [Joan] Pont a la Seu a consultar la deficultat de la anominació del balle. Que vagen demà y si lo consell ho porte que pàson avant de pendre lo balle de jurament y que s'enpòrton lo privilegi del pariatge y lo sagell, y que s'enpòrton les letres de Barsalona a [con]tar-les, a veure lo que sa²²² aurà de fer, en pena del cot*.

Dit dia areste lo Consell que vage Grabriel Moles a Putserdà a fer lo que serà menester per lo plet de la leuda de Putserdà, y que vage quant Pont i Migavila seran tornats de la Seu, en pena de cot.

Dit dia areste lo Consell que cada parròquia porto de lot vint reals y que l'envien a casa de Gabriel de sí al dia de Sant Lurens, en pena del cot, al dia que el avisarà, salvo Sant Julià, que·ls se retén per anar a la Seu.

Dit dia pose lo vi a onse dinés lo cortó de vui en avant, que vengen ha onse dinés y que no pugen mesurar a migs cortons, en pena del cot.

1634 agost 14

^{|131v} Vui, als 14 de agosts de 1634, Consel manat, areste lo Consel que·s dige una misa baixa a cada paròquia per invocació del Sant As[pri]ts.

Dit dia areste lo Consel que Joan Guilemó vaja a la Seu per a consultar lo altercat del balle, i quant vingue, segons consel portarà, fe lo que aurà de menester, y que vage dimequeres primer vinent.

²²² En lloc de se.

Dit dia areste lo Consel que Grabiell Moles vage a Putserdar per a consultar lo negosi de la [leu]da per a dijous primer vinent.

Dit dia areste lo Consel que cada paròquia porten coranta reals a casa de Grabiell Moles per lo dia de Sant Roc primer vinent, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consel que los camins sie[n] oberts de leia, barsés i pedres de así al dia de Sant Bortomeu primer vinent, en pena del cot, i mates.

1634 octubre 25

Vui, als 25 de obtubre de 1634, areste lo Consel que lo cortó del vi vage a nou dinés.

Dit dia areste lo Consel que Grabiell Moles vage a Pugserdà per a tractà lo negosi de la leuda, i que vage divenres primer vinent.

Dit dia areste lo Consel que Sant Julià porte dues pernes de deu liures de pes i Andorra porte dotse formagges i altra dotsena Sant Julià, i estes an de portar als taulés de la Seu, i Mijavila les porto.

Dit dia areste lo Consel que de así al dia de Sant Martí totes les paròquies adoben los camins i senderons, en pena del cot.

Dit dia areste lo Consel que ningú no pesque ab verdol i ab asparavé, en pena del cot, ni ab altro asturment, no tocant a la [Vall].

1634 novembre 27

^{|132} Vui, a 27 de novembre de 1634, arestam lo Consel de Sant Tomàs lo dimarst abant de Sant Tomàs.

Dit dia areste lo Consel que los cònsols de Andora pòrton sis pardius y los de Sant Julià altra miga dosena.

Vui, als 27 de novembre 1634, areste lo Consel que ningú no gos passar sal en Fransa que no pago lo dret al General, i que dónon los albarans als omes estan elegits. Qui no pagarà lo dret de dita sal, pago lo cot. I que pòrton los albarans de dita sal per lo Consell del Bescompte.

Dit dia areste lo Consell que Grabiell Molles vage a Puixserdà i que descondisco los abbocats i lo precurador i que trage la sentència del propi ús i que la consello. Los cònsols

i consellés de Andorra li don dinés per gastar i los papés aurà menester per dit negosi. I que de aquí al dia del Bescompte age fet dit negosi.

Dit dia reste a la bossa vuit lliures i dotze sous, la qual comanam a Joan Guillemó.

Deu Guillem Torres, dit Perenalt, per la desferra vuit sous. Dita desferra reste a la bossa, qui seran nou lliures*.

1634 desembre 18

Vui, als 18 de desembre de 1634, ten rebut Giem los
quinse sous de drabst a levar: ll. 15 s.

Dit dia s'afore lo vi a deu dinés per cortó del dia de ninou anlà.

Dit dia se mane als cònsols de Andora que fàson fer
fusta per solerrà la Casa y an asò se l[i] done de bestret
dues liures, les ten rebudes Grabiell Moles, dic: 2 ll. 0 s.

Dit dia se a donat a Migavila quatre ducast, que·ls dono
a miser Ortador, dic: 4 ll. 16 s.

Dit dia se comane la bosa a Gilemó, trenta-sinc liures,
daset sous e dos dinés, dic: 35 ll. 17 s. 2 d.*

1635 març 1

^{|132v} Vui, lo primer de mars 1635, arreste la Terra que Guillem Areny, per acort fet entre la Terra y dit Areny, que dit Areny fasse los pachos de la quèstia del senyor rei de Fransa, paga de Pasqua primer vinent y paga de Tot Sans tot primer vinent. Y lo dit Areny promet fer dites pagues y portar rebuda autèntica de aquelles. Y en cas ne vingués gastos, lo dit Areny promet traure la Vall endemna, tant de dit prinsipal com de despeses, y promet dit Areny de pagar catorse lliures que tallarem males a la quèstia. Y la Vall promet pagar a dit Areny ab bona moneda al curs se pase en esta Vall, la primera paga a Santc[ogesm]a y l'altra a Sant Andreu lo tot primer vinent*.

Vui, dia sobredit, arreste la Terra que atès que tingam privilegi de poder traure provosions de Fransa y·ns fasen pagar forana, que Joan Antoni Torres, de Encamp, y Guillem Areny, de Ordino, vagen a Fransa a defensar dit privilegi y si sirà menester, baixar fins a Tolosa: y asò fins a Pasqua, donant-nos Nostre Senyor bon tems, en pena del cot de la Terra. Y que puguén pendre un fadrí de la Vall, aquell que·ls apareixerà.

Dit dia arreste la Terra que per a dimars pròxim vinent se tropien Andorra un de cada parròquia ab les claus, so és, de Canillo Call, de Ancamp Joan Antoni, de Ordino Guillem Areny, de la Masana Joan Torres, de Andorra Joan Guillemó, de Sant Jolià Naguol. Y lo de Sant Jolià que digue al senyor rector de Sant Jolià si·ns vol fer mersè de venir. Y asò als sis susdits, en pena del cot de la Terra. Y que vinguen dematí.

Dit dia se arreste que cada parròquia fase dir una missa del Sant Sperit per tota la semana entrant, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste la Terra que cada parròquia porto dues pernes y sis formatges a Ordino per tota la semana entrant; les pernes de pes de dotse lliures y los formatges que sien bons, en pena del cot.

1635 març 6

Vui, als 6 de marts 1635, fem memòria dels privilegis s'enporten Guillem Areny y Joan Antoni Torres, són set de pargamí y un de paper, per anar en Fransa ha defensar la forana*.

Dit dia tenen rebut de la bosa Gillem Areny y Joan Antoni dos trentins.

1635 abril 4

^{|133} Vui, als 4 de abril 1635, reste a deure lo Consel dels bestrets de anar a Tolosa a Gillem Areny i Joan Antoni vuit liures, deu sous y tres. Y an de cobrà Gillem Areny set liures y tres dinés, dic 7 lliures, 0 sous, 3, y Joan Antoni quinse reals, dic 1 lliura, 10 sous, ab tot vuit liures, deu sous y tres, dic 8 lliures, 10 sous, 3*.

Dit dia s'enporte Joan Anto[ni] los mateixos papés detràs dits*.

Dit dia arreste lo Consell que·s mano per porta que si a cas ningú vol fer pasar blat de Fransa que no pàgon dret de forana ni gavella que no tinguen altre orde nostre, volent-lo emperò per son aliment y de sa casa.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que adòbon lo camí dels graus qui són en vista del pont de la Volta fins al pont de la Morera, que està asentat al full retroscrit, y asò fins al Consell de Santcugesma. Y si no u poden adobar ab calcs, que u adòbon de altra manera que stibe²²³ bé, en pena del cot de la Terra.

²²³ En lloc de estigue.

Dit dia se mane als cònsols de la Masana que fasen una gravada al pont de Sant Antoni fins al cap dels B[a]cons que i solen pasar, y que u fasen per tota la semana entrant, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane a Guiem, d'Ers, que exemplo la gravada del prat de la Solana i que l'anterro, y asò per tot lo mes de abril, en pena del cot de la Terra. Los cònsols de la Masana que lo i intímon.

1635 maig 13

A 13 de mai 1635 arreste la Terra que cada consolat porto dues pernes de pes de onse lliures y que sien bones y vuit formatges a Sant Jolià, a casa de Bernat Call, demà dematí, les quals an de servir per presentar a Monsenyor lo Bisbe. Y dit dia se mane a Joan Guillemó y a Guillem Areny que pòrton dites pernes y formatges a Monsenyor y que vajan a besar-li les mans de part de la Vall y que li demànon la confirmació de privilegis.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que mànon a Solana que, pena del recot, adobo lo palanquiró que té al sol del prat de Aldiàs, de manera que stigue bé per tota està semmana entrant.

Dit dia se mane a Guiem, d'Ers, que sots les mateixes penes adobo la gravada dalt nomenada fins a Santcugesma.

Dit dia se mane a Areny, d'Ers, sots les mateixes penes trencó les mates que té a sos antoxàs en lo camí de Pal.

[Dit] dia se mana als cònsols y consellés de la parròquia de Canillo que fasen visura a la closa de Molné, de Soldeu, que miron si l'aigua que Molné fa entrar en dita closa porte perjudici al camp de Calbó, dit lo Grau, pagats y satisfets de sos treballs, en pena del cot de la Terra, instant Calbó.

[1635] maig 19

A 19 de maig de dit any arreste lo Consell que per a dimars propvinent los de Canillo pòrton una perna de pes de onse lliures y tres capons bons, y lo tot a de servir per a la pujada de Monsenyor per fer lo gasto.

Dit dia se mane a la parròquia de Ancamp que pòrton quatre formatges y tres capons y dos moltons.

^{133v} Lo dia tras scrit se mane als cònsols de Ordino que pòrton vuit formatges y tres capons.

Dit dia se mane als cònsols de la Masana que pòrton una perna y tres capons.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que pòrton una perna y tres capons y un moltó y una basiva.

Dit dia se mane als cònsols de Sant Jolià que pòrton una perna y tres capons.

Dit dia se mane a Guillem Areny que envia una carga y mija de blat de forment feta farina y se mane a Guillemó que l fase pastar a sa casa.

Dit dia se mane a Antoni Soler, dit Tolse, que vage a la Seu a comprar les coses contengudes en un memorial li avem donat.

Dit dia arreste lo Consell que per a dimars primer vinent cada parròquia porto vuit lliures, en pena del cot de la Terra.

Totes les coses dalt scrites dit dia arreste lo Consell.

1635 maig 21

Vui, als 21 de mag de 1635, a la vista de Santcugesma, an trobat la Terra los mostafasos:

Primo, a Quanillo Calbó y veador de aigües Pilisé.

Ancamp Toni Torres, veador de aigües Pont.

A Ordino Jaume Pal, veador de aigües Fransès Rul.

A la Masana Juan Rosel y veador de aigües Torres.

Andorra Juan Gilemó, veador de aigües Giem.

A Sant Julià Tolse, veador de aigües Gastó.

Dit dia se troben los quapitans:

Primo, Quanillo Soldevila.

Anquamp Morató, lo jove.

A Ordino Pelisé, lo jove.

A la Masana Jaume Giberga.

Andorra Juan Quolat.

A Sant Julià [R]ibató.

Dit dia areste lo Quonsel que quada paròquia fase dir una misa cantada am profesó, y asò que la fasen dir de aquí ha dimenge, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que de questa ora en avant los ostes no déxon jugà als ostals del toq de la oratió avall, en pena del cot de la Terra.

Més avant, areste lo Consell que ningú goso jugà a joc de anvit de questa ora en avant. Y los cònsols de cada paròquia o antímon fins a dimenge més propvinent, y asò, tot en pena del [cot], y asò fins a Sant Miquel de setembre.

^{|134} Dit dia arreste lo Consell que vaje a rrebre lo senyor bisbe un ome de cada parròquia, so és, a Canillo Mora, Ancamp Joan Antoni Torres, a Ordino Guillem Bons, a la Masana Jaume Tor, Gabriel Moles Andorra, a Sant Jolià Migavila, demà matí, dimars, als 22 de mag 1635, en pena del cot, y que ménon un fadrí cadaú.

Dit dia areste lo Consell que la castió que tenen Bortomeu Calbó ab Molné, tots dos de Saldeu, que los quatre que [y eren] trobats y an fet vesura que²²⁴ dita qüestió, que i declàron fins al primé de joriol més propvinent, en pena del cot de la Terra.

E més, se mane als dits vesuradós y cònsols que mànon a Bortomeu Calbó, Miquel Molné que tینگon la vesura feta als 24 de joriol 1634, tot en pena del cot.

Més, dit dia se trobe per sobreposats de l'ofici dels paraires a Thoni Armingol y a Thomàs Bonit, de les Caldes, y per sobreistant Joan Ribot.

Tenen de pagar Vidal, del mas de Ribafeta, y Guiem, d'Ertis, tres liures, deu sous de cot, y asò se'ls mane, en pena del cot de la Terra, que dins vuit dies pàgon dites tres lliures, miga, ho al primer Consell. Y aquestos dinés an de entrar a la bosa de la Terra*.

A pagat Guiem la mitat del cot sobredit: 1 lliura, 15 sous.

1635 maig 23

Vui, als 23 de mag 1635, se mane a Joan Villela, de Ordino, y Grabriel Moles, de Andorra, vagen a Fransa per a defensar lo arets fet de lla Cort de Parlament per a traure blat y altres betuales, y asò vagen fins a dimarts que's la segona festa de Santcogesma. Y los dits s'enporten lo arets de la Cort de Parlament y lo privilegi de lla forana y altres estruacions, y asò se'ls mane en pena del cot de lla Terra.

²²⁴ En lloc de per.

1635 juny 18

^{|134v} Vui, als 18 de juny 1635, areste lo Consell que Guillem Areny, de Ordino, y Joan Anthoni vagen a la Seu a parlar ab Monsenyor lo Bisbe de Urgell per lo de venir lo veguer a fer mostres y demanar la confirmasió de priviligers y per lo de les gueres de rei a rei.

Més, areste lo Consell que Guillem Areny y Joan Anthoni còmpron sis robes de pólhora per tota la Vall y tres robes de pilotes de plom.

Més, dit dia areste lo Consell que Gabriell Moles vage an Fransa a parlar ab mosur Violet, ho alí on son consell li portarà, per ancaminar lo negosi de la forana per tot lo mes de juni, y s'enporte la capsa del fero blanch ab la confirmasió del rei de Fransa dels pribileguis y altres priviligis tots anfilats y la ordenansa de la Cort de Parlament de Tolloza, y asò en pena del cot. Més avant s'enporte dit Moles trenta-y-sis rals, dic 3 lliures, 12 sous.

Dit dia areste lo Consell que per totes les parròquies adòbon los camins per tot lo mes de yuni y tots los sanderons, y asò tot en pena del cot.

1635 juliol 18

Als 18 de yoriol 1635 arreste lo Consell que Miquel Adallac, de Canillo, vaje a Fransa divendres primer vinent a portà quatre pernes y una dosena de formages a musur de Yunaq y tantes a musur de Mongascó y tantes al baró de Gudanes, y a musur de la Torra dos pernes y miga dosena de formages, y asò en pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que demà per tot lo dia apòrton dos pernes de pes de onse lliures y set formages vells per parròquia, y Canillo y Ancamp tres pernes per parròquia del matex pes, a casa de Miquel Adallac, a Canillo.

Dit dia loteje lo Consell vint rals per parròquia y ls pòrton al dia de Sant Jaume a Gabriel Moles, en pena del cot.

Als 18 de yoriol 1635 lo Consell de la Terra afora lo preu del sègel a trenta rals la carga y degú no'n goso demanà més y pagà més del blat fiat, y tots los consolats que u antímon, y asò en pena del cot.

^{|135} Dit dia areste lo Quonsel que vagen quatre espies a les muntànies, una de Canillo y una de Ancamp y altra de Ordino y altra de la Masana, que vagen demà digous fins y aje altre orde, y asò en pena del cot.

Dit dia arreste lo Qunsell que tot cap de casa que pòrton o fasen portà les armes de foq tot dia, y asò en pena del cot, y los consolats o entímon.

[1635] agost 2

A 2 de agost de dit any trobe lo Consell per arahonadós a Areny, de Ancamp, y Gabriel Moles, y que asestesquen lo dia que·ls avisaran, en pena del cot de la terra, per vuit dies.

Lo mateix dia se mane a Aimar y a Vilela que acabat que ells ajén, que si·ls avisen, que asestesquen per altres vuit dies, sots les mateixes penes.

Dit dia se mane als cònsols de Ancamp que fasen trencar o traure una roca que i a més ensà de la canal del Corp dins vuit dies, en pena del cot de la Terra.

1635 agost 20

Als 20 de agost 1635 se mane a Joan Areni, de Ancamp, que vaje a trobà Monsenyor lo Bisbe per a donà raó de la trencada de la presó.

Dit dia se mane a Call, de Canillo, a Joan Areni, de Ancamp, a Vilella, de Ordino, Yaume Tor, de la Masana, Aimar, de Andorra, Migavila, de Sant Jolià, que vingen demà dimats a pasà los comtes ab lo senyor vegé dels gastos de la Cort, en pena del cot.

[1635] agost 31

A 31 de agost de dit any arreste lo Consell que Joan Areny, de Ancamp, y Joan Vilella, de Ordino, vagen a París o allà a ont lo rei sie, o son Consell, per a perseguir la causa de la forana y fer confirmar la ordenansa donada per la Cort de Parlament de Tolosa en favor de la Vall, y donar-li rahó de com a tans annis que la plasa de veguer y de jutge de dita Vall vague, del que li n'avem donat mols avisos. Y que li fasen notori de la forma que guardam los presos en esta Vall y, per falta de presó, los casos que se'n segueix, demanar-li si·ns voldrà consignà alguna cosa de la quèstia que li fem per fer una presó. Y si·ls apareixerà demanar alguna altra cosa, que u fasen, que la Vall o tindrà per [bo], y que vagen fins a Sant Miquel de setembre, en pena del cot de la Terra.

1635 setembre 4

^{|135v} Als 4 de setembre 1635 s'enporten Joan Areni, de Ancamp, y Joan Vilella, de Ordino, per portà a París, sis privileges, tots astacats y la ord*/i*/nació donada a la Cort de Parlament y un altre privilege de porgamí vell y una lletra del rei y altres còpies de

lletras ab papé y una còpia dels pariages, y·ls donen lilsència²²⁵ que·s pugen vestí de drap, un vestit cada un, vestit a la fransesa, y la Terra los pro[met] de pagar-lo*. A tornat Areni los privilegis²²⁶.

Dit dia loteje la Terra vint lliures per parròquia, les quals an de portar fins a Sant Miquel de setembre o per al dia que los síndichs se resol dran de anar. Y dits diners portaran a casa de Vilella o de Areni, moneda al curs de Fransa.

Dit dia arreste lo Consell que Guillem vaje a Ax y a Tarascó per llevar acte del que los foranaires fan pagar de forana als andorrans de blat y bestiar, y més, se a de llevar acte de com nos fan pagar, no obstant lo privilegi y ordenansa de la Cort de Parlament de Tolosa, y que vaje fins a 8 de setembre, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane a tots los de Consell que sots pena del cot de la Terra i éser foragitat d'esta Casa, que ningú no digue que ajén fet arrest de fer anar a París que no diguen qui y va ni quant, que no ajén baixat Tolosa.

Dit dia se arreste que per a quant los síndich[s] avisaran que·s tropien Andorra un de cada parròquia per pendre los privilegis y papers siran menester per portar a París, so és, de Canillo Mora, de Ancamp Areny y Joan Antoni, de Ordino Vilella y Guillem Areny, de la Masana Jaume Tor, de Andorra Perenalt, de Sant Jolià Mijavila, en pena del cot de la Terra, y que pòrton les claus.

Més, areste lo Consell que totes les parròquies fasen dir una misa bayxa per parròquia per lo Sanct Asperit de si al dia de Sanct Miquel de setembre, en pena del cot.

Més, areste lo Consell que d'así al dia de Nostra Senyora de setembre dónon sinch reals per parròqu*/i*/a a Joan Vilela, de Ordino, en pena del cot.

^{|136} Als 4 setembre 1635 s'enport*/a*/ Guillem Areni, de Ordino, un manament dels deputats de Barselona per mostrà als t*/a*/ulés de la Seu y guardes del General*.

1635 setembre 22

Als 22 de setembre 1635 areste lo Consell que los cònsols de cada parròquia antímon als osts que no vengen lo vi novell a més de vuit dinés lo cortó de demà enllà, y asò tot en pena del cot de la Terra.

²²⁵ En lloc de lilsència.

²²⁶ Aquesta nota de retorn dels privilegis està escrita abans de l'assentament.

Dit dia areste lo Consell que los cònsols de cada parròquia fasen adobar los camins reals fins a Sant Miquel més propinent, y asò tot en pena del cot.

Dit dia areste lo Consell que degú no goso donà ninguna llei [de mesines] ni [axe]quades a l'aigua, y asò o antimon los cònsols fins a demà, y asò en pena del cot.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra fàson fer unes [ruas] de pedres aspeses al pont de les Caldes, y que adòbon les vores del pont, y asò fins a Tots Sans, en pena del cot.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que adòbon del molí de Montània fins a la desvia del Nogé fins a Tots Sans, y asò en pena del cot.

Dit dia se mane a dits cònsols de Andorra que fasen adobà lo camí de Serdània, mates, pont y gravades, fins a Sant Lluc, en pena del cot.

1635 setembre 28

Als 28 de setembre 1635 s'a manat a Pere Nagual, de Sant Jolià, que de aquí a quinze dies dono als cònsols de Sant Jolià quoranta-y-dos rals per un Consell s'a tengut a sa demanda, en pena del cot.

Dit dia se mane a Miquel Call, del Tarté, que vaye ab Areni Ax demà, als 29 del present, en pena del cot.

1635 novembre 13

A 13 de novembre 1635 avem comptat ab Vilella que de vint-y-dues lliures, nou sous y sinc que a donades a Tolosa a Areni, de Ancamp, y del gasto que a pagat en tornant de Tolosa, trets tretse ducats que a donat del rosí avien comprat a Tarascó, la Vall li reste a deure vuit lliures, denou sous y sinc, los quals li pagarem al Consell de Sant Andreu, dich:

8 ll. 19 s. 5*

Més, se deu a Guillem Areni nou reals a pagat a Tarascó:

ll. 18 s. *

^{136v} Dit dia afore lo Consell lo vi a set dinés lo cortó, tant vell com novell, y cada consolat que u intímon als ostes y que no mesúron a mig cortons sinó a dinés qui'n voldrà mig cortó, en pena del cot de la Terra.

Dit dia afore lo pa a onse unses la cuerna de forment y a tretse unses la quèrna de sègel, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se mane a Rossell y Jaume Call, de Ordino, que fasen una gravada o altrament adòbon lo camí que és entre lo prat de Joan Pal y prat de Torer, de manera que no i aje aigua, y asò fins al Consell de Sant Andreu.

Dit dia se mane als cònsols de Andorra que, sots pena del cot de la Terra, fasen adobar lo pont de les Caldes y pont de la Volta y lo grau de la Sabata y altres graus en son terme y lo pas de la Creu Grosa, lo tot fins al Consell de Sant Andreu.

[1635] novembre 26

Vui, als 26 de novembre, al Consell de Sant Andreu, a pagat la Terra als cònsols de Andorra vint-y-sinc reals pagasen a Ricardo per a solerar la Casa del Consell.

Dit dia se arreste que lo Consell de Sant Tomàs sie per al dimars abans de Sant Tomàs, que tots lo tingam per manat.

[1635] desembre 5

A 5 de desembre de dit anny llosteje la Terra quatre pernes y dotse formatges, les quals an de servir, dues pernes y sis formatges per a Vergé, de Tarascó, y altre tant a mossèn Rubí, tauler de la Seu. Y dites pernes bestrauran les quatre parròquies, una cada parròquia, so és, Andorra, Sant Jolià, la Manana²²⁷ y Ordino, y dos formatges cada parròquia, y los de la Masana que·ls envíon a Ordino la perna y formatges, y los de Andorra que pòrton la perna a Sant Jolià fins demà a vuit ores, y los de Sant Jolià que u fasen a Tenié a la Seu, junt ab la sua y sis formatges, que i sie a la Seu a migdia, en pena del cot de la Terra, y les pernes que sien de pes de deu lliures y velles.

Dit dia arreste la Terra que Guillem Areni vaje a la Seu a donar part del que·ns scriuen los síndichs de París al senyor Bisbe y segons son consell si sirà menester suplicar-li que·ns fase una carta de favor a París, y s'enporte la carta an enviat los síndichs y los pariatges*.

1635 desembre 18

A 18 de desembre 1635 afore lo Consell lo cortó del vi a vuit dinés lo cortó y lo pa a deu unses la cuerna de forment y de sègel a dotse unses. Cada consolat que u intímon a ses parròquies, en pena del cot.

²²⁷ En lloc de Masana

Dit dia llosteje lo Consell onse lliures per parròquia, los quals dinés portaran fins a 12 de jener a Ordino a casa Guillem Areny, moneda al curs de Fransa. Los quals dinés an de servir per enviar a Tolosa a Vergé, que·ls envia als senyors Bonenfant y Agut per ¹³⁷ tans que per son crèdit nos ne a deixat mosser Pasuí a nostres síndics a París, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste lo Consell que atès que les guardes o taulés del General an pres algunes caxes Agramunt a Toni Sella y a *n*/ resolt dient que no les podien portar sens plom ni bolla, que Joan Antoni Torres y Guillem Areny, baixant a l'afill[...], sàpien ab dit tauler per què les a preses, y si son consell porte que puguen tenir defensa, que i fasen les diligències nesesàries a la defensa si coneixen que toco al Comú de la Vall.

Atès que entre lo quart de Arensal y Guiem, d'Ers, y Vidal, del Puïol, y aje una aserta qüestió sobre los solans de Arensal, de la quala qüestió pretén lo quart de Arensal poguer vendre dit solà eo part de aquell per ops o menesters de la reparasió eo ornaments de la iglésia, y los dits Guiem y Vidal sien posesors fins vuy com un dels de dit quart de Arensal y no vullen ser privats en cas de venda de dit solà venut per ser perjudicial als dits dos per no ser per vuy habitants de dit lloch, lo Consell de la Vall declare que los dits habitants de Arensal no puguen vendre dit solà ni part de aquell eo si·l venen que los dits Guiem y Vidal no sien privats de anar·hi ab la tinguda acostumada. Y si los demés exediran la tinguda, la puguen exedir, salvo que si lo que trauran de dit tros de solà venut o apliquen als menesters de la iglésia, que los dits Guiem y Vidal y ajén de donar toca tocant tant com los ne toque a cada casa del quart o no i vagen. Entenent emperò que si acàs se vendrà, que si se·n trau set lliures, atès que i a sinch cases antigues de dit quart y los dos emprivons los toquo deu reals per cada casa y ab continuasió toca tocant y si l'auran de vendre, que·ls ne donon la fadiga. Y venut ab los pactes sobredits lo puguen fer guardar ab son ban i cot del quart y los senyors de cònsols y consellés que per avuy són y per avant siran se entéron de la veritat si serveix per nesesitats o menesters de la iglésia o no, deixant·los coneixedors a dits cònsols y consellés de les qüestions que sobre dita causa porien exir de vuy enlà. Manant als cònsols de la Masana los o intímon, en pena del cot de la Terra.

^{137v} Dit dia se mane als cònsols de Andorra que antímon al sarrallé de les Caldes que al primé Consell que·s tropie así per donà raó del cot a portat P/e/renalt, qui avia descubert lo regrés, y los cònsols de Andorra que ara són que u digen als cònsols que entraran que u antímon, y asò tot en pena del cot.

Dit dia se fa cot als cònsols de la Masana per no aver portat tots los estrannis lo dia de Sant Andreu y an de donar a la bosa: 3 s. 9*

Més, dit dia se fa cot als cònsols de Canillo per no aver portat l'oli de la Seu fins al Consell de Santcugesma, y se'n fan: 3 s. 9*

Més, dit dia se fa cot als cònsols de Andorra per no aver portat lo dit oli a la dita diada, y se'n fan: 3 s. 9*

Dit dia se fa cot als cònsols de Encamp per lo mateix, y se'n fan tres sous y nou. Y tots los sobredits partits an de entrar a la bossa, que la bosa a pagat, dich: 3 s. 9*

[1635] desembre 26

A 26 de desembre del sobredit any arreste lo Consell que Joan Vilella y Gabriel Moles vagen al mas d'Asils per a tractar amb mosser Gotis, arrendador de la forana, si sobre lo plet que tenim ab ells poran tractar algun acort. Aprés de av/e/r scrit lo sobredit, nos a aparegut de remetre lo tot als síndichs a París*.

1636 gener 24

Vui, a 24 de gener, ain 1636, areste lo Consell que disapte, a 16 de febré, loteje honse liures per parròquia y que les pòrton a casa de Joan Rosell, Ancamp, asò en pena del cot, ab moneda al curs de Fransa.

Dit dia loteje lo Consell vint-y-dues liures per parròquia, portades en Andorra lo dia del pagament de la quèstia, moneda al curs de Fransa.

Dit dia areste lo Consell lo dia del pagament de la quèstia, que serà lo dijous abans de Rams, a 13 de marts, dit dia pòrton les susdites 22 lliures, en pena del cot.

Dit dia se poze en cot de la Terra ha Raubert, d'Escàs, lo jove, y [pug]a depozar.

1636 març 29

¹³⁸ A 29 de marts 1636 hés vingut Areni de París i tot comptat se li deu, tant de jornals com també sis capes de bordeta que ha rebut a Tarasquó, que són en compte de Areni, y tot rebutat deu la Terra Areni trenta-i-vuit liures, setze sous i set, dic: 38 ll. 16 s. 7

Més, se deu a Bernat Rosell per lo fet mateix, pagat lo que se li ere bestret, setze liures, danou sous i dos, dic: 16 ll. 19 s. 2

1636 maig 19

Als 19 de maig 1636 a rebut Joan Areni en descàrer de son compte desavuit liures²²⁸:

18 ll. s.

Més, se deu a mosur Pres[el], a Toloza, setanta-i-set ducats, pagament de Fransa, pagadós a 26 de matg, dic:

92 ll. 8 s.

Dit dia areste lo Consell que cada parròquia pago a Vergé, de Tarascó, quinse liures, vuit sous, y que còbron rebuda, y asò que sie pagat a 12 de maig conforme la moneda se pasará alà a Tarascó.

Dit dia areste lo Consell que alongen lo Consell de Santcogesma; al diluns pasats festes de Santcogesma se tindrà dit Consell.

Dit dia se mane al/s/ cònsols de la Masana que tragen lo cot i recot de Raubert, de Ascàs, de qui al dia del Consel de Santcugesma.

[1636] abril 10

A 10 de abril s'enporte Montània una lisèntia de l'Emperador Carles i la confirmació de les Corts de Monsó y de Barselona*.

Dit dia lluteje la Terra una perna per paròquia de pes de dotze liures y quatre formatjes per paròquia, y estes que les pòrton a Sant Jolià a casa de Perot Nagual de así ha disapte a nit, y que Gabriell Moles les fase portar al senior bisbe y ell que s'enporto los tres previletjes que són en mà de Montània, y que ls consulto ab lo senior bisbe y misser Ortodó y altres advocats. Y segons lo conseil y lo que coneixerà que convingue, anar parlar ab Sa Exelència ha Girona ho alà hont sie; que y vaje sens altre conseil ni parer de la Vall. Porte-se'n trenta-i-nou reals*.

1636 maig 19

Vui, als denou mag 1636, areste la Terra que de qui al Consell de Santcogesma que tots los consolats en ses parròquias fasen fer adobar los camins reals y senderons, aygües, pedres, que sie adobat fins a dit dia, en pena del cot, y en donar les gravades. E més, se mane que fasen adobar lo pont de Sasenat, camí de Serdanya, fins a Sant Joan, en pena del cot.

²²⁸ Assentament afegit posteriorment.

E més, se mane als cònsols de cada parròquia pòrton un capó sie bo, en pena del cot.

^{138v} Vui, a 19 de matg 1636, a la vista de Santcojesma an trobat per ha mustafàs:

Primo, Canillo Pere Pontsernalt, Mora, y veador de aigües Bernat Forest.

Ancamp mustafàs Joan Areni i veador de aigua Pere Martí.

Ordino mustafàs Villella i veador de aigües Guillem Jener.

A la Massana mustafàs Joan Bons i Pere Querol veador.

Andorra mustafàs Perenalt i veador de les aigües Gabriell Moles.

Sant Jolià mustafàs Mitjavilla i veador Miquel Tor, de Beixe/ssa/rri.

Dit dia se ha trobat capità:

A Canillo Armani, lo jove.

Dit dia Encamp Andreu Nerbona.

Dit dia ha Ordino Pere Babot.

Dit dia ha la Massana Fonta, lo jove.

Dit dia Andorra Jozep, d'Engordany, lo jove.

Sant Jolià Bonet, de Axorovall, lo jove.

Dit dia enviam a Barselona una declaratió feta en Balager per unes capes se prengué en /A/gramunt sobre unes capes, la qual s'e fet a 30 de jener 1636 per lo doctor Tomàs Perpinià, asesor del General²²⁹.

Dit dia luteje la Terra per la vinguda de Monsenyor:

Primo, dos capons per parròquia.

Més, dos pernes, una Canillo i altra Encamp.

Un moltó Ordino.

Sant Jolià 2 formatjes.

Andorra altres dos i recapte per les cavalcadures, i que tinguen un moltó prest si serà menester.

Més, que fasen pastar²³⁰ lo pa a casa de Guillemó.

Més, trobe la Vall per hacompaniar a Monsenyor per la Vall, si no ve primer fer la visita acostumada:

Primer, trobe Canillo Calbó, de Soldeu.

Ancamp Joan Antoni.

²²⁹ *Al marge esquerre* Declaratió [dit] del Gene[r]al.

²³⁰ *Probablement en lloc de* portar.

Ordino lo farer.

La Masana Rosell, de Sesponi.

Andorra Joan Gillemó.

Sant Jolià Toni Soler.

Més, luteje la Terra per dit dia deu liures per paròquia.

Dit dia se ha portat totes les rebudes de l'oli de la Seu, asepto la de Canillo, al qual se li mane la porte per tot lo mes de juni, en pena del recot.

Més, dit dia loteje la Terra sis liures, set sous y mig per paròquia, les quals té de pagar la Terra als misatgés de París, les quals an de pagar les paròquies al dia de Nostra Seniera de setembre primer vinent, portat en mans de Joan Rossell y de Joan Areni, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que s'entimo als ostalés que ajén de donar del pa prim de forment deu onses a la cuerna també com pel pa gros.

^{|139} Deu Joan Rosell per un capó, lliura, 8 sous.

1636 juliol 28

A 28 de juliol 1636 afore lo Consell lo blat de sèguel que s'és venut a fiar lo any corrent, a vint-y-vuit reals la carga y cada consolat que fasen manar per porta que ningú no'n fase pagar més, en pena del cot de la Terra, y també los que n'an pres, que no'l pàgon a més.

Dit dia se mane al cònsol Nagual, de Sant Jolià, y als consellés que atès que l'altre cònsol tingue certa diferència ab algun particular de dita paròquia sobre de algun camí, que ells, ab los que·ls apareixerà ser-hi conveniens, vagen a fer visura en dit camí dins quinze dies pròxim vinens y, dita visura feta, mànon servir lo tenor de aquella ab les penes que en dites coses solen pagar, y als dits cònsols y consellés mane en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste lo Consell que d'esta hora en avant no i aje ningú que goso jugar en ningun joch de envit en ninguna part y a l'ostal en ningun joch ni altre, en pena del cot de la Terra. Y los cònsols que u intimon insidint en dites penes, tant los ostes com los jugadós. A 21 de novembre se [acabe], asepatat joc de envit.

Dit dia se vede la pesca de tot gènere de metsines, en pena del cot de la Terra.

Dit dia se arreste que atès que agués restat dos quintàs de erba de la que avien pres per les cavalcadures de la Vall quant lo Bisbe pujà i Àngela Sucarà se queixo que no li pagaren bé los treballs que prengué, que li dónon los cònsols de Andorra lo valor de dita erba, que són catorse sous, en pena del cot de la Terra.

Dit dia llosteje la Terra tres lliures per paròquia, les quals serveixen per pagar lo gasto se féu a l'acompanniament del senyor bisbe, dich 3 lliures, sous.

Dit dia arreste lo Consell que atès que se creu que molta gent aje venut sal a fransesos i no ajén donat los albarans de General als hòmens elegits, que dins sis dies de vui enlà comptadors, dónon los albarans a les persones elegides, entenent ni pasar en Fransa ni vendre a fransesos dins la Terra: a Canillo Forest, Ancamp Rosell, a Ordino Jaume Pal, a la Masana Rossell, de Sespony, Andorra Guillemó, a Sant Jolià Bernat Call. Y que per quiscun albarà puguen pendre un ardit. Y tenint los dits comptes, lo que puguen, en que no s'i fase fraud, y lo tot se mane en pena del cot de la Terra. Y també los que solien pendre dits albarans fins vui, que·ls dónon als dit/s/ hòmens elegits y que·ls pòrton fins al primer Consell. Y los cònsols de cada paròquia que u fasen intimar en ses paròquies, en pena del cot de la Terra, fins a diumenge pròxim vinent.

Dit dia arreste lo Consell que lo cònsol Aldiàs pago un ducat a la bossa de la Terra per aver manat un Consell de la Terra injustament, que·l porto lo primer Consell, en pena del cot de la Terra*.

1636 octubre 7

^{|139v} A 7 de octubre 1636 llosteja la Terra quinze pernes y sinch dotsenes de formatges, les quals pernes y formatges an de servir, so és, per donar al compte Barau, senexal del condot de Foix, dotse pernes y quatre dotsenes de formatges, y a son segretari dues pernes, y l'altra a mosur Tinié, y la dotsena de formatges restant a l'alvedrio dels que i aniran. Y dit dia mane la Terra a Guillem Areny y a Joan Rossell, de Ancamp, que vagen a donar dites pernes y formatges, y asò fins a divendres pròxim vinent. Y dites pernes se llostejen en la forma següent, so és, Canillo tres pernes y deu formatges, Ancamp lo mateix, y Ordino lo mateix, la Masana dues pernes, deu formatges, Andorra y Sant Jolià lo mateix. Y les pernes que sien de pes de onse lliures, y los formatges y pernes, lo tot, pòrton fins a dijous [a nit] a Ordino, a casa de Guillem Areny, en pena del cot de la Terra. An igualat pernes y tots són pagats*.

Dit dia s'enporten 4 privilegis, so és, la còpia dels pariatges, un pasaport per Fransa, una confirmació dels privilegis per lo compte de Foix, una llicència consedida per lo Emperador Carlos per traure virtualles en tot tems de ses terres*.

Dit dia posam lo vi vell a deu dinés lo cortó y lo novell a nou, y los consolats que u intímon demà mateix, en pena del cot de la Terra.

Dit dia mane lo Consell a Aimar i a Calbó i a Joan Pere Torres y a Mas que vagen a mirar una visura que an feta los cònsols de Ordino sobre un galliner a fet Sucarà, de la Cortinada, entre la sua era y era de Rufó, y que i vagen per tota esta semmana, en pena del cot de la Terra.

Dit dia fèrem un cot a l'oste de Ordino perquè, no obstant lo manament fet per la Vall de quèno deixàs jugar en l'ostal, los cònsols y consellés li'n an donat reprensió y no se n'és estat, y se mane als cònsols de Ordino que quant li intímon lo cot, que li fasen manament de nou de quèno deixo jugar.

[1636 octubre] 22

A 22 de dit arreste lo Consell que Joan Antoni Torres y Guillem [Areni], de Ordino, vagen a Barselona a fer ostensió del privilegi tenim de comersar y negosiar en tot tems en Fransa y Espannia, atès que haje fet unes crides en Catalunnia perjudicials a la Vall, al virei en Barselona o allà a ont sie en Catalunnia. Y inseguint lo consell seu y de l'advocat prosoiran lo que trobaran ser convenient per la Vall. Y s'enporten la confirmació de privilegis feta lo ani 1599 y transumpst del privilegi del comers consedit per lo Emperador Carlos Quint en l'ani 1538 y còpia del privilegi consedit per los tres stamens de Catalunnia per lo propi ús, los dos en porgamí y un en paper. Y que vagen fins a 12 de novembre*.

Dit dia arreste lo Consell que los cònsols de Andorra mànon a Joan Madona, dit Bortolomeu dels Vilàs, y a Joan Colat, de les Caldes, que per lo primer Consell vinguen a donar ¹⁴⁰ rahó al Consell de la sal que an venut a francesos. Y entretant se mane als cònsols y consellers que demà, per tot lo dia, los fasen convenir devant de ells dient-los que'ls donon los albarans tinguen del General per treta de sal, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste lo Consell que los cònsols de cada parròquia intímon en ses parròquies que ningú pesco ab ninguna tesura sinó ab la llinia dels límits en avall, en pena del cot de la Terra.

Y dit dia se mane als cònsols de Ordino y consellés que demà per tot lo dia dono[n] los albarans de la sal a[n] venuda als francesos, sots les mateixes penes, y pendre-li la deposició de la sal a presa de Bortolomeu y altres de dos annis a esta part, atès que no's trobe albarans seus²³¹.

Dit dia se mane als cònsols de Canillo que fasen manar a Molner, de Soldeu, que no jiro aigua a un prat novament fet, al qual se a feta visura instant Calbó, en pena de[l] cot de la Terra.

Dit dia arreste lo Consell que los cònsols de la Masana intímon a la Rollana que fase una gravada al prat que té més amunt de Miró, en pena del cot de la Terra.

1636 novembre 24

Vui, als 24 de novembre 1636, pose la Terra lo vi ha deu dinés lo cortó y que los cònsols de cada paròquia o entímon ha ses paròquies demà per tot lo dia.

Més, areste la Terra que fins al Consel de Sant Tomàs que totom adobo los camins en sons endrets y que los cònsols ho entímon ha ses paròquies, en pena del cot de la Terra, mates, clavegeres y gravades.

Més, areste la Terra que la gravada de Juan Pal, dejós Santa Bàrb[a]ra, que s'adobo gravada y enterada conforme haurà menesté, en pena del cot de la Tera, de qui al dia sobredit.

Més, se mane als cònsols de la Masana que mànon a Perot, del Pui, que adobo la gravada del prat de Juan Pal dejós lo pont de Ordino y que raso un rigeró que hés coantre²³² la paret, en pena del cot de la Terra, de cap de munt.

Més, se mane als cònsols de Ordino que fàson hadobar y traure l'aigua que hés dejós la mola de Juan Pal y que y fàson fer una gravada am sons ascaladas, en pena del cot de la Tera, fins a l'hort, fins al Consel de Sant Tomàs.

Dit dia areste la Terra que lo Consel de San[t] Tomàs se tinge lo diluns haba[n]s de Nadal y los cònsols de Sant Julià que pòrton dose padius.

Dit dia areste lo Consel que atès per lo Ynvigtísim Emperador Carlos Quint, de gloriosa memòria, nos sie consedit privilegi per misió y facultat de tractar, comersar y

²³¹ Al marge esquerre Mànon a Jener de Arans.

²³² En lloc de contra.

negosiar y tradoir mercaderies de Fransa ha Espània y de Espània ha Fransa en tot temps, com més largament conste en dit privilegi, y la yntensió de dit Ynvigtísim Emperador sie estada sols consedir-la per los abitans de dita Vall ^{|140v} per les causes y raons ha ell ben vistes. Se mane als cònsols de totes les parròquies que entímon ho manar fasen cada un en sa parròquia que ningú paso bestiar, roba ni altres mercaderies de ningun home fora de esta Vall, en pena del cot de la Terra.

Dit dia areste lo Consell que atès que a notisia del Consell sie vingut que alguns particulàs de la Vall ajen venut sal a fransesos y no ajen portat l'albarà del General, los quals són Pere Babot, de Hordino, y Giner, de Arans, y Fonta, de Sespoin, y Bortolomeu, dels Vilàs, y se'ls mane, en pena del cot de la Terra, que pòrton los albarans del General y que vingen a donar raó al Consell, asò al primer Consell que's tindrà, y cada consolat que'ls ho entímon, en pena del cot de la Terra.

[1636 novembre] 28

A 28 de dit trobe lo Consell a Joan Rossell, de Ancamp, y Miquel Call, del Tarter, per arahonadós y que sien así dimars matí, en pena del cot de la Terra.

Y dit dia trobe lo Consell a Joan Guillemó y a Guillem Areny per rahonadós, y que vinguen per al dimars després següent, sots les mateixes penes. Si les Cors se resolien, los cònsols de Andorra que avíson.

Dit dia se trobe que consequetivament al cap dels vuit dies asestesquen per arahonador Miquel Aimar y Joan Antoni Torres, sots les mateixes penes.

Dit dia arreste lo Consell que per lo endemà del Consell de Sant Tomàs tots los de Consell se tropien a Enriuvener per fer visura a l'aigua que devalle de dit riu si lo senyor rector de Ancamp la pot pendre per al prat de Guillem Terrat o no, trencant-li del prat que casa de Ramonet té més amunt del camí, y asò pena del cot de la Terra.

A casa de Muntànnia, de les Caldes, reste una perna que és de la Vall.

1636 desembre 22

A 22 de desembre 1636 arreste lo Consell que atès que lo senyor rector de Ancamp aje presentat una súplica ab la qual demane moderació de una sentència donada per los balles de aigües, que los cònsols y consellés de Ancamp li donon còpia de la dita sentència y

entretant li amòstron lo original, lo qual tornaran a esta Casa. Lo tot se'ls mane en pena del cot de la Terra.

Dit dia s'és presentat Sebastià Pal, dit Sucarà, demanant llicència al Consell de la Vall de apel·lar de una sentència donada per los Honorables en Miquel Aimar, Bortomeu Calbó, de Soldeu, Joan Pere Torres, de Pal, Bonaventura Mas, de les Bons. Arreste lo Consell que si apel·le, que ha de apel·lar al Consell de la Vall y que deposito lo salari que per anar-hi los del Consell de la Vall requereix depositar, en pena del cot de la Terra, y de asò li faran relació los cònsols de Ordino.

Dit dia areste lo Consell y se mane als cònsols de Sant Jolià que entímon a Pere Nagual, de Nagual, que porto de si al primer Consell set liures, tretse sous y quatre que li an fet de cot per aver fet frau als contes y per no aver pagat los astrains de la Terra, dic 7 lliures, 13 sous, 4. Y també que porto los dinés dels astrains al primer Consell, asò en pena del cot de la Terra. Y de dits dinés dels astrains se n'aje de donar a Joan Rosell deu reals y mig y altres tans a Quall, que són vint-i-un real entre andós per jornals de assistir a les Corts. Lo demás ha de antrar a la bosa.

^{|141} Dit dia arreste lo Consell y per consert fet ab Joan Rossell, de Ancamp, que a[xí] que lo dit Rossell tingue un fill seu en Tholosa ocupant la plasa de col·legia[1] que té y poden ocupar un dels abitans de la Vall y aquella fos ja ocupada qua[n] ell y anà per altre col·legial no legítim poseedor, y per desplasar-lo de dit col·legi gastà dit Rossell alguna cosa, lo Consell de la Vall lo remunerare de dit gasto de vint-y-sinch lliures barselesoneses, diem 25 lliures, pagadores la mitat a Pentecostes y l'altra mitat a Sant Andreu, lo tot de l'any 1637, sub condició y pacte esprés que quant los fills de dit Rossell, so és, ara lo dit mossèn Bernat y després son germà Nicolau, eixiran de dit col·legi, lo ajen de renunsiar en cop y favor del Consell de la Vall per a què la Vall y llicència aquell que'ls apareixerà y [si de] cas no u fes, lo dit Rossell o sos hereus sien obligats a restituir les damon[t] dites 23 lliures a la Vall sens per axò aver de renunsiar al dret que la dita Val té y de tot temps a tingut a dita plasa.

En testimoni del qual s'és sign[at]:

Jo, Joan Rossell, llohe y o firme lo sobredit²³³.

²³³ *Al marge esquerre* Ten rebut Joan Thous per lo dèbit tenie de cobrar Joan Rosell, com apar ab pòlisa de dit Rosell, dotse liures y miga, dic 12 lliures, 10 sous.

Dit dia areste lo Consell que si les Corts se continuen, que los ara[ho]nadós ajen de asistir conforme avien de asistir a l'arest trasdit y Guillemó que aviso quant serà menester, en pena del cot de la Terra.

Dit dia reste cobrador Montània, per lo gasto, dues liures, dotse dous, y s'an de pagar dels detràs cot y estrains; lo demés ha de entrà a la bosa, dic 2 lliures, 12 sous.

1637 gener 18

Als 18 de jener 1637 areste lo Consell que Guillem Areny, de Ordino, y Joan Antoni Torres, de Ancamp, vagen a la Seu per negociar ab lo governador del bescomdat lo negoci de la treta y si convé li requessaran y si poden o adobaran y faran en tot lo que poran. Y s'emporten la confirmasió dels privilegis y lo privilegi de l'Emperador Carlos Quint.

Vui, dia sobredit, areste lo Consell que si lo senyor veguer ve a continuar les Corts, que Areni y Jaume Pall, de Ordino, que asestesquen a raonar la primera semmana y l'altra semmana Miquel Aymar y Joan Bons. Y los cònsols de Andorra que·ls avison. Y si la Cort dure més de dues semmanes, que Gilemó y Jaume Tor serve[is]quen de aronador.

E més, se mane als que an feta la visura de Anrivarnar de lla qüestió tenien lo rector de Villanova ab lo vicari de Ancamp, que dins vuit dies donon còpia del que an fet al vicari de Ancamp, y asò en pena del cot de la Terra, y Aymar que s'enporte una sentència [que ...], en pena del cot.

1637 març 7

^{141v} Als 7 de marts 1637 an donat rahó Guillem Areni, d'Ordino, y Joan Antoni, de Ancamp, que diuen an coman[a]t la confirmasió dels privilegis y lo privilegi de l'Enperador Carlos Quint y lo memorial en dret que·ls féu misser Fontanella a misser Motes, criat del senyor bisbe, les quals li comanaren en Balagué als 2 de febrer 1637 perque·ls portés a Barcelona al canonge Cl[aris]^{234*}. An tornat los sobredits privilegis²³⁵.

Dit dia promet Joan Antoni Torres, de Ancamp, de fer los dos pacs de la quèstia, que són, lo primer a Pasqua de Resurecció primer vinent y l'altre a Tots Sans primer vinent, al verdader tresorer del senyor rei de Fransa, Compte de Fox, y done a la Terra per lo guani del can[vi] de la moneda sexanta-y-sis liures, dos sous y sinc dinés, y aquestos

²³⁴ Referència a Pau Claris. Se'l torna a citar més avall.

²³⁵ Nota del retorn dels documents afegida posteriorment.

pagadós la mitat per cada pac. Y a de donar tems a les parròquies, lo primer pac a Santcujesma primer vinent y l'altre pac al Consel de Sant Andreu primer vinent.

Dit dia loteje la Terra una perna per paròquia, so és, les quatre paròquies una perna y sis formatges, pernes de onse liures, so és, Sant Julià una perna y Andorra altra, y la Masana altra y Ordino altra, y Ancamp dotse formatges y Ordino altres dotse formatges. Se an de donar als taulés de la Seu una perna y sis formatges per dàdiva y se an de enviar a Barcelona dues pernes al senyor canonge Claris y dotse formatges. Y de tot se done orde al Guillem Areni per donar dites pernes y formatges, y que tot sie dilluns per tot lo dia en Sant Julià, a casa del cònsol Ribot.

1637 març 24

Als 24 de marts 1637 areste la Terra que Joan Antoni vaje a Barcelona per saber les coses aserqua del privilegi de la entrada de Catalúnia en tens de guerra y qui²³⁶ fase lo que pugue y que prengue un fadry a son gust, y Joan Areny que vage en compania sua. Y s'enporten per a gastar deu liures.

Dit dia areste [lo Consell que] los cònsols de Sant Julià vejen si és bo lo seu pes y que l'adòbon y s'enporten la roba de ferro de la Terra*.

Més, s'enporte Bons, cònsol de la Masana, la mesura del quart de l'oli y l'alna de ferro^{*237}.

1544 juny 21

¹⁴² Los noms de Jesús e de la humil verge Maria humilment invocats. Hon nosaltres, Joan Pelisser, àlies Armany, Bernat Ponsarnaut, cònsols, Pere Màrtir Viciat, Simon Pelisser, consellers, tots de la parròquia de Canillo, Joan Anthonii Beringuer, Pere Ramon Armengo[h]u, cònsols, Anthonii Pont, Bernat Casal, consellers, tots de la parròquia d'Encamp, Jaume Babot, cònsol, Bernat Vidal, Pere Ricart, d'Andorra, consellers, tots de la parròquia de Andorra, Anthonii Tor, Pere Guitart, cònsols, Joanot Martí e Guillem Migavila, consellers, tots de la parròquia de Sanct Julià, àrbitres, arbitradors e amigables componedors elegits comunament per Joan Jaume, del loch de Lors, Anthonii Rossell, cònsols, Anthonii Ricart, de Segudet, e Guillem Oliva, consellers, tots de la parròquia de Ordino, Anthonii Torner, del Puyol, Steve Jouan, cònsols, Joan Pere Torres e Pere Rival,

²³⁶ En lloc de que y o que hi.

²³⁷ Al marge esquerre: [És i]nformat [del] pes [qui ... en pena del] quot.

de Pal, consellers, tots de la parròquia de la Massana, en nom lur proprii y en nom de les universitats de Ordino y de la Massana, e assò sobre la qüestió tenen dites universitats²³⁸ et singulars de Ordino y de la Massana, e assò sobre la montanya de Codina y de totes coses dependents y emergents de aquella. Vistes e considerades totes coses he oïdes les parts a pler en lo que dir ny al·legar han volgut. Hagut madur consell entre nosaltres, dits àrbitres, sentenciam e declaram en la forma e manera següent:

Et primerament, sentenciam y declaram bona pau y amicitia entre dites universitats de dites parròquies de Ordino y de la Massana sus les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Ítem, sentenciam e declaram que vistes les cartes e testimonis que dites universitats an produïdes, sentenciam y declaram e volem que los prohòmens he universitat de la parròquia de la Massana agen lur camí ab lors bestiar grossos y menuts pròpriis seus per la ribera de Ordino, tota ribera fins al pont de les Salines, e assò per lo camí general, e de dit pont de les Salines fins als cortals de Ausany he a la Calbella, e de aquí enfora, tirant tota carrera amont, passant al pont de la Rebois[ll]issa, e de aquí enfora, per les Comelles Sedor[mives] juxta los conerats, en/t/rant al pla de Codinella e passant al grau de Codinella, en/t/rant, tota vall amont, fins al pont de Altamany, que sien en lur empu. Y axí mateys volem que los de la Massana pusan passar a la part solana del serrat ab bestiar, menant-lo per lo lig[am] e rabada ab son somer, tirant son camí per lo comú. E si fahien lo contrari, que los de la parròquia de Ordino los puguén penyorar de ban de deu sous per quiscuna vegada que seran trobats.

E més, volem e declaram que las despeses que quascuna parròquia a fetas, tant de jornals com de advocats y notari, que quascun los se pach, sus les penes y jurament en lo compromès contengudes.

E més, volem he ordenam que les despeses que vosaltres, dits compromissaris, haveu fetes ací en la Casa del Consell o en altra part, que's paguen mig per mig entre dites universitats de Ordino y de la Massana, sus les penes y jurament en lo compromès contengudes.

^{142v} E més, volem e declaram que les parts de Ordino agen a tenir e fer lo camí a son cots²³⁹ y despens per la part de l'obach fins al pont de Altamany, sus les penes he jurament en lo compromès contengudes.

²³⁸ En lloc de universitats.

²³⁹ En lloc de cost.

Ítem, sentenciam he declaram que si los hòmens he universitat e singulars de la parròquia de la Massana de la montanya de Codina enfora entraven per péixer ab los bestiar grossos y menuts en lo terme e límits de la parròquia de Ordino, més avant dels [dichs] e límits que són contenguts en lurs cartes, que los hòmens de la parròquia de Ordino los pusquen penyorar de ban de vint sous de dia per quascuna vegada, e de nyt agen a pagar doble bany²⁴⁰, sus les penes y jurament en lo compromès contengudes.

E més, declaram que aquella après e covill que és contengut en una carta que diu agen a penre los de Ordino, si los de la parròquia de Ordino l'an a penre, l'agen haver pres e senyalar lo jorn abans de Sanct Barlabé per tal que qüestió no pogués ésser en aquells que iran per senyalar per lo vespre de Sanct Barlabé, et en assò no ésser perjudicada en res la carta que d'aquí an.

E així mateys, declaram que si per cars lo susdit orri que la parròquia de Ordino pren [hun] quiscun any y's perdrà a colpa de aquel qui'l tenie, l'agen a tornar en dret a son cost y despens, sus les penes e jurament en lo compromís contengudes.

E més, sentenciam e declaram que los hòmens de Ordino no pusquen penre ningun orri que sie donat per temps als de la Massana a fer duran lo spay de aquel, sus les penes y jurament en lo compromís contengudes.

E més, sentenciam he declaram que ninguna de dites universitats de Ordino y de la Massana no pusquen metre bestiar malalt en dita montanya de Codina si ladoncs no ere de consentiment de dites parròquies, sus les penes y jurament en lo compromís contengudes. E si per cas de aventura s'esdevenya que essent lo bestiar en la montanya eixia malaltia, que age ésser revellat a les parròquies perquè los sie dat terme per pasturar, sus les penes contengudes en lo compromís.

E més, sentenciam e declaram que si per cas los prohòmens de la Massana tenie[n] algun o alguns pastor o pastors strangers y tenien bestiar ab lo de/l/ seu amo, que pusquen metre d'aquí a senet²⁴¹ caps de bestiar menut quiscun de dits pastors. E si per cars dits pastors havian bestiar gros, que pusquen quiscun pastor metre tres caps de bestiar gros en dita montanya de Codina franch e quití. E si més avant n'y meten, que ho agen a denunciar y pagar [a la] parròquia y ésser d'acort ab los de Ordino, sus les penes y jurament en lo compromís contengudes.

²⁴⁰ En lloc de ban.

²⁴¹ En lloc de sent.

^{|143} E més, sentenciam y declaram que los dits prohòmens de Ordino no pusquen penre l'orri que han de [l'Esta] al covill Vell ny al covil del Castellar, sus les penes e jurament en lo compromís contengudes.

E més, volem, sentenciam y declaram que les dites parts agen a donar a quiscú de nosaltres, declaradós, sis sous a quiscun de nosaltres per nostres treballs, sus les penes y jurament en lo compromís contengudes, pagadors per eguals parts.

Ítem, volem he ordenam que si en la nostra present sentència ho declaració exien ningunes coses ambigües ny doptoses, que aquelles pusquam adobar, tolre e affigir y mudar dins spay de hun any y hun dia si menester serà.

E més, volem, sentenciam he declaram que los cònsols, consellés he síndics de dites parròquies agen a loar aquesta nostra present sentència encontinent legida los serà, sus les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Ítem, volem, sentenciam que de la present sentència e compromís sien fetes dues cartes públicas consemblants, partides per a b c.

Lata, lecta et publica[ta] fuit presens sententia arbitralis per dictos honorabiles consules et consiliarios et compromiss[ari]os parrochiarum de Canillo, d'Encamp, d'Andorra y de Sanct Jolià, presentibus consulibus et consiliariis dictarum parrochiarum de Ordino y de la Massana, die XXI mensis iunii, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quadagesimo quarto in Domo Consilii, lecta per me, Franciscum de Bauró, scriptorem iuratum, presentibus magnifico Petro Basines, fusterio Andorre, et Ioannes Puyol, loci de Cases, en Comenge.

E encontinent, Joan Jaume, Anthonii Rossell, cònsols, Antonii Call e Guillem Oliva, consellers, per part de la parròquia de Ordino an loada la present sentència.

E axí mateys, Anthonii Torner, Steve Jouan, cònsols, Pere Rival e Joan Pere Torres, consellers, en nom de la parròquia de la Massana an fermada y loada la present sentència.

Testes predicti²⁴².

154[6] setembre 10

^{|144} Iesus, Maria.

Iesus cum virgine Maria. A deu del mes de setembre, any mil sinch-cens XXXXV[I], en la hera del Concell de les Valls de Andorra.

Hon nosaltres, Joan Ramon Fontana, Pere Tomàs, del Tarter, cònsols, Pere Màrtir Viciat, Joan Bonit, consellés, tots de la parròquia de Canillo, Joan Areny, Joan Martí, cònsols, Joan Antonii Beringuer, Bernat Casal, consellers, tots de la parròquia d'Encamp, Joan Cella, Antonii Pal, cònsols, Anthonii Call, conseller, tots de Ordino, Miquel Rull, Pere Joan Bosquet, cònsols, Joan Pere Torres, conseller, tots de la parròquia de la Massana, Bernat Perearnalt, Joanot Dolsa, cònsols, Gervés Moles, Pere Ricart, consellers, tots de la parròquia de Andorra, Salvador Guisalt, Joan Gastó, cònsols, Anthonii Tor, Guillem Migavila, consellers, tots de la parròquia de Sant Julià, tots congregats y convocats en la Casa del Consell de les Valls de Andorra, com ja am acostumat convocar y congregar per negociis comuns de les valls de Andorra, àrbitres, arbitradors e amigables componedors comunament elegits per Joan Ramon Vidal, del Puyol, et Anthonii Torner, del Puyol, de la parròquia de la Massana, e assò sobre alguns comuns solans del quort del Puyol. E nosaltres, vista la potestat a nosaltres, dits àrbitres, arbitradors e amigables componedors, donada et atribuïda, e assò tant per via de dret com de amigable composició en dit compromís, pronunciam, sentenciam y declaram en lo modo et forma següent:

Et primerament, pronunciam, sentenciam, arbitram y declaram bona pau, fraternitat y amicitia entre dites parts sots les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Ítem, pronunciam, sentenciam, arbitram y declaram que la venda que és stada feta per los prohòmens de Consel an feta ab voluntat del Consell de la Terra y ab licència de les dites parts, de una terra en lo dit solà que's ten ab hun tros seu a la part del riu, confronta ab lo camí de part sobirana y a part obagua ab lo torrent, la qual judicam sie de Torner, pagant los qui los prohòmens han judicat, que són onze liures, e assò sus les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Més, sentenciam, arbitram e declaram que hun pati que és en lo comú, en lo qual a fet un cortical sobirà lo dit Anthonii Torner, volem, sentenciam, arbitram y declaram que lo dit cortical sie desfet, derrocat y derroÿt y tornat a comú, sobre les penes y jurament en lo compromís contengudes y pena del cot de la Terra.

Ítem, sentenciam, arbitram y declaram que tot lo més avant que's mostrarà per los testimonis prodoÿts ab son jurament que dit Torner age pres del comú y solà a tenor dels testimonis, que los quatre hòmens elegits per lo Consell de la Terra posquen plantar fites o termens alà hon los parrà a tenor de dits testimonis e d'aquí enlà sie tomat al comú, e assò sots les penes y jurament en lo compromís contengudes.

²⁴² Segueix la resta del foli i el foli següent en blanc.

|^{144v} Més, sentenciam, arbitram y declaram e al dit Torner condempnam en totes les despeses que per aquesta causa se mostraran ésser fetes justament, exceptat los cots que a Vidal són stats posats per lo Consell de la Terra, e assò sots les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Ítem, sentenciam, pronunciam y declaram y a les dites parts condempnam agen a loar, aprovar y emologar aquesta present nostra sentència encontinent legida serà, sots les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Ítem, perquè ningun no és tengut de treballar que no sie remunerat de sos treballs, nos adjudicam per nostres treballs tres ducats, los quals age a pagar dit Torner, sots les penes y jurament en lo compromís contengudes.

Ítem, donam temps al dit Anthonii Torner de hun any y hun dia per prodoyr actes o testimonis dignes de fe per provar com las terras que ell al·legua ly són stades venudes per Sinyer, del Puyol, si són de Sinyer o no.

Ítem, nos aturam nos, dits compromissariis, hun any y hun dia per tolre, affigir y esmenar aquesta nostra present sentència si menester serà.

Ítem, imposam silenci perpetua a les dites parts sobre totes y sengles qüestions, peticions y demandes que la una part poyria fer contra l'altra per dites causes, sots les penes y jurament contengudes en lo compromís.

La qual sentència és estada loada, aprovada, legida y emologada y jurada per dites parts.

Testimonis són: lo venerable mossèn Pere Domenge, del mas del Domenge, beneficiat del benefici de Sancta Maria y de Sanct Steve de Ordino et Miquel Teixidor, de Andorra.

Die XX mensis iulii, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragesimo octavo, en Domo Consilii Vallium Andorre, han rearbitrat lo dit Consell de la Terra:

Més, sentenciam, rearbitram et declaram e al dit Torner condempnam que d'assí a Sencta Maria d'agost primer vinent age de pagar al dit coart del Puyol les onze liures o age a tornar la possessió en comú, sots les penes y jurament en lo compromís contengudes y lo cot de la Terra.

Testes: Anthonius Xuxira loci Andorre et Ioannes Guillamó dicti loci.

Dicta die fuit laudata, aprobata, emologata et iurata dicta sententia sive rearbitratio de mandato dicti arbitri per dictos Torner y Vidal et per Franciscum de Bauró lecta.

Testes predicti:²⁴³.

[1637 març 24]

|¹⁴⁸ Dit dia areste la Terra que tots los canins sien adobats fins a Dijous Sant primer vinent; que totes les paròquies los fasen adobar tot lo que és menester fins que estiguen bé, en pena del cot de la Terra.

1637 abril 1

Vui, lo primer de abril 1637, areste lo Consell que Joan Gilemó vage a la Seu per a sentir y saber com estan los soldats y que diu d'els y tanbé segons lo que sentirà, y que [asenge] als síndichs que són a Barselona y de lla gent que se són retirat así en Andorra.

E més, se mane, en pena del cot y privasió de entrar en la Casa del Consell, que no s dige res del que s'és parlat vui en lo Consell.

Dit dia s'enporte Gilem Areny, de Ordino, set privilegis qui són en favor de lla quèstia, dels privilegis de la quèstia donats per lo senyor rei*.

E més, se ma[na] porta per porta que ningun forester que no goso vendre ningun jènero de mercaderia que no tinga los pesos y mesures per los mostafàs, y en absència del mostafàs, lo primer cònsoll o conseler qui trobarà. Y los consolats que o antímon per les paròquies y que los forestés agen de pagar 5 sous per dar los pes y mesura, y atès que nos combé per lo abús que s'és trobat de portar mesures falses y mides.

[1637] abril 15

|^{148v} A 15 de abril del tras scrit ani arreste lo Consell que Joan Vilella y Joan Bons asistesquen a les Cors per rahonadós de vuy enlà fins a vuit dies, y quan agen acabat que vinguen altres vuit dies Miquel Aimar y Jaume Tor, y si continuen, que vinguen Porro y Guíem. Y los que acaben sos vuit dies que avison los que an de venir, en pena del cot de la Terra.

Dit dia arreste lo Consell que cada paròquia fase dir una missa cantada sub invocació del gloriós sant Armingol y profesó, suplicant a Déu Nostre Senyor y al gloriós sant nos afavoresque en pluja o lo que coneix que ns convé, y que la fasen dir fins a diumenge pròxim vinent, en pena del cot de la Terra.

²⁴³ Segueix al foli 145 Permut[...] hen cartes XXIII. Segueixen en blanc els folis 145v a 147v.

Dit dia pose lo Consell la cuerna del forment a nou unses y lo sèguet a onse unses, y també pose lo vi a onse dinés lo cortó, manant a tots ostes y tavernés que no mesúron a mig cortons, en pena del cot de la Terra. Los consolats que u intímon y que coménson diumenge pròxim vinent a vendre a dit preu.

1637 abril 21

Vui, als 21 de abril 1637, se a tret de lla bosa de la Casa del Consell deset sous manco un diner, los quals a de pagar Joan Pont, de Angordani, teixidor de tella, y se mane als cònsols de Andorra fasen diligènties si s trobe res, sinó sie recot per a quant tornarà a sa casa.

La perna y sis formatges que avien donat orde que s donàs a mossèn Robí no s'és donat, reste en mans de Ribot, cònsol de Sant Jolià, tot per recot²⁴⁴.

1631 març 3

^{155v} Està en veritat com nosaltres, còsolls y consellés de la vall de Andorra, confesam aver rebut de vosaltres, Pere Ponsernalt, Mora, y Joan Pont y Joan Anthoni Torres y Guillem Areni y Joan Guillem, arendadors de Monsenior lo Bisbe, tenim rebut tres-sentes liures, dic 300 lliures, les quals nos a deixades Monsenior lo Bisbe, y lo Consell promet de tornar dites tres-sentes liures al Bisbe de si al dia de Nostra Senyora de setembre més propvinent, donades en mans de Monsenior ho de de²⁴⁵ ell hordenarà, prometent de traure indemne a dits arendadors de qualsevòll gastos e interesos, per so fem la present clarísia en lo libre, feta per mi, Miquel Aymar, ab voluntat de tot lo Consell, vui als 3 de marts 1631^{246*}.

1634 [vers inici juliol]

^{156v} És degut a Sanct Jolià per les Corts tingué Aleixandre Taberner per la presa de Damià Orioll y Andreu Serdània, dues liures, vuit sous, dic: 2 ll. 8 s.

Més, se deu a la parròquia de Andorra per les mateixes Corts, dotse liures, tretse sous, dic: 12 ll. 13 s.

²⁴⁴ Segueixen en blanc els folis 149 a 155.

²⁴⁵ En lloc de qui.

²⁴⁶ Segueix en blanc la resta del foli i el foli 156.

Les quals an bestret los cònsols de la parròquia de Andorra en nom del Consell y lo Consell promet que pagaran d'asi al Consell de Sanctcojesma més propvinent, y si abans entre dinés de les bruixes, que còbron.

Més, de les sobredites Corts reste la Vall cobradora de

la Honrada Cort deu lliures, set sous y quatre, dic:	10 ll.	7 s.	[4]
Més, a Canillo:	1 ll.	17 s.	
Més, Ancamp:	ll.	10 s.	6
Més, ha Ordino:	1 ll.	4 s.	

1634 juliol 18

Vui, a 18 de juliol 1634, se fa la present per los cònsols, cada un quans n'i ten, comensant lo primer Consell de 1634, acabant a Santcojesma de 1635, los consellés:

Primo, [<i>a Canillo</i>]:	Bortomeu Calbó	11	[sessions] ^{247*}
	Esteve Pelliser	11	[sessions]*
Encamp	Toni Torres	12	[sessions]*
	Joan Pont	10	[sessions]*
Hordino	Jaume Pal	11	[sessions]*
	Francès Ramon Giem y Rul	11	[sessions]*
La Massana	Joan Rosell	11	[sessions]*
	Joan Pere Torres	11	[sessions]*
Andorra	Joan Gillemó	12	[sessions]*
	Guillem Giem	11	[sessions]*
Sant Jolià	Jaume Gastó	11	[sessions]*
	Toni Solé	11	[sessions] ^{248*}

²⁴⁷ Al costat dret del nom dels consellers, tant en aquest foli com en el foli 158v del llibre, diverses línies curtes, una al costat de l'altra, lleugerament obliques i perpendiculars a una llarga línia horitzontal, que les parteix, indiquen el nombre de sessions en les quals va participar cada conseller. Només en fem referència en nota la primera vegada que apareixen. D'altra part, com que la participació en els sessions comportava un cobrament en diners, la forma de controlar aquest pagament es feia, unes vegades, posant una gran creu en forma d'aspa sobre el conjunt de noms i, altres, traçant petites creus del mateix tipus, generalment, al costat esquerre dels noms dels consellers o bé després de l'expressió gràfica que informa del nombre de sessions. En algun cas, però, no apareix aquesta creu. Hem indicat amb un asterisc la presència d'aquestes creus.

²⁴⁸ Segueix en blanc el foli 157.

1639 [abans desembre 18]

|^{157v} Memorial del que restin a la bruixeria. Se executa per Don Alonso, veguer, y gira a la Vall per altres tantes ne a pagades la Vall al dit sennor²⁴⁹:

Primo, deu la Serra de Sornàs onse lliures, quinse sous, dic: 11 ll. 15 s.
Més, Anthonia Nudina trenta-set lliures, dic: 37 ll. s.
Les quals s'és pagada la Vall ab una terra nomenada l'Artiga, la qual a comprada Michel Adallac conforme se trobarà al present llibre, per lo preu de 24 lliures.
Més, Macdalena Riba trenta-set lliures, dic: 37 ll. s.
De la qual suma s'és pagada la Vall ab un tros de terra nomenada lo Sarat Rey, y està esta a comte de la Vall, per lo preu de catorse liures y fins al compliment de les trenta-sis lliures sobre les colites *[de]* blat y erba²⁵⁰.
Més, Catarina Pintada trenta-y-set lliures, dic: 37 ll. s.
De la qual suma es pagada la Vall ab una terra nominada terra del Solà de Galalp, y vuy és caregada.
Més, Catarina Garrona tretse lliures y miga, dic: 13 ll. 10 s.
La qual suma està sobre la cassa està situada en lo lloc de Canillo, nominada cassa de Garró. Y de totes les sobredites sumes se conpren quartes y gastos de la Cort, que tot està muntiplicat a cada partit.
Més, Maria Naudina reste vint reals, dic: 2 ll. [s.]
Y estes ha de pagar Naudí, de Saldeu, de dia en dia.
Més, deu Antònia Riba, dita Corneta, vint-y-sic lliures, dic: 25 ll. [s.]
Y estes no se a fet axecusió encara*.
Ha pagat Villella per dita Riba: 25 ll. s.
|¹⁵⁸ A pagat Villella per la Serra: 2 ll. 1 s. 4 d.
A pagat Regí per Macdalena Riba deu reals en descàrec de la retrascrita suma, dic: 1 ll. s.

1639 desembre 18

A pagat Bortomeu Regí, de Saldeu, per comte de la terra del Sarat rei dues pernes, valen dues liures, dic: 2 ll. s.

²⁴⁹ Als folis 157v i 158 es presenten diversos comptes en format de pseudo-llibre de comptabilitat, de tal manera que alguns assentaments del foli 157v (deure) es corresponen amb alguns assentaments del foli 158 (haver). Hem mantingut la transcripció foli a foli, tal com ho hem fet en els folis 89v a 96v.

²⁵⁰ Per lo preu ... y erba afegit posteriorment per una altra mà.

Vui als 18 de desembre 1639.

1634 abril 11

Vui, als 11 de abril 1634 a pagat Forest per compte de la Cluqueta o de Bernat Dutell deu reals en descàrec del que deu a la Terra.

1634 juliol 17

Més, a 17 de juliol de 1634, a pagat la Cluqueta: ll. 13 s. 10 d.

1553

|^{158v} Lo regiment de la bara del port de Quanilo de l'ani 1553.
Primo, vol la Tera que pac tot home estrani, [...] I diner y ab quabalquadura III dinés, y lo reo, si porte paquet, II dinés.

1633 juliol 22

Als 22 de juliol 1633 s'és feta la present per los Consells de la Terra per lo dels consellés per saber cada un los Consells que té, so és, de Sinquegesma 1633 fin[s] a Cinquegesma de l'ani 1634:

Primo, a Canillo:	Pere Mora	1[2]	[sessions] *
	Miquel Adellach	7	[sessions] *
[Encamp]:	Joan Rosell	1[7]	[sessions] *
	Joan Areny	14	[sessions] *
[Ordino]:	Villella	14	[sessions] *
	Guillem Bons	11	[sessions] *
[La Massana]:	Joan Bons	15	[sessions] *
	Pere Torres	13	[sessions] *
[Andorra]:	Miquel Aimar	13	[sessions] *
	Joan Babot	14	[sessions] *
[Sant Julià]:	Toni Nagual	13	[sessions] *
	Andreu Pal	14	[sessions] ²⁵¹ *

²⁵¹ Segueix, al foli 159: 26 lliures, 10 sous, 10.